

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 03.11.2020 kl. 09:30

Møtested: BUL-salen

Arkivsak: 19/04402

Mulige forfall meldes snarest til Grethe Ruud Hansen, gh563@kirken.no.

KRISTIANSAND S, 26.10.2020

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-67	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
74/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Godkjenning av innkalling og saksliste 03.11.20

Vedlegg:

Timeplan 3. november 2020

Innkalling og saksliste Agder og Telemark bispedømmeråd 03.11.2020

Saksorientering

Innkalling og saksliste godkjennes

Følgende sak behandles for lukkede dører: 76/20 – Tilsetting sokneprest i Moland sokn

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes

Følgende sak behandles for lukkede dører: 76/20 – Tilsetting sokneprest i Moland sokn

AGDER OG TELEMARK BISPEDØMMERÅD**06/20 - Timeplan 3. november 2020**

- Kl. 09:30   Odin A A Bohmann åpner møtet med en andakt
- SAK ATBR 74/20   Godkjenning av innkalling og saksliste
- SAK ATBR 75/20   Godkjenning av protokoll fra 14.09.20
- SAK ATBR 76/20   Tilsetting sokneprest i Moland sokn   u-off
Saksordfører: Kai Steffen Østensen
- SAK ATBR 77/20   Høring – kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger
Saksordfører: Stein Reinertsen
- SAK ATBR 78/20   Soknegrensen mellom Hånes og Randesund menigheter
Saksordfører: Håkon Kolstad Varhaug
- SAK ATBR 79/20   Høringsuttalelse om digital forhåndsstemming
Saksordfører: Terje Damman
- SAK ATBR 80/20   Høringsuttalelse om valgordning for prest og lek kirkelig
tilsatt
Saksordfører: Kathrine Tallaksen Skjerdal

LUNSJ kl 11.30 – 12.00

- Kl. 12 – 12.20   Besøk av Erland Grøtberg – orientering om
studentpresttjenesten
- SAK ATBR 81/20   Økonomirapport pr 30.09.20
Saksordfører: Per Gunnar Pedersen
- AK ATBR 82/20   Høringsuttalelse om kirkevalg – overordnede
problemstillinger
Saksordfører: Terje Damman

- SAK ATBR 83/20 Høring: Helhetlig menighetsplan
Saksordfører: Turid Torland Håland
- SAK ATBR 84/20 Høring - endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler
Saksordfører: Odin A A Bohmann
- SAK ATBR 85/20 Høring – regelverk langtidsutleie av kirker
Saksordfører: Markus Westermoen
- SAK ATBR 86/20 Gjennomføring av bispedømmerådsmøter, herunder praksis med saksordfører og eventuell videreføring AU
Saksordfører: Kai Steffen Østensen
- SAK ATBR 87/20 Eventuelt
- SAK ATBR 88/20 Referatsaker
1. Agder og Telemark ungdomsrådsmøte 12-13. september
  2. Oppfølging av utviklingssamtalene våren 2020
  3. Kirkens ungdomsprosjekt Kristiansand – innvilget søknad om sentrale diakonimidler
- SAK ATBR 89/20 Orienteringssaker
1. Orientering fra biskopen
  2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
  3. Orientering fra stiftsdirektøren

Slutt ca 16.00

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd

2020 - 2023

Møtedato: 03.11.2020 kl. 09:30 – 16.00

Møtested: BUL-salen

Arkivsak: 19/04402

Vel møtt til bispedømmerådsmøte den 3. november.

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 38105120 eller e-post gh563@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

Odin Bohmann innleder møtet med en andakt.

Følgende sak blir behandlet bak lukkede dører: 76/20.

Etter lunsj får vi besøk av studentprest Erland Grøtberg. Han vil orientere om studentpresttjenesten.

La oss huske på bispedømmerådsmøtet i bønn.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

74/20 19/04402-67 Godkjenning av innkalling og saksliste 03.11.20

Godkjenning av protokoll

75/20 19/04402-68 Godkjenning av protokollen fra 14.09.20

Tilsettingsaker

76/20 20/03526-14 Tilsetting kapellan/menighetsprest i Arendal prosti med Moland sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Saker til behandling

77/20 20/04148-2 Høring om kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger
78/20 20/03595-3 Soknegrensen mellom Hånes og Randesund menigheter
79/20 20/04047-2 Høringsuttalelse om digital forhåndsstemming
80/20 20/04079-2 Høringsuttalelse om valgordning for prest og lek kirkelig tilsatt

81/20	19/04453-20	Økonomirapport pr. 30.09.2020
82/20	20/04195-2	Høringsuttalelse om kirkevalg - overordnede problemstillinger
83/20	20/04018-2	Høring - helhetlig menighetsplan
84/20	20/04196-2	Høring - endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler
85/20	20/04198-2	Høring - regelverk langtidsutleie av kirker
86/20	19/03877-11	Gjennomføring av bispedømmerådsmøter, herunder praksis med saksordfører og eventuell videreføring AU
87/20	18/01713-8	Eventuelt 03.11.20

Orienteringssaker

88/20	19/04887-17	Referatsaker 03.11.20
89/20	19/04887-18	Orienteringssaker 03.11.20

KRISTIANSAND S, 26.10.2020

Kai Steffen Østensen
Leder av bispedømmerådet

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Grethe Ruud Hansen
Møtesekretær

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-68	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
75/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Godkjenning av protokollen fra 14.09.20

Vedlegg:

Protokoll ATBR 14.09.20

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Protokollen godkjennes som den er

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteprotokoll

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 14.09.2020 kl. 09:30 – 15.00

Møtested: BUL-salen

Arkivsak: 19/04402

Til stede: Kai Steffen Østensen, leder
Stein Reinertsen, biskop
Markus Westermoen, nestleder
Per Gunnar Pedersen
Turid Torland Håland
Kathrine Tallaksen Skjerdal
Håkon Kolstad Varhaug
Ingvild Sommerfelt
Terje Damman

Møtende
varamedlemmer: Odd-Inge Uleberg

Forfall: Odin Adelsten Aunan Bohmann

Andre: Aslak Wegge, stiftsdirektør
Bjarne Nordhagen, sak 56 – 63 og 65
Bjarte Leer-Helgesen, sak 56 - 70
Ole Jørgen Sagedal, sak 56 - 63
Albert Martin Walla, PF
Tore Gullaksen, sak 67 – 69

Protokollfører: Grethe Ruud Hansen

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
56/20 Godkjenning av innkalling og saksliste 14.09.20	3
Godkjenning av protokoll	
57/20 Godkjenning av protokollen fra 08.06.20	3
Tilsettingssaker	
58/20 Tilsetting kapellan i Lister og Mandal prosti med Mandal sokn og Holum sokn som tjenestested, 2 g utlysning - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	4
59/20 Tilsetting fengselsprest 50% i Skien prosti - Telemark fengsel - Skien avdeling - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	5
60/20 Tilsetting sokneprest i Lister og Mandal prosti med Sirdal sokn som tjenestested, 3 gangs utlysning - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	6
61/20 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Borgestad sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	7
62/20 Tilsetting kapellan i Kristiansand domprosti med Søgne sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	8
63/20 Tilsetting sokneprest i Bamble prosti med Langesund sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	9
Saker til behandling	
64/20 Økonomirapport pr. 31.07.2020	10
65/20 Bruk av restmidler diakoni	11
66/20 Spørsmål om samlivsform ved bispedømmerådets stillingsutlysninger	12
67/20 Møteplan for Agder og Telemark bispedømmeråd 2021	12
68/20 "Frivillighet i Den norske kirke"; høringsuttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd	14
69/20 Høringsuttalelse: behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda	15
70/20 Høring: Kristne migranter	16
71/20 Eventuelt 14.09.20	17
Orienteringssaker	
72/20 Referatsaker 14.09.20	18
73/20 Orienteringssaker 14.09.20	18

Sted, 21.09.2020

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**56/20 Godkjenning av innkalling og saksliste 14.09.20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	56/20

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes
Følgende saker behandles for lukkede dører: 58 – 63/20

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes
Følgende saker behandles for lukkede dører: 58 – 63/20

Godkjenning av protokoll**57/20 Godkjenning av protokollen fra 08.06.20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	57/20

Forslag til vedtak

Protokollen fra 08.06.20 godkjennes

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Protokollen fra 08.06.20 godkjennes

Tilsettingssaker**58/20 Tilsetting kapellan i Lister og Mandal prosti med Mandal sokn og Holum sokn som tjenestested, 2 g utlysning**

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	58/20

Forslag til vedtak

Som kapellan i Lister og Mandal prosti med Mandal sokn og Holum sokn som tjenestested tilsettes:

1. Ragnhild Lakang Nordmark Due

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling****Votering**

1. Ragnhild Lakang Nordmark Due enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som kapellan i Lister og Mandal prosti med Mandal sokn og Holum sokn som tjenestested tilsettes:

1. Ragnhild Lakang Nordmark Due

59/20 Tilsetting fengselsprest 50% i Skien prosti - Telemark fengsel - Skien avdeling

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	59/20

Forslag til vedtak

Som fengselsprest 50% i Skien prosti – Telemark fengsel – Skien avdeling tilsettes:

1. Jan Erik Askjer
2. Ole A Hafell

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling**

Votering

1. Jan Erik Askjer   enstemmig
2. Ole A Hafell   enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som fengselsprest 50% i Skien prosti – Telemark fengsel – Skien avdeling tilsettes:

1. Jan Erik Askjer
2. Ole A Hafell

60/20 Tilsetting sokneprest i Lister og Mandal prosti med Sirdal sokn som tjenestested, 3 gangs utlysning

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	60/20

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Lister og Mandal prosti med Sirdal sokn som tjenestested, 3 gangs utlysning, tilsettes:

1. Christiane Krahnert

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling**

Votering

1. Christiane Krahner enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som sokneprest i Lister og Mandal prosti med Sirdal sokn som tjenestested, 3 gangs utlysning, tilsettes:

1. Christiane Krahner

61/20 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Borgestad sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	61/20

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Borgestad sokn som tjenestested tilsettes:

1. Ida Krogstad Rød
2. Ragnhild Lakang Nordmark Due

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling****Votering**

1. Ida Krogstad Rød enstemmig
2. Ragnhild Lakang Nordmark Due enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Borgestad sokn som tjenestested tilsettes:

1. Ida Krogstad Rød
2. Ragnhild Lakang Nordmark Due

62/20 Tilsetting kapellan i Kristiansand domprosti med Søgne sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	62/20

Forslag til vedtak

Som kapellan i Kristiansand domprosti med Søgne sokn som tjenestested tilsettes:

1. Johan Mikael Breilid Gimse
2. Hilde Gunn Sletten
3. Andreas Mollestad Nilsen

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Votering

1. Johan Mikael Breilid Gimse	enstemmig
2. Hilde Gunn Sletten	enstemmig
3. Andreas Mollestad Nilsen	enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som kapellan i Kristiansand domprosti med Søgne sokn som tjenestested tilsettes:

1. Johan Mikael Breilid Gimse
2. Hilde Gunn Sletten
3. Andreas Mollestad Nilsen

63/20 Tilsetting sokneprest i Bamble prosti med Langesund sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	63/20

Forslag til vedtak

Stillingen som sokneprest i Bamble prosti med Langesund sokn som tjenestested lyses ut på nytt.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Stillingen som sokneprest i Bamble prosti med Langesund sokn som tjenestested lyses ut på nytt.

Saker til behandling**64/20 Økonomirapport pr. 31.07.2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	64/20

Forslag til vedtak

Bispedømmerådet tar økonomirapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 31.07.2020 til orientering.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Bispedømmerådet tar økonomirapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 31.07.2020 til orientering.

65/20 Bruk av restmidler diakoni

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	65/20

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd tildeler kr. 655.000.- av restmidler diakoni til konfirmant- og lederoppfølgingsprogrammet «Ønsket og Elsket». Midlene benyttes til 50 % utvidelse av allerede eksisterende stilling i Seljord kirkelig fellesråd i 2020 og 2021. Prosjektet må finne annen finansiering etter utløp av denne perioden.
2. Resterende tilskuddsmidler til diakoni på kr. 236.000.- fordeles av administrasjonen i tråd med tidligere praksis. Eventuelt ubenyttet midler avsettes til fordeling i 2021.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd tildeler kr. 655.000.- av restmidler diakoni til konfirmant- og lederoppfølgingsprogrammet «Ønsket og Elsket». Midlene benyttes til 50 % utvidelse av allerede eksisterende stilling i Seljord kirkelig fellesråd i 2020 og 2021. Prosjektet må finne annen finansiering etter utløp av denne perioden.
2. Resterende tilskuddsmidler til diakoni på kr. 236.000.- fordeles av administrasjonen i tråd med tidligere praksis. Eventuelt ubenyttet midler avsettes til fordeling i 2021

66/20 Spørsmål om samlivsform ved bispedømmerådets stillingsutlysninger

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	66/20

Forslag til vedtak

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Odd Inge Uleberg fremmet følgende forslag til vedtak:

Praksisen med å be om opplysninger om samlivsform i utlysningsteksten for tilsetninger i Agder og Telemark bispedømme avvikles.

Turid Torland Håland fremmet følgende forslag til vedtak:

Agder og Telemark bispedømmeråd opprettholder vedtaket fra 2016 om at rådet vil kunne innhente og eventuelt vektlegge opplysninger om samlivsformer ved tilsetninger

Votering

Ved votering ble de to fremsatte forslagene satt opp mot hverandre. Begge forslagene fikk 5 stemmer. Odd-Inge Ulebergs forslag til vedtak ble vedtatt med leders dobbeltstemme.

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Praksisen med å be om opplysninger om samlivsform i utlysningsteksten for tilsetninger i Agder og Telemark bispedømme avvikles.

67/20 Møteplan for Agder og Telemark bispedømmeråd 2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	67/20

Forslag til vedtak

Følgende møteplan fastsettes for Agder og Telemark bispedømmeråd for 2021

- Mandag 11.01
- Tirsdag 02.03
- Onsdag 07.04
- **14.-20. 04 Kirkemøtet i Trondheim**
- Onsdag 09.06
- Mandag 06.09
- Tirsdag 02.11
- Mandag 06.12

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Kai Steffen Østensen foreslo følgende tillegg til vedtaket:

Minst ett av møtene skal avholdes utenfor bispedømmerådets kontorer.

Terje Damman foreslo følgende tillegg til vedtaket:

Ved behov kan også møtet avholdes digitalt, dersom det er mulig.

Votering

Stiftsdirektørens forslag til vedtak: enstemmig

Forslaget fra Kai Steffen Østensen: vedtatt mot 2 stemmer

Forslaget fra Terje Damman: enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Følgende møteplan fastsettes for Agder og Telemark bispedømmeråd for 2021
  - Mandag 11.01
  - Tirsdag 02.03
  - Onsdag 07.04
  - **14.-20. 04 Kirkemøtet i Trondheim**
  - Onsdag 09.06
  - Mandag 06.09
  - Tirsdag 02.11
  - Mandag 06.12
2. Minst ett av møtene skal avholdes utenfor bispedømmerådets kontorer.
3. Ved behov kan også møtet avholdes digitalt, dersom det er mulig.

68/20 "Frivillighet i Den norske kirke"; høringsuttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	68/20

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til forslagene i høringsnotatet fra Kirkerådet datert 09.06.20 med innspill fra bispedømmerådet slik det fremkommer av saksfremlegget under overskriften «Høringsuttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd».

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Forslag til tillegg i vedtaket:
med de endringer som framkom i møtet

Kai Steffen Østensen fremmet følgende tilleggsforslag til vedtaket:

Det vurderes om man skal utarbeide en egen frivillighetsstrategi i Agder og Telemark ved neste rullering av virksomhetsplanen for bispedømmet

Votering

Stiftsdirektørens forslag til vedtak, med de endringer som framkom i møtet
enstemmig vedtatt

Tilleggsforslag fremsatt av Kai Steffen Østensen   enstemmig vedtatt

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til forslagene i høringsnotatet fra Kirkerådet datert 09.06.20 med innspill fra bispedømmerådet slik det fremkommer av saksfremlegget under overskriften «Høringsuttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd», med de endringer som framkom i møtet.
2. Det vurderes om man skal utarbeide en egen frivillighetsstrategi i Agder og Telemark ved neste rullering av virksomhetsplanen for bispedømmet.

69/20 Høringsuttalelse: behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	69/20

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar forslag til høringsuttalelse, om behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda (UNE), slik den foreslås i saksfremlegget.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Forslag til tillegg i vedtaket:
med de endringer som framkom i møtet

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak og med de endringer som framkom i møtet

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd og biskop vedtar forslag til høringsuttalelse, om behandling av saker om konvertering i Utlendingsnemnda (UNE), slik den foreslås i saksfremlegget, med en endringer som framkom i møtet.

70/20 Høring: Kristne migranter

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	70/20

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar vedlagte høringsuttalelse om kristne migranter.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Følgende endringsforslag til høringsuttalelsen ble fremmet i møtet og votert over:

Kai Steffen Østensen:

Legg til *også lokalt* i siste setning .....

Markus Westermoen: Bytte ut «representert» med «gjenspeilet» i siste linje i første avsnitt av høringsuttalelsen.

Stein Reinertsen:

Foreslo flere mindre språklige justeringer og tilføyelser i teksten.

Votering

Stiftsdirektørens forslag til vedtak, med de endringsforslag som framkom i møtet, ble enstemmig vedtatt.

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar vedlagte høringsuttalelse om kristne migranter, med de endringer som framkom i møtet.

71/20 Eventuelt 14.09.20

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	71/20

Forslag til vedtak

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

- Informasjon til bispedømmerådet om ny praksis ang årlig samtale mellom bispedømmerådsleder og stiftsdirektør.
- Praktisk informasjon angående Kirkemøtet 2020

Votering

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Saken tatt til orientering

Orienteringssaker**72/20 Referatsaker 14.09.20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	72/20

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:**Møtebehandling**

1. Orientering om endringer i Gravferdsloven fra 1. januar 2021
2. 2020 NCA Council meeting – signert protokoll
3. Virksomhetsplan vedtatt 08.06.20

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

73/20 Orienteringssaker 14.09.20

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	14.09.2020	73/20

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 14.09.2020:

Møtebehandling

Orientering fra biskopen:

- En svært annerledes høst. Visitasene i vår ble avlyst og også de to første i høst.
- Biskop og stiftsdirektør reiser rundt og besøker alle prostiene. Møter proster, prester, kirkeverger/daglig ledere og menighetsrådsledere.
- Imponert over alt de enkelte menighetene har fått til i koronatiden.
- Vigsling av internasjonal prest, Solomon Yohannes Wako, søndag 13.9 i Kristiansand domkirke.
- Møte med misjonsorganisasjonene 9. september.
Tøffe tider for misjonsorganisasjonene.
- På retreat med biskopene

Orientering fra bispedømmerådets medlemmer:

Kai Steffen Østensen:

- Digitalt møte med bispedømmerådsledere fredag 11.09.20

Orientering fra stiftsdirektøren:

- Personalsituasjonen på bispedømmekontoret
- Bjarte Leer-Helgesen har sagt opp og stillingen som ny kirkefagsjef er lyst ut. Stillingen ansettes administrativt.

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjarne Nordhagen	004	20/04148-2	

Saksordfører: Stein Reinertsen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
77/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høring om kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger

Vedlegg:

Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger.pdf

Saksorientering

Sammendrag av utredningen

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket. For den enkelte som ønsker å kvalifisere seg, vil dette gi en større forutsigbarhet, noe utvalget ser som positivt for rekruttering til stillinger i Den norske kirke.

Dagens kvalifikasjonskrav

Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke.

For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke, senest vedtatt av Kirkemøtet i 2016.

Kvalifikasjonskravene for de øvrige profesjonene ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996 og revidert i 2004.

I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd, enten på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller særlige kvalifikasjoner. Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knyttet til dagens regelverk. Det gjelder særlig forståelsen av hva som er «særlige kvalifikasjoner».

For kateket og diakon er normalkravet mastergrad med bestemte krav til innhold, og for kantor fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis». I realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

For alle de fire profesjonene gjelder også at tilsvarende stillinger innen EØS-området kan autoriseres til tjeneste i Den norske kirke i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv.

Ordninger for ukvalifiserte

Dersom en prestestilling ikke får kvalifiserte søkere, kan den besettes av en prestevikar, som tjenestegjør midlertidig med spesiell fullmakt fra biskopen og under ledelse av nærmeste prest. For de øvrige stillingene tillater regelverket å tilsette personer som ikke tilfredsstillt kvalifikasjonskravene dersom det ikke finnes kvalifiserte søkere.

Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Utvalget anser det som viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik forenkling vil også kunne bidra positivt i arbeidet med rekruttering.

Det viktigste grepet som foreslås for å oppnå dette er at det ikke lenger skal være noen individuell vurdering av kandidater fra kirkens side. Forslagene setter i stedet opp en tydelig utdanningsmessig hovedvei for den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne modellen gir etter utvalgets mening en bedre og mer forutsigbar organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Prest

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens regler. De faglige kravene foreslås noe styrket i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetting. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner foreslås ikke videreført. Praktisering av denne ordningen gjennom 20 år har vist at det er betydelige prinsipielle og praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningsordning. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra formelle faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Utdanningsinstitusjonene kan i dag gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner. En slik vurdering vil da gjøres innenfor academia.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at evalueringsnemnda nedlegges. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

Utvalget foreslår videre fortrinnsvis at Kirkerådet gis fullmakt til å foreslå nærmere regler for tilsetting av ordinerte prester fra andre kirkesamfunn som søker tjeneste i Den norske kirke.

Øvrige profesjoner

For de tre øvrige profesjonene er det foreslått mindre endringer, med sikte på større fleksibilitet. For kateket og diakon foreslås at krav om mastergrad opprettholdes. For

kateketer er sammensetting av kravene gjort slik at det antas å gi større mulighet for overgang fra lærerutdanning og tilsvarende. Diakonene er gitt et bredere opptaksgrunnlag ved at flere bachelorutdanninger enn i dag gir grunnlag for opptak til master. For kantorer er det ikke gjort reelle endringer, men det er foretatt en ajourføring av regelverket slik at det stemmer med praksis. Med disse endringene anser utvalget at det ikke lenger er nødvendig med en ordning med individuell godkjenning i Kirkerådet. Denne ordningen har heller ikke vært mye i bruk de siste årene.

Hørings spørsmål

1. Gir høringsinstansen tilslutning til at ordningen med en kirkelig evalueringsnemnd for prester med alternativ kompetanse opphører?

Utredningen peker på flere utfordringer og svakheter ved dagens ordning med en evalueringsnemnd som skal behandle saker etter § 5 og § 6 i Forskrift for kvalifikasjonskrav for prester. Vi ser at mandat som er gitt til nemda, de kriteriene som er gitt for å behandle saker etter disse paragrafene, samt den arbeidsform og sammensetting evalueringsnemnda har, tilsier at den i sin nåværende form bør bortfalle.

Vi vil utdype dette noe når vi svarer på de andre hørings spørsmålene

2. Er høringsinstansen enig i utredningens forslag til kompetansekrav for prest for personer med alternativ utdanning?

I utvalgets forslag til kvalifikasjonskrav til prest for personer med alternativ utdanning, mener vi det er mange gode forbedringer i forhold til dagens ordning. En individuell behandling av en nemd om mastergraden er tilstrekkelig relevant slik det i dag foregår, kan bli noe uforutsigbar. Derfor støtter vi at behandling av dette i evalueringsnemnda faller bort.

Vi støtter videre at utdanningen må inneholde minimum 120 studiepoeng i teologiske emner mot dagens 80, og at minimum 30 av disse må være på masternivå. Viktig er også utvalgets presisering at studieemnene minst må dekke områdene NT, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie. Det er viktig at kirken gjennom Kirkerådet og Bispemøtet spiller en aktiv rolle ikke bare i å innholds bestemme rammene for studiepoeng og teologiske emner, men at det er en aktiv dialog mellom utdanningsinstitusjonene og kirken om dette.

At man også understreker at praktisk arbeidserfaring for å få fritak fra enkelte deler av praktisk-teologisk utdanning må være relevant erfaring i minst fire år med oppgaver som tenderer prestedtjenesten, er også positivt.

3. Gir høringsinstansen tilslutning til at muligheten for å gi unntak fra kompetanse på grunnlag av særskilte kvalifikasjoner opphører?

Vi støtter ikke utvalgets konklusjon i at ordningen med å gi unntak fra kompetanse på bakgrunn av særskilt kompetanse bør opphøre.

Ifølge utredningen har ordningen med at man kan bli godkjent som prest på grunn av særlige kvalifikasjoner vist at det er betydelige praktiske og prinsipielle utfordringer knyttet til denne.

Utredningen beskriver på en adekvat og god måte de praktiske utfordringene ved dagens ordning. Blant annet pekes det på at biskopene, som jo er de som må søke for å få en kandidat gjennom etter § 5, ser ut til å tolke denne paragrafen ulikt. Det pekes også på vanskeligheten med å få en fast forvaltningsmessig praksis for behandling av

disse søkerne siden nemdas medlemmer oppnevnes for en periode på fire år. Det pekes videre på at kriteriene for å benytte seg av denne paragrafen er lite presise. Dette fører igjen til at de søknadene som har blitt behandlet har vært forskjellige når det gjelder ordlydens krav om særlig personlige kvalifikasjoner og et særlig kirkelig behov.

Når det gjelder de prinsipielle utfordringene synes vi ikke utvalget på en god nok måte redede gjør for dette bortsett fra det faktum at en arbeidsgiver kan velge å se bort fra de vanlige kvalifikasjonskravene.

Når vi ønsker at det fortsatt skal være en åpning for å kunne bli prest i Den norske kirke på grunnlag av særlige kvalifikasjoner, er dette ikke minst ut fra en prinsipiell tanke. I en luthersk kirke må det være kirkens kall og vigsling som er grunnlaget for en tjeneste som prest. Derfor bør man ha denne åpningen at man i helt spesielle tilfeller kan bli prest uten de vanlige kompetansekravene som bør være hovedveien for de aller fleste som går inn i en prestetjeneste. Det vil i noen tilfeller finnes personer med helt spesielle kvalifikasjoner og egenskaper som vil kunne fylle et spesielt behov kirken har. En ordning tilsvarende den som i dag ligger i § 6 vil ivareta dette.

Vi kan ikke innenfor rammen av denne høringen tegne forslag til detaljerte prosedyrer og retningslinjer for hvordan man i fremtiden skal behandle søknader om særlige kvalifikasjoner, men vi må ta på alvor de praktiske innvendinger mot denne ordningen som fremkommer i utvalgets utredning.

Når vi ønsker å la ordningen med å kunne tilsette prester på særskilt grunnlag vil vi anføre følgende:

Det er viktig at det fortsatt er biskop som fremmer en slik søknad om en kandidat. Det bør vurderes om man skal stille krav til at det bør stå to biskoper bak en søknad. Dette for å få en bredere vurdering i kriteriene om vedkommende særlige kvalifikasjoner og kirkens behov.

Det bør videre vektlegges at at man ikke må benytte seg av denne ordningen for å løse en lokal bemanningsutfordring. Lista for å bli vigslet som prest på grunnlag av særskilte kvalifikasjoner må legges høyt. Dette fordi en ordinert prest skal ha adgang til å kunne søke stillinger i en landsdekkende kirke.

Dagens evalueringsnemnd, med dens mandat, funksjonstid og sammensetting er neppe det beste ordning for å behandle slike søknader. Man bør vurdere om et organ oppnevnt av bispemøtet supplert med representanter fra arbeidstakere og Kirkeråd kan være et mer egnet enn dagens ordning. Her vil tilsynet ha en større plass en i dagens evalueringsnemnd.

4. Er høringsinstansen enig i at utdanningsnivået for kateket, diakon og kantor skal videreføres på samme nivå som i dag?

I utgangspunktet mener vi at dagens kvalifikasjonskrav for de andre vigslede stillinger, kateketer, diakoner og kantorer, bør videreføres på samme nivå som i dag.

I disse stillingene er det jo også en åpning for at hvis det ikke melder seg kvalifiserte søkere til stillingene, så kan stillingene midlertidig besettes av ukvalifiserte. For diakon og kateket gjelder dette etter søknad til bispedømmerådet pga såkalt «statlig finansiering»

Det har i ulike sammenhenger vært drøftet om man skal lage en ordning for andre vigslede stillinger tilsvarende den man har i dag for prester etter § 5. Dette bør man

arbeide videre med. Man kan tenke seg et felles organ for alle vigslede stillinger som skissert over som behandler slike søknader.

5. Slutter høringsinstansen seg til forslaget om at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse opphører?

Vi slutter oss til at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternative kompetanse opphører. Det har vist seg at de kravene som har vært stilt til alternativ kompetanse og de ordinære kravene har vært små og ubetydelige. Forslaget til ordinære kompetansekrav slikt det foreligger synes å være tilstrekkelig fleksibelt til å kunne ta opp i seg alternativ kompetanse.

6. Har høringsinstansen andre kommentarer til innholdet i utredningen?

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til forslag til høringssvar slik det fremkommer i saksfremstillingen.

Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger

Utredning fra utvalg for en helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

Kirkerådet 2020

Til Kirkerådets direktør:

Utvalg for helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger leverer med dette sin utredning.

Oslo 26. juni 2020

Ingeborg Mongstad-Kvammen

Hilde Brekke Møller

Sivert Angel

Inger-Lise Ulsrud

Ole Kristian Kogstad

Eldbjørg Leinebø Ekre

Martin Stærk

Halvor Nordhaug

Martin-Oskar Enstad

Jørund Østland Midttun

sekretær

Innhold

1. Sammendrag	7
1.1. Dagens kvalifikasjonskrav	7
1.2. Veien til vigsling.....	10
1.3. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav	10
2. Presentasjon av mandatet og gruppen.....	12
2.1. Bakgrunn.....	12
2.2. Mandat og oppnevning	13
3. Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav	14
3.1. Prest.....	14
3.1.1. Alminnelige vilkår	14
3.1.2. Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad	15
3.1.3. Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019 18	
3.2. Øvrige vigslede	20
3.2.1. Alternativ kompetanse	21
3.2.2. Diakoner	23
3.2.3. Kateketer	24
3.2.4. Kantorer.....	27
3.3. Autoriseringer	27
3.3.1. Betydning og fremtidig praksis	28
3.4. Unntaksordninger	28
3.4.1. Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)	29
3.4.2. Kvalifikasjonskrav og vigsling.....	30
3.5. Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker	31
3.5.1. Danmark.....	31
3.5.2. Finland.....	32
3.5.3. Sverige	33
3.5.4. Church of England.....	35
4. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav.....	36
4.1. Innledning.....	36
4.2. Kvalifikasjonskrav prest.....	37
4.2.1. Normal kompetanse	38
4.2.2. Alternativ kompetanse	38
4.1.3. Særlige kvalifikasjoner	41
4.1.4. Utenlandske prester	43

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge	43
4.3. kvalifikasjonskrav for diakon.....	44
4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket	45
4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor.....	47
4.6. Overganger	48
5. Forslag til revidert regelverk.....	49
5.1. Prest.....	49
5.2. Kateket.....	50
5.3. Diakon	50
5.4. Kantor.....	51

1. Sammendrag

Kirkerådet vedtok i januar 2019 å gi direktøren i oppdrag å nedsette et utvalg som kunne gjennomgå kvalifikasjonskravene for de stillingskategoriene som Kirkemøtet har vedtatt tjenesteordning for, det vil si prest, kateket, diakon og kantor. Kirkerådet vedtok også et mandat for utvalget.

Utvalget ble satt sammen av representanter for de ulike utdanningsinstitusjonene som utdanner de berørte stillingskategoriene, samt representanter for arbeidsgiverne og en representant for arbeidstakerne.

Utgangspunktet for arbeidet er et behov for justeringer i kvalifikasjonskravene for alle de kirkelige stillingene i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen academia, med en mer utviklet ordning for vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige gruppene. For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringsnemndas rolle og praksis. Evalueringsnemnda har nå virket siden 2000, og det har vært nødvendig med en grunnleggende gjennomgang av premissene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

1.1. Dagens kvalifikasjonskrav

1.1.1. Prester

For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Denne var tidligere fastsatt av departementet, og ble bekreftet av Kirkemøtet i 2016. I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Dette studiet har integrert praktisk-teologisk utdanning og tilsvarer 360 studiepoeng (seks års studier). Cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere embetseksamen i teologi. Her kommer praktisk-teologisk utdanning i tillegg.

Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd. Det kan søkes på to grunnlag. Enten annen tilsvarende kompetanse (forskriftens § 5). Kravet er da utdanning på mastergradsnivå «med en innholdsprofil som er eller søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten». Videre må søkeren som en del av eller i tillegg til graden ha en faglig fordypning i teologi tilsvarende 80 studiepoeng. Søkeren må også ha fylt 35 år. Vedkommende blir deretter innkalt til å møte evalueringsnemnda, som gjør en skjønnsmessig vurdering av utdanningens relevans og om vedkommende «ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste»

Alternativt kan det søkes om godkjenning på grunnlag av særlige kvalifikasjoner (forskriftens § 6). Det kan skje «dersom det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop.» Kandidaten «må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestatjeneste» og «det må foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.» Det er underforstått at dette behovet gjelder Den norske kirke som helhet. Mangel på prester i bestemte distrikt regnes ikke som et særlig kirkelig behov. Utover dette er det ingen formelle krav til kompetanse, og evalueringsnemnda foretar en

skjønnsmessig vurdering av biskopens søknad, på bakgrunn av en samtale med vedkommende.

Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knytte til dagens regelverk. Det gjelder særlig forvaltningen av § 6 om særlige kvalifikasjoner. Reglene gir på den ene siden svært sterke signaler om en restriktiv linje for godkjenning. På den annen side er de uten formelle krav. Dermed er det en krevende skjønnsvurdering for evalueringsnemnda. Et uttrykk for dette er at vedtakene i evalueringsnemnda i betydelig grad er gitt under dissens for disse søkerne.

1.1.2. Øvrige profesjoner

De øvrige profesjonene har kvalifikasjonskravene nedfelt i tjenesteordningene. Disse ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996. Kvalifikasjonskravene ble revidert i 2004 i forbindelse med kvalitetsreformen. For disse profesjonene er det en litt mer detaljert beskrivelse enn for prester av hva utdanningene skal inneholde. For kateket og diakon er kravet i utgangspunktet mastergrad. For *kateketers* del skal graden ha en relevant fordypning og ellers inneholde en viss mengde kristendomskunnskap og pedagogikk samt praktisk-kirkelige fag med veiledet praksis. *Diakoner* bygger sin master på en fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller minst tre år pedagogisk utdanning. For *kantor* er kravet fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller tilsvarende.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis». Kirkerådet har presisert hvordan denne bestemmelsen blir tolket, og i realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Det henger sammen med manglende redskaper til å vurdere realkompetanse samt formelle utdanningskrav knyttet til lønnsavtaler. For kateketer og diakoner må det foreligge en relevant mastergrad samt i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. For kantorer gjelder at de må ha fireårig bachelorgrad i musikk og i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har ved flere anledninger etterlyst en nærmere vurdering om en større mulighet for å godkjenne alternativ kompetanse for disse gruppene, men det har så langt ikke ført frem. Særlig har det vist seg vanskelig å tilkjenne kompetanse på grunnlag av erfaring, når denne skal vurderes uavhengig av universitets- og høyskolesystemet.

Innenfor kirkelig undervisning har utvalget også sett på stillingskategorien menighetspedagog. Kirkemøtet i 2015 vedtok også kvalifikasjonskrav for denne kategorien, men forholdet mellom kateket og menighetspedagog er i dag noe uklar. Utvalget ser det som utenfor sitt mandat å vurdere dette, men oppfordrer til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

1.1.3. Autoriseringer

Alle de fire profesjonene er lovbestemte stillinger, dvs at kvalifikasjonskravene til stillingene er bestemt av lov eller forskrift. Dermed kommer de inn under EU's yrkeskvalifikasjonsdirektiv, som trådte i kraft i 2005, og som sikrer at en som er

kvalifisert for en stilling i ett EU- eller EØS-land skal kunne inneha tilsvarende stillinger i alle land innenfor EØS-området. Som en konsekvens av dette fastsatte departementet i 2005 en forskrift som fastsetter at ordinerte prester i evangelisk-lutherske kirker i EØS-området kan autoriseres som prester i Den norske kirke. Kirkemøtet vedtok på samme tid tilsvarende forskrifter for de øvrige profesjonene. Det er Kirkerådet som er gitt myndighet til å autorisere disse.

Etter at ny tros- og livssynslov trer i kraft fra nyttår 2021, er det usikkert om yrkeskvalifikasjonsdirektivet fortsatt gjelder for stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet er i ferd med å utrede dette.

1.1.4. Unntaksordninger

Mangel på kvalifiserte kandidater til viglede stillinger medfører at kirken har innført ulike unntaksordninger for de forskjellige profesjonene. For prester gjelder det i første rekke bruk av ordningen med uordinerte prestevikarer. Ordningen forutsetter et påtrengende behov hvor en prestestilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis». Det finnes i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, men det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat. Restriksjonene i ordningen er i dag under press i enkelte bispedømmer, som følge av en omfattende prestemangel.

For de øvrige profesjonene er det regelfestet at dersom det ikke melder seg kvalifiserte søkere, kan stillingen omgjøres så kirkelig fellesråd kan tilsette personer som ikke er kvalifisert. Dersom stillingen får statlig støtte, skal bispedømmerådet godkjenne en slik omgjøring.

For disse profesjonene gjelder en annen problemstilling, nemlig forholdet til vigsling. Paragraf 5 i tjenesteordningene forutsetter vigsling, men dette blir ikke alltid fulgt opp. Først og fremst gjelder dette kirkemusikere. Over halvparten av dem som er kvalifisert for å være kantor ønsker av ulike grunner ikke å bli vigslet. Ettersom dette bringer dem i strid med tjenesteordningen, oppleves obligatorisk vigsling som krevende for mange kirkemusikere.

1.1.5. kvalifikasjonskrav i andre kirker

Utvalget har også sett på kvalifikasjonskrav, vesentlig for prester, i de skandinaviske folkekirkene samt Church of England.

I *Danmark* er kravet kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene. Danmark har også noen eldre unntaksordninger som er knyttet til spesielle historiske forhold, og i dag er i mindre bruk.

Alle kandidater må tillegg gjennomgå bispeeksamen, som kommer like i forkant av ordinasjonen og bl.a. innebærer å signere presteløftet.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg i september 2018 leverte *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*. Forslagene i denne vant imidlertid ikke politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg.

I *Finland* må den som søker om ordinasjon ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad).

For å søke fast prestedtjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man avlegge pastoralexamen. Denne avlegges hos domkapittelet. Pastoralexamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestedtjeneste. Høyere pastoralexamen, som bl.a. omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Sverige: For å bli prest i Svenska kyrkan må man ta magistereksamen og kurset Svenska kyrkans tro och liv, på universitet eller høyskole. Totalt 255 studiepoeng, beregnet til noe over fire års studier. Hvert stift har dessuten del i utdanningen ved at det stiftet der personen er antatt som prestekandidat, har ansvar for å gjennomføre menighetspraksis samt 8-10 utdanningsdager.

Integrert i magisterstudiene begynner prestekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen (praktikum) som gis ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. En del av undervisningen her er også sammen med de øvrige faggruppene; diakon, församlingspedagog og kirkemusiker.

I *Church of England* er veien til prestedtjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest må først etablere en kontakt med sin biskop, og gjennomgår en prosess hvor vedkommende av et bispeoppnevnt panel blir anbefalt som egnet. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring enten ved et presteseminar eller ved åpne studieinstitusjoner, kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt. Disse har ikke en tilsvarende opplæring

1.2. Veien til vigsling

Utvalget har også sett på de vigslingsforberedende programmene som er bygd opp i regi av Bispemøtet. Dette er programmer som etter utvalgets mening kan spille en større rolle enn i dag for å vurdere personlig egnethet hos kandidater til vigslet tjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene.

1.3. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

Forslagene setter opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen er etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet. Som en konsekvens foreslår utvalget

at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner ikke videreføres.

1.3.1. *Prest*

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekariere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetting, for å kvalifisere seg for prestedtjeneste.

De faglige kravene styrkes noe i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Denne ordningen samsvarer dermed langt på vei med § 5 i dagens forskrift. Nytt er forslag om at praktisk-teologisk utdanning også skal kunne tas innenfor rammen av mastergraden, i tillegg til øvrige studiepoengene. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Utvalget foreslår å ikke videreføre muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningmulighet. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Det i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om fagutdanning på mastergradsnivå eller høyere. Utdanningsinstitusjonene har imidlertid anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En slik vurdering vil da gjøres innenfor academia.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at ordningen med en evalueringsnemnd oppheves. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

1.3.2. *Diakon*

Utvalget mener dagens utdanningskrav til diakon fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunnlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Det utvidede opptaksgrunnlaget gjør at det etter utvalgets mening ikke er behov for en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.3. Kateket

Utvalget har bare gjort noen mindre endringer i kompetansekrav for kateketer. Revisjonen tar sikte på å gi noen forenklede, men tydelige føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

I forslaget er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Kravet om en fordypning i graden faller bort, og profilen på graden kommer isteden til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Fordelingen av studiepoeng er også fordelt på en annen måte, noe som gir en smidigere ordning. Dermed anses det heller ikke her som nødvendig med en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.4. Kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele videreført. Utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er stort sett en ajourføring av dagens praksis, gjennom fagtilbudet Kirkemusikk II.

2. Presentasjon av mandatet og gruppen

2.1. Bakgrunn

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke, det vil si prest, kateket, diakon og kantor (Biskopene faller i denne sammenheng under kategorien prest). Kvalifikasjonskravene for prest er samlet i en egen forskrift, mens kravene for de øvrige profesjonene er en del av tjenesteordningene. Fullmakt til å fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk ble gitt Kirkemøtet med iverksettelse av dagens kirkelov i 1997.¹ Kvalifikasjonskravene for prest ble tidligere fastsatt av departementet som følge av at prestene var statsansatte. Disse er også mer omfattende enn for de øvrige. Etter forvaltningsreformen har Kirkemøtet myndighet til å fastsette tjenesteordning også for prester, noe som i praksis skjedde ved at den tidligere forskriften ble vedtatt på ny av Kirkemøtet i 2016.

Det er flere forhold som gjør at tiden er moden for en gjennomgang av kvalifikasjonskravene. I utgangspunktet har praksis i mange år synliggjort behov for justeringer på flere punkter i alle tjenesteordningene, i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen akademia, med en utvidet vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige

¹ Kirkeloven § 24 annet ledd bokstav c)

gruppene. Dette er blant annet etterlyst i tidligere kirkemøtevedtak.² For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringsnemndas rolle og praksis. Dette er en nemnd som godkjenner personer med en alternativ utdanning og i tillegg personer som anses å ha helt særlige personlige kvalifikasjoner som kvalifisert for å ordineres til prest. Evalueringsnemnda har nå virket siden 2000, og det har gjennom lengre tid vært et behov for en mer grunnleggende gjennomgang av premissene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

2.2. Mandat og oppnevning

Kirkerådet ba sitt møte 26. januar 2019 direktøren nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede tjenester i Den norske kirke. Utvalget fikk følgende mandat:

Utvalget skal på bred basis gjennomgå kvalifikasjonskravenes innhold og omfang for de kirkelige stillinger som Kirkemøtet har bestemt at det skal vigsles til. Utvalget skal særlig vurdere:

- a. Utdanningsnivå til stillingene.*
- b. Ulike veier til fullført utdanning. Forholdet mellom hovedveier og sideveier, eventuelt om det skal være likeordnede veier som kvalifiserer.*
- c. Om muligheten for å godkjennes på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner skal videreføres, eventuelt utvides til flere stillingskategorier enn i dag.*
- d. I hvilken grad kirken bør bestemme eller påvirke innhold i utdanningene.*
- e. Forholdet mellom fagutdanningen og elementer Den norske kirke selv legger inn i eller parallelt med utdanningen, som inngår som kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger.*
- f. Tilrettelegging for deltidstilbud som letter muligheten for utdanning kombinert med en kirkelig stilling, eventuelt også kombinert med annen jobb.*
- g. Kvalifikasjonskrav i andre sammenlignbare folkekirker.*
- h. Kvalifikasjonskrav som ikke er knyttet til utdanningen.*

I sammensettingen av utvalget ble det lagt vekt på at representanter for utdanningsinstitusjonene ble bredt representert, sammen med representanter for både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Dette resulterte i følgende sammensetting:

Ingeborg Mongstad-Kvammen, VID vitenskapelig høgskole
Sivert Angel, Teologisk fakultet UiO
Hilde Brekke Møller MF teologiske høgskole
Inger-Lise Ulsrud Norges musikkhøgskole
Ole Kristian Kogstad, NLA høgskolen (Staffeldts gate)
Eldbjørg Leinebø Ekre, KA
Martin Stærk, Kirkevergelaget
Halvor Nordhaug, Bispemøtet
Martin-Oskar Enstad, arbeidstakerorganisasjonene ved Presteforeningen

² KM 07/15 vedtaks punkt 3.

Ingeborg Mongstad-Kvammen ble bedt om å lede arbeidet. Utvalget har hatt fem møter i perioden november 2019- mai 2020.

2.2.1. Oppfølging av mandatet

Utvalget har i sitt arbeid særlig fokusert på mandatets punkt a)-d). Punkt e) er konkretisert i omtale av Veien til vigsling i regi av Bispemøtet, som er kort omtalt. Punkt f) er ikke direkte berørt i rapporten, men utvalget konstaterer at det foregår en utvikling ved de fleste aktuelle lærestedene for å bedre tilrettelegging for deltidsstudier og fjernstudier. Punkt g) dekker hovedsakelig prestetjenesten i sammenlignbare kirker. Punkt h) er konkretisert gjennom en kort gjennomgang av forholdet mellom utdanning og ordinasjon/vigsling.

3. Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav

3.1. Prest

Kvalifikasjonskravene for prester reguleres i dag i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Forskriften ble opprinnelig gitt ved kongelig resolusjon i 1988. En større omlegging av reglene ble gjort i 2007, i kjølvannet av kvalitetsreformen. Disse er i det store og hele videreført i dagens forskrift, som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2016.

3.1.1. Alminnelige vilkår

Paragraf 2 i forskriften fastsetter de alminnelige vilkår for tilsetting:

Som prest kan tilsettes person som:

- a) er medlem av Den norske kirke og
- b) har rett til å bruke tittelen *candidata/candidatus theologiae* og
- c) innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og
- d) behersker norsk språk slik det kreves etter lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentleg teneste.

Formuleringen i bokstav c) har bakgrunn i at tittelen *cand.theol.* betegner både dagens profesjonsutdanning og den tidligere teologisk embetseksamen. Denne inneholdt ikke praktisk-teologiske fag, som derfor måtte tas i tillegg. Samlet inneholder profesjonsutdanningen 360 studiepoeng, normert til seks års studier. Dette er 60 studiepoeng mer enn en vanlig mastergrad.

Det faglige innholdet i graden bestemmes helt og holdent av utdanningsinstitusjonene. Det har tidligere vært ført uformelle samtaler mellom fakultetene og Kirkerådet om hvorvidt Den norske kirke skal knytte faglig innholdsmessige krav til utdanningen, men disse har ikke ført frem til noen innholdsmessige konkretiseringer av innholdet. Dette i motsetning til de øvrige vigslede stillingene, som det fremgår nedenfor.

I § 3 i forskriften presiseres forholdet mellom mastergrad og *cand.theol.*-grad ved at fakulteter som har rett til å tildele *cand.theol.*-graden også kan avgjøre om en person som oppfyller kravene i § 2 a), c) og d), og som har en mastergrad eller tilsvarende,

har en kompetanse som i *innhold og omfang* kan tilsvare cand.theol.-graden. Dette vil typisk være en norsk mastergrad i teologi, men det kan også være utenlandske grader som vurderes som tilsvarende en teologisk mastergrad. I siste tilfelle vil det også være opp til fakultetet om praktisk-teologiske utdanninger fra andre enn et norsk teologisk fakultet delvis, evt. helt, kan ekvivaleres som en norsk praktisk-teologisk utdanning. Utdanning som på denne måten er ekvivalent er å regne på linje med cand.theol.-grad.

3.1.2. Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad

Kirkemøtet vedtok i 1989 å be departementet om å åpne for at personer uten teologisk embetseksamen kunne tilsettes som prest i Den norske kirke. (KM 18/89). Kirkerådet sendte så i 1992 en henvendelse til kirke departementet om saken. Det ble her foreslått at prester med annen bakgrunn kunne godkjennes av en evalueringsnemnd nedsatt av Kirkerådet.

Departementet sendte i 1998 saken ut på høring, og sendte så et saksfremlegg med resultatet av høringen til Kirkemøtet 1998. På denne bakgrunn ble tilsetningsforskriften endret ved kgl. res. 19. mars 1999 med virkning fra 1.1. 2000, og det ble åpnet for at også personer som ikke hadde teologisk embetseksamen kunne godkjennes som prest i Den norske kirke. Forskriften skisserte to alternative veier til ordinasjon. Enten ved at kandidaten hadde en tilsvarende grad. Forutsetningen var da at vedkommende hadde minst kristendom mellomfag eller tilsvarende, at vedkommende hadde fylt 35 år og at det var gått minst fem år siden graden var avlagt. Alternativt kunne det søkes om fravikelse av krav om embetseksamen eller tilsvarende. Kirkerådet ble i begge tilfeller gitt myndigheten til å godkjenne kandidatene, i siste tilfelle etter forslag fra en biskop.

Kirkemøtet behandlet saken på nytt i 1999³, og Kirkerådet fastsatte på dette grunnlag 31. januar 2000 «Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.» Reglene forutsatte opprettelse av en *evalueringsnemnd*, bestående av fem personer:

- Ett medlem fra og foreslått av de teologiske fakultetene
- Ett medlem fra og foreslått av de praktisk-teologiske seminarene
- Ett medlem fra og foreslått av presteforeningen
- To leke medlemmer oppnevnt av og fra Kirkemøtets medlemmer.

Kravene til tilsetting er i praksis også krav til kvalifikasjon for å bli ordinert til prest, jf. tjenesteordning for menighetsprester § 5. Oppnevningsspraksis ble siden endret, slik at oppnevning skjer direkte fra de ulike instanser. Kirkerådet oppnevner dermed bare de to fra Kirkemøtet.

3.1.2.1. Annen tilsvarende kompetanse

Kriteriene for hva som kan regnes som tilsvarende kompetanse er regulert i forskriftens § 5, som lyder som følger:

---

³ KM 10/99

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/candidatus theologiae på følgende grunnlag:

- 1) minst femårig gradsutdanning på masternivå eller tilsvarende ved et høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestetjenesten og*
- 2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og*
- 3) av Evalueringsnemnda ikke finnes personlig uegnet til prestetjeneste og*
- 4) har fylt 35 år*

Inntil 2019 var det dessuten et krav at det måtte ha gått minst fem år siden avlagt mastergrad før man kunne søke evalueringsnemnda. I særlige tilfeller kunne det gjøres unntak dersom mastergraden var oppnådd etter fylte 50 år.

Utgangspunktet er her tilsvarende kompetanse som i § 2 b), tittelen cand.theol. Det kreves da for det første en grad på masternivå, altså enten en mastergrad eller en eldre grad på samme nivå, f.eks. cand.philol. Det er altså ikke nok å ha en tilsvarende lang utdanning. Derimot vil utenlandske mastergrader kunne kvalifisere, så lenge det er klart at de tilsvarer en norsk mastergrad. Ved usikkerhet om dette, må det kunne legges ved en bekreftelse fra et norsk lærested, evt. i noen tilfeller fra NOKUT, som kan bekrefte at graden tilsvarer norsk mastergrad.

Gradsutdanningens relevans for prestetjeneste er et tøyelig begrep, som blir ytterligere tøyelig ved tilføyelsen om at den kan bli utviklet til å være relevant. Det er heller ikke helt klart hva det vil si at innholdsprofilen på en mastergrad er gjort relevant gjennom praksis. Det mest vesentlige i denne sammenheng blir dermed at det foreligger en utdanning på et visst nivå, og at de fleste mastergradsutdanninger innenfor humanistiske fag og samfunnsfag kan komme innenfor definisjonen. Evalueringsnemndas praksis har også vært at de fleste mastergrader eller tilsvarende grader er blitt godkjent som relevante dersom kandidatene har kunnet vise at fagligheten er brukt og/eller reflektert inn mot en kirkelig sammenheng.

Dette har også sammenheng med punkt 2) i paragrafen, kravet om tilstrekkelig faglig fordypning. Nivået på 80 studiepoeng hadde opprinnelig utgangspunkt i det tidligere kristendom mellomfag. I dag bør det leses i lys av forskrift om krav til mastergrad. Her heter det i § 3 at mastergraden, som bygger på (bl.a.) en bachelorgrad eller en cand.mag.-grad, må inneholde «fordypning i fag, emne eller emnegruppe av minimum 80 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergraden». Hvilken pakke av fag dette kan være, er det naturlig at de teologiske fakultetene selv vurderer. Dette står derfor presisert kvalifikasjonsforskriften.

Siste del av setningen «... eller har dokumentert kunnskaper innenfor teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette» har vist seg mer åpen for

tolkninger. Den forholder seg i utgangspunktet til eldre utdanninger, f.eks. kristendom mellomfag. Evalueringsnemnda har imidlertid i den senere tid lagt til grunn en videre tolkning, delvis på bakgrunn av vurderinger fra fakultetene, hvor også fagkombinasjoner på mastergradsnivået er blitt regnet inn som en del av fordypningen.

Videre er det et krav om at evalueringsnemnda ikke skal vurdere vedkommende søker som «personlig uegnet til prestedtjeneste». Slik punktet er formulert, tilsier det at listen for å avvise en søknad på dette grunnlaget er høy. Det må også sees i sammenheng med at personlig egnethet er et sentralt tema både i veien til prestedtjeneste (VTP) og i den endelige ordinasjonssamtalen med biskopen. Evalueringsnemnda vil dermed ikke ha ansvar alene for en vurdering av personlig (u-)egnethet.

Søkere etter § 5 må videre ha fylt 35 år. Denne bestemmelsen er ment som en skranke mot å gjøre annen kompetanse til en alternativ grunnutdanning for prester. Inntil Kirkemøtet 2019 endret bestemmelsen, var det også et krav om at søkere måtte ha innehatt den relevante mastergraden i minst fem år når de søkte. Denne femårsgrensen var tidligere absolutt, men ble i 2007 endret slik at dersom mastergraden er oppnådd etter fylte 50 år, kunne evalueringsnemnda «i særlige tilfeller» gjøre unntak fra dette vilkåret. I praksis la evalueringsnemnda seg på en liberal tolkning av dette unntakskravet.

3.1.2.2. Særlige kvalifikasjoner

Forskriften § 6 gir også mulighet til å bli tilsatt som prest på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Paragrafen har følgende innhold:

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 2 bokstav b) for.

Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop. Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

For søkere etter denne paragrafen stilles det ingen formelle krav til utdanning. Evalueringsnemndas avgjørelse innebærer at det her ikke er snakk om tilsvarende kompetanse, men at nemnda kan her vedta å gjøre *unntak* fra kravet i § 2 b) om en utdannelse som gir rett til å bruke tittelen cand.theol.

Det er i disse tilfellene biskopen som søker, ut fra en betraktning av at de personene det her er snakk om er noen Den norske kirke i særlig grad mener å kunne ha bruk for. Av teksten fremgår at kriteriene for å bli godkjent etter denne paragrafen er meget smale. At søknaden sendes av biskopen er i seg selv en innsnevrende faktor, ettersom det da vil kunne foregå en siling og kvalitetsvurdering før søknad blir sendt. Videre er det presisert at det for det første skal foreligge helt særlige grunner som grunnlag for søknaden. Disse er presisert lenger ned ved at *både* skal kandidaten selv

ha personlige forutsetninger som gjør at vedkommende *utvilsomt* er *særlig* kvalifisert for prestatjeneste og det må foreligge et *særlig* kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

Slik bestemmelsen er utformet, gir den samlet sett et inntrykk av at det bare er helt unntaksvis at noen skal kunne godkjennes etter en slik bestemmelse. Dette ble også understreket av departementet i forslaget til regelverk. Departementet la til grunn at det bare i ytterst få tilfeller ville bli aktuelt å godkjenne noen etter denne paragrafen.⁴ På den annen side er de kriteriene som er oppstilt i liten grad knyttet til konkrete krav. Det vil med andre ord være en skjønnsmessig vurdering i hvor stor grad den enkelte kandidat kan svare til kriteriene. Det ligger en tydelig føring i at de personlige forutsetningene til vedkommende uten tvil skal veie opp manglende formell kvalifikasjon. Dette er i praksis blitt avveid i forhold til annen utdanning (hvor nær vedkommende er en § 5-søker). Det er videre på det rene at et særlig kirkelig behov må forstås som at den omsøkte har spesiell kompetanse eller egenskaper som Den norske kirke som sådan etterspør. Det er nærliggende å tolke dette som en kompetanse som er unik for denne personen, og som Den norske kirke vil kunne dra nytte av. Bestemmelsen skal i liten grad forstås som å være en kompetanse knyttet til geografisk avgrensede behov, ettersom man godkjennes for prestatjeneste i hele kirken. Personalmangel blir heller ikke regnet som et særskilt behov, og kan dermed ikke brukes som grunnlag for godkjenning.

3.1.3. Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019

Evalueringsnemnda har to møter i året, og har frem til mars 2020 godkjent i alt 176 personer til prestatjeneste. Evalueringsnemnda behandlet i denne perioden i alt 140 søknader etter § 5. Av disse ble 127 godkjent, dvs. 90,7 %. Det ble mottatt i alt 69 søknader etter § 6, av disse godkjente nemnda 49, dvs. 71 %.⁵ Det har de siste to årene vært en sterkt stigende kurve for antall godkjenninger. Således ble det i 2019 godkjent i alt 18 søknader, mens det i første halvdel av 2020 ble godkjent 17. Neste møte i nemnda holdes i september 2020.

Av de godkjente kandidatene er 102 menn og 74 kvinner. Det er for øyeblikket ikke statistikk for gjennomsnittsalder på kandidatene.

Ordningen har vært evaluert flere ganger av Kirkerådet og Kirkemøtet. Kirkerådet hadde saken til evaluering i 2004 (KR sak 46/04). Det ble da vedtatt å be departementet om å endre forskriften slik at den daværende ordningen med at det skulle ha gått minst fem år siden avlagt høyere eksamen ble noe oppmyket ved å si at det *normalt* skal ha gått fem år. Kirkerådet ønsket også muligheten for å vektlegge personlig egnethet og erfaring for dem med alternativ kompetanse. Kirkerådet vedtok dessuten å legge frem en evaluering av ordningen i 2008.

Departementet (KKD) oppnevnte i 2005 selv en arbeidsgruppe for å se på behovet for endringer som følge av kompetansereformen. Gruppen leverte i mai 2006

⁴ Saksfremlegg til Kirkemøtet 1998 s. 10.

⁵ Dette gjelder søknader som faktisk ble lagt frem for evalueringsnemnda. Det er i tillegg en del søkere som i forskjellige varianter er avvist administrativt fordi de formelle kravene ikke var oppfylt.

utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke*. Her ble de daværende reglene gjennomgått, og det ble foreslått noen endringer i struktur og innhold. Bl.a. ble det også her foreslått en oppmykning av femårsregelen, ved at det i særskilte tilfeller skulle kunne gjøres unntak hvis graden var oppnådd etter fylte 50 år. Det ble også drøftet om Veien til prestatjeneste (VTP) burde tas med som et kriterium for å kunne tilsettes som prest. Her var gruppen delt, og det ble ikke foreslått noen direkte endring.

I forlengelse av disse prosessene ble forskriften omarbeidet og vedtatt i ny form 2007. Her ble femårsregelen moderert i tråd med arbeidsgruppens anbefaling.

En evaluering av ordningen ble lagt frem for Kirkemøtet i 2008. Kirkemøtet vedtok da bl.a. å be departementet om å heve kravet til fordypning fra 80 til 120 studiepoeng. Kirkemøtet vedtok også å anbefale at VTP skulle gjøres gjeldende også for dem som godkjennes av evalueringsnemnda.

Kirkemøtets ønske om å heve kravet om faglig fordypning ble ikke tatt til følge av departementet, under henvisning til at det ikke var ønskelig å gjøre denne inngangen til prestatjeneste trangere enn den var.⁶

Kirkerådet evaluerte også ordningen i 2012, uten at den da ble kommentert nærmere.

3.1.3.1. Utvalgets vurdering

Som det fremgår over, ble omkring 90 % av alle fremlagte søknader etter (nåværende) § 5 godkjent. Handlingsrommet for evalueringsnemnda er her ikke stort. Det vil være klart i forkant av nemndbehandlingen om vedkommende fyller de formelle kvalifikasjonskrav som skal til for at godkjenning kan finne sted. Den skjønnsmessige vurderingen går på to forhold: Hvorvidt den aktuelle graden er relevant eller er gjort relevant for prestatjeneste og hvorvidt søkeren ikke finnes personlig uegnet av evalueringsnemnda. Av disse er det spesielt kravet om egnethet som nødvendiggjør et personlig møte. Terskelen for å vurderes som uegnet er rimeligvis nokså høy. Samtidig er det i dag en større grad av evaluering av kandidater til prestatjeneste underveis i studieløpet. Samtalen med evalueringsnemnda er meget ressurskrevende både for søkerne og for nemnda. Utvalget finner derfor grunn til å spørre om dette er en riktig prioritering. Når det gjelder det andre kravet, at mastergraden skal vurderes som tilstrekkelig relevant, har også dette problematiske sider. Hvilke mastergrader som har en relevant innholdsprofil er ikke gitt, og dessuten gis det rom for at graden kan utvikles til å være mer relevant gjennom praksis. Som vist ovenfor, er sjansen for å bli underkjent på dette grunnlaget liten. Evalueringsnemnda har her, i det minste de senere årene, lagt seg på en raus tolkning, slik at mange ulike mastergrader er blitt regnet som relevante. Det har tidligere også vært perioder med en mer restriktiv praksis. Men det er uansett ikke gitt at en mastergrad blir vurdert som relevant, og det har ikke vært praksis å gi noen forhåndsvurdering av relevansen. Det betyr at personer som har en mastergrad, og som ønsker å studere teologiske fag for å kvalifisere seg etter § 5, ikke har noen garanti for at disse studiene vil gi noen uttelling. Dette gir en uforutsigbarhet for

⁶ Brev fra FAD april 2010

personer som vurderer å kvalifisere seg til prest via en alternativ kompetanse, som utvalget finner lite tilfredsstillende.

Det har tidligere også vært debatt knyttet til andre kriterier for denne gruppen. Det gjelder for det første kravet til faglig fordypning. Kirkemøtet vedtok i 2007 at kravet burde økes til 120 studiepoeng, noe som den gang ikke ble tatt til følge av departementet. I dagens situasjon står det Kirkemøtet fritt til å gjøre de endringer man måtte ønske, men Kirkerådets foreløpige vurdering har inntil nå vært at i dagens situasjon er dagens krav på 80 studiepoeng, i tillegg til 60 studiepoeng praktisk teologi, tilstrekkelig faglig grunnlag. Utvalget mener det vil være en bedre løsning å unngå en individuell behandling i evalueringsnemnda og i stedet heve kravet til teologisk kompetanse.

Når det gjelder søknader fra biskopene om å godkjenne tilsetting på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner, er også drøyt 7 av 10 av de omsøkte godkjent.

Kriteriene for denne gruppen er i langt større grad preget av skjønn enn for dem som blir godkjent etter § 5. Forståelsen av kriteriene har dermed også i større grad sprikt både blant biskopene som har søkt og innad i nemnda. Dette har gjort behandlingen krevende. Antall søknader som er godkjent under dissens er også større for denne gruppen.

Som vist ovenfor, gir selve ordlyden i bestemmelsen tydelige signaler om en restriktiv holdning til å godkjenne kandidater etter § 6. En streng tolkning av ordlyden vil medføre at svært få av dem som søker går gjennom nåløyet. Samtidig er kriteriene lite presise, noe som også stiller større formkrav til søknaden. Ikke alle søknader har i tilstrekkelig grad forholdt seg til ordlydens krav om både særlige personlige kvalifikasjoner og et helt særlig kirkelig behov for nettopp denne kandidaten. Det har da vært vanskeligere for nemnda både å behandle søknaden og å konkludere positivt.

Den sittende evalueringsnemnda har derfor gjentatte ganger gitt uttrykk for at kriteriene i § 6 er krevende å forholde seg til, og har ønsket en klargjøring.

Utvalget mener det er gode grunner til å stille seg kritisk til godkjenning etter forskriftens § 6 slik den nå er utformet. På bakgrunn av de strenge kriteriene som er satt opp og forarbeidenes understreking av at dette var tenkt som en ordning for de ytterst få, finner man det noe påfallende at en så stor del av søkerne er blitt godkjent. Sammenholdt med de kritiske utsagnene fra evalueringsnemnda, viser dette etter utvalgets mening at det er en ordning som er svært krevende å forvalte. Utvalget har også andre grunnleggende innvendinger mot ordningen, slik den nå er tilrettelagt. Dette blir nærmere uttrykt i avsnitt 4.1.3.

3.2. Øvrige vigslede

Prestene har som nevnt stått i en organisatorisk særstilling ved at kvalifikasjonskrav for disse tidligere ble satt opp av staten ved departementet. Etter 2017 er det Kirkemøtet, i rollen som leder av Den norske kirke som rettssubjekt, som setter opp disse kravene. De andre gruppene av vigslede, kateket, diakon og kantor, har fått sine kvalifikasjonskrav fastsatt ved at Kirkemøtet siden 1996 har hatt myndighet til å fastsette tjenesteordning for dem. For disse gruppene er det et ganske likeartet sett

med regler. Det gjelder særlig diakon og kateket. I motsetning til prestene er disse gruppene ansatt i ett eller flere sokn, hvor kirkelig fellesråd har arbeidsgiveransvaret. Kvalifikasjonskravene for disse tjenestene er lagt inn som en del av tjenesteordningen. Tjenesteordningene først ble vedtatt av Kirkemøtet i 1995 og bekreftet i 1996. Dagens utforming av tjenesteordningene er fra 2004. Kvalifikasjonskravene ble da endret forbindelse med innføring av kompetansereformen.

For både diakon og kateket er kravet mastergrad, mens for kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alle tre profesjoner har også noen alternative krav knyttet til eldre utdanning.

Det er dessuten for disse utdanningene mer spesifikke krav til faglig oppbygging enn for presteutdanningen. Det har i stor grad sammenheng med hvordan den faglige profilen på tjenestene ble utviklet. Helt fra før Kirkemøtet fastsatte kompetansekravene har det skjedd en gradvis utvikling i formelt kompetansenivå. Disse utdanningene har dermed ikke den samme helhetlige fagtradisjonen som profesjonsutdanningen i teologi. For disse gruppene gjelder derfor også at kompetansekravene ikke har tilbakevirkende kraft. Det betyr for det første at den som tidligere er vigslet, er kvalifisert til stillinger som krever vigsling selv om dagens kompetansekrav ikke er oppfylt. Men det betyr også at personer som ikke ble vigslet rett etter fullført utdanning likevel kan vigsles senere, på grunnlag av de kravene som gjaldt da de var ferdige med utdanningen.

3.2.1. Alternativ kompetanse

Felles for alle gruppene er også at i tillegg til normale kvalifikasjonskrav, er Kirkerådet gitt myndighet til å godkjenne personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis på lik linje. Kirkerådet konkretiserte i 2007 (KR 30/07) hvordan denne godkjenningsmyndigheten skulle forvaltes. Kirkerådet oppfattet da vurderingen av realkompetanse i forhold til en mastergrad som vanskeligere enn i forhold til utdanning av lavere grad. Det var på det daværende tidspunkt heller ikke laget systemer for vurdering av realkompetanse opp mot mastergradsnivå. Lønnssystemet som er fremforhandlet mellom KA og fagforeningene forutsetter også at diakoner og kateketer har en formell mastergrad. Følgelig ble begrepet «faglig jevngod» kompetanse for diakoner og kateketer tolket som at det var nødvendig med utdanning på mastergradsnivå, og kravene har i liten grad tatt opp i seg realkompetanse.

Det finnes på det nåværende tidspunkt ingen samlet oversikt over hvor mange personer med alternativ kompetanse Kirkerådet har godkjent, men antallet er relativt lavt. De siste årene har det ligget på anslagsvis 2-5 personer.

Godkjenning av diakoner, kateketer og kantorer skjer administrativt i Kirkerådet. Det er ingen formell nemnd eller gruppe som har ansvar for prosessen, men det har vært praksis at dersom det oppstår usikkerhet rundt vurderingen av en søker, blir råd innhentet hos KA og den aktuelle fagforening, foruten fagansvarlig i Kirkerådet.

Hvilke mastergrader som er relevante for henholdsvis diakon- og katekettjenesten, er gjenstand for skjønn. I dialog med de ulike faglige aktørene innenfor de respektive profesjonene, har Kirkerådet landet på en relativt utvidende tolkning av relevans,

basert på tilbakemelding om at kompetansen i nokså stor grad kan knyttes til selve nivået på graden. Her vil praksis fra evalueringsnemndas vurdering av kandidater for alternativ kompetanse for prest også gi en retning for vurderingen av de andre profesjonene. Relevansen blir dessuten hjulpet av de tilleggskravene som foreligger for henholdsvis diakon og kateket.

I saksutredningen ble det også drøftet hvorvidt det for var tjenlig å etablere en alternativ vei til katekettjeneste, tilsvarende ordningen for godkjenning av personer med «særlige kvalifikasjoner» for prestedtjenesten, for å legge til rette for at flere av de som er ansatt i undervisningsstillinger kan vigsles som kateket. Dette ble drøftet på ny da kirkens undervisningstjeneste ble behandlet av Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15). Kirkemøtet vedtok da at det «bør (..) etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.» Dette vedtaket er imidlertid ikke konkretisert i ettertid.

Det er ellers verd å merke seg at det i beskrivelsen av den praktisk-kirkelige utdanningen ikke eksplisitt er nevnt veiledet praksis. Det er avdekket at veiledningen på dette punktet har vært noe forskjellig i Kirkerådet og utdanningsinstitusjonene, idet Kirkerådet har tolket punktet i lys av de allmenne reglene og dermed forutsatt at veiledet praksis var gjennomført. Studenter har imidlertid blitt veiledet ved institusjonene til å ta ulike praktisk-kirkelige fag uten praksis. Etter samtaler med institusjonene, er det nå en litt mer avklart praksis på dette punktet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger drøftet om det er mulig å lempe på kravene for alternativ kompetanse for å gjøre det lettere for personer som ønsker å vigsles til disse tjenestene å bli godkjent. Det har bl.a. vært foreslått å kunne opprette en lignende ordning for særlige kvalifikasjoner, slik som for prester. Knyttet til dette, har det også vært ønske om en evalueringsnemnd for de andre gruppene, men dette har foreløpig ikke vært ansett som nødvendig.

Med de endringsforslagene som foreligger i innværende rapport, mener utvalget å ha ivaretatt de ønsker om bredere rekrutteringsgrunnlag som er etterspurt.

3.2.1.1. Kommentaar til dagens vilkår

Som det fremgår av ovennevnte, er det for disse utdanningene mer spesifikke faglige krav enn for presteutdanningen. Bak dette kan man anta at det ligger flere forhold. For det første den lange akademiske tradisjon som ligger bak utdanningen av prester. Dernest at kvalifikasjonskravene for denne gruppen inntil 2016 ble gitt av departementet, og at man der ikke fant grunn til å spesifisere utdanningskravene nærmere. Det var også departementet selv som var ansvarlig for den praktisk-teologiske utdanningen, enten direkte gjennom Det praktisk-teologiske seminar, eller gjennom godkjenning av tilsvarende institusjoner.

For de øvrige gruppene fant Kirkemøtet grunn til å gi noen retningslinjer også for det faglige innholdet i graden. Dette har fått noen konsekvenser for forholdet mellom grad og kvalifikasjon. Således finnes det eksempler på mastergrader i diakoni med sammensetninger som innholdsmessig ikke kvalifiserer til vigsling. Kirkerådet har også kommet med en tolkning av begrepet «kirkemusikk» som innebærer at det må kreves fordypning i orgelspill over et visst minimumsnivå. Forespørsler om utdanninger som ikke har et slikt utdanningsnivå er dermed blitt avvist.

Utvalget vil peke på at det er viktig å være oppmerksom på forholdet mellom de kompetansekrav som stilles av Den norske kirke som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonenes frihet til å sette sammen et faglig forsvarlig utdanningstilbud.

En annen hovedutfordring for de tre profesjonene som her er omtalt, er den svake rekrutteringen. Det har tidvis vært svært små kull og dermed krevende å holde oppe et godt og stabilt utdanningstilbud. Samtidig er antallet som ønsker å kvalifisere seg på bakgrunn av annen utdanning økende. Dermed er det en viktig utfordring å tilpasse tilbudet til en situasjon hvor flere tar videreutdanning ved siden av jobb. Også her er det viktig med en samordning mellom kirken som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonene.

I forbindelse med tidligere gjennomganger av de ulike profesjonene, har det flere ganger vært uro rundt kriteriene for alternative utdanninger. Kirkerådet ser foreløpig små muligheter til å lempe på de kravene som ligger til grunn i dag, men mener, i lys av rekrutteringssituasjonen, at dette er forhold som bør drøftes i en bredere sammenheng.

Det er også grunn til å drøfte om nåværende prosedyre for godkjenning er tilstrekkelig, eller om vedtak om godkjenning kunne fattes i noe mer i retning av en nemnd. En slik ordning vil muligens kunne gi rom for et mer dynamisk regelverk for godkjenninger.

3.2.2. Diakoner

3.2.2.1. Alminnelige vilkår

Utdanningskravet for diakoner ble i 1996 satt til treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, kristendomskunnskap på minst grunnfagsnivå samt ett år med praktisk-diakonal utdanning.

Etter omleggingen i 2004 er lengden på utdanningen uendret, men kravet er nå mastergradsutdanning eller tilsvarende. Grunnlaget er som før en fagutdanning på et av de tre nevnte fagområder. Kravet til kristendomskunnskap er 30 studiepoeng, og praktisk-diakonal utdanning 30 studiepoeng. Det er dessuten presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis.

Diakonutdanningen bygger altså på en fagutdanning, i dag i praksis en bachelorutdanning, hvor man går ut som sykepleier eller sosionom eller med en pedagogisk bachelorutdanning. Dette er utdanninger som innebærer stor grad av praksis og oppøving av relasjonskompetanse. I motsetning til for presteutdanningen, stiller kvalifikasjonskravene opp nokså detaljert hvilke typer utdanning på bachelornivå som kvalifiserer. Det er dermed ikke slik at en master i diakoni automatisk kvalifiserer for vigsling til diakon. Dette fordi utdanningsinstitusjonene kan ha (og tidvis har hatt) en mer utvidet inngang til masterstudiet i diakoni enn det som fremgår i kvalifikasjonskravene i tjenesteordningen.

Alternativt kan personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning samt 30 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på

diakoni og veiledet praksis vigsles til diakon. Det er rimelig å anta at profesjonsstudiet i teologi (cand.theol.) gjelder tilsvarende.

3.2.2.2. *Alternativ kompetanse*

Konkret er kravet til diakon med annen kompetanse er av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende. I tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-diakonal utdanning (30 sp.).

Her fremgår det at kravet til annen kompetanse ligger på samme nivå som normalkravet, slik det er gjort rede for over. Vurderingen av hvem som kan godkjennes ut fra disse kriteriene gjøres administrativt i Kirkerådet. Det viktigste vurderingskriteriet er hvorvidt mastergraden er relevant for diakontjeneste. Kirkerådet har her lagt seg på en vid praksis, hvor ulike typer mastergrader oppfattes som relevante. Det oppfattes som en egenverdi i seg selv at det foreligger utdanning på masternivå. Dersom det oppstår usikkerhet om hvorvidt en søker oppfyller kravene, har praksis vært at Kirkerådet konsulterer KA og diakonforbundet.

3.2.3. **Kateketer**

3.2.3.1. *Alminnelige vilkår*

For kateketene ble kravet i 1996 satt til minst fire års utdanning, hvor det inngikk kristendomskunnskap på mellomfagsnivå, minst ett år pedagogisk utdanning og praktisk-kateketisk utdanning ett år.

Også for kateketer er kravet fra 2004 en mastergrad eller tilsvarende. Her ble nivået hevet fra en fireårig til femårig utdanning samt kravet om høyere grad. Utdanningskravet er nå mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag. Den praktisk-kirkelige utdanningen er her som før på 60 studiepoeng, med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis.

Også for kateket er det et alternativ at personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning kvalifiserer til kateket. Her kreves det i tillegg 60 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag.

3.2.3.2. *Alternativ kompetanse*

Kravet til alternativ kompetanse for kateketer ble av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende, med en innholdsprofil som er relevant for katekettjenesten. Her kreves i tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 60 studiepoeng, pedagogikk tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-kateketisk utdanning (30sp).

Det viktigste kriteriet er også her mastergradsnivå. Som for diakon har forvaltningspraksis her vært en relativt vid tolkning av hva som er en relevant master. De øvrige kravene er nokså like de alminnelige kravene for kateket. Det er noe lavere krav til kristendomskunnskap og praktisk-kateketisk utdanning.

Med innføringen av trosopplæringsreformen ble det skapt et stort behov for undervisningsstillinger i kirken, og Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger, senest i 2015, pekt på behovet for å utvide muligheten for å kvalifisere som kateket,

inkludert muligheten for å bli vurdert på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Da Kirkemøtet i 2015 behandlet undervisningstjenesten i Den norske kirke, ble blant annet følgende vedtatt:

Kirkemøtet ser behov for alternative veier til katekettjeneste. Dette kan ivaretas ved å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne egnede personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis som kateket. I tillegg bør det etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.

Det siste har vist seg vanskelig å gjennomføre både på grunn av de generelle vanskelighetene med å formulere slike særskilte grunner (se drøfting om prester over) og fordi det har vært vanskelig å finne frem til hvem som skulle søke for en slik gruppe, fordi det er soknet ved kirkelig fellesråd som tilsetter. For prestene er det biskopen som søker, og for dem har biskopen også arbeidsgiveransvar.

3.2.3.3. Andre stillinger i kirkelig undervisning

Som det fremgår av ovenstående, har kirken sett på kateketene som den profesjonen som primært skal lede menighetens undervisningsoppdrag. Men som en konsekvens av trosopplæringsreformen, økte antallet stillinger innen kirkelig undervisning kraftig i første tiår av 2000-tallet, og antall utdannede kateketer var ikke tilstrekkelig til å fylle alle disse. Med utdanningsnivået for kateketer, ville det også ta en viss tid å kvalifisere det nødvendige antall. Dermed økte også behovet for en mer differensiert stillingsstruktur.

Dette ble i første omgang ivarettatt fra 2010 gjennom fastsettelse av nye stillingskoder fra KA–Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. I tillegg til kateket har KA i dag to stillingskoder for menighetsarbeider, en uten noen krav til utdanning, den andre med krav om fagbrev eller tilsvarende. Videre ble stillingskoden *menighetspedagog* opprettet; her er det etablert tre koder for innplassering. Den første av disse krever bachelorgrad eller tilsvarende, altså til sammen 3 års universitets- eller høyskoleutdanning. Den andre har krav om 4-årig universitets- eller høyskoleutdanning på bachelornivå og den tredje 5-årig utdanning på masternivå eller tilsvarende. For alle tre gjelder at graden må inneholde minst 30 stp. kristendomsfag og 30 stp. pedagogikk.⁷ Det stilles utover dette ingen spesifikke krav til bachelor og/eller mastergradens relevans, da det i for stor grad vil bli gjenstand for skjønn å vurdere gradens relevans. Det viktigste kriteriet blir derfor kompetansen som er knyttet til nivået på graden. Relevansen blir i tillegg hjulpet av kravene i pedagogikk og i kristendomsfag.

Kirkerådet og KA gikk våren 2014 ut med en felles rådgivning om å bruke stillingsstrukturen og kvalifikasjonskravene som finnes i det kirkelige avtaleverket, med vekt på kateket og menighetspedagog, når det opprettes nye undervisningsstillinger i menighetene.

⁷ For å forstå logikken i det etablerte avtaleverket, er det naturlig å ta et sideblikk til avtaleverk i undervisningsstillinger i skoleverket (KS-området), der det tilsvarende er etablert ulike titler for en opplæring/undervisning-stilling, som fagarbeiderstillinger (barne-og ungdomsarbeider), lærer (3 år, bachelor), adjunkt (4 år, bachelor), lektor (master/hovedfag). Stillingstitlene gjenspeiler i noen grad ansvarsområder, men like gjerne utdanningsnivå.

Da saken om kirkelig undervisning ble behandlet i Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15) uttalte kirkemøtekomiteen følgende.

Komiteen vil påpeke at kompetansekravene for menighetspedagog innen pedagogikk og kristendomskunnskap er å forstå som minimumskrav, i tråd med stillingskodene i KA-regulativet. Kristendomskunnskap er kjernekompetanse for å være lærer i kirken. Det er ønskelig at bachelorutdanninger som utformes spesielt med sikte på tjeneste som menighetspedagog, inneholder mer kristendomskunnskap enn minimumskravet på 30 studiepoeng. I tillegg bør en slik utdanning inneholde praktisk-kirkelige fag. Kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav c sier at «Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk.» Kirkemøtet har fastsatt «Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer». Det er ikke fastsatt tjenesteordning for de øvrige kirkelige undervisningsstillingene. Komiteen mener at dersom det skal fastsettes nye kvalifikasjonskrav til menighetspedagog, bør dette forberedes og fremmes som egen sak for Kirkemøtet. Med utgangspunkt i høringen legger vedtakets punkt 1 til grunn at den etablerte stillingsstrukturen (med kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider) ivaretar tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere. Komiteen ønsker derfor ikke å fremme forslag om å legge inn mer innhold i kompetansekrav for menighetspedagog nå.

Kirkemøtet gjorde deretter følgende vedtak:

For tilsetting som menighetspedagog kreves utdanning på bachelor-nivå som inneholder minimum 30 studiepoeng relevant pedagogikk/formidlingsfag og 30 studiepoeng kristendomskunnskap.

Dette er altså i tråd med de krav som er fastsatt i KA's regulativ. Det er ikke siden fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger.

3.2.3.4. Utvalgets vurdering

Utvalget oppfatter utviklingen av alternative stillinger, og da spesielt stillingen menighetspedagog som et svar på et sterkt økende behov for opplæringsstillinger mer enn en villet og planlagt utvikling. Menighetspedagogene har imidlertid etablert seg som en viktig tjenestegruppe innen kirkelig undervisning, som gjør en stor innsats i mange menigheter. Dette ble bekreftet med Kirkemøtets vedtak i 2015.

Menighetspedagogtittelen har likevel en noe uklar status i kirkens tjenestemønster. Som påpekt over, er det ikke fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger, og det er dermed heller ikke reflektert over hvordan menighetspedagogstillinger er å forstå i forhold til kateketstillinger. For å kunne gå mer spesifikt inn i hvilke kvalifikasjonskrav som bør stilles til menighetspedagoger, bør etter utvalgets mening disse problemstillingene drøftes først. Utvalget ser samtidig at det går utover dets mandat å gå opp grensene mellom stillingskategoriene kateket og menighetspedagog.

Utvalget tar derfor til etterretning de kvalifikasjonskravene for menighetspedagoger som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2015, men vil oppfordre til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

3.2.4. Kantorer

3.2.4.1. Alminnelige vilkår

For kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alternativt kan det tas en treårig bachelor med 60 studiepoeng (ett år) tilleggsutdanning i enten musikk, kirkefag, pedagogikk eller diakoni. Dette var materielt sett også kravet før 2004, selv om gradsbetegnelsen kom etter kvalitetsreformen.

Hva betegnelsen «kirkemusikk» innebærer, er i første rekke resultat av fagtradisjonen innenfor de ulike utdanningsinstitusjonene. Det er ikke eksplisitt uttalt fra kirkelig hold hva som kan betegnes som kirkemusikalsk utdanning, men i fastsettelsen av krav til alternativ kompetanse (se nedenfor) gis det en tydelig retning. Her fremkommer at beherskelse av orgel er sentralt. Videre beherskelse av korledelse samt liturgi og hymnologi. NLA høgskolen søkte i 2012 Kirkerådet om godkjenning for en kirkemusikkutdanning med piano som hovedinstrument og orgel som biinstrument, men fikk negativt svar fra Kirkerådet.⁸

3.2.4.2. Alternativ kompetanse

Når det gjelder kirkemusikerne er kravet til alternativ kompetanse fireårig musikkutdanning på bachelornivå. Innenfor eller utenfor graden kreves hymnologi, liturgikk og orgelkunnskap tilsvarende 20 studiepoeng og korledelse tilsvarende 15 studiepoeng. Kompetanse i orgelspill dokumenteres ved prøvespilling godkjent av en utdanningsinstitusjon eller Kirkerådet..

Det er relativt sett nokså mange som har ønsket å bli godkjent med en slik alternativ kompetanse, mye på grunn av det store antall utenlandske kirkemusikere. I praksis har de aller fleste av disse møtt kravene ved å gjennomføre et påbyggingsår i kirkemusikk kalt Kirkemusikk II, som er tilrettelagt av flere av utdanningsinstitusjonene innen kirkemusikk, for musikere som ønsker å kvalifisere seg til kantortjeneste. Gjennom avtaler mellom de ulike utdanningsinstitusjonene og Kirkerådet blir studenter som fullfører Kirkemusikk II automatisk kvalifisert som kantor.

3.3. Autoriseringer

I tillegg til de ordningene som er nevnt over, er det også mulig for prester, diakoner, kateketer og kantorer som er ordinert eller vigslet i en luthersk kirke i EØS-området, å søke om å få autorisasjon til å virke i samme tjeneste i Den norske kirke.

Dette er som følge av Norges tilpasning til yrkeskvalifikasjonsdirektivet,⁹ som innebærer at EØS-borgere kan søke om autorisasjon for å tjenestegjøre i Norge på samme vilkår som i sitt hjemland. Direktivet omhandler lovbestemte stillinger, det vil si som har offentlige kvalifikasjonskrav.

⁸ Nærmere referanse

⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

Direktivet sier at en gjensidig skal godkjenne hverandres utdanning og eksamener, uavhengig av om de er identiske, så lenge de kvalifiserer til tilsvarende stilling i hjemlandet. Reglene er i dag fastsatt i yrkeskvalifikasjonsloven, som trådte i kraft i 2018.

Som følge av dette fastsatte departementet 21. desember 2004 forskrift om autorisasjon av prester i henhold til EØS-avtalen. Denne ble vedtatt på ny av Kirkemøtet 2016. Her fremgår det som vilkår at vedkommende som søker autorisasjon må være ordinert til prestatjeneste i en evangelisk-luthersk kirke. Søkere må fremlegge dokumentasjon på dette samt bevis på at ordinasjonen ikke er tilbakekalt. Det er med andre ord ikke et krav om en tilsvarende utdanning som norske ordinerte prester. Derimot er det et krav at kirkesamfunnet hvor vedkommende er ordinert er «evangelisk-luthersk». Det betyr at utenlandske søkere fra andre kirkesamfunn ikke kan autoriseres etter denne forskriften, heller ikke fra dem som Den norske kirke har inngått forpliktende avtaler med.

Myndighet til å fastsette tilsvarende forskrifter for de øvrige vigslingsgruppene ble av staten delegert til Kirkemøtet, som delegerte den videre til Kirkerådet. Forskrift for henholdsvis diakon, kateket og kantor ble fastsatt av Kirkerådet 3. juni 2005 og gjelder tilsvarende som for prester. Direktøren er gitt fullmakt til å gjøre vedtak i hver enkelt sak for alle fire tjenestegruppene. Praksis er at autorisasjon blir gitt etter vedtak i en komite nedsatt av direktøren.

3.3.1. Betydning og fremtidig praksis

Siden 2005 er til sammen 56 personer blitt autorisert, altså gjennomsnittlig mellom tre og fire per år. Flertallet av disse er prester, og i praksis er det nesten utelukkende prester og diakoner som omfattes, ettersom vigslende kateketer og kantorer stort sett er ukjent i andre kirker. I perioden 2015-19 ble det autorisert 10 prester og 4 diakoner samt én kateket.

Etter at nåværende kirkelov blir opphevet i 2021 er det usikkert om kirkelige stillinger vil være stillinger som har offentlige kvalifikasjonskrav. Dersom dette ikke er tilfelle, betyr det at Den norske kirke står fritt til å videreføre forskriftene. Utvalget mener det kan være grunn til å se en eventuell videreføring i sammenheng med en bredere drøfting av hvilke kvalifikasjonskrav som bør gjelde for utenlandske personer som er vigslende.¹⁰

3.4. Unntaksordninger

Som følge av mangel på kvalifisert arbeidskraft, er det i en del tilfeller nødvendig å tilsette personer uten de nødvendige kvalifikasjonskrav. Dette gjelder i særlig grad kravet til formell kompetanse, men er i noen grad også knyttet til krav om vigslende.

For prester er kravet til vigslende/ordinasjon i realiteten mer absolutt enn for andre grupper, selv om det formelle kravet er likt for alle de fire gruppene. Problemstillingen blir derfor noe annerledes for prester enn for de øvrige.

¹⁰ Se avsnitt 4.1.4. og 4.1.5.

3.4.1. Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)

Biskopen kan i henhold til Tjenesteordning for biskoper (TOB) § 10 gi fullmakt til egnede ikke-ordinerte til å utføre prestedtjeneste. Ordningen ble innført ved kongelig resolusjon i 1974, etter et initiativ fra Bispemøtet. Den har flere ganger vært oppe til diskusjon, for presisering og utarbeiding av praktiske retningslinjer. Porvoo-avtalen og andre økumeniske avtaler som Den norske kirke har inngått har utfordret ordningen, men Bispemøtet har i flere omganger vurdert det slik at det ikke er behov for å endre ordningen og retningslinjene som følge av disse. Bispemøtet har imidlertid flere ganger presisert at ordningen skal forvaltes ut fra et nødsprinsipp. I en evaluering av ordningen i 2005 (BM 22/05) la Bispemøtet til grunn at den offentlige tjeneste med Ord og sakrament i menighetene forutsetter ordinasjon. Det ble samtidig gitt uttrykk for bl.a. at «prestedtjeneste ved ikke-ordinert etter gjeldende fullmaktsordning forutsetter et påtrengende behov hvor en prestedstilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis».

Bispemøtet har også senere evaluert ordningen, senest under sitt møte i juni 2019 (BM 9/19). Biskopene vedtok da følgende:

For den videre praktiseringen av fullmaktsordningen ønsker Bispemøtet å presisere følgende:

1. Fullmakt til prestedtjeneste til ikke-ordinerte blir gitt for å sikre menigheten en ordnet tjeneste med ord og sakrament. Det må være et påtrengende behov som følge av at en prestedstilling står helt eller delvis ubetjent.
2. Tjenesten må være tidsbegrenset, knyttet til en enkelttjeneste eller for en bestemt periode.
3. Den som blir gitt fullmakt til prestedtjeneste, må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.
4. Den enkelte biskop står fritt til å bruke sin myndighet, lokalkunnskap og sitt skjønn til å vurdere den aktuelle kandidaten i den enkelte situasjon.

Dette vedtaket viser en ordning under press. Det finnes i dag ingen samlet oversikt over bruk og omfang av ordningen. I forbindelse med Kirkerådets utredning fra 2010 ble det foretatt en kartlegging av omfanget av og erfaringen med biskopenes bruk av TOB §10. Den viser stor variasjon fra bispedømme til bispedømme i omfang og innhold i fullmaktene som blir gitt, og inkluderer stiftspraksis, sommervikariater, og lengre vikariater på opptil fire år. Det er stort sett gode erfaringer, og ordningen fyller et behov som eller ikke ville være dekket. Bispemøtet presiserer likevel i forberedelsen av saken i 2019 at det på ny er behov for en gjennomgang, for å sikre at praksis er i tråd med regelverket. Det finnes også i dag tilfeller der fullmakt blir gitt for 2-3 år om gangen. Forholdene både bispedømmene imellom og innad i bispedømmene er til dels svært forskjellige, slik at omfanget på bruken av TOB § 10 vil måtte variere. Som det fremgår av vedtaket punkt 3 og 4 finnes det i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, utover at vedkommende som blir tilsatt «må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i

gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.» Det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat, basert på lokalkunnskap og skjønn. I prinsippet kan dette dermed karakteriseres som et «hull» i de vanlige kompetansekravene til kirkelige medarbeidere.

Det finnes i dag heller ingen oversikt over hvilken faktisk formell kompetanse de som gjør tjeneste som prestevikarer har, men det er grunn til å anta at i det minste en del av dem har relevant høyere utdanning. Ordningen med fullmakt brukes også i mer eller mindre utstrakt grad som hjemmel for å gi diakoner og kateketer fullmakt til å lede gudstjenester med sakramentsforvaltning.

Kirkerådet etablerte i 2009 en arbeidsgruppe som skulle utrede mulige ordninger for lokal prestetjeneste samt spørsmålet om en type «ungdomspastor» med bachelor-eksamen, for Den norske kirke. Arbeidsgruppen konkluderte med en rapport i 2010 med tittelen *Lokal prestetjeneste – utgreiing av nye ordningar*, som munnet ut i et forslag om en mer dynamisk og systematisk bruk av TOB § 10. Rapporten ble behandlet av Kirkerådet høsten 2010 (KR 51/10), og ble oversendt Bispemøtet, men har ikke ført til noen endring av retningslinjene.

Det har vært en stigende tendens til at søkere til evalueringsnemnda har erfaring som prestevikarer, gjerne over perioder på flere år. Dette er personer som enten i forkant eller i løpet av perioden som prestevikar har skaffet seg tilstrekkelig kompetanse til å bli godkjent av evalueringsnemnda som kompetente til å ordineres.

3.4.2. Kvalifikasjonskrav og vigsling

Prestevikarordningen er skapt ut fra behovet for en ordning som gir mulighet for å bemanne prestestillinger selv om kravet om ordinasjon ikke er oppfylt. For de øvrige profesjonene er dette løst på en annen måte. Siste avsnitt i kvalifikasjonskravene både etter dagens ordning og i forslaget til justert ordning, gir åpning for at dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan stillingen midlertidig besettes av ukvalifiserte. For diakon og kateket er det formulert som at stillingen midlertidig kan omgjøres til en stilling innen henholdsvis diakoni og kirkelig undervisning. Denne muligheten er for disse kategoriene knyttet til det som i dagens regelverk fortsatt heter «statlig finansiering». Dette er i utgangspunktet stillinger som før 1997 var statlige stillinger, og som etter overføringen til kirkelig fellesråd har fått tilskudd fra bispedømmerådet. For disse stillingene må bispedømmerådet godkjenne en slik midlertidig omgjøring. For stillinger uten tilskudd fra bispedømmerådet vil arbeidsgiver antas å ha en større frihet til omgjøring. Dette viser seg i regelverket for kantor, der formuleringen mer åpen. Der heter det at hvis det ikke melder seg søkere som er kvalifisert til kantor, kan det tilsettes organist.

Utvalget ser at det er noen utfordringer knyttet til å ha denne type unntaksbestemmelser. Det kan potensielt utvanne de faglige kravene til stillingen og dermed undergrave de kvalifikasjonskravene som er satt opp som normalkrav. På den annen side vil det i mange tilfeller være en reell problemstilling at det ikke finnes kvalifiserte søkere. Alt i alt ser utvalget det som en fordel at regelverket åpner for denne type unntak.

Knyttet til denne bestemmelsen er imidlertid også en annen problemstilling, nemlig søkere som er kvalifiserte til stillingen, men som av ulike grunner ikke ønsker å bli vigslet til tjenesten. Dette gjelder først og fremst kirkemusikere.

Dagens tjenesteordninger forutsetter at en person som oppfyller kvalifikasjonskravene og søker stilling i Den norske kirke blir vigslet til stillingen. Det går klart frem i tjenesteordningens § 5, der det heter «Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev». Dette må sees i sammenheng med § 4 siste ledd. Der vedkommende ikke oppfyller kvalifikasjonskravene vil det heller ikke være grunnlag for vigsling. Det kan imidlertid vanskelig hevdes ut fra § 4 siste ledd at personer som er kvalifisert likevel kan tilsettes som organist fordi de ikke vil innrette seg etter forutsetningen om vigsling i § 5.

Virkeligheten er likevel at flertallet av dagens kirkemusikere ikke er vigslet. Av samtlige som er ansatt i en kirkemusikalsk stilling er bare rundt 23 % vigslet. Et stort antall av disse har heller ikke de nødvendige kvalifikasjoner, men også blant dem som er kvalifisert er bare omkring halvparten vigslet til kantor. Creo, som er den dominerende fagforening for kirkemusikere, har en pragmatisk tilnærming til denne situasjonen. Deres tilnærming er at da Kirkemøtet i 2015 stadfestet at vigsling skulle være et krav for å bli kantor, innførte man indirekte to kategorier kirkemusikere, en vigslet, med tittel kantor, og en ikke-vigslet, med tittel organist. En slik betraktning har utgangspunkt i KA's lønnsregulativ, som baserer lønnsnivå på utdanning, men er i strid med tjenesteordningens ordlyd og antagelig også med Kirkemøtets intensjon.

Utvalget vil peke på utfordringen som ligger i at et sentralt vilkår for tilsetting som Kirkemøtet har satt i så stor grad blir neglisjert av en tjenestegruppe. Dette er også en situasjon som kirkemusikerne selv opplever ubehagelig.

Utvalget ser det ikke som en del av sitt mandat å vurdere hvorvidt kravet om vigsling i sin nåværende form skal videreføres eller endret. Utvalget vil likevel peke på at det fortsatt ligger betydelige uløste spenninger innenfor tenkningen rundt vigsling av kirkemusikere, som Kirkemøtet i fremtiden bør adressere.

3.5. Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker

Dette kapitlet omhandler i hovedsak kvalifikasjonskrav for prester. Det har sammenheng med at de øvrige tjenestene som i Den norske kirke er vigslede tjenester i mindre grad har samme status og klare kvalifikasjonskrav i sammenlignbare kirker. Et unntak er diakoner, som har en sterk stilling i Sverige og Finland. Disse er omtalt kort.

3.5.1. Danmark

For å bli prest i den danske folkekirke må man ha kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. Enkelte får ekvivalent deler av teologiske utdannelse fra andre land. Det skjer via Kirkeministeriet. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene.

Det er videre åpnet for at andre personer kan søke prestestilling «såfremt den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har

væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling.»¹¹ Tillatelse til dette blir gitt av kirkeministeriet. Kandidaten må ha fylt 35 år og bestå en prøve hos biskopen. Det er også biskopene som søker etter denne bestemmelsen. I etterkant av godkjennelsen må kandidaten gå et semester på pastoralseminariet. Det er få som blir prester etter denne veien, men antallet er visstnok noe økende.

Helt fra 1922 har det dessuten vært mulig for ikke-teologer med en annen akademisk utdanning å bli ordinert, dersom vedkommende blir kalt spesielt av en bestemt menighet og biskopen godkjenner dette. Det er ukjent hvor utbredt denne ordningen er.

Det var tidligere også flere veier til prestatjenesten, som en følge av forbigående forhold som skapte prestemangel. I perioden 1962-85 fantes en ordning som tillot ikke-teologer som er akademikere å bli prester, etter en prøve for et utvalg bestående av to biskoper og en professor. I 1971 ble det vedtatt en «nødlov» med tidsbegrensning på ti år, for å avhjelpe den store prestemangelen. Her var kravet bare lærerskoleeksamen samt et teologisk kurs og en prøve anordnet av kirkeministeriet.

I Danmark finnes ingen ordninger for å gjennomføre de typiske presteoppgaver uten ordinasjon.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg som skulle se på tiltak for å avhjelpe dette. Utvalget avgav i september 2018 *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*.¹² Betenkningen anbefalte å skape flere alternative veier. Man foreslo også for en tidsavgrenset periode å gjenopplive ordningen med at ikke-teologer med høyere utdanning skulle kunne ordineres. Disse forslagene har imidlertid ikke vunnet politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg til å se på problematikken.

3.5.2. Finland

Kravene til teologisk utdanning er gitt av Biskopsmøtet 2013.¹³ Den som søker om ordinasjon skal ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad) hvori inngår studier i eksegetikk, kirkehistorie, systematisk teologi og praktisk teologi, sammenlagt minst 100 studiepoeng, og religionsvitenskapelige studier minst 10 studiepoeng. Dessuten minst 30 sp i minst 2 klassiske språk og praktisk teologi minst 20 sp.

For å søke fast prestatjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man, i henhold til kyrkoordningen, avlegge pastorexamen. Denne avlegges hos domkapittelet. Pastorexamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestatjeneste. Eksamenen omfatter 34 studiepoeng og består av åtte studieenheter i tillegg til preken- og undervisningsprøver. Høyere pastorexamen, som bl.a.

¹¹ Lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. lov nr. 647 af 12. juni 2013.

¹²

http://www.km.dk/fileadmin/share/billeder/Betaenkninger/Betaenkning_fra_Udvalget_om_praestemangel_-_September_2018.pdf

¹³ https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-114-biskopsmotets-beslut-om-teologisk-examen-som-kravs-for-prastambetet?p_p_id=56_INSTANCE_Wppum7aCyetw&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2

omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Utdanningskrav til *diakon* er gitt av kyrkostyrelsen, oppdatert 2017.¹⁴ Her er kravet yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag, området sosionom (YH), som omfatter minst 210 studiepoeng eller yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag området, sykepleier (YH), som omfatter minst 240 studiepoeng.

Eksamen må inkludere minst 90 studiepoeng teologiske studier og studier som berører arbeidet i menighetene og kirken samt følgende diakonale emner:

1. Teologiske studier som gir innsikter i Bibelen, den kristne tro og kirkens åndelige liv, minst 20 studiepoeng
2. Yrkesstudier i diakoni, minst 40 studiepoeng
3. Heltidspraksis innen diakoni, minst 15 studiepoeng, hvorav minst 12 studiepoeng i en menighet eller kirkelig samarbeidsområde i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland
4. Oppgave i diakoni, minst 15 studiepoeng.

Diakoner vigsles til tjenesten.

Kyrkostyrelsen har også gitt utdanningskrav for ungdomsarbeidsledere, ledere av barnarbeid, leder for misjon og internasjonal virksomhet og familierådgiver eller leder av familiekontor.

3.5.3. Sverige

I Svenska kyrkan er det fire typer stillinger som gjennomgår en kirkelig utdanning ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. Det er prest, diakon, menighetspedagog (församlingspedagog) og kirkemusiker. En viktig side av denne utdanningen er samvirket med de tre andre yrkesutdanningene. Noen fag studeres bare i presteprogrammet mens andre er felles med ett eller flere av de øvrige tre programmene. Fagene inngår i sju kunnskapsområder, som er:

Gudstjeneste (inkludert homiletikk og liturgikk)

Diakoni

Menighetspedagogikk (med kateketikk)

Kunst og musikk

Sjelesorg

Strategi og lederskap

Teologi og samfunn

Før man begynner på utbildningsinstitutet skal det være gjennomført åtte ukers praksis i en menighet samt deltatt på åtte-ti dagers samlinger i stiftet. Kandidaten tar selv kontakt med det stift vedkommende ønsker å knytte seg til. Som del av en vigslet tjeneste må preste- og diakonkandidater bli anbefalt av en biskop.

¹⁴ <https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-124-kyrkostyrelsens-beslut-om-examina-som-forutsatts-av-vissa-tjansteinnehavare-i-andligt-arbete>

Før utdanningen ved utbildningsinstituttet må hver av de fire profesjonene ha gjennomgått en fagutdanning.

For å bli *prest* i Svenska kyrkan må man i utgangspunktet ta magistereksamen (240 studiepoeng, dvs. 4 års studier) og dessuten kurset Svenska kyrkans tro och liv på universitet eller høgskole (15 poeng). Totalt 255 poeng. Magistereksamen er fastsatt å skulle inneholde: allmenn religionsvitenskap 30 poeng, bibelvitenskap 60 poeng hvorav 30 poeng språk og systematisk teologi 30 poeng i tillegg til Svenska kyrkans tro och liv.

Integrert i magisterstudiene begynner prestekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Første del er 15 poeng studier som går over ett semester, som er tenkt å skulle tas sammen med universitetskurset i Svenska kyrkans tro och liv. Først deretter kan prestekandidaten begynne sitt avsluttende hele år (60 studiepoeng).

Først etter dette kan stiftets domkapittel la en person gjennomgå «prästexamen», som er den siste formelle prøven, som foregår umiddelbart før ordinasjonen.

Dette beskriver den vanlige majoritetsveien fram til prest i Svenska kyrkan. Det finnes noen unntak fra denne regelen. Det vanligste unntaket gjelder personer – med kortere utdanning – som er ordinert til tjeneste i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Andre vanlige unntak gjelder prester som kommer fra medlemskirker i LVF, Porvoo-fellesskapet eller andre kirker som Svenska kyrkan er i kirkefellesskap med. Det er imidlertid ingen alternative utdanningsveier for å bli vanlig menighetsprest i Svenska kyrkan. Man hadde tidligere en ordning med «dispensutbildning», som gav mulighet for å bli ordinert med en kortere utdanning. Det var her en nedre aldersgrense på 35 år, og det var tidsrestriksjoner på når man kunne bli komminister og kyrkoherde.¹⁵ Denne ordningen ble forlatt antagelig en gang på 1980-tallet. Det skal legges til at normalutdanningen på det tidspunktet var lengre enn i dag.

I prinsippet har en biskop myndighet til å ordinere en person som ikke oppfyller de stipulerte kravene, men i praksis er det en sterk enighet i bispemøtet om ikke å avvike fra felles ordninger eller rutiner.

I Svenska kyrkan er det heller ingen ordninger for – eller en praksis med – å la uordinerte personer utføre noen av de særskilte presteoppgavene. Hverken gudstjeneste med nattverd eller kirkelige handlinger kan utføres fullt ut av en uordinert person.

På bakgrunn av aktuelle utfordringer finnes det en diskusjon og en viss vilje fra bispemøtets side til å vurdere mulighetene for et mer individuelt tilpasset utdanningsløp for blivende prester.

Kvalifikasjonskravene for *diakon* går langs de samme linjene som for prest. For å bli diakon må man ha en fagutdanning fra høgskole eller universitet samt være opptatt som diakonkandidat i et stift. Deretter studerer man pastoralteologi ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

---

¹⁵ NOU 1972:31 s.42

Siden 2013 er kravet til høyskoleutdanning minst kandidatexamen, tilsvarende bachelorgrad 180 studiepoeng, med hovedområde (90 stp) innen ett av følgende områder: psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse, alternativt annen kandidatexamen, 180 stp, med 90 stp innen psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse.

Alternativt yrkeseksamen som omfatter minst 180 studiepoeng innen tilsvarende områder (f.eks. sosionom eller sykepleier).

Efter avsluttet fagutdanning følger en pastoralteologisk utdanning for diakoner ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Studiene omfatter to semesters studier på heltid. at man har Dette er det samme som for prestekandidater.

Som med prester er de to sistnevnte delene av utdanningen avhengig av tilknytning til ett av Svenska kyrkans stift. Etter fullført utdanning blir kandidaten vigslet til diakon i det stiftet vedkommende skal gjøre tjeneste.

Utdanning til *menighetspedagog* (församlingspedagog) er høyskoleutdanning som lærer på bachelornivå, minst 180 studiepoeng.

Deretter gjennomgås en ettårig utdanning på heltid ved utbildningsinstitutet.

Menighetspedagog er ikke en vigslet stilling i Svenska kyrkan.

Utdanningen for *kirkemusikere* gis på flere nivå. Det kan velges en toårig høgskole- eller musikhøgskoleutdanning på 120 stp. kunstnerisk kandidatutdanning (180 stp) med innretning kirkemusikk. Etter den kunstneriske kandidatutdanningen kan man også ta kunstnerisk masterutdanning (120 hp).

De tre utdanningsnivåene gir tittel som henholdsvis kantor, organist og førsteorganist. Heller ikke kirkemusikerne blir vigslet til tjeneste.

3.5.4. Church of England

I Church of England er veien til prestatjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest først etablerer en kontakt med sin biskop. Hvert bispedømme har Diocesan Directors of Ordinands (DDO's) som i samarbeid med en lokal menighet veileder kandidatene frem mot presentasjon for et utvalg kalt Bishop's Advisory Panel. Panelet foretar intervjuer knyttet til personlig modenhet, tro og evne til å formidle evangeliet. Utvalget gir deretter anbefaling om egnethet for prestatjeneste. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring. Tradisjonelt har kandidatene blitt sendt på et presteseminar, og det finnes en rekke slike seminarer spredt utover landet, med forskjellig teologisk og kirkelig profil. Alternativt kan man velge å studere ved åpne institusjoner kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt.

Church of England har også diakoner, som følge av læren om det tredelte embete diakon – prest – biskop. For de fleste vedkommende er diakonatet et forstadium til prestetjenesten, men det finnes også de som er ordinert som «permanent» eller «distinctive deacons». Det er imidlertid ikke noe eget utdanningsprogram for disse, og de er for det meste ulønnede personer som jobber i kirken på frivillig basis.

4. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

4.1. Innledning

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

En viktig side ved forslagene er at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner, foreslås avsluttet. For presters vedkommende betyr dette en avvikling av evalueringsnemnda. For de øvrige vil muligheten for å godkjennes etter søknad til Kirkerådet falle bort. Utvalget mener en slik individuell vurdering ikke uten videre skaper større rekruttering til de ulike profesjonene, og i noen tilfeller kan en slik vurdering virke mot sin hensikt, altså at den er demotiverende. Isteden er det foreslått alternative veier mot kvalifisering som er mer forutsigbare og gjennomsiklige, og dermed gjør det lettere for den enkelte å planlegge et studieløp.

En viktig avveining i oppstilling av kvalifikasjonskrav er behovet for på den ene siden en tydelig faglig identitet og på den andre siden fleksible ordninger som gjør det lettere for personer med en annen fagbakgrunn og kvalifisere seg til en kirkelig profesjon. Utvalget har svart på denne problemstillingen ved å sette opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen gir etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Et viktig teknisk grep i utformingen av forslagene er betegnelsen «*i eller utenfor graden*». Det betyr at all relevant kompetanse som finnes innenfor rammen av en eksisterende mastergrad kan brukes videre, men videre at manglende kompetanse kan legges til i tillegg. Det blir altså ikke nødvendig for noen å ta en ny mastergrad. For dem som ikke har noen mastergrad fra før, vil denne kunne tilpasses på bakgrunn av emnekravene.

Det elementet av personlig vurdering som i dag foregår i evalueringsnemnda og i noen grad i Kirkerådet, kan i dag bedre ivaretas av andre instanser. Det er for det første i dag bedre systemer for egnethetsvurdering og skikkethetsvurdering i regi av utdanningsinstitusjonene enn da nåværende regelverk ble vedtatt. Disse ordningene vil langt på vei kunne fange opp manglende egnethet på en mer treffsikker måte enn dagens systemer. Dernest har kirken selv bygget ut et apparat for å prøve motivasjon og egnethet, særlig gjennom programmene Veien til prestetjeneste (VTP) og Veien til vigslet tjeneste (VTVT). Utvalget har i liten grad sett på innholdet i disse

programmene, men finner denne type arena godt egnet til å prøve den enkeltes motivasjon og evne til kirkelig tjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene. Dersom det skulle være behov fra kirkens side for en større grad av prøving av personlig egnethet, er det etter utvalgets mening naturlig å videreutvikle en slik arena.

4.2. Kvalifikasjonskrav prest

Profesjonsstudiet i teologi er og skal fortsatt være hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning som har fylt 35 år å kvalifisere seg for prestedtjeneste. Samtidig som at de faglige krav til prestedtjeneste styrkes i forhold til dagens regelverk.

Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer dynamisk enn dagens ordning, og som dermed vil være et bedre redskap til å møte utviklingen som avtegner seg i arbeidsmarkedet og i samfunnet generelt. Det har vært viktig å bevare dagens profesjonsstudium i teologi som hovedveien til prestedtjeneste. Samtidig har det vært viktig å legge til rette for gode og forutsigbare ordninger for dem som ønsker å kvalifisere seg til prest på et senere tidspunkt i livet.

Utvalgets forslag innebærer bortfall av muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Som en konsekvens av dette foreslår utvalget at evalueringsnemnda blir nedlagt, og at det heller ikke vil være mulighet for individuell vurdering av kandidater administrativt i Kirkerådet. I stedet foreslås en tydeligere konkretisering av kvalifikasjonskravene for en alternativ utdanningsvei til prestedtjeneste. Bortfallet av evalueringsnemnd og innføringen av tydeligere krav vil gjøre det mer forutsigbart for aktuelle kandidater å planlegge et studieløp som sikrer oppnådde kvalifikasjoner. Ordningene vil også være enklere å administrere. Utvalget forutsetter at vurderinger av skikkethet/egnet blir gjort av andre instanser. Nærmest til dette ligger utdanningsinstitusjonene og biskopene, blant annet gjennom programmet Veien til prestedtjeneste (VTP)

Forslaget innebærer også en avvikling av den egne forskriften om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Kvalifikasjonskravene settes inn som en ny § 3 i tjenesteordning for menighetsprester.¹⁶ Dette blir dermed i tråd med de øvrige tjenesteordningene. Det bør vurderes om tjenesteordningen dermed bør skifte tittel til «tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for menighetsprester».

Med en slik organisering vil kvalifikasjonskravene konsentrere seg kun om å fastslå hvilken formell kompetanse som kreves. Krav om medlemskap i Den norske kirke og

¹⁶ Som i dag lyder slik: «Bare person som fyller de kvalifikasjonskrav for tilsetning av prest i Den norske kirke som er fastsatt av Kirkemøtet, kan være fast tilsatt prest i Den norske kirke. Person som er vigslet til prest i annet kirkesamfunn, kan etter godkjenning i samsvar med tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd likevel tilsettes midlertidig i prestedstilling når arbeidsmiljøloven tillater det, selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene. Vedkommende er så lenge tilsetningen varer å regne som prest i Den norske kirke i forhold til lovgivningen om vigselsmyndighet og taushetsplikt.»

krav om norsk språk, som i dag står oppstilt i forskriftens § 2, forutsettes fanget opp andre steder i kirkelig regelverk.

Avvikling av dagens forskrift er også knyttet til forslaget om nedleggelse av evalueringsnemnda. Foruten de ulike former for kvalifikasjonskrav, omtaler forskriften i første rekke sammensetning og arbeidsform for nemnda, hvilke saker den kan behandle samt saksbehandlingsregler.

4.2.1. Normal kompetanse

Det normale kompetansekravet for prest er i dag *candidatus/candidata theologiae* (cand.theol.) Denne graden betegner etter kompetansereformen profesjonsstudiet i teologi, som er en seksårig utdanning på masternivå.

Tittelen cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere teologiske embetseksamen. Denne graden inneholdt ikke praktisk-teologisk utdanning. Det er derfor fortsatt presisert i kompetansekravet at en slik utdanning må foreligge, enten som en del av eller i tillegg til cand.theol.-graden.

Utvalget foreslår ingen endringer i innhold eller omfang av dette studiet. Profesjonsstudiet i teologi, slik det i dag foreligger, er resultat av en utvikling gjennom lengre tid, og det har vært lagt ned en stor innsats for å bevare og videreføre det som et av de akademiske profesjonsstudiene i Norge. Utvalget foreslår at dette fortsatt blir hovedveien til å oppnå kvalifikasjoner som prest.

I likhet med tidligere, er det faglige innholdet i cand.theol.-graden ikke nærmere definert i forslaget. Det vil altså være helt og holdent opp til de ulike lærestedene å innholdsbestemme hva en teologisk profesjonsutdanning skal bestå av. Dette står i motsetning til de tre andre vigslede profesjonene, hvor kvalifikasjonskravene i større grad stiller innholdsmessige krav til utdanningen. Den viktigste grunnen til at det er slik er antagelig at presteutdannelsen bygger på en lang og velprøvd fagtradisjon. Kirkerådet hadde i 2012 samtaler med fakultetene om hvorvidt det var behov for at kirken i større grad gir signaler om hva en prest skal kunne. Disse samtalenes konkluderte med å peke på formuleringen i dagens forskrift § 5, som krever «kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner». Disse hoveddisiplinene ble i samtalen definert som bibelfag, systematisk teologi og kirkehistorie, i tillegg til praktisk-teologiske fag. Det har fra enkelte hold kommet forslag om at presteutdanningen også bør inneholde andre emner enn de tradisjonelle, men dette er aldri konkretisert, og er heller ikke videre tematisert her.

I dagens forskrift § 3 omtales muligheten for at også andre utdanninger kan gi rett til å være prest, dersom et fakultet som har rett til å tilkjenne cand.theol.-grad vurderer at utdanningen *i innhold og omfang* tilsvarer cand.theol.-grad. Denne muligheten til å ekvivalere grader har lærestedene i dag på generelt grunnlag, og utvalget anser det ikke som nødvendig at det skal regelfestes spesielt.

4.2.2. Alternativ kompetanse

Kravene til annen tilsvarende kompetanse, slik de i dag kommer til uttrykk i forskriftens § 5, har som tidligere vist flere krevende sider (se avsn. 3.1.2.1.). Forslaget til nye regler gjør det enklere og mer forutsigbart å legge en plan for utdanning som kan føre frem til å bli kvalifisert for å søke ordinasjon.

Utvalget foreslår at personer som har fylt 35 år ved tilsetting i prestestilling vil etter forslaget gis mulighet til en forenklet vei for å kvalifiseres til prestetjeneste uten en personlig godkjenning av en nemnd. Videre foreslår utvalget at den praktisk-teologiske utdanningen i større grad ses i sammenheng med og potensielt som en integrert del av den samlede utdanningen, og ikke som i dag noe som må tas *etter* en godkjenning av øvrig kompetanse. Dette vil gi større mulighet for integrasjon mellom teoretiske og praktisk-teologiske fag, og samsvare mer med studieløpet av profesjonsstudiet i teologi, slik det har utviklet seg siden dagens forskrift ble fastsatt.

Kravet om mastergrad videreføres. Internasjonalt oppnås mastergrader på ulikt vis. Utvalget understreker at mastergraden i nivå og omfang skal svare til norske mastergrader, slik dette er beskrevet i forskrift om krav til mastergrad.¹⁷

Det har som nevnt vist seg vanskelig å beskrive hvilke mastergrader som anses relevante for prestetjeneste under dagens § 5. Dersom en skal opprettholde kravet om at mastergraden skal være innholdsmessig relevant for prestetjeneste, må noen gjøre en vurdering av denne relevansen. Lærestedene vil normalt ikke gjøre denne typen relevansvurderinger. Det ville da også potensielt kunne oppstå ulik praksis for hva som oppfattes som relevant, og følgelig et uheldig press mot de ulike lærestedene. En annen mulighet er å beholde evalueringsnemnda i en eller annen form eller at vurderingen foretas administrativt av Kirkerådet. Dette kunne sikre en mer enhetlig praksis, men det vil være krevende for evalueringsnemnda å gjøre en slik vurdering. Grunnene til dette er utdypet nedenfor. Det er etter utvalgets menigng også lite hensiktsmessig å opprettholde en instans som skal foreta en vurdering kun av dette ene kriteriet.

Hvis en konkret vurdering av relevansen av den enkelte mastergrad faller bort, kan man gå i en av to retninger: Enten en ganske tydelig spesifisering, i selve regelteksten eller i en veiledning, av hvilke typer mastergrader som anses som relevant. En slik spesifisering vil imidlertid enten innebære en klar innsnevring i forhold til dagens praksis eller den vil likevel etterlate et visst rom for skjønn. Utvalget foreslår isteden at det ikke settes noe krav til profilen på mastergraden som sådan, men at det settes opp faglige minstekrav som enten kan ligge i mastergraden eller være fagemner som kan tas i tillegg, enten på bachelor- eller masternivå.

Potensielt vil bortfall av kravet til relevans kunne føre til at personer med ikke relevante mastergrader nå i større grad vil søke å kvalifisere seg til prestetjeneste. Erfaringen fra de siste årenes behandling i evalueringsnemnda er imidlertid at vurderingen av relevans knytter seg vel så mye til den enkeltes personlige motivasjon og bruk av sin fagkunnskap som den formelle utdanningen. Risikoen for å få kandidater med en helt irrelevant kompetanse vurderes derfor ikke som stor. Etter utvalgets mening bør denne type skjønnsmessig vurdering uansett skje i andre sammenhenger enn i en kort samtale mellom evalueringsnemnda og den enkelte søker.

Utvalget foreslår at utdanningen totalt må inneholde minimum 120 studiepoeng teologiske emner, mot 80 i dagens ordning. De faglige kravene ved bortfall av en vurdering i evalueringsnemnda vil dermed bli noe, men ikke vesentlig, forhøyet.

¹⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1392>

Hoveddelen av disse studiepoengene vil normalt være på bachelornivå, men utvalget foreslår at minimum 30 studiepoeng av de teologiske emnene må være på masternivå. Det skal bidra til at de som går denne veien har hatt mulighet for å jobbe selvstendig med teologiske problemstillinger.

Det er spesifisert at studiepoengene i teologiske emner skal være i «de tradisjonelle teologiske kjernedisiplinene». Hva som menes med dette er nevnt over. Det er nødvendig at også de som vil kvalifisere seg gjennom alternativ kompetanse har en bred og balansert innsikt i de tradisjonelle teologiske fag. Det forutsettes at fagsammensettingen og balansen mellom de ulike disiplinene er underlagt samme krav for dem med alternativ kompetanse som for dem som tar profesjonsstudiet i teologi. For å understreke dette presiserer forslaget at studieemnene minst må dekke områdene Det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie.

Videre må det foreligge praktisk-teologisk utdanning, som skal svare til den praktisk-teologiske utdanningen som gis innenfor cand.theol.-programmet. I dagens ordning utgjør denne 60 studiepoeng. Den praktisk-teologiske utdanningen skal sikre at kandidatene kommer på samme nivå som profesjonsutdannede kandidater på dette feltet. Omfanget av denne delen av utdanningen vil kunne variere, etter som hvilken praktisk-kirkelig erfaring kandidatene som går denne veien har med seg inn i utdanningsløpet. Utdanningsinstitusjonene vil vurdere om tidligere arbeidspraksis vil kunne innpasses/gi mulighet for fritak fra enkelte krav. Utvalget mener det her bør stilles krav til relevant arbeidserfaring i minst fire år. Relevant arbeidserfaring betyr i denne sammenheng først og fremst arbeid i en lokal menighet med oppgaver som tangerer presteoppgaver. Typisk erfaring vil være tjeneste som prestevikar eller i andre menighetsoppgaver som involverer teologisk refleksjon, for eksempel kateket eller menighetspedagog eller i en diakonal stilling. Også tilsvarende menighetspraksis fra andre kirkesamfunn eller pastoral og/eller pedagogisk-/formidlingserfaring fra organisasjoner kan vurderes som relevant. Administrativ erfaring fra menighet, f.eks. som kirkeverge, vil i mindre grad kunne vurderes som relevant.

Hvorvidt en mastergrad tilsvarer en norsk toårig mastergrad, kan vurderes av norske læresteder og i siste instans avgjøres av NOKUT.¹⁸ Hvilke fagemner som faller innenfor de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, vil måtte vurderes av tilsettende myndighet i dialog med utdanningsinstitusjonene.

De teologiske emnene og den praktisk-teologiske utdanningen kan tas *i eller utenfor* rammen av en eksisterende mastergrad. Erfaringen fra evalueringsnemnda tilsier at mange av dem som søker mot teologi har grader som inneholder tilstrekkelig eller tilnærmet tilstrekkelig antall studiepoeng teologi (master i teologi, kirkelig undervisning eller tilsvarende). For disse vil det ofte være tilstrekkelig å fullføre praktisk-teologisk utdanning. Personer med mastergrader som er mindre direkte relevant for prestedtjenesten vil måtte ta teologi-emner i tillegg. Den someventuelt ikke noe teologi i fagkretsen, vil måtte ta hele kravet til teologisk og praktisk-teologisk utdanning utenfor graden. Dette er stipulert til tre års fulltidsstudium. Prester som kommer denne veien, har da halvparten av den teologiutdanning som ligger i

¹⁸ Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

cand.theol.-utdanningen. Til gjengjeld har de en annen mastergrad og trolig også yrkeserfaring som kan være verdifull kompetanse for prestatjenesten.

Personer som fra før har utdanning på bachelornivå eller tilsvarende, vil måtte fullføre en mastergrad. Dette kan være en mastergrad som bygger på den bachelorgraden de har fra før, eller det kan være en mastergrad i teologi. Dersom lærestedene etablerer en erfaringsbasert master i teologi, vil en person med en ikke-teologisk bachelorgrad (og som har minimum 2 års relevant arbeidserfaring) kunne oppfylle kvalifikasjonskravene i løpet av tre års fulltidsstudium. Dersom kandidaten *ikke* har relevant arbeidserfaring, vil vedkommende ikke kunne bli tatt opp til en erfaringsbasert master.

Med dagens bemanningssituasjon mener utvalget dette er en passende balanse mellom behovet for tilstrekkelig teologisk kompetanse og behovet for en tilstrekkelig åpen vei for å kvalifisere seg til prestatjeneste. Med det forslaget som foreligger blir det skapt to tydelige alternative veier for å kvalifisere seg for prestatjeneste.

Sammenlignet med dagens ordning der alle blir vurdert av evalueringsnemnda, vil forslaget for noen gi et kortere løp mot kvalifisering for prest, mens det for andre vil gi et noe lengre studium. For begge disse gruppene gjelder at den foreslåtte varianten vil være mer oversiktlig og forutsigbar enn dagens ordning med godkjenning i nemnd. Utvalget mener det ikke er tjenlig å foreslå endringer som vil skape høyere skranker for å kunne bli prest enn de som finnes i dag. Godkjenning i nemnd er i seg selv en omstendelig prosess som i mange tilfeller vil forlenge veien mot endelig kvalifisering. Utvalget mener at den foreslåtte endringen følgelig vil gjøre det enklere for et flertall å kvalifisere seg til prestatjeneste samtidig som den gir en tilstrekkelig solid teologisk faglighet.

Oppsummert mener utvalget kravene til alternativ kompetanse bør bli som følger:

1. Fylte 35 år
2. Mastergrad
3. Minimum 120 studiepoeng teologiske emner innenfor eller i tillegg til mastergraden
4. Praktisk-teologisk utdanning på masternivå, innenfor eller i tillegg til mastergraden. Fire års dokumentert praksis i menighet kan føre til fritak for deler av dette.

For personer med andre vigslede stillinger, vil en slik modell også potensielt gi en nokså enkel overgang til å bli kvalifisert til å bli prest. Eksempelvis vil en kateket med master i kirkelig undervisning som inneholder 60 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med vekt på kateketiske emner, kunne få ekvivalent deler av kravet til praktisk-teologisk utdanning. Det kan dermed være tilstrekkelig med anslagsvis 30 studiepoeng ekstra for å kunne kvalifisere til prest.

4.1.3. Særlige kvalifikasjoner

Utvalget foreslår at muligheten for å godkjennes på grunnlag av særlige kvalifikasjoner faller bort.

Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige utfordringer knyttet til en slik godkjenningssmulighet.

Dagens formulering av hvilke særlige kvalifikasjoner som skal til, er krevende å forholde seg til (se avsnitt 3.1.2.2.).

Ordlyden i bestemmelsen skaper – antagelig bevisst – et inntrykk av at dette skal være en vei for de ytterst få. Det er også noe som ble understreket da ordningen ble innført.¹⁹ Samtidig er ordlyden lite konkret, og gir dermed et betydelig rom for skjønn. Tolkningen av bestemmelsen skal dessuten skje i to instanser, først ved den biskop som søker og deretter i evalueringsnemnda. Erfaringen så langt viser at biskopene tolker paragrafen ulikt. Dessuten har det vist seg vanskelig å opparbeide en fast forvaltningsmessig praksis, bl.a. fordi evalueringsnemndas medlemmer oppnevnes for en periode på fire år. Den nåværende nemnda har uttrykt meget tydelig at den finner situasjonen vanskelig å forholde seg til, og at den er usikker på om den tolker bestemmelsen rett. Vedtak knyttet til godkjenning av særlige kvalifikasjoner er da også i mange tilfeller fattet under dissens.

Kandidater som blir godkjent etter dagens § 6 om særlige kvalifikasjoner skal i likhet med andre prestekandidater gjennomføre praktisk-teologisk utdanning. Denne utdanningen gis i dag som emner på masternivå. Dersom den som er godkjent ikke har en bachelorgrad, vil vedkommende etter dagens regelverk ikke kvalifisere til å ta det avsluttende semesteret med praktisk-teologiske utdanning. Lærestedene har så langt løst dette ved å gi unntak, men dette er en praksis som ikke vil kunne fortsette. Etter all sannsynlighet vil personer uten bachelorgrad i fremtiden ikke kunne ta eksamen på linje med de øvrige studentene. Dette har også økonomiske konsekvenser. De praktisk-teologiske fagene er en meget kostbar del av utdanningen, som lærestedene i disse tilfeller får lite eller ingenting igjen for. Det er derfor sannsynlig at denne gruppen i fremtiden vil måtte betale for å gjennomføre praktisk-teologisk utdanning.

Disse vanskelighetene avdekker den mer grunnleggende problemstillingen, nemlig de prinsipielle utfordringene ved at arbeidsgiver gjennom vedtak i en nemnd kan velge å se mer eller mindre helt bort fra de vanlige kompetansekravene i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om utdanning på mastergradsnivå eller høyere. En tilsvarende ordning finnes ikke for noen sammenlignbare yrkesgrupper, hverken innad i Den norske kirke eller i det norske samfunn som sådan.

Når dette er sagt, vil det også med dagens forslag være mulig for helt særlig kvalifiserte personer å kunne tilkjennes kompetanse på bakgrunn av erfaring. Lærestedene har anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En definisjon på realkompetanse er all kompetanse som er skaffet gjennom formell, ikke-formell eller uformell læring. Det vil si alle kunnskaper og ferdigheter tilegnet gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte. Definisjonen bygger på en anerkjennelse og forståelse av at læring skjer i mange sammenhenger og på ulike arenaer. Det

¹⁹ Departementet skrev i sitt forslag til regelverk som ble forelagt Kirkemøtet i 1998 følgende: «*Departementets* forslag bygger på den forutsetning at dispensasjonsadgangen kun skal omfatte de helt særegne unntakstilfeller. For disse vil det være vanskelig og lite hensiktsmessig å oppstille kriterier og krav. Departementets forslag innebærer m.a.o. at det gis en unntaks-hjemmel som det sjelden vil være aktuelt å bruke.» (s.10-11)

innebærer at det er mulig å oppnå kompetanse som er likeverdig og på nivå med kompetanse oppnådd innenfor det formelle utdanningssystemet.²⁰ En slik vurdering av realkompetanse vil da gjøres av academia innenfor disse kriteriene. Slik sikres at alle kandidater som fullfører en utdanning har oppnådd de samme læringsmålene.

4.1.4. Utenlandske prester

Som det fremgår over vil prester som i dag er ordinert i en evangelisk-luthersk kirke i et annet EØS-land, etter søknad bli godkjent for å søke fast stilling i Den norske kirke, i henhold til forskrift om autorisasjon av prester knyttet til EØS-avtalen. Innholdet i denne forskriften er i forslaget lagt inn i de ordinære kvalifikasjonskravene, slik at de blir mer tydelige. Kirkerådet utreder for øyeblikket om prest vil være et lovbestemt yrke også etter innføring av ny trossamfunnslov. Det vil avgjøre om det er nødvendig at forskriften vil bli videreført i sin nåværende form.

Andre utenlandske ordinerte prester som ønsker å søke stillinger i Den norske kirke, må i dag enten få godkjent sin utdanning av et teologisk fakultet som i innhold og omfang tilsvarende en norsk cand.theol.-grad, eller de må søke evalueringsnemnda om godkjenning for deretter å ta praktisk-teologisk utdanning.

Utvalget foreslår også for disse gruppene en forenkling. Det er rimelig at det her bør kreves et bestemt nivå på generell utdanning. Det vil også være naturlig å kreve innsikt i norsk kirkevirkelighet, f.eks. gjennom et antall studiepoeng i norsk kirkehistorie/kirkekunnskap samt emner i norsk kirkerett og eventuelt liturgikk og hymnologi. Utvalget foreslår at Den norske kirke ved Kirkerådet oppstiller hva som kreves, men satt opp på en måte som vil gjøre det mulig å ta allerede eksisterende studieemner ved et norsk lærested.

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge

En annen gruppe er ordinerte prester fra andre kirkesamfunn. Det kan dreie seg om i første rekke Metodistkirken i Norge og Den evangelisk-lutherske frikirke (DELFI), men også prester i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) har søkt overgang til Den norske kirke. Disse prestene kan i dag ifølge tjenesteordning for menighetsprester § 3, jf. tjenesteordning for biskoper § 10, tilsettes midlertidig i prestestilling i Den norske kirke. De vil i den perioden tilsettingen varer regnes som prest i Den norske kirke med alle plikter og rettigheter, også vigselfrett. For fast tilsetting kreves imidlertid at de vanlige kvalifikasjonene er oppfylt.

I et fremtidig regelverk kan det være naturlig å ta utgangspunkt i kravene til annen tilsvarende kompetanse, men at alderskravet kunne erstattes av et minstekrav til lengde på tjenesten i det kirkesamfunnet vedkommende er ordinert til tjeneste i. Det er her visse forskjeller på hvilke faglige krav som stilles i de ulike kirkesamfunn. Eksempelvis kunne en da tenke seg at en metodistprest med mastergradsutdanning fra MF og f.eks. fem års tjeneste i Metodistkirken ville kunne søke fast stilling i Den norske kirke med et minimum av tilleggstudning.

²⁰ Se Kompetanse Norge:

<https://www.kompetansenorge.no/realkompetanse/realkompetansevurdering/>

Den mest nærliggende løsning er at et regelverk for disse tilfellene blir vedtatt av Kirkerådet i samråd med Bispemøtet. En annen mulighet er at Kirkemøtet vedtar egne regler for slike tilfeller.

4.3. kvalifikasjonskrav for diakon

Utdanningskravet for diakoner er siden 2004 mastergrad med minst en treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, 30 studiepoeng kristendomskunnskap samt et halvt år med praktisk-diakonal utdanning. Det er presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis. Også før 2004 var diakonutdanningen femåring, men var da ikke på samme måte knyttet til en høyere grad.

Utvalget mener de utdanningskravene til diakon som foreligger i dag fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunnlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Utvalget foreslår å videreføre dagens minstekrav om 30 studiepoeng teologiske emner for diakon. På grunn av de generelle kravene til innholdet i en mastergrad, kan man vanskelig krevet 60 studiepoeng teologiske emner som del av masteren. Den teologiske skoleringen forutsettes å inneholde emner fra de tradisjonelle teologiske hoveddisiplinene.

Et kjernepunkt ved diakonutdanningen er opparbeidelse av relasjonskompetanse. Dette skjer blant annet gjennom omfattende krav til veiledet praksis. I de tre tradisjonelle fagutdanningene som danner grunnlag for en diakonmaster er blir denne kompetansen ivaretatt, men for å sikre en tilstrekkelig praksiskompetanse også i andre bachelorgrader, er dette likevel presisert i punkt 1 a). Dersom bachelorgraden ikke inneholder et vesentlig element av veiledet praksis, kan dette kompenseres med en tilstrekkelig mengde relevant arbeidserfaring. Det vil i denne sammenheng innebære diakonalt arbeid i en menighet eller tilsvarende.

Betegnelsene «praktisk-kirkelig» og «praktisk-diakonal» (i Kirkerådets krav til alternativ kompetanse) er i forslaget endret til «praktisk-teologisk». De forskjellige betegnelse er antagelig uttrykk for en ulik profesjonsfaglig tilnærming, men utvalget finner ingen innholdsmessig forskjell mellom disse betegnelse. Ved å bruke samme betegnelse på de praktisk-teologiske for alle profesjonene på de praktisk-teologiske fagene, understrekes det at det er samme emnekrets som omtales.

Cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning, foreslås også videreført som grunnlag for å bli vigslet til diakon. Her blir kravet totalt sett noe øket, idet den praktisk-teologiske utdanningen også forutsettes. I tillegg stilles krav om diakonale emner, 30 studiepoeng. For en prest som ønsker å vigsles til diakon betyr dette i praksis en vridning fra et krav om praktisk-teologisk utdanning inkludert veiledet praksis til en større diakonifaglig fordypning. Utvalgets vurdering er at en prest både i utdanningen og gjennom eventuell arbeidserfaring har tilstrekkelig praksis, og at behovet for en fordypning derfor er større enn behovet for veiledet praksis.

Utvalget foreslår ikke å videreføre dagens mulighet for Kirkerådet til å godkjenne annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis. Som tidligere nevnt, er det i praksis liten forskjell på de ordinære kravene og de kravene som har vært stilt til alternativ kompetanse. Utvalget vil understreke at begrepet «relevant mastergrad» for diakoner vil måtte vurderes ut fra i hvor stor grad en alternativ mastergrad inneholder tilstrekkelig volum av praksiselementer. En ren teoretisk master vil i mindre grad oppfattes som tilstrekkelig relevant. Forslaget til ordinære kompetansekrav slik det foreligger anses dermed å være tilstrekkelig fleksibelt til å kunne ta opp i seg alternativ kompetanse.

I likhet med prest, er også muligheten for å autoriseres i henhold til EØS-avtalen tatt inn i kvalifikasjonskravene for diakon.

4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket

Dagens utdanningskrav for kateketer er mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng «pedagogikk/formidlingsfag.» Videre kreves «praktisk-kirkelige utdanning med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis til sammen 60 studiepoeng.»

Reviderte kompetansekrav for kateketer tar sikte på å gi noen forenklede, men tydelige, føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

Med tanke på det lave antall kateketstillinger som faktisk finnes, mener utvalget at kompetansekravene bør være så fleksible at de legger til rette for å forme et utdanningsløp som gir en *dobbeltkvalifikasjon* til undervisningsstilling både innenfor og utenfor Den norske kirke, og at utdanningen samtidig er lagt opp slik at den gir godt grunnlag for overgang til andre vigslede stillinger i kirken. Dette gir økte muligheter for en bredere karrierevei.

I forhold til gjeldende kvalifikasjonskrav for kateket er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Det foreslås at kravet til mastergrad ikke presiseres gjennom en fordypning som i dag. Det betyr i praksis at Utvalget mener at profilen på graden i tilstrekkelig grad kommer til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Utvalget legger til

grunn at disse kravene også kan oppfylles i tillegg til en allerede fullført mastergrad. Det foreslås 80 studiepoeng teologiske fag²¹ samt 90 studiepoeng faglig fordypning i pedagogikk og kateketiske fag, som i dag. Disse er imidlertid fordelt på en annen måte. Det åpner opp for ulike varianter av de pedagogiske komponentene i en kateketutdanning. Dette svarer til dagens praksis, der de fleste som søker seg til kateketyrket allerede har fullført en pedagogisk utdanning, men det betyr at lærere/førskolelærere får uttelling for pedagogikkfaget som er 60 stp. inkludert en stor praksiskomponent fra lærerutdanning. Det presiseres at minimum 30 studiepoeng skal være i allmenn pedagogikk. Disse kan så bygges på med ytterligere 30 studiepoeng pedagogikk, eller en kan velge formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag. Dermed blir det også tydelig at *formidlingsfag* er en selvstendig faggruppe i forhold til pedagogiske fag. Formidlingsfag knytter seg i første rekke til formidling av ulike kunstuttrykk, og hører nærmere til de praktisk-estetiske fag.

Begrepet «praktisk-kirkelig» er også her endret til «praktisk-teologisk». Når det står «relevant for tjenesten som kateket» forutsettes med dette en fast krets med praktisk-teologiske fag med særlig vekt på det kateketiske og inkludert veiledet profesjonspraksis, slik det også er i dag. Utvalget forutsetter også at disse emnene gis på mastergradsnivå. Det vil videre være mulig med en ytterligere fordypning i praktisk-teologiske fag. Utvalget legger til grunn at det innenfor denne kretsen kan velges kateketiske fag.

Utvalget legger videre til grunn at den pedagogiske utdanningen inneholder betydelige elementer av veiledet praksis både på bachelor- og masternivå.

Dagens variant med kvalifisering via teologisk embetseksamen og ekstra utdanning i pedagogikk foreslås ikke videreført, da denne er dekket inn av de øvrige variantene.

Dersom det ikke lenger blir krav om fordypning i mastergraden vil det meste av behovet for en egen godkjenningsordning for personer med annen relevant utdanning/praksis, falle bort. De normalkravene som foreslås er såpass fleksible at det ikke vil være stort behov for alternativer. Utvalget foreslår derfor å ikke videreføre denne ordningen.

Innenfor de kravene som foreslås vil det være rom for å kunne ta en 90 stp. erfaringsbasert master i kirkelig undervisning, hvor 2 år kirkelig undervisningspraksis kan erstatte inntil 30 studiepoeng i en normal 120 stp. mastergrad.

I tråd med forslagene om revisjon av kvalifikasjonskrav for prester, foreslår utvalget heller ikke å åpne for å kvalifisere til kateket på grunnlag av særlige kvalifikasjoner.

Som for de øvrige profesjonene er adgang til å autoriseres i henhold til EØS-reglene også tatt inn for kateket.

²¹ Utvalget legger til grunn at årsenhet i KRLE i denne sammenheng kan regnes som teologiske fag.

4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele foreslått videreført. Den største forskjellen er at utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er langt på vei en ajourføring av dagens praksis. Kirkerådet kan i dag gi kantorkompetanse til personer med «annen faglig og relevant godkjenning/praksis». Som vist ovenfor har denne bestemmelsen i det store og hele vært dekket av det ettårige tilbudet «kirkemusikk II», som i dag tilbys ved Norges musikkhøgskole, NTNU og KUN/UiT Arktisk universitet. Dette fagtilbudet er gitt en direkte godkjenning av Kirkerådet slik at de som gjennomfører kirkemusikk II automatisk vil være kvalifisert til å vigsles til kantor. I løpet av de siste fem årene er det kun et lite fåtall personer som har tatt kontakt med Kirkerådet med søknad om å bli godkjent uavhengig av kirkemusikk II. Utvalget foreslår derfor å ta vekk muligheten for personlig godkjenning av Kirkerådet.

Rammebestemmelsene gir ingen spesifikk definisjon av hva som karakteriserer kirkemusikalsk utdanning. Dette ligger likevel implisitt i en kombinasjon av de faglige krav som settes til en kantor i Den norske kirke og den faglige tradisjon kirkemusikkfaget har. En kantor skal som et utgangspunkt kunne svare på de musikalske rammer kirken har satt, både med hensyn til instrumentbruk, ledelse av kirkemusikken og bruk av ulike sjangre. Det vil for det første bety en god beherskelse av orgel. Regler for liturgisk inventar og utstyr, sist vedtatt av Kirkemøtet i 2015, fastslår at pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument, som skal «understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang» (§ 9). Dermed vil det være grunnleggende for en kantor å ha god beherskelse av orgelspill. Gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger tilsier også en god innsikt i liturgisk spill samt fagene liturgikk og hymnologi. Det er videre et krav til en kantor at vedkommende må ha en grundig opplæring i korledelse.

Disse hovedemnene i kirkemusikkutdanningen er det stort sett enighet om. En beskrivelse av disse synliggjør imidlertid ikke de utfordringene som ligger i den sjangermessige bredde en kantor bør beherske. De musikalske ressurser Den norske kirke har vedtatt for bruk (I første rekke salmebok og liturgisk musikk) stiller store krav til kirkemusikalsk breddekunnskap. Her finnes alt fra klassiske koraler til moderne gospel, fra gregorianske hymner til jazz og andre moderne rytmiske uttrykk. I tillegg kommer de ønskemål som særlig kommer i forbindelse med vielser og begravelser, hvor behovet for å kunne fremføre levende musikk stiller enda større krav til breddekompetanse.

De kirkemusikalske lærestedene møter disse utfordringene med en litt forskjellig inngang. Norges musikkhøgskole (NMH) og tilsvarende offentlige utdanningsinstitusjoner tilstreber beherskelse av mange ulike musikkuttrykk, men med utgangspunkt i den klassiske tradisjonen. Et alternativ finnes ved NLA høgskolen i Staffeldts gate, hvor man i større grad tar utgangspunkt i og legger vekt på den rytmiske tradisjonen innen kirkemusikk. De kantorer som er uteksaminert herfra har dermed en annen musikalsk bakgrunn, selv om de har tatt de samme fagene. Det er også ulike syn på hvor langt det er mulig å skape en utdanning som kan

ivareta både den klassiske og den rytmiske tradisjonen innenfor kirkemusikk. Forslag har kommet opp om det lar seg gjøre å skape en egen utdanning til «rytmisk kantor», som kunne ha grunnlag i en rytmisk musikktradisjon. Ut fra forslaget til kvalifikasjonskrav, er dette noe som er vanskelig å formulere konkret i selve bestemmelsen, men den vil heller ikke være til hinder for å utvikle videre et utdanningstilbud med rytmisk musikk som basis. Forutsetningen er selvsagt at det faglige grunnpreget ved kirkemusikkutdanningen, slik dette er skissert over, blir ivaretatt.

Et annet tema er det totale antall timer med musikk som kreves innenfor en utøvende bachelor. Her vil det være rom for ulike profiler. De offentlige lærestedene som tilbyr kirkemusikk har i dag en ren musikkutdanning, uten vesentlige innslag av andre fag. Utdanningen blir dermed mer profilert, men mindre allsidig. NLA høgskolen har i tillegg et studietilbud kalt musikk menighet og ledelse (MML), skapt på grunnlag av alternativ 2 i kvalifikasjonskravene. Det er her tilstrekkelig med treårig bachelor i kirkemusikk, kombinert med andre emner. En slik utdanning vil ha mindre musikkfag enn en klassisk musikkutdanning. På den annen side vil den gi en bredere kompetanse, noe det også er et klart behov for i kirken. MML tilfredsstillende i dag også kompetansekravet til menighetspedagog. Dette tilbudet synliggjør dermed muligheten for å kunne gi en differensiert utdanning, som med dagens ordlyd vil det falle innenfor kravet til en utøvende bachelor i kirkemusikk. MML fikk i 2012 en særlig godkjenning fra Kirkerådet som tilstrekkelig kirkemusikkutdanning.

Det er etter utvalgets mening en styrke at det utdannes kirkemusikere med ulik profil. De vil kunne dekke ulike typer behov innad i kirken. Samtidig mener utvalget det ikke er tjenlig at Kirkerådet for fremtiden skal gi denne type godkjenning på administrativt nivå, og dermed ta stilling til hva en kirkemusikkutdanning må inneholde. Dette er spørsmålsstillinger som må finne sin løsning ved lærestedene, innenfor rammen av det som settes som faglige krav til ulike grader.

Forslaget til kvalifikasjonskrav presiserer også at det skal være veiledet praksis som en del av utdanningen. Dette er i tråd med kravene til de øvrige vigslede stillingene samt innarbeidet praksis i kirkemusikkutdanningen. De lærestedene som i dag gir kirkemusikkutdanning har inkludert praksis i menighet.

En utfordring for kirkemusikkutdanningen er mangel på studieplasser. De offentlige utdanningsinstitusjonene har i dag bare et begrenset antall studieplasser tilgjengelig. Bakgrunnen for dette er i første rekke at kirkemusikkutdanningen er en dyr utdanning som innebærer et tap for institusjonene. Behovet for studieplasser vil øke ytterligere dersom muligheten for å ta kirkemusikk II blir en normalordning. NLA Høgskolen har god tilgang på studieplasser, men har en betydelig studieavgift i forhold til det offentlige tilbudet.

4.6. Overganger

Tjenesteordningene, med vigsling til en livslang tjeneste, gir i utgangspunktet en viss føring om at man vier seg til en bestemt type tjeneste i kirken. Kirkemøtet har også tidligere uttalt at hver tjeneste har sitt distinkte preg, og at en dermed ikke kan gå inn på lik linje i en annen tjeneste enn den man er vigslet til. Virkeligheten er imidlertid at det er en viss utveksling mellom de ulike tjenestekategoriene. Dette kan ha flere

årsaker. Den generelle samfunnsutviklingen tilsier at mange skifter jobb oftere enn før. Innholdet i oppgaver for de ulike tjenestene prest, kateket og diakon er også til langt på vei overlappende, og i en del tilfeller handler det om å gå inn i en bestemt ledig stilling, selv om den er en annen enn den man i utgangspunktet er utdannet og vigslet til. I noe mindre grad gjelder dette også for kantorer. På et mer generelt plan kan det dreie seg om mulighet for en mer omfattende karrierevei i kirken. Utvalget mener det er positivt at folk melder «overgang» til annen profesjon, fremfor å søke seg jobb utenfor Den norske kirke og at det er av betydning å ikke skape unødige hindringer for denne utviklingen. Slik forslaget til kvalifikasjonskrav nå foreligger for de ulike profesjonene, er det i de fleste tilfeller lite som skal til for å kvalifisere seg til en av de andre tjenestene. Den som er utdannet til prest, vil kunne kvalifisere seg til kateket ved å ta 30 studiepoeng pedagogikk og til diakon ved å ta 30 studiepoeng diakonifaglige emner. En kateket med mastergrad vil, ved å benytte de alternative kvalifikasjonskravene, kunne kvalifiseres til prest ved å ta 30-40 studiepoeng teologi og praktisk-teologisk utdanning beregnet til anslagsvis 30 studiepoeng. En diakon som vil kvalifisere seg til henholdsvis kateket eller prest, har et noe lengre løp. Diakontjenesten har en mer distinkt egenart i forhold til de to andre. Det vil være nødvendig med inntil 90 studiepoeng ekstra kvalifikasjon i teologiske fag for å kunne ordineres til prest. For overgang til kateket vil det i større grad være avhengig av hvilken bachelorgrad som ligger til grunn for diakonmasteren.

Kantortjenesten kommer i mange tilfelle i en særstilling, ettersom det her vil være snakk om spesialisering innen musikk, men som vist ovenfor vil det være mulig for en kantor å ta fagkombinasjoner som gir et godt grunnlag for å kunne ta en master eksemplvis i kirkelig undervisning eller teologi.

5. Forslag til revidert regelverk

5.1. Prest

Utvalget foreslår at dagens forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke oppheves.

Videre foreslås at følgende bestemmelse settes inn i Tjenesteordning for menighetsprester, til erstatning for dagens § 3:

Som prest kan tilsettes person som:

1. *har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og i eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høgskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad*

Personer som har fylt 35 år på tidspunkt for tilsetting kan også tilsettes på følgende grunnlag:

2. *fullført mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:*
  - a) *120 studiepoeng, hvorav 30 på mastergradsnivå, innen de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, hvor områdene det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie skal være dekket,*

- b) og i tillegg praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad.

Som prest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen). Ordinert prest fra andre kirkesamfunn kan tilsettes som prest i Den norske kirke etter egne regler fastsatt av Kirkerådet.

5.2. Kateket

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kateket kan tilsettes person som:

1. Har mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:
  - a) 80 studiepoeng teologiske fag
  - b) 30 studiepoeng allmenn pedagogikk
  - c) 30 studiepoeng innenfor fagområdene pedagogikk, formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag
  - d) 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som kateket, og med veiledet praksis.

eller

2. Tidligere er vigslet til kateket eller var kvalifisert til vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.

Som kateket kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kateketer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen)

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kateket, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

5.3. Diakon

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner § 4 endres til følgende ordlyd:

Som diakon kan tilsettes person som

1. Har mastergrad med en 3-årig bachelorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor helsefag, sosialfag, praktisk-teologiske fag, samfunnsfag eller pedagogiske fag. Kandidaten må i eller utenfor bachelorgraden ha vært gjennom veiledet praksis.

I eller utenfor mastergraden kreves i tillegg:

- a) 30 studiepoeng i teologiske emner

b) *praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som diakon, og med veiledet praksis 30 studiepoeng*

eller

2. *Har cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning samt diakonifaglige emner 30 studiepoeng.*

eller

3. *Er vigslet til diakon eller var kvalifisert for vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.*

Som diakon kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av diakoner i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til diakon, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

5.4. Kantor

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. *4 års kirkemusikkutdanning tilsvarende 240 studiepoeng*

eller:

2. *3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, teologi, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng*

eller

3. *Minst 4 års musikkutdanning, tilsvarende 240 studiepoeng samt kirkekunnskap og kirkemusikalske emner tilsvarende 60 studiepoeng.*

Utdanningen må inkludere veiledet praksis i menighet.

Som kantor kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kantorer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.

Kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

<p>Dagens regler</p>	<p>Forslag til nye regler</p>
<p>Prest</p> <p>Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke</p> <p><i>1. Virkeområde</i></p> <p>Disse bestemmelsene gjelder for tilsetning av prest i Den norske kirke. Med prest menes biskop, prost, menighetsprest samt døveprest, fengselsprest, studentprest og andre spesialprester. Som menighetsprest regnes sokneprest, prostiprest og kapellan.</p> <p><i>§ 2. Alminnelige vilkår for tilsetning</i></p> <p>Som prest kan tilsettes person som:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) er medlem av Den norske kirke og b) har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og c) innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og d) behersker norsk språk slik det kreves etter lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig teneste. 	<p>Tjenesteordning for menighetsprester, til erstatning for dagens § 3:¹</p> <p>Som prest kan tilsettes person som:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og i eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høgskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad

¹ Dagens § 3 lyder: «Bare person som fyller de kvalifikasjonskrav for tilsetning av prest i Den norske kirke som er fastsatt av Kirkemøtet, kan være fast tilsatt prest i Den norske kirke. Person som er vigslet til prest i annet kirkesamfunn, kan etter godkjenning i samsvar med tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd likevel tilsettes midlertidig i prestedstilling når arbeidsmiljøloven tillater det, selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene. Vedkommende er så lenge tilsetningen varer å regne som prest i Den norske kirke i forhold til lovgivningen om vigselsmyndighet og taushetsplikt.»

<p>§ 3. Teologiske og kristendomsfaglige mastergrader Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), som har rett til å bruke tittelen mester eller en av de tidligere høyere gradstitler og som av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert å inneha en kompetanse som i innhold og omfang tilsvare cand.theol.-graden.</p> <p>§ 4. Evalueringsnemnda Evalueringsnemnda består av følgende fem medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av de respektive instanser:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ett medlem med varamedlem fra de teologiske fakultetene, - ett medlem med varamedlem fra de praktisk-teologiske seminarer, - ett medlem med varamedlem fra den tjenestemannsorganisasjon som organiserer flest prester i Den norske kirke, - to medlemmer med varamedlemmer blant Kirkemøtets leke medlemmer. <p>Kirkerådet administrerer oppnevningsprosessen og ser til at instansenes oppnevning gir god kjønnsbalanse. Oppnevningen skjer for fire år og følger Kirkerådets funksjonsperiode. Evalueringsnemnda konstituerer seg selv og velger selv sin leder. Lederen velges for to år av gangen</p> <p>§ 5. Annen tilsvarende kompetanse Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/candidatus theologiae på følgende grunnlag:</p>	<p>Personer som har fylt 35 år på tidspunkt for tilsetning kan også tilsettes på følgende grunnlag:</p>
--	---

<p>1) minst femårig gradsutdanning på masternivå eller tilsvarende ved et høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for preste tjenesten og</p> <p>2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og</p> <p>3) av Evalueringsnemnda ikke finnes personlig uegnet til preste tjeneste og</p> <p>4) har fylt 35 år.</p> <p>o <i>Endret ved forskrift 1 april 2019 nr. 693.</i></p> <p>§ 6.Særlige kvalifikasjoner Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som Evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 2 bokstav b) for. Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop. Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre preste tjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.</p> <p>§ 7.Autoriserte prester Som prest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske</p>	<p>1. fullført mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:</p> <p>a) 120 studiepoeng, hvorav 30 på mastergradsnivå, innen de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, hvor områdene det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie skal være dekket,</p> <p>b) og i tillegg praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad.</p> <p>(Som prest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske</p>
---	--

<p>samarbeidsområde (EØS-avtalen), og som oppfyller kravene her i § 2 bokstavene a) og d).</p> <p>§ 8.Saksbehandling og klageregler Evalueringsnemnda er avgjørelsesmyndighet og vurderer søknader etter § 5 og § 6. Forvaltningsloven gjelder for nemndas saksbehandling. Kirkerådets sekretariat er sekretariat for nemnda. Evalueringsnemndas vedtak kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser om klage på enkeltvedtak. Ved søknad etter § 5 om tilsvarende kompetanse som cand.theol.-graden, er det søkeren selv som har klagerett. Ved søknad om unntak fra kompetansekrav, jf. § 6, ligger klageretten hos den biskopen som har søkt på vegne av vedkommende person. Klageorgan er Kirkerådet ved Kirkerådets arbeidsutvalg. Kirkerådets leder er leder av klageorganet. Som faglig konsultativt medlem uten stemmerett skal i hver enkelt klagesak fungere det medlem eller varamedlem av Evalueringsnemnda valgt etter § 4 første ledd annet strekpunkt som ikke deltok i behandlingen av den aktuelle saken i nemnda. Regler for Kirkerådets virksomhet gjelder for klageorganet så langt det passer. Kirkerådet sørger for at Kirkemøtet årlig orienteres om vedtak i eventuelle klagesaker, om vedtak som er truffet etter § 5 og § 6 samt en orientering om autorisasjoner gitt etter § 7. Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser om saksbehandlingen for klageorganet.</p> <p>§ 9.Krafttredelse</p>	<p>samarbeidsområde (EØS-avtalen).) Ordinert prest fra andre kirkesamfunn kan tilsettes som prest i Den norske kirke etter egne regler fastsatt av Kirkerådet.</p>
--	--

<p>Forskriften trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer¹ og erstatter forskrift 17. juni 1988 nr. 3361 om tilsetning av menighetsprest.</p>	
<p>Kateket</p> <p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer</p> <p>§ 4. <i>Kvalifikasjonskrav</i> Som kateket kan tilsettes person som har:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk, som omfatter: <ol style="list-style-type: none"> a) Utdanning i kristendomskunnskap med minimum 80 studiepoeng b) Utdanning i relevant pedagogikk/formidlingsfag med minimum 30 studiepoeng c) Utdanning i praktisk-kirkelige fag med hovedvekt på kateketiske emner og med veiledet praksis på til sammen minimum 60 studiepoeng. <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning innen pedagogikk/formidlingsfag tilsvarende minst 60 studiepoeng <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket. <p>Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som kateket.</p>	<p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer</p> <p>§ 4. <i>Kvalifikasjonskrav</i> Som kateket kan tilsettes person som:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Har mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden: <ol style="list-style-type: none"> a) 80 studiepoeng teologiske fag b) 30 studiepoeng allmenn pedagogikk c) 30 studiepoeng innenfor fagområdene pedagogikk, formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag d) 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som kateket, og med veiledet praksis. <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Tidligere er vigslet til kateket eller var kvalifisert til vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført. <p>(Som kateket kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kateketer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen))</p>

<p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerrådet for statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.</p>	<p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kateket, kan bispedømmerrådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.</p>
<p>Diakon</p> <p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner</p> <p>§ 4 <i>Kvalifikasjonskrav</i></p> <p>Som diakon kan tilsettes person som har:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mastergrad med: <ol style="list-style-type: none"> a) Minst en 3-årig fagutdanning på høgskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minimum 30 studiepoeng c) Praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng. <p>eller:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng <p>eller:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslt som diakon. 	<p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner</p> <p>§ 4 <i>Kvalifikasjonskrav</i></p> <p>Som diakon kan tilsettes person som</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Har mastergrad med en 3-årig bachelorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor helsefag, sosialfag, praktisk-teologiske fag, samfunnsfag eller pedagogiske fag. Kandidaten må i eller utenfor bachelorgraden ha vært gjennom veiledet praksis. I eller utenfor mastergraden kreves i tillegg: <ol style="list-style-type: none"> a) 30 studiepoeng i teologiske emner b) praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som diakon, og med veiledet praksis 30 studiepoeng <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Har cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning samt diakonifaglige emner 30 studiepoeng. <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Er vigslt til diakon eller var kvalifisert for vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.

<p>Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som diakon.</p> <p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet for stillinger med statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.</p>	<p>(Som diakon kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av diakoner i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).)</p> <p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til diakon, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.</p>
<p>Kantor</p> <p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantor</p> <p>§ 4. <i>Kvalifikasjonskrav</i></p> <p>Som kantor kan tilsettes person som har:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 4 års kirkemusikkutdanning med 240 studiepoeng <p>eller:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng. 	<p>Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantor</p> <p>§ 4. <i>Kvalifikasjonskrav</i></p> <p>Som kantor kan tilsettes person som har:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 4 års kirkemusikkutdanning tilsvarende 240 studiepoeng <p>eller:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng <p>eller</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Minst 4 års musikkutdanning, tilsvarende 240 studiepoeng samt kirkekunnskap og kirkemusikalske emner tilsvarende 60 studiepoeng.

<p>Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som kantor.</p> <p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.</p>	<p>Utdanningen må inkludere veiledet praksis i menighet.</p> <p>Som kantor kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kantorer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).</p> <p>Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.</p>
---	---

Kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke – høringsnotat

Kirkerådet ba i januar 2019 direktøren om å nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet fastsatte samtidig et mandat for utvalget.

Utvalget leverte sin utredning til direktøren 26. juni 2020. Utredningen inneholder en rekke forslag til endringer i kvalifikasjonskravene og prosedyrer for godkjenning. Den sendes med dette på høring til berørte instanser. Dersom høringsinstansene i hovedsak slutter seg til forslagene i utredningen, tar Kirkerådet sikte på å fremme forslag til endringer i de berørte regelverk på Kirkemøtet i 2021.

Høringsinstanser

Dette høringsnotatet vil bli sent til følgende instanser:

Bispedømmerådene
Biskopene
Det teologiske fakultet UiO
MF vitenskapelig høyskole
VID vitenskapelig høyskole
NLA høyskolen
Norges musikkhøyskole
NTNU Institutt for musikk
UiT Norges arktiske universitet
KA
Presteforeningen
Fagforbundet Teologene
Det norske diakonforbund
Kirkelig undervisningsforbund
CREO

Høringsnotatet og utredningen vil også bli gjort tilgjengelig for menighetsråd og kirkelige fellesråd, med oppfordring om å svare.

Sammendrag av utredningen

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket. For den enkelte som ønsker å kvalifisere seg, vil dette gi en større forutsigbarhet, noe utvalget ser som positivt for rekruttering til stillinger i Den norske kirke.

Dagens kvalifikasjonskrav

Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke. For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i Forskrift om kvalifikasjonskrav

for tilsetning som prest i Den norske kirke, senest vedtatt av Kirkemøtet i 2016. Kvalifikasjonskravene for de øvrige profesjonene ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996 og revidert i 2004.

I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd, enten på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller særlige kvalifikasjoner. Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knyttet til dagens regelverk. Det gjelder særlig forståelsen av hva som er «særlige kvalifikasjoner».

For kateket og diakon er normalkravet mastergrad med bestemte krav til innhold, og for kantor fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis». I realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

For alle de fire profesjonene gjelder også at tilsvarende stillinger innen EØS-området kan autoriseres til tjeneste i Den norske kirke i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv.

Ordninger for ukvalifiserte

Dersom en prestestilling ikke får kvalifiserte søkere, kan den besettes av en prestevikar, som tjenestegjør midlertidig med spesiell fullmakt fra biskopen og under ledelse av nærmeste prest. For de øvrige stillingene tillater regelverket å tilsette personer som ikke tilfredsstiller kvalifikasjonskravene dersom det ikke finnes kvalifiserte søkere.

Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Utvalget anser det som viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik forenkling vil også kunne bidra positivt i arbeidet med rekruttering.

Det viktigste grepet som foreslås for å oppnå dette er at det ikke lenger skal være noen individuell vurdering av kandidater fra kirkens side. Forslagene setter i stedet opp en tydelig utdanningsmessig hovedvei for den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne modellen gir etter utvalgets mening en bedre og mer forutsigbar organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Prest

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens regler.

De faglige kravene foreslås noe styrket i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Samlet sett innebærer

utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetting. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner foreslås ikke videreført. Praktisering av denne ordningen gjennom 20 år har vist at det er betydelige prinsipielle og praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningsordning. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra formelle faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Utdanningsinstitusjonene kan i dag gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner. En slik vurdering vil da gjøres innenfor akademia.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at evalueringsnemnda nedlegges. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

Utvalget foreslår videre fortrinnsvis at Kirkerådet gis fullmakt til å foreslå nærmere regler for tilsetting av ordinerte prester fra andre kirkesamfunn som søker tjeneste i Den norske kirke.

Øvrige profesjoner

For de tre øvrige profesjonene er det foreslått mindre endringer, med sikte på større fleksibilitet. For kateket og diakon foreslås at krav om mastergrad opprettholdes. For kateketer er sammensetting av kravene gjort slik at det antas å gi større mulighet for overgang fra lærerutdanning og tilsvarende. Diakonene er gitt et bredere opptaksgrunnlag ved at flere bachelorutdanninger enn i dag gir grunnlag for opptak til master. For kantorer er det ikke gjort reelle endringer, men det er foretatt en ajourføring av regelverket slik at det stemmer med praksis.

Med disse endringene anser utvalget at det ikke lenger er nødvendig med en ordning med individuell godkjenning i Kirkerådet. Denne ordningen har heller ikke vært mye i bruk de siste årene.

Høringsspørsmål

Kirkerådet ber høringsinstansene ta stilling til følgende hovedproblemstillinger:

1. Gir høringsinstansen tilslutning til at ordningen med en kirkelig evalueringsnemnd for prester med alternativ kompetanse opphører?
2. Er høringsinstansen enig i utredningens forslag til kompetansekrav for prest for personer med alternativ utdanning?
3. Gir høringsinstansen tilslutning til at muligheten for å gi unntak fra kompetanse på grunnlag av særskilte kvalifikasjoner opphører?
4. Er høringsinstansen enig i at utdanningsnivået for kateket, diakon og kantor skal videreføres på samme nivå som i dag?
5. Sluttes høringsinstansen seg til forslaget om at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse opphører?
6. Har høringsinstansen andre kommentarer til innholdet i utredningen?

Vedlegg:

1. Utredningen *Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger*
2. Oversikt over forslag over foreslåtte regler sammenholdt med dagens

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Dag Kvarstein	400	20/03595-3	

Saksordfører: Håkon Kolstad Varhaug

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
78/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Soknegrensen mellom Hånes og Randesund menigheter

Vedlegg:

Justering soknegrense Randesund-Hånes, fra Hånes menighet
Soknegrensen mellom Randesund og Hånes - uttalelse fra Randesund menighet

Saksorientering

Hånes menighet i Kristiansand har henvendt seg til bispedømmerådet og bedt om en avklaring av soknegrensen mellom Hånes sokn og Randesund sokn. Bakgrunnen er at tre husstander i grunnkretsen Nedre Timenes i Kristiansand egentlig skal tilhøre Hånes sokn og ikke Randesund sokn som det nå står i medlemsregisteret.

Dette henger sammen med at Hånes sokn i 1994 ble utskilt fra Randesund sokn. Det ble da vedtatt at Hånes sokn skulle bestå av grunnkretsene 1701-1706. Dette medførte at tre eiendommer på Nedre Timenes, som naturlig hører til Hånes, ble liggende i Randesund sokn. På et senere tidspunkt ble grensene mellom de to grunnkretsene justert noe i kartgrunlaget slik at disse eiendommene på Nedre Timenes ble en del av Hånes. Beboerne der hørte fra da av til Hånes skolekrets og de kunne stemme i stemmelokalet på Hånes ved kommune- og stortingsvalg. Problemet er at det ennå ikke ble tatt høyde for denne justeringen i Den norske kirkes medlemsregister.

Ut fra dagens kart med grunnkretser fra Statens Kartverk er det klart at hele Nedre Timenes vei skal tilhøre grunnkrets 1701 og dermed Hånes sokn. (Se vedlagte kart). Det er dermed ikke behov for å fravike dagens grunnkretsgrenser, men det er behov for at medlemsregisteret bli oppdatert slik at det følger dagens grunnkretser. Dermed vil de som bor på Nedre Timenes på de tre adressene Nedre Timenesvei 18, 21 og 24 bli overført til Hånes sokn i medlemsregisteret. Beboerne vil da slippe å søke om overføring av stemmeretten fra Randesund til Hånes sokn hver gang det er kirkevalg, noe de har gjort de siste gangene.

Bispedømmekontoret har fremlagt saken for kirkerådet. Selv om det her ikke er snakk om å endre soknegrenser i forhold til kartgrunlaget og grunnkretsene, er det nødvendig med et vedtak i bispedømmerådet slik at medlemsregisteret kan bli oppdatert. Selv om hovedregelen er at soknegrensene skal følge grunnkretsene, kan

det i enkelte tilfeller gjøres unntak fra det. Det er dermed ikke automatikk i at soknegrensene følger grunnkretsene. Av den grunn må bispedømmerrådet offisielt fastsette at grunnkretsene og soknegrensene i dette tilfellet skal være de samme, slik at alle beboerne i grunnkrets 1701 i Kristiansand blir tilhørende Hånes sokn.

Randesund sokn er orientert om søknaden fra Hånes og har fått anledning til å uttale seg. I epost datert 30. september 2020 opplyses det at menighetsrådet i Randesund ikke har noen innvendinger

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmerråd fastsetter at soknegrensene mellom Hånes og Randesund sokn følger grunnkretsene slik det fremgår av Statens kartverks gjeldende kart. Det innebærer at beboerne i Nedre Timenesvei nummer 18, 21 og 24 i grunnkrets 1701 skal tilhøre Hånes sokn.

Hånes menighetsråd
Øvre Brattbakken 5
4635 Kristiansand

Hånes, 25.10.2019.

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 Kristiansand

Justering/presisering av soknegrense mellom Hånes og Randesund sokn.

Ved valg til menighetsråd har det i lang tid vist seg å være behov for en mindre grenseavklaring mellom Randesund og Hånes sokn/menigheter. Medlemmer, som er registerført i Randesund, har måttet få egen godkjenning for å stemme og være valgbare i Hånes sokn, jf. den siste saken der Jarle Gundersen fikk godkjent tilhørighet til Hånes sokn ved biskopens godkjenning av 25.09.2019.

Bakgrunn for saken.

I 1991 var det en komite som forberedte utskillingen av Hånes som eget sokn fra Randesund menighet, jf. vedlegg 1. Komiteen fulgte kommunens tilrådning om grensefastsetting slik at menighetsgrensene som hovedregel skulle følge grunnkretsgrensene. Hånes sokn skulle bestå av grunnkretsene 1701-1706. Utskilling av Hånes sokn med disse grunnkretsene ble godkjent av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 01.07.1994 med virkning fra 01.08.1994, jf. vedlegg 2. På kart som fulgte saken er grensen mellom grunnkrets 1807 Strømme og 1701 Timenes nedre markert med gul linje, jf. vedlegg 3.

Denne grensedragningen førte til at to gårdsbruk som naturlig soknet til Hånes hadde gnr. knyttet til Strømme grunnkrets. Beboerne her måtte dermed få en særskilt godkjenning for å få stemmerett og menighetstilknytning til Hånes menighet. Dette synes tungvint spesielt etter at Kristiansand kommune for noen år siden innførte veinavnet/ adressen Nedre Timenesvei med husnummer for alle boliger som har adkomst til denne veien. Nedre Timenesvei er en blindvei på 700 m som går fra Håneskrysset til Nedre Timenes.

Etter årets menighetsrådsvalg tok undertegnede menighetsrådsmedlem kontakt med valgsekretariatet i Kristiansand kommune for å klarlegge hvordan dette nå forholdt seg i forhold til stemmerett ved de offentlige valgene med tanke på en samordning av stemmerett/-krets for kommunale og kirkelige valg.

Når det gjaldt de offentlige valgene er valgkretsene også knyttet opp mot grunnkretsene. Enhetsleder Marianne O. Tronstad i Kristiansand kommune opplyste at i flere år måtte også det borgerlige valgmannstallet justeres i forbindelse med valgene slik at de som hørte til Strømme krets ble overført til Hånes valgkrets som de naturlig og geografisk hørte til. Det samme gjaldt for skoletilknytningen til Hånes. For en del år tilbake måtte barna fra familien Strømme/Gundersen få et særskilt vedtak om at de skulle gå på skole på Hånes og ikke på Strømme. Dette ble endret for noen år siden.

Etter møte med kommunen fikk jeg tilsendt kartutskrift som viser dagens valgkretser i kommunen, jf. vedlegg 4. Dette kartet viser sammenfallende grense med grunnkretsgrensen slik den nå fremgår av Statens kartverks oversikt over grunnkretser, jf. vedlegg 5. Sammenholder man dette kartet (vedlegg 5) med kartet over grensene slik de var ved utskillingen av Hånes sokn i 1991, ser man at grensene er justert noe. For de som er lokalkjente i området er det tydelig at hele Nedre Timenesvei nå er en del av grunnkretsen/valgkretsen 1701 i Kristiansand. Kommunens valgansvarlige kunne ikke si konkret når grensene for valgkretsene sist ble justert, slik at de aktuelle beboerne fikk stemmerett i Hånes valgkrets. Justering av valgmanntallet hadde ikke vært aktuelt ved de siste valgene.

Forslag til endring.

Etter departementets utskillingsvedtak fra 1994 består Hånes sokn av bl.a. grunnkrets 1701. Jeg antar at det kirkelige medlemsregisteret, da det ble etablert, som et utgangspunkt fulgte valgkretsene/grunnkretsene i kommunen. Når så disse grensene senere er justert, burde det kirkelige medlemsregisteret vært tilsvarende justert. Det synes imidlertid ikke å være nødvendig å gjøre noe formelt vedtak om endring av grunnkretsgrenser. Grunnkrets 1701 har hørt til Hånes sokn siden utskillingen. Det som er nødvendig er å gjøre en presisering av at grensene mellom Hånes og Randesund menigheter følger dagens grunnkretsgrense mellom 1701 og 1807 slik den fremgår av Statens kartverks kart over gjeldende grunnkretser. Virkningen av en slik presisering vil være at alle husstander med adresse Nedre Timenesvei vil sokne til Hånes sokn. Beboerne vil uten særskilt godkjenning få stemmerett og være valgbare ved menighetsrådsvalget i Hånes sokn. Konkret vil det bety at Den norske kirkes medlemmer i de tre husstandene bosatt på Nedre Timenes vei 18, 24 og 21 overføres fra Randesund til Hånes sokn i det kirkelige medlemsregisteret.

Kirkevergen i Kristiansand er muntlig orientert om saken og har samtykket i at saken sendes direkte til bispedømmerådet.

Med hilsen

Wenche Somdal

daglig leder

Elin Saltrøe

menighetsrådsmedlem

Kopi: Domprost Fred Henry Berg
Kristiansand kirkelige fellesråd v/kirkevergen
Randesund menighetsråd

Vedlegg 1.

INNSTILLING TIL RANDESUND MENIGHETSRAÐ FRA KOMITEEN FOR UTSKILLING AV HÅNES SOM EGET SOKN

Komiteen for utskilling av Hånes som eget sokn og kirkebokføringsdistrikt legger med dette fram sin innstilling for Randesund menighetsråd / menighetsmøte i Randesund menighet:

Komiteen vil anbefale at Randesund menighetsråd søker Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om utskilling av Hånes som eget sokn med egen kirkebokføring. Bakgrunnen for ønsket om at Hånes skal være eget sokn er bl.a.:

- Hånesområdet har sin egen kirke, i det vesentligste bygd og finansiert av menigheten. Hånes Arbeidskirke ble tatt i bruk i august 1986. Kirken fungerer som en soknekirke etter loven og befolkningen på Hånes har sin identitet knyttet mot denne kirken og i liten grad mot Randesund kirke og Randesund menighetshus.
- Hånesområdet er et relativt avgrenset område i Kristiansand kommune. I den delen av Randesund som foreslås utskilt som Hånes sokn, bor det pr. 01.01.91 4.259 personer, mot i alt 11.686 i hele Randesund prestegjeld. Såvel Hånes, som Randesund sokn, vil etter utskillingen være store nok til at det vil være et allsidig og rikt menighetsliv i begge sokn.
- Status som eget sokn vil medføre en større selvstendighet for Hånes menighet med bl.a. eget menighetsråd. Dette vil være en videreføring av nåværende organisering, der Hånesutvalget i stor grad ivaretar menighetsrådets oppgaver for så vidt gjelder menighetsarbeidet tilknyttet Hånes Arbeidskirke.
- Status som eget sokn vil medføre en større selvstendighet i forhold til Kristiansand kommune. En prinsippsøknad om utskilling vil bli sendt kommunen dersom menighetsråd og menighetsmøte gir sin tilslutning til at det skal søkes om utskilling av Hånes som eget sokn. Saken må forelegges kommunen da vi har fått opplyst at departementet, som forutsetning for en positiv behandling av saken, vil stille vilkår om at kommunen overtar ansvaret for kirkebygget.
- Beboerne på Hånes vil få et bedre kirkelig tilbud ved utskilling som eget sokn, idet kommunen vil måtte medvirke til at det kan opprettes stillinger tilknyttet Hånes Arbeidskirke. Tjenestene som klokkere og kirketjenere har vært utført på dugnad i 5 år. Organist har delvis vært lønnet av menigheten.
- En utskilling av Hånes som eget sokn vil ikke medføre noen endring i antall prestestillinger i prestegjeldet. Komiteen ser det som naturlig at den nåværende kapellanstillingen i Randesund prestegjeld tillegges ansvaret for kirkebokføringen for Hånes. Dette vil være en videreføring av det ansvaret kapellanen i dag har for menighetsarbeidet på Hånes. Slik som situasjonen er nå søkes det om fritak for at kirkebokførende prest i det nye Hånes sokn må bo i soknet.

Når det gjelder spørsmålet om fastsettelse av grenser mellom Randesund sokn og det nye Hånes sokn, vil komiteen vise til hva som ble uttalt generelt i skole- og sosialrådmannens innstilling til formannskapet datert 26.03.84, i sak om utskilling av Randesund sokn som eget prestegjeld:

"På bakgrunn av retningslinjer i Statistisk Sentralbyrå, vil en gjøre oppmerksom på at grensene som en hovedregel bør følge grunnkretsene, dvs. de grensene som danner grunnlaget for folketelling og all annen befolkningsstatistikk. Grunnkretsene for Randesund refererer seg til følgende kretsinndelinger:

1701 - 1706	Hånes, Timenes
1801 - 1808	Torsvik, Søm
1902 - 1905	Ytre Randesund."

At grensene bør følge grunnkretsgrensene har også vært departementets holdning i tidligere grensereguleringssaker.

På denne bakgrunn vil komiteen foreslå at Randesund menighetsråd og menighetsmøtet i Randesund menighet fatter følgende vedtak:

"Randesund menighetsråd søker Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om utskilling av Hånes som eget sokn i Randesund prestegjeld.

Grensene mellom det nye Hånes sokn og Randesund sokn fastsettes slik:

Hånes sokn består av grunnkretsene 1701 Timenes nedre, 1702 Industriområdet, 1703 Hånes vest, 1704 Hånes sør, 1705 Hånes nordvest og 1706 Hånes nord-Bjørndalen, med i alt 4.259 innbyggere.

Randesund sokn består av grunnkretsene 1801 Søm sør, 1802 Korsvik vest, 1803 Søm vest, 1804 Søm øst, 1805 Søm nord, 1806 Korsvik øst, 1807 Strømme, 1808 Dvergsnes, 1902 Rabbersvik-Frikstad, 1903 Stangenes-Kvarenes, 1904 Randesundøyane og 1905 Bjørnstad-Drange-Eftevåg, med i alt 7.427 innbyggere.

Før saken sendes kirkelig tjenestevei til departementet, søker Randesund menighetsråd om at Kristiansand kommune gir sin tilslutning til søknaden. Nærmere forhandlinger med kommunen om overtakelse av kirkebygget tas opp dersom departementet godkjenner utskillingen av Hånes sokn."

Kart over Kristiansand vedlegges. Grensene for Randesund prestegjeld er markert med rød farge og forslaget til grense mellom det nye Hånes sokn og Randesund sokn er markert med gul farge.

Randesund, 23. august 1991.

.....
Svein Gjesdal

.....
Terje Fjelldal

.....
Elin Saltrøe

Vedlegg 2

DET KONGELIGE KIRKE-, UTDANNINGS-
OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

Vår dato 01.07.94 Vår referanse 93/1131 KiA hib/ton

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hilde Brandt / 22347914

Deres dato Deres referanse

Agder stiftsdireksjon
Tinghuset
4605 Kristiansand S08.07.94
Dokument 93/00663
RDK 008RANDESUND PRESTEGJELD - UTSKILLING AV HÅNESOMRÅDET SOM
EGET SOKN

I medhold av kongelig resolusjon av 30. august 1991 post 2 fastsetter departementet at Hånesområdet i Randesund prestegjeld med virkning fra 1. august 1994 skilles ut som et eget sokn. Hånes sokn vil omfatte grunnkretsene 1701, 1702, 1703, 1704, 1705 og 1706 i Kristiansand kommune.

Hånes arbeidskirke gis status som soknekirke under forutsetning av at Kristiansand kommune overtar det økonomiske ansvaret for kirken, jfr. vårt brev av 15. november 1993 til Randesund menighetsråd. Departementet forutsetter også at en tar hensyn til de merknadene kirkekonsulentens kommer med, jfr. vedlagte kopi av hans brev av 4. mai 1993. Det ligger til stiftsdireksjonen å godkjenne kirkens inventar og utsmykking.

Vedkommende kirkelige og kommunale myndigheter bes underrettet. Soknepresten i Randesund må notere det nødvendige om saken kallsboka, og det må anskaffes kirkebok for det nye soknet.

Departementet gir Agder biskop fullmakt til å fastsette det nødvendige vedrørende menighetsråd for Randesund og Hånes sokn.

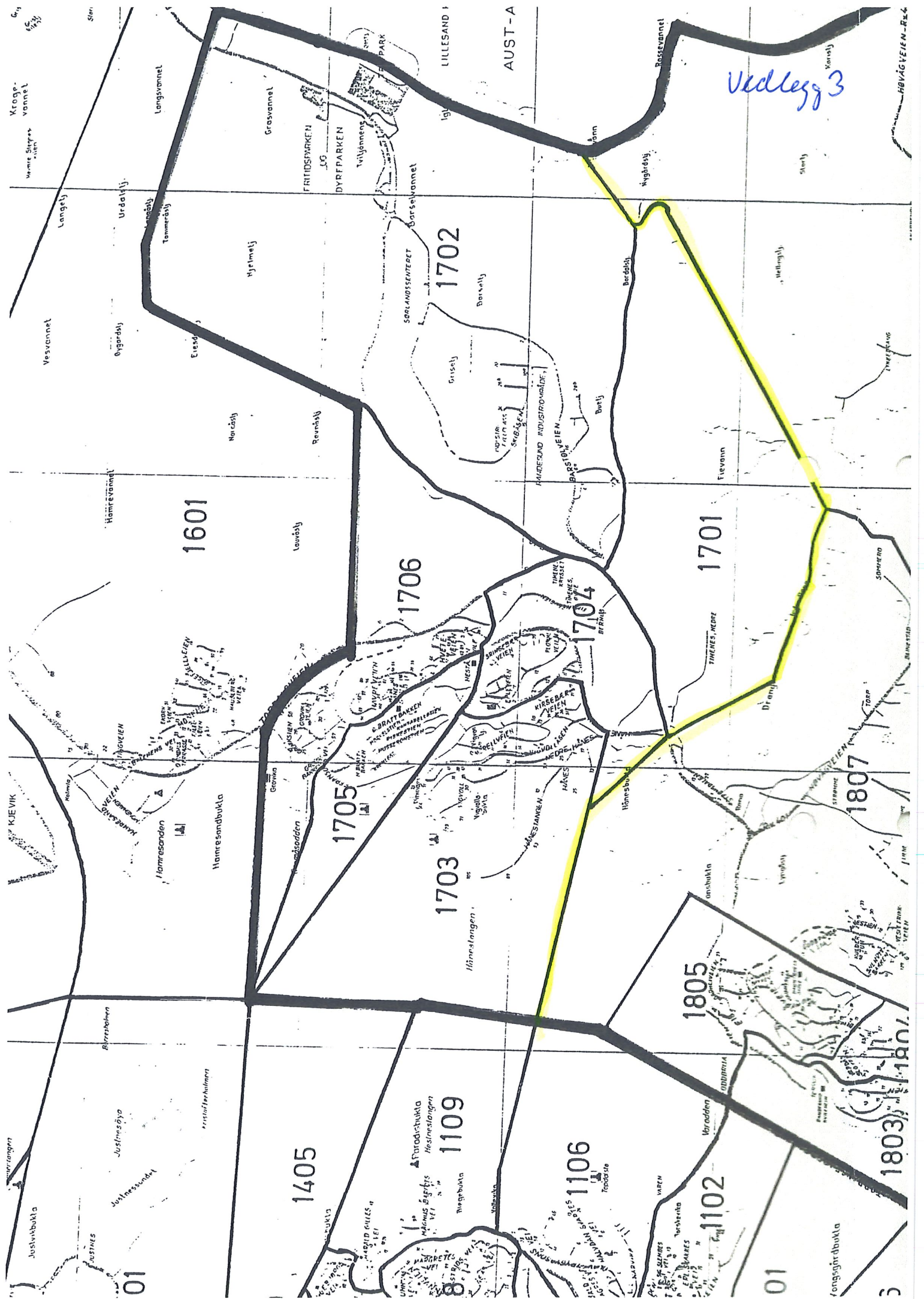
Med hilsen

Thom M. Rafoss
Thom M. Rafoss e.f.
avdelingsdirektør

Ragnhild Strøm Torjuul
Ragnhild Strøm Torjuul
førstekonsulent

I vedlegg

Kopi: Agder bispedømmeråd
Agder biskop
Statens kartverk
Statistisk sentralbyrå

25.10.2019

Gmail - VS: Valgkrets Hånes

Vedlegg 4

Elin Saltrøe <elin.saltrøe@gmail.com>

VS: Valgkrets Hånes

Marianne Tronstad <Marianne.Osmundsen.Tronstad@kristiansand.kommune.no>
Til: "elin@sallis.net" <elin@sallis.net>
Kopi: Marianne Tronstad <Marianne.Osmundsen.Tronstad@kristiansand.kommune.no>

10. oktober 2019 kl. 09:16

Hei,

Beklager at det har tatt litt tid her hos oss, men kart nedenfor som jeg har fått fra Plan, bygg og oppmåling som viser krets Hånes.

Håper du kan bruke dette?

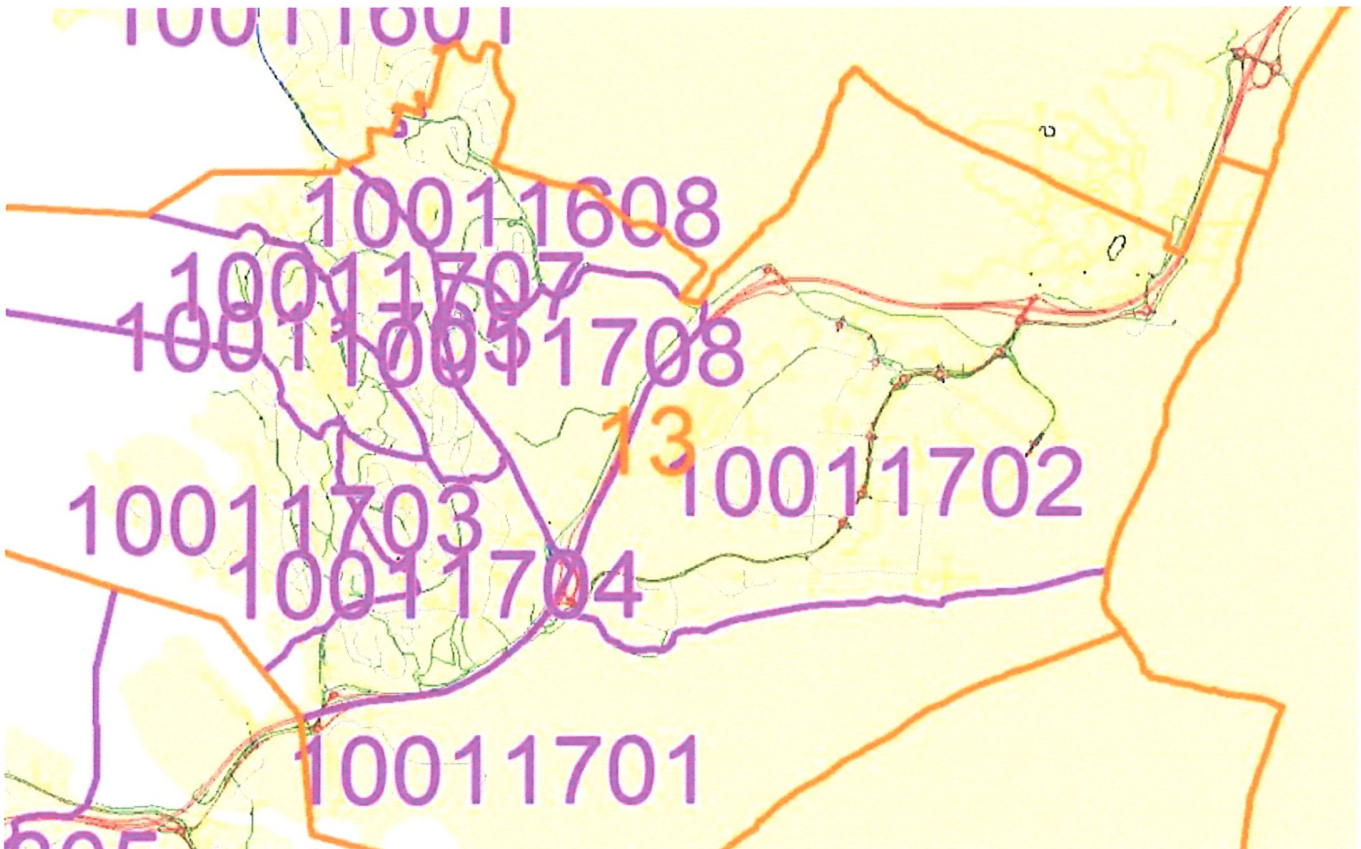
Med vennlig hilsen

Marianne O. Tronstad

Enhetsleder, Politisk- og administrativt sekretariat.

Mobil: +47 94 13 20 42 | Sentralbord +47 38 07 50 00

Besøksadresse: Rådhusgata 18

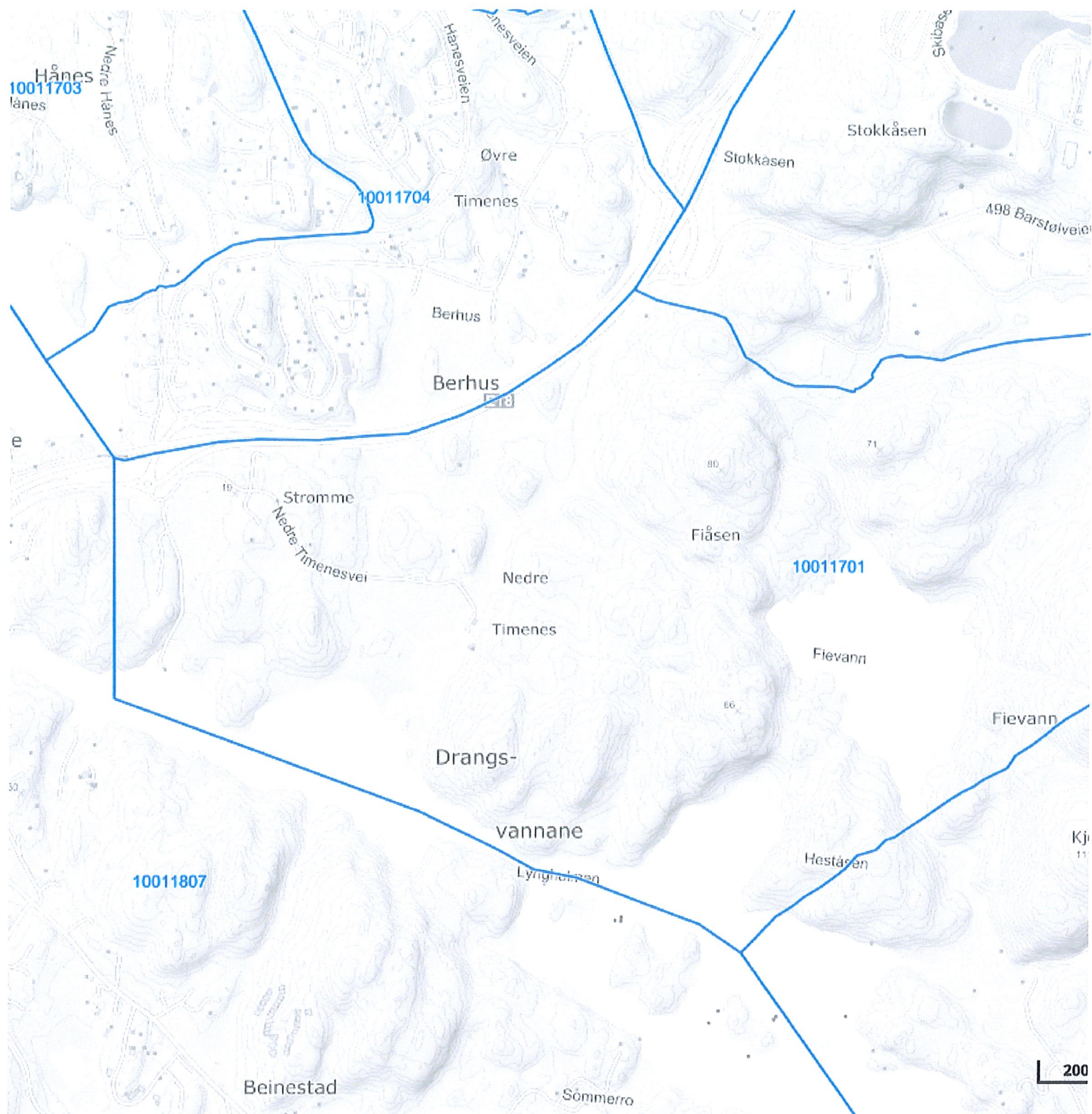

Vedlegg 5

Utskrift fra
Statens Kartverk 12.9.19

Fra: Øystein Sannarnes <osannarnes@gmail.com>
Sendt: onsdag 30. september 2020 16:20
Til: Dag Arnulf Kvarstein
Kopi: Randesund menighetsråd - Domprostiet
(asne.louise.halvorsen@kristiansand.kommune.no); Randesund menighetsråd - Domprostiet
(randesund.menighet@kristiansand.kommune.no); Elin Saltrøe
Emne: Re: Soknegrensen mellom Randesund og Hånes - ny og oppdatert oversendelse

Hei og takk for all utfyllende informasjon!
Vi har hatt en runde i AU og sett tilbake på våre erfaringer med problemstillingen fra Hånes.

Vi har ingen innsigelser mot at dette gjennomføres som beskrevet, og vi håper det blir mest mulig praktisk for beboerne.

Dere har vår støtte.

Med hilsen
Øystein Sannarnes
Randesund Menighetsråd

ons. 30. sep. 2020, 13:30 skrev Dag Arnulf Kvarstein <dk628@kirken.no>:

Til Randesund menighet

Til informasjon

Jeg viser til eposten nedenfor. Siden opplysningene i forrige epost ble noe knappe, vedlegger jeg her dokumenter som viser bakgrunnen for saken, dokumenter som er utarbeidet av Hånes menighet.

Det området på Nedre Timenes som ikke er oppdatert i medlemsregisteret, gjelder husnumrene 18, 21 og 24 i Nedre Timenesvei. Disse skal etter Statens kartverks kart over grunnkretser tilhøre Hånes sokn.

Det kartet som viser gjeldende grenser, finnes i vedlegg 5 i dokumentet som ligger ved denne eposten. Det kartet som dere fikk i forrige epost viste grensene før justeringen.

Randesund menighet kan uttale seg om saken om man ønsker det.

Med vennlig hilsen

Dag A. Kvarstein

Seniorrådgiver, Agder og Telemark bispedømmeråd

Mobil: 975 66 101

Sentralbord: 38 10 51 20

Fra: Dag Arnulf Kvarstein

Sendt: mandag 28. september 2020 10.49

Til: Randesund menighetsråd - Domprostiet

(randesund.menighet@kristiansand.kommune.no)

<randesund.menighet@kristiansand.kommune.no>

Kopi: Randesund menighetsråd - Domprostiet

(asne.louise.halvorsen@kristiansand.kommune.no)

<asne.louise.halvorsen@kristiansand.kommune.no>; Osannarnes@gmail.com; Elin Saltroe

<elin@saltis.net>

Emne: Soknegrensen mellom Randesund og Hånes

Til Randesund menighetsråd

Hei!

Vi har fått en henvendelse fra Hånes menighet som har med soknegrensen mellom Randesund og Hånes å gjøre.

Bakgrunnen er at Hånes sokn i 1994 ble skilt ut fra Randesund. Det ble da vedtatt at soknet skulle bestå av grunnkretsene 1701-1706 i Kristiansand. Grensen mellom de to soknene går mellom grunnkretsene 1701 og 1807. (1807, Strømme, er i Randesund). Det er fremdeles disse grunnkretsene som utgjør Hånes sokn. Problemet er at grensen mellom 1701 og 1807

ble noe justert etter noen år, slik at Nedre Timenes ble tilhørende Hånes. Dermed søknet barn fra Nedre Timenes til Hånes skole, og folk fra nedre Timenes kunne ved kommune- og stortingsvalg gå til valglokalet på Hånes.

Problemet er at det kirkelige medlemsregisteret ikke har tatt høyde for den nevnte justeringen over. Det innebærer at de som bor på Nedre Timenes står oppført som tilhørende Randesund menighet i medlemsregisteret til Den norske kirke. Dette medfører at beboerne på Nedre Timenes må søke om flytting av sin stemmerett ved kirkevalget, noe de også har gjort de siste årene. For å slippe denne unødvendige situasjonen, vil nå Agder og Telemark bispedømmeråd ta saken opp til behandling. Her vil det bli fastsatt at menighetsgrensene mellom Hånes og Randesund skal følge grunnkretsene, slik at Nedre Timenes blir tilhørende Hånes.

Vi ønsker å informere Randesund menighet om dette og samtidig gi dere muligheten til å uttale dere om saken.

Se vedlagte kart.

Med vennlig hilsen

Dag A. Kvarstein

Seniorrådgiver, Agder og Telemark bispedømmeråd

Mobil: 975 66 101

Sentralbord: 38 10 51 20

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Dag Kvarstein	400	20/04047-2	

Saksordfører: Terje Damman

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
79/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høringsuttalelse om digital forhåndsstemming

Vedlegg:

Høyring om særskilte regler for digital førehandsstemming

Saksorientering

Kirkerådets administrasjon undersøker for tiden om det er mulig å få til forhåndsstemming via internett ved neste kirkevalg i 2023. Det er hjemmel i dagens kirkevalgeregler for at kirkerådet kan utarbeide regler for gjennomføring av digital forhåndsstemming. Det er for tidlig å fastslå om dette er mulig, men det vil ifølge kirkerådet være en stor forbedring av valg gjennomføringen. Det vedlagte høringsnotatet fra kirkerådet er en oversikt over bakgrunnen for ønsket om digital forhåndsstemming og en gjennomgang av det foreslåtte nye regelverket. Planen er at de nye reglene skal legges fram på det valgte kirkerådets møte i desember d.å. Høringsfristen er 6. november.

Bakgrunnen for ønsket om digital forhåndsstemming i følge kirkerådets høringsnotat:

- Et ønske om å gjøre optellingen raskere og enklere.
- Enkelte velgere har følt at dagens måte å forhåndsstemme på, ikke har vært hemmelig nok.
- Dagens kirkelige forhåndsstemming har ikke vært mulig å gjennomføre på samme sted som der man forhåndsstemmer til kommunevalget.
- Åpningstidene på forhåndsstemmestedene (som regel menighetskontoret) varierer fra sted til sted.
- Målet er å øke deltakelsen ved kirkevalget og redusere arbeidet med valg gjennomføring og optelling.

Erfaringer med digitale valg:

Noen utvalgte kommuner i Norge har tidligere gjennomført forsøk med nettbasert valg. Det samme er gjort ved en folkeavstemming i Finnmark i 2018. I Estland har digitale valg vært vanlig i mange år.

Agder og Telemark bispedømmeråds kommentarer til kirkerådets høringsnotat:

Agder og Telemark bispedømmeråd er i utgangspunktet positive til at det blir mulighet for å forhåndsstemme digitalt ved fremtidige kirkevalg. Vi ser også på dette som et mulig første skritt mot å gjøre kirkevalgene hel-digitale. Dette vil kreve investeringer, men vil spare menighetene, bispedømmerådene og kirkerådet for mye arbeid, og dessuten sikre at resultatet av kirkevalgene blir offentliggjort mye tidligere enn tilfellet er pr. i dag.

Ved kirkevalget i Agder og Telemark i 2019, brukte bispedømmekontoret ca. 300 timer på optelling av manuelle stemmesedler, noe som tilsvarer 8 ukers arbeid for en person. Skalert opp til det totale antall timer brukt til optelling på landets bispedømmekontorer,

snakker vi om et tidsforbruk på nesten to årsverk. I tillegg kommer det store arbeidet som gjøres i menighetene der alle stemmesedler til kirkevalget sorteres og telles, både stemmene til menighetsrådsvalget og til bispedømmerrådsvalget. Dette er et betydelig arbeid for små menigheter med begrensede ressurser.

Når det gjelder eventuell digital forhåndsstemming fra og med neste kirkevalg, er vi glade for at det legges opp til at det også vil være mulig med manuell avstemming. Dette er viktig for dem som ikke behersker det digitale eller ikke ønsker å bruke denne avstemningsmetoden. På sikt vil trolig en slik manuell ekstraløsning vil bli overflødig etter hvert som folks digitale kompetanse blir enda høyrere. Man må dessuten forvente at brukergrensesnittet stadig forbedres i en slik digital løsning, slik at selv uerfarne databrukere kan beherske digital avstemming.

Videre bør det være mulig å forhåndsstemme digitalt også i stemmelokalene, altså på menighetskontorene eller andre lokaler som brukes til forhåndsstemming. Noen prosent av velgerne mangler PC og internettforbindelse hjemme. I tillegg er det en lang tradisjon og en høytidelig handling for mange å møte opp i et valglokale for å stemme. Denne muligheten bør ikke fjernes for dem som ønsker å stemme digitalt.

Ved forrige kirkevalg var det en relativt liten andel av velgerne som forhåndsstemte, ca. 10 prosent. Det er grunn til å tro at en digital løsning vil få denne andelen til å øke. Dermed vil det trolig bli en merkbar reduksjon av tidsbruk og ressursbehov til opptelling av stemmer allerede fra 2023.

Til slutt et par kommentarer til noen av punktene i det foreslåtte nye regelverket: Det er noe uheldig at den digitale forhåndsstemmingen av praktiske årsaker må avsluttes to dager før den ordinære forhåndsstemmingen jfr. § 8,1 (manuell forhåndsstemming og forhåndsstemming i kommunevalget). Dette kan føre til at man går glipp av en del forhåndsstemmer og dermed at valgdeltakelsen blir noe lavere enn den ellers ville blitt. Det er betryggende at det skal etableres et internetvalgstyre på nasjonalt nivå som skal påse at valget og opptellingen gjennomføres etter regelverket. (§ 5). Det blir viktig at dette valgstyret blir satt sammen av folk med høy datafaglig, juridisk og kirkelig kompetanse.

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at Den norske kirke arbeider videre med sikte på digital forhåndsstemming ved de kirkelige valgene i 2023.
2. Det bør fortsatt være mulig å forhåndsstemme manuelt.
3. Det bør være mulig med digital forhåndsstemming i et valglokale, i tillegg til at folk kan stemme digitalt gjennom egen PC.
4. Så langt vi kan se er det tatt høyde for en god og trygg organisering av det digitale forhåndsstemmet gjennom det foreslåtte nye regelverket.

DEN NORSKE KYRKJA

Kyrkjerådet

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 30.09.2020

Vår ref: 20/03956-1

Dykkar ref:

Høring om særskilte reglar for digital forhåndsstemming

Kyrkjerådet undersøker for tida om det er mogleg å få til forhåndsstemming på internett. Det er for tidleg å seie sikkert at dette er mogleg, men det vil vere ei stor forbetring av valgjennomføringa, og det er difor ei hovudsatsing i arbeidet fram mot neste kyrkjeval.

Det er allereie heimel for at Kyrkjerådet kan gi reglar om forhåndsstemming på internett i kirkevalgreglene § 9-6 (2). I denne høringa blir det foreslått særskilte reglar for digital forhåndsstemming. Desse reglane må vere på plass før det kan lysast ut anbod for system for digital forhåndsstemming. Det er difor planlagt å legge reglane fram på Kyrkjerådet sitt møte i desember. Forslaget blir difor nå sendt på ei avgrensa høring med kortare svarfrist enn vanleg.

Høringa er sendt til bispedømmeråda, KA, Bønnelista og Åpen folkekirke. Andre som er interesserte kan også sende høyringssvar. Høyringssvara kan sendast elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no. Høyringssvar er offentlege etter offentleglova og vil bli publiserte på kyrkja.no.

Frist for høringa er 6. november.

Med helsing

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

Ole Inge Bekkelund
Leiar juridisk seksjon

Dokumentet er elektronisk godkjent og har difor ingen signatur.

Vedlegg:
Høyringsnotat særskilte reglar for digital forhåndsstemming

Mottakere:

Postadresse:
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

E-post: post.kirkeradet@kirken.no
Web:
Org.nr.:818 066 872

Telefon: +47 23081200
Telefaks:

Sakshandsamar
Margit Aas Onstein

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
KA - Kirkelig arbeidsgiverorganisasjon	Postboks 1034 Sentrum	0104 OSLO
Åpen folkekirke	Trøavegen 42	7716 STEINKJER
Bønnelista	c/o Jo HedbergHortensveien 60	3157 BARKÅKER

DEN NORSKE KYRKJA

Kyrkjerådet

Høyring om særskilte reglar for digital førehandsstemming

Høyringsnotat per 29.09.2020.

Innhald

1	Bakgrunn	2
1.1	Innleiing	2
1.2	Dagens situasjon	2
1.3	Erfaringar frå digitale val andre stader	3
2	Forslag til reglar	4
2.1	Hemmeleg val	4
2.2	Tryggleik og handsaming av personopplysningar	5
2.3	Informasjon til veljarane	7
2.4	Gjennomføring av førehandsstemminga	7
2.5	Oppteljing og valoppgjær	7
2.6	Publisere resultat	8
2.7	Internettvalstyre	8
2.8	Andre paragrafar	8
3	Økonomiske og administrative konsekvensar	9
4	Vedlegg	10
	Særskilte reglar om digital forhåndsstemming ved kirkevalg	10

1 Bakgrunn

1.1 Innleiing

Kyrkjerådet undersøker for tida om det er mogleg å få til førehandsstemming på internett. Det er for tidleg å seie sikkert at dette er mogleg, men det vil vere ei stor forbetring av valgjennomføringa, og det er difor ei hovudsatsing i arbeidet fram mot neste kyrkjeval.

Det er allereie heimel for at Kyrkjerådet kan gi reglar om førehandsstemming på internett i kirkevalgreglene § 9-6 (2). I denne høyringa blir det foreslått særskilte reglar for digital førehandsstemming. Desse reglane må vere på plass før det kan lysast ut anbod for system for digital førehandsstemming. Det er difor planlagt å legge reglane fram på Kyrkjerådet sitt møte i desember. Forslaget blir difor nå sendt på ei avgrensa høyring med kortare svarfrist enn vanleg.

Høyringa er sendt til bispedømeråda, KA, Bønnelista og Åpen folkekirke. Andre som er interesserte kan også sende høyrings svar. Høyrings svara kan sendast elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no. Høyrings svar er offentlege etter offentleglova og vil bli publiserte på kyrkja.no.

Frist for høyringa er 6. november.

Høyringsnotatet kjem inn på både prinsipielle spørsmål, som korleis sikre hemmeleg val når veljarane kan stemme på internett, og praktiske og tekniske spørsmål. Digital førehandsstemming vil gjere det lettare for veljarane å delta ved valet, og kan auke valdeltakinga. Det vil også forenkle arbeidet med valet lokalt, mellom anna ved at det blir færre stemmesetlar på papir å telje opp. Det er likevel viktig at digital førehandsstemming blir gjort på ein sikker måte og at ein tek vare på viktige prinsipp for val.

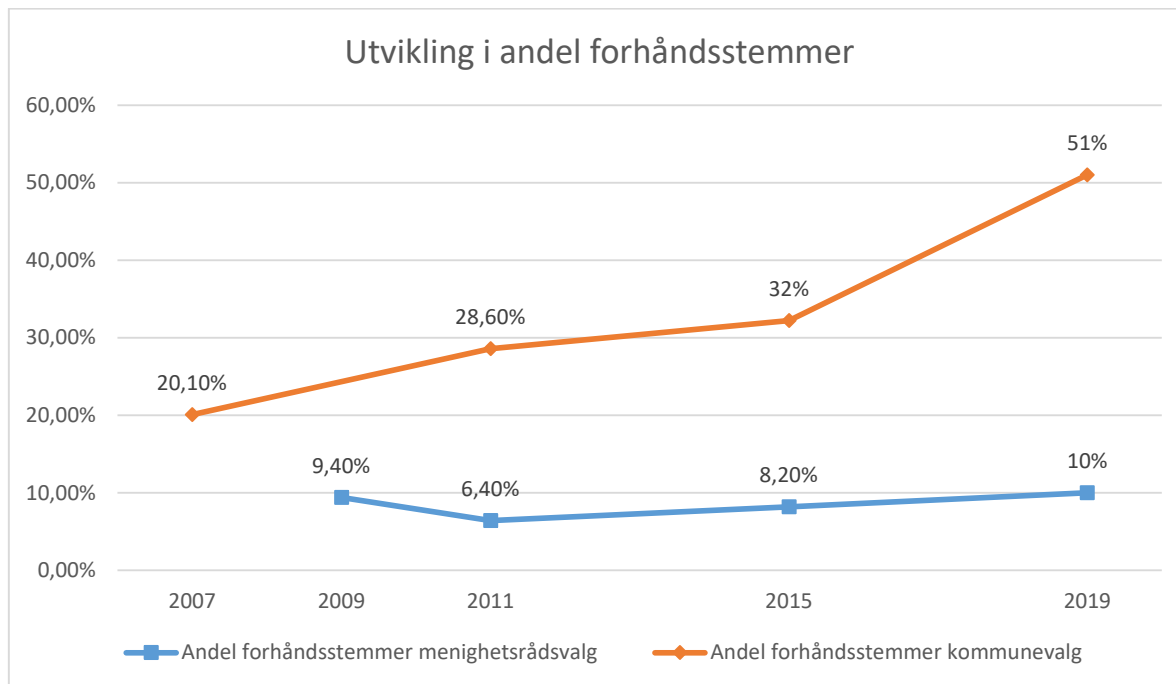
1.2 Dagens situasjon

Ordinær førehandsstemming på papir kan skje i tida frå 10. august og fram til og med siste fredag før valdagen. Dette er same periode som ved kommune- og fylkestingsvalet. Etter reglane som dei er i dag må førehandsstemming i anna sokn enn der ein har stemmerett skje før 1. september. Valstyret (soknerådet) har ansvar for å fastsette når det skal vere førehandsstemming og kunngjer tid og stad.

Det er heimel for at Kyrkjerådet kan gi reglar om førehandsstemming på internett i kirkevalgreglene § 9-6 (2). I høyringa som er sendt ut om overordna problemstillingar ved endring av kyrkjevalgreglane er det foreslått nokre endringar i reglane for når det må vere førehandsstemming lokalt. Dette vil komme i tillegg til eventuell digital førehandsstemming.

Det er kapittel 9 i kirkevalgreglene som regulerer førehandsstemming. Det vil vere naturleg å gå gjennom reglane her viss det viser seg å vere mogleg å få til førehandsstemming på internett. Dette er det planlagt å ta opp i sak om endringar av kirkevalgreglene til Kyrkjemøtet i 2022.

Ved kommuneval kjem stadig større del av stemmene på førehand, og i 2019 var det 51 prosent som stemte på førehand (sjå figur under). Kyrkjevalet har ikkje same kapasitet som kommunane til å gjennomføre val i førehandsperioden og kyrkjevalet har heller ikkje førehandsstemming same stad som kommunen dei fleste stader. Dei aller fleste som stemmer på førehand ved kommunevalet møter altså ikkje kyrkjevalet når dei stemmer.

Kilde: KIFO (Rafoss mfl. (2020) Tabell 15) og SSB (<https://www.ssb.no/valg/faktaside>).

Kyrkjerådet fekk tilbakemelding frå veljarar som forsøkte å førehandsstemme, som var skuffa over at dei ikkje kunne stemme samtidig med kommunevalet. Dei hadde fått med seg meldinga om at kyrkjevalet er på same tid og stad som kommunevalet. Når dette viste seg å ikkje stemme ved førehandsval, var iveren etter å delta i kyrkjevalet sterkt redusert.

Nokre veljarar har også reagert på at måten førehandsstemminga blei gjennomført på kan føre til at nokon får kjennskap til kva dei har stemt. Ordninga med førehandsstemming med stemmesetelkonvolutt og omslagskonvolutt var vanleg også ved kommune- og stortingsval tidlegare, men på grunn av nye tekniske system er den blitt mindre vanleg. Prinsippet med to konvoluttar skal likevel sikre hemmeleg val, og viss ein valfunksjonær skulle få kjennskap til kva ein veljar har stemt har han eller ho teieplikt om dette.

Ei anna utfordring med førehandsstemminga i 2019 var at det var varierende informasjon om og veldig ulike tider for førehandsstemming lokalt. Dette gjorde det vanskeleg å kommunisere om førehandsstemming nasjonalt.

1.3 Erfaringar frå digitale val andre stader

I førebuinga til eventuell digital førehandsstemming ved kyrkjevalet er det henta erfaring frå gjennomføring av digitale val andre stader. I Noreg vart det gjennomført forsøk med internettval i utvalde kommunar i 2011 og 2013. Dette forsøket blei ikkje

vidareført. Det var også mogleg å stemme på internett ved folkeavstemming i Finnmark i 2018. Eit av dei landa som er kome lengst på internettval er Estland. Der har veljarane kunna stemme på internett sidan 2005¹. Ved parlamentsvalet i 2019 kom over 40 prosent av stemmene på internett². På Åland skulle det vore gjennomført elektronisk stemming i 2019, men det blei stoppa rett før valet på grunn av feil med systemet og manglande testing (NOU 2020:6 s. 58).

Det er også henta informasjon frå vallovutvalet sin rapport «NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg». Rapporten har eit eige kapittel om teknologi og tryggleik.

2 Forslag til reglar

Forslaget til reglar tek utgangspunkt i forskrift 19.jun.2013 om forsøk med internettstemmegivning under forhåndsstemmegivningen og elektronisk avkryssing i manntallet på valtinget ved stortingsvalget i 2013 i utvalgte kommuner (Forskrift om forsøk med internettstemmegivning) som regulerte forsøket med førehandsstemming på internett i samband med stortingsvalet i 2013.

Europarådet har laga ei tilråding til korleis digitale val skal gjennomførast for å sikre demokratiske prinsipp³. I forslaget til reglar er det tatt inn at denne tilrådinga gjeld så langt det passar. Det er gjort unntak for nokre få punkt. Det eine er at det digitale valsystemet skal innførast gradvis. Planen ved kyrkjevalet er å gjennomføre førehandsstemming for alle veljarane, ikkje berre for nokon få sokn som eit forsøk. Dei andre handlar om teknisk sertifisering og evaluering som legg opp til eit system som truleg er for omfattande for kyrkjevalet.

Digital førehandsstemming vil vere eit tillegg til fysisk førehandsstemming. Dei som av ulike grunnar ikkje vil eller kan stemme digitalt vil framleis kunne stemme på papir, både i førehandsperioden og på valdagen.

2.1 Hemmeleg val

Den første paragrafen i kirkevalgreglene seier «Formålet med reglene er å legge forholdene til rette slik at medlemmene av Den norske kirke ved frie og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet.» (kirkevalgreglene § 1-1). Frie og hemmelege val er eit grunnprinsipp for valgjennomføring, også ved kyrkjevalet.

I vallokala skal veljaren kunne gjere valet «i enerom og usett» (kirkevalgreglene § 9-4 (1)). Når veljarane kan stemme på internett kan ikkje valstyresmaktene kontrollere dette. Det er difor foreslått ein paragraf som seier at dette er veljaren sitt ansvar.

§ 8 (2) Kirkevalgreglene § 9-4 (1) gjelder ikke. I stedet gjelder: Velgeren skal selv påse at stemmegivningen gjennomføres usett av andre.

Sidan ein ikkje kan garantere at veljaren er aleine når han eller ho stemmer er det også lagt inn i reglane at ein skal kunne stemme digitalt fleire gonger. Det gjer at ein

¹ <https://www.valimised.ee/en/internet-voting/introduction-i-voting>

² <https://www.valimised.ee/en/archive/statistics-about-internet-voting-estonia>

³ Europarådets rekommandasjon CM/REK (2017) 5 om standarder for elektronisk stemmegivning. <https://rm.coe.int/0900001680726f6f>

veljar som er blitt påverka til å stemme noko han eller ho ikkje ønska kan endre denne stemma på eit seinare tidspunkt. Det vil då vere den siste digitale stemma som er gjeldande.

§ 4 (2) Velger som har avgitt elektronisk stemme skal kunne stemme flere ganger, likevel slik at det kun er én stemme som godkjennes, jf. § 8.

§ 8 (7) En velger som har avgitt elektronisk stemme tidligere kan stemme på nytt elektronisk over internett. En velger som har avgitt elektronisk stemme kan ikke stemme på nytt med stemmeseddel av papir i et valglokale.

§ 8 (8) Dersom velgeren har avgitt flere elektroniske stemmegivninger, er det den sist avgitte stemmegivning som skal godkjennes.

Her er det gjort ei endring samanlikna med forskrift om forsøk med internettval ved stortingsvalet i 2013. Der kunne ein stemme på nytt på papir, både på førehand og på valdagen, og papirstemmene ville alltid vere dei gjeldande. Det vil ikkje vere teknisk og praktisk mogleg å ha denne regelen ved kyrkjevalet fordi den digitale førehandsstemminga vil vere heilt skilt frå det som skjer på papir. Det er mellom anna fordi det ikkje er digitale manntal i vallokalet på valdagen ved kyrkjeval. Viss ein veljar førehandsstemmer både på papir og digitalt vil den digitale stemma gjelde. Viss ein veljar som allereie har stemt digitalt møter opp for å stemme på valdagen vil han eller ho allereie vere kryssa av i manntalet, og kan difor ikkje gi ei ny godkjent stemme.

Det kan vere aktuelt for veljarar å stemme digitalt i eit vallokale. Viss ein veljar møter opp for å stemme i førehandsperioden kan valfunksjonæren gjere merksam på at det går an å stemme digitalt. Det er viktig å legge til rette for at veljaren ikkje opplever seg utsett for nokon form for påverknad. Det er difor tatt inn ein paragraf som seier at viss ein er i eit vallokale skal stemmegivinga skje i eit avlukke.

§ 8 (3) Hvis elektroniske stemmer skal avgis i kontrollerte omgivelser skal velgeren kunne gjøre sitt valg i enerom og usett. Der det har vært annonsert at det skal avholdes forhåndsstemming må velgeren alltid kunne avgi forhåndsstemme på papir.

Det er også viktig at veljarar som ønsker det får stemme på papir og ikkje blir pressa til å stemme digitalt. Det vil kome rettleiing på korleis digital og fysisk førehandsstemming skal gjennomførast.

For å sikre hemmeleg val er det viktig at systemet som vert nytta sikrar at ingen kan sjekke kva nokon har stemt. Difor er dette tatt inn som eit prinsipp i forslag til reglar. Det er også tatt inn noko om korleis dette skal løysast i praksis i § 9.

§ 4 (5) Utenforstående og valgmyndighetene skal ikke ha mulighet til å få kunnskap om hva den enkelte velger har stemt.

2.2 Tryggleik og handsaming av personopplysningar

For å kunne gjennomføre kyrkjeval digitalt er datatryggleik svært viktig. Dette handlar både om å sikre at informasjonen om veljarane blir handsama på ein sikker måte og at ein skal vere trygg på at valresultatet er rett.

I oppstarten av arbeidet med digitalisering av valet har det vore kontakt med fleire leverandørar av digitale valløysingar. Dette er system som har vore brukt av styresmakter og organisasjonar, og som sikrar trygg handsaming av informasjon og stemmer. Tryggleik vil vere eit sentralt kriterium i vurdering av ulike leverandørar.

Forslaget til reglar stiller krav til tryggleik på ulike område. For det første er det eit krav om at ein må ha pålogging på tryggleiksnivå 4 for å kunne stemme (det vil seie pålogging med BankID). Det svarer til nivået for pålogging i medlemsregisteret og sjølvbetjeningsløysinga i dag.

§ 4 (3) Det skal brukes en identifiserings- og autentiseringsløsning for pålogging til det digitale valgsystemet på minimum sikkerhetsnivå 4.

Det er også lagt inn krav til korleis stemmene skal handsamast. Dette vil bli sikra gjennom kryptering av stemmene (sjå § 9). Når stemmene blir dekrypterte for å teljast vil dei vere skilt frå informasjonen om veljaren.

§ 4 (6) Det skal ikke være mulig for utenforstående, systemet og valgmyndighetene å endre en velgers stemmegivning uten at dette kan oppdages.

I arbeidet med tryggleiken blir internettvalstyret viktig for å sikre at systemet har høgt nok tryggleiksnivå og at det er testa godt nok.

For at det digitale valsystemet skal kunne handsame personopplysningar om veljarane er det nødvendig å ha eit handsamingsgrunnlag etter lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og EUs personvernforordning. Det er vurdert grunnlag for at handsaminga kan vere lovleg ut frå personvernforordninga artikkel 6. Her er det vurdert at nr. 1 bokstav e) «behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt» vil gjelde for handsaminga av personopplysningar for gjennomføring av kyrkjevalet, også digitalt. Stemmerett ved kyrkjeval er regulert i lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 13, reglar om kyrkjeval er forskrifter i forvaltningslovens forstand fastsett med heimel i trossamfunnsloven § 12 andre ledd og Den norske kyrkja er eit offentleg anerkjend trussamfunn.

Sidan det vil bli handsama opplysningar av særlege kategoriar, om religion og politisk oppfatning, er det også vurdert grunnlag for handsaming etter personvernforordning artikkel 9. Her er det lagt til grunn at personvernforordning art. 9 nr. 2 bokstav d gjeld på grunn av Den norske kyrkja sin oppbygging og styringsstruktur. «"Behandlingen utføres av en stiftelse, sammenslutning eller et annet ideelt organ hvis mål er av politisk, religiøs eller fagforeningsmessig art, som ledd i organets berettigede aktiviteter og med nødvendige garantier, forutsatt at behandlingen bare gjelder organets medlemmer eller tidligere medlemmer eller personer som på grunn av organets mål har regelmessig kontakt med det, og at personopplysningene ikke utleveres til andre enn nevnte organ uten de registrertes samtykke.»

I samband med kjøp av digitalt valsystem og utvikling av dette vil ein rådføre seg med personvernombodet for Den norske kyrkja for å få vurdering av personvernkonsekvensar, jf. artikkel 35.

2.3 Informasjon til veljarane

Ei av tilrådingane frå Europarådet er: «All official voting information shall be presented in an equal way, within and across voting channels. (Europarådets rekommandasjon CM/REK (2017) 5 punkt 5). Det er altså viktig å sikre at veljarane får den same informasjonen uansett om dei stemmer på internett eller i eit vallokale. Spørsmålet om informasjon om lister og kandidatar er på høyring parallelt med denne høyringa, og det er difor ikkje tatt inn deltaljar om dette her. Det er tatt inn reglar om at informasjon til veljarane vil følge det som blir vedteke i kirkevalgreglene. Skal det vere presentasjon frå valrådet med info om lister så blir det også tilgjengeleg for veljarane i samband med digital forhåndsstemming. Skal ein bruke materiell frå listene i vallokala blir det også link til listene sine nettsider i samband med digital forhåndsstemming.

§ 4 (7) I det digitale valsystemet skal valglistene presenteres for velgerne i alfabetisk rekkefølge.

§ 7 Ved digital forhåndsstemming skal velgerne få informasjon om lister og kandidater som fastsatt i kirkevalgreglene.

2.4 Gjennomføring av forhåndsstemminga

Det er foreslått at perioden for digital forhåndsstemming blir frå 10. august kl. 09:00 til utgangen av onsdag før valdagen. Grunnen til å avslutte den digitale forhåndsstemminga før fredagen før valdagen (når den ordinære forhåndsstemminga sluttar) er at det må vere tid til å handsame dei digitale stemmene og importere til valmodulen i medlemsregisteret kven som har stemt. Dette må skje før valstyra lokalt skal skrive ut avkryssingsmanntal til bruk i vallokala. Då vil dei som har stemt digitalt allereie ha kryss i manntalet og vil ikkje kunne stemme på nytt. Viss dette ikkje blir gjort riktig vil ein kunne risikere at ein veljar kan stemme fleire gonger. Det må difor vere nok tid til å sikre at importeringa blir rett og at veljarane som skal ha det har fått kryss i manntalet.

Det må også vere nok tid til valstyra for å skrive ut avkryssingsmanntala. I mange sokn er dette ein stor jobb. Det er difor tenkt at torsdagen blir teknisk tid for Kyrkjerådet for import av kven som har stemt til valmodulen. Frå fredag morgon blir det opna for utskrift av avkryssingsmanntal. Då har sokna fredag og laurdag til å ordne dette før dei mange stader skal halde val på søndagen.

§ 8 (1) Velgere som ønsker det kan avgi stemme elektronisk over internett (ukontrollerte omgivelser) ved å logge seg på det digitale valsystemet fra 10. august kl. 0900 til og med utgangen av onsdag før valgdagen.

2.5 Oppteljing og valoppgjer

§ 9 og 10 i reglane handlar om dekryptering, oppteljing og valoppgjer. Her vil det vere svært viktig med ryddig overføring av resultatata frå oppteljing av dei digitale stemmene til valstyra lokalt og valrådet i bispedøma for å sikre at desse stemmene blir telt med. Det er tenkt at resultatet av teljinga av dei digitale stemmene ved val til sokneråd blir lagt inn i valmodulen og blir tilgjengeleg for valstyra i det vallokala stenger kl. 21:00. Derfor er det lagt opp til at dekryptering og teljing av dei digitale stemmene må skje før dette. Sokn der vallokala stenger før 21:00 og som tel før dette

vil då måtte vere klar over at dei må vente på dei digitale stemmene før dei har eit endeleg resultat.

Det er også tatt inn tilpassingar i reglane for godkjenning av stemmegivingar og stemmesetlar i § 9 så det passer for digitale stemmer.

2.6 Publisere resultat

Forslaget til reglar opnar i § 10 (4) for at ein kan publisere resultata av dei digitale stemmene etter 21:00 på valdagen. Det vil gjere det mogleg å få ein prognose på mandatfordeling allereie valnatta. Det er ikkje fastsett i reglane om Kyrkjerådet skal lage ein prognose eller berre gjere tala tilgjengeleg for andre som så kan lage prognosar. Det er også viktig å merke seg at kor representative dei digitale stemmene er for det endelege resultatet vil vere avhengig av kor stor del som stemmer digitalt. Det vil vi ikkje vite før sokna har rapportert kor mange papirstemmer dei har talt. Det kan også vere at dei som stemmer digitalt skil seg frå dei som stemmer på papir, og det kan også gjere resultata annleis enn det endelege resultatet.

2.7 Internettvalstyre

Det blir foreslått eit internettvalstyre som skal sjå til at den digitale førehandsstemminga skjer på rett måte. Ved det ordinære kyrkjevalet er det valstyra lokalt og valråda i bispedøma som har denne rolla, men fordi det digitale valet vil styrast nasjonalt trengs det eit eige råd på nasjonalt nivå. Internettvalstyret skal ha fem medlemmer og blir sett ned av Kyrkerådet.

§ 5. Internettvalgstyret

(1) Det oppnevnes et internettvalgstyre på nasjonalt nivå som skal påse at internettstemmegivingen og opptelling av internettstemmene skjer i henhold til regelverket. Kirkerådet oppnevner fem faste medlemmer og fem personlige varamedlemmer. Kirkerådet utpeker leder av internettvalgstyret.

(2) Internettvalgstyret skal:

- a) sørge for at kryptografiske nøkler behandles forsvarlig,
- b) sørge for dekryptering og opptelling av stemmer, jf. § 9 (3)
- c) undertegne protokoll, jf. § 10

(3) Internettvalgstyret kan, dersom en hendelse inntreffer som kan medføre at valget ikke kan gjennomføres i samsvar med regelverket, bestemme at velgerne ikke skal kunne avgi stemme over internett. Dersom det treffes slikt vedtak og det på dette tidspunktet er avgitt internettstemmer, tar internettvalgstyret stilling til om disse skal forkastes.

(4) Regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet gjelder så langt de passer for internettvalgstyret.

(5) Kirkerådets sekretariat fungerer som sekretariat for internettvalgstyret.

2.8 Andre paragrafar

I tillegg til dei paragrafane som er omtalt i punkta over, er det tatt inn regel om at informasjon om løysinga skal vere offentleg kjent § 4 (8), og at Kyrkjerådet har ansvar for at systemet er korrekt på plass og for eit tilpassa elektronisk manntal og stemmesetlar til den digitale stemmegivinga.

3 Økonomiske og administrative konsekvensar

Kyrkjerådet legg til grunn at dei kyrkjelege vala vil bli finansiert på om lag det same nivået som i dag.

Finansiering av planlegging og gjennomføring av digital førehandsstemming er tatt inn i satsingsområdet digital kyrkje (sjå KR-sak 62/20)

Forslaget om eit internettvalstyre vil føre med seg kostnadar til godtgjering og møte- og reisekostnadar. Det vil også vere nødvendig med administrativ støtte til internettvalstyret frå kyrkjerådet sitt sekretariat.

Det er eit mål at gjennomføring av digital førehandsstemming vil føre til mindre arbeid i valgjennomføringa lokalt.

4 Vedlegg

Særskilte regler om digital forhåndsstemming ved kirkevalg

Kirkerådet foreslår å fastsette følgende regler med hjemmel i regler 20. april 2018 nr. 584 om valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) § 9-6 (2) og lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynsamfunn (trossamfunnsloven) § 12 annet ledd.

§ 1. *Formål. Virkeområde*

(1) Formålet med disse reglene er å legge til rette for at medlemmene av Den norske kirke skal kunne velge sine representanter til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet ved å avgi elektronisk stemme over internett.

(2) Disse reglene gjelder internettstemmegivning under forhåndsstemmegivningen.

§ 2. *Forholdet til kirkevalgreglene*

(1) Med mindre annet er bestemt i disse reglene, gjelder bestemmelsene i kirkevalgreglene.

(2) Europarådets rekommendasjon CM/REK (2017) 5 om standarder for elektronisk stemmegivning skal legges til grunn så langt de passer, med følgende unntak: Vedlegg I Standarder for e-valg pkt. 27 og 35-39 gjelder ikke.

§ 3. *Definisjoner*

Ved internettstemmegivning legges følgende definisjoner til grunn:

(1) Stemmeseddel: med stemmeseddel i kirkevalgreglene menes også elektronisk stemmeseddel.

(2) Digitalt valgsystem: systemet som brukes til internettstemmegivning.

(3) Ukontrollert omgivelse: med ukontrollert omgivelse menes at stemmegivningen skjer utenfor valglokalet og uten at valgfunksjonær er til stede.

(4) Kontrollert omgivelse: med kontrollert omgivelse menes at stemmegivningen skjer i valglokalet der valgfunksjonærer er til stede.

(5) Autentisering: verifisering av identitet, slik at velgeren kan logge seg inn på i-valgsystemet.

(6) Kryptering: å gjøre informasjon uleselig på en måte som gjør at informasjonen kun kan gjøres leselig om man har tilgang til en dekrypteringsnøkkel.

(7) Dekryptering: å gjøre kryptert informasjon leselig ved bruk av en dekrypteringsnøkkel.

§ 4. *Prinsipper*

Følgende prinsipper legges til grunn:

(1) Internettstemmegivning er et supplement til stemmegivning med stemmesedler av papir.

- (2) Velger som har avgitt elektronisk stemme skal kunne stemme flere ganger, likevel slik at det kun er én stemme som godkjennes, jf. § 8.
- (3) Det skal brukes en identifiserings- og autentiseringsløsning for pålogging til det digitale valgsystemet på minimum sikkerhetsnivå 4.
- (4) Velger skal etter endt stemmegivning kunne få bekreftelse på at stemmen er avgitt korrekt.
- (5) Utenforstående og valgmyndighetene skal ikke ha mulighet til å få kunnskap om hva den enkelte velger har stemt.
- (6) Det skal ikke være mulig for utenforstående, systemet og valgmyndighetene å endre en velgers stemmegivning uten at dette kan oppdages.
- (7) I det digitale valgsystemet skal valglistene presenteres for velgerne i alfabetisk rekkefølge.
- (8) Informasjon om krav til løsningen og hvordan det digitale valgsystemet virker skal gjøres offentlig kjent.

§ 5. Internettvalgstyret

- (1) Det oppnevnes et internettvalgstyre på nasjonalt nivå som skal påse at internettstemmegivningen og opptelling av internettstemmene skjer i henhold til regelverket. Kirkerådet oppnevner fem faste medlemmer og fem personlige varamedlemmer. Kirkerådet utpeker leder av internettvalgstyret.
- (2) Internettvalgstyret skal:
  - d) sørge for at kryptografiske nøkler behandles forsvarlig,
  - e) sørge for dekryptering og opptelling av stemmer, jf. § 9 (3)
  - f) undertegne protokoll, jf. § 10
- (3) Internettvalgstyret kan, dersom en hendelse inntreffer som kan medføre at valget ikke kan gjennomføres i samsvar med regelverket, bestemme at velgerne ikke skal kunne avgi stemme over internett. Dersom det treffes slikt vedtak og det på dette tidspunktet er avgitt internettstemmer, tar internettvalgstyret stilling til om disse skal forkastes.
- (4) Regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet gjelder så langt de passer for internettvalgstyret.
- (5) Kirkerådets sekretariat fungerer som sekretariat for internettvalgstyret.

§ 6. Forberedelse til internettvalg

- (1) Kirkerådet skal innen utgangen av juli i valgåret sørge for at installasjon og basiskonfigurasjon av det digitale valgsystemet er gjennomført korrekt.
- (2) Kirkevalgreglens bestemmelser om manntall gjelder tilsvarende med følgende presiseringer:
  - a) Kirkerådet sørger for at det blir utarbeidet et elektronisk manntall til bruk ved den elektroniske stemmegivningen.
  - b) Valgmanntallet skal ikke legges ut til offentlig ettersyn i elektronisk form.
  - c) I tillegg til mulighet for kontroll i manntallseksemplar som legges ut til offentlig ettersyn i henhold til kirkevalgreglene § 2-11, får velgerne tilgang til å kontrollere egen manntallsoppføring via internett ved å autentisere seg i det digitale valgsystemet.
- (3) Kirkerådet skal i det digitale valgsystemet utarbeide elektroniske stemmesedler for alle godkjente valglistes før forhåndsstemmegivningen starter.

§ 7. Informasjon om lister og kandidater

Ved digital forhåndsstemming skal velgerne få informasjon om lister og kandidater som fastsatt i kirkevalgreglene.

§ 8. Stemmegivingen

- (1) Velgere som ønsker det kan avgi stemme elektronisk over internett (ukontrollerte omgivelser) ved å logge seg på det digitale valgsystemet fra 10. august kl. 0900 til og med utgangen av onsdag før valgdagen.
- (2) Kirkevalgreglene § 9-4 (1) gjelder ikke. I stedet gjelder: Velgeren skal selv påse at stemmegivningen gjennomføres usett av andre.
- (3) Hvis elektroniske stemmer skal avgis i kontrollerte omgivelser skal velgeren kunne gjøre sitt valg i enerom og usett. Der det har vært annonsert at det skal avholdes forhåndsstemming må velgeren alltid kunne avgi forhåndsstemme på papir.
- (4) Velgeren skal legitimere seg overfor det digitale valgsystemet gjennom autentiseringsløsningen.
- (5) Etter autentisering får velgeren tilgang til å avgi elektronisk stemme.
- (6) Kirkevalgreglene § 9-4 (2) - (7) gjelder ikke.
- (7) En velger som har avgitt elektronisk stemme tidligere kan stemme på nytt elektronisk over internett. En velger som har avgitt elektronisk stemme kan ikke stemme på nytt med stemmeseddel av papir i et valglokale. Hvis en velger avgir stemmegiving i forhåndsstemmeperioden både på papir og digitalt vil den digitale stemmen godkjennes.
- (8) Dersom velgeren har avgitt flere elektroniske stemmegivninger, er det den sist avgitte stemmegivning som skal godkjennes.

§ 9. Dekryptering av elektroniske stemmer. Godkjenning av stemmegivninger og stemmesedler. Opptelling.

- (1) Kirkevalgreglene § 14-6 gjelder ikke for stemmer avgitt elektronisk. I stedet gjelder følgende: Etter at den digitale stemmegivningen er avsluttet, skal avgitte elektroniske stemmer dekrypteres. Før dekrypteringen skal de elektroniske stemmene klargjøres. Ved klargjøringen skal det gjøres korrigeringer for stemmer fra velgere som har stemt elektronisk flere ganger. Resterende elektroniske stemmer dekrypteres.
- (2) Dekryptering
  - a) Internettvalgstyret skal forestå dekryptering av de elektroniske stemmene.
  - b) For å sikre at ingen enkeltperson er i posisjon til å dekryptere stemmer, skal hver av medlemmene tildeles deler av nøkler, som må settes sammen med de andre medlemmenes deler for å dekryptere avgitte stemmegivninger.
  - c) Minimum tre medlemmer fra internettvalgstyret må tre sammen for å konstruere dekrypteringsnøkkelen.
- (3) Godkjenning av stemmegivninger og stemmesedler
  - a) Kirkevalgreglene § 14-1 (3) gjelder ikke. I stedet gjelder følgende: Prøving av stemmegivninger avgitt elektronisk foretas ved klargjøring av stemmer før dekryptering etter § 9 (1).
  - b) Kirkevalgreglene § 14-1 gjelder tilsvarende med unntak av § 14-1 (1) bokstav d), e) f) og g) for stemmer avgitt elektronisk.
  - c) Kirkevalgreglene § 14-4 og § 14-5 med unntak av § 14-4 (1) bokstav a) gjelder tilsvarende for godkjenning av elektroniske stemmesedler.

(4) Kirkevalgreglene § 14-6 gjelder, med følgende presisering: Etter at valgstyret og valgrådet er ferdig med den endelige opptellingen av stemmesedler avgitt på papir, skal valgstyret og valgrådet legge til godkjente stemmesedler avgitt elektronisk med rettinger. Kirkevalgreglene § 14-6 (5) bokstav b gjelder ikke.

(5) Kirkevalgreglene § 14-8 får ikke anvendelse for elektroniske stemmesedler. I stedet gjelder: Godkjente og forkastede elektroniske stemmesedler til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet leveres valgrådet elektronisk.

§ 10. Protokollering og offentliggjøring av resultat fra internettstemmegivningen

(1) Internettvalgstyret skal protokollere resultatet fra opptellingen av internettstemmene. Resultatet skal fremgå per sokn og bispedømme og fordeles på de ulike valglistene. Protokollen skal underskrives av medlemmene i internettvalgstyret og gjøres tilgjengelig på kirkevalget.no.

(2) Kirkevalgreglene § 14-7 gjelder tilsvarende med følgende presisering: Valgstyrene skal i tillegg protokollere resultatet fra opptellingen av internettstemmene særskilt i henhold til data mottatt i valgmodulen.

(3) Kirkerådet skal sørge for at resultatene fra internettstemmegivningen blir tilgjengelige for allmennheten.

(4) Publisering av foreløpige resultater av avgitte elektroniske stemmer kan skje etter at stemmegivningen er avsluttet på valgdagen.

§ 11. Ikrafttredelse

Disse regler trer i kraft 1. januar 2021.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Dag Kvarstein	400	20/04079-2	

Saksordfører: Kathrine Tallaksen Skjerdal

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
80/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høringsuttalelse om valgordning for prest og lek kirkelig tilsatt

Vedlegg:

Høring om valgordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt

Saksorientering

Bakgrunn:

Agder og Telemark bispedømmeråd har mottatt et høringsnotat fra kirkerådet for Den norske kirke om ordningen for valg av preste-representant og representant for kirkelig tilsatt i bispedømmerådene. Fristen for å komme med en høringsuttalelse er satt til 30. november 2020.

Ved bispedømmerådsvalet i 2019 ble valg av prest og lek kirkelig tilsatt gjennomført som et preferansevalg. Dette er en form for valg som krever en komplisert metode for å beregne valgresultatet. For å kvalitetssikre at bispedømmerådene gjennomførte valgopptellingen på riktig måte, ansatte kirkerådet en prosjektmedarbeider for å gjennomgå opptellingen. At opptellingen er komplisert og at den medfører ekstrakostnader for Den norske kirke, er noe av bakgrunnen for at kirkerådets administrasjon anbefaler at man går over fra preferansevalg til flertallsvalg ved kirkevalget i 2023.

Valget av lek kirkelig representant og preste-representant til bispedømmerådet foregikk ved at velgerne prioriterte opptil fem kandidater på sin stemmeseddel ved å sette tallene 1-5 bak navnet. Ved flertallsvalg skal velgerne bare sette ett kryss bak ett av navnene, og på denne måten tilkjennegi hvem man foretrekker blant kandidatene. Sistnevnte valgordning gir en svært enkel opptelling.

Våre kommentarer:

I det vi viser til høringsnotatets beskrivelse av de to ulike valgordningene og kirkerådets vurdering, vil Agder og Telemark bispedømmeråd bemerke følgende:

Ordningen med preferansevalg sikrer at velgernes andre- og tredjevalg etc. gjenspeiles i valgresultatet. Det betyr blant annet at velgere i tillegg til å angi hvem man ønsker som fast representant, også kan gi aktivt uttrykk for hvem man ønsker som vara-representant. Dette vil falle bort ved å skrinlegge preferansevalg og erstatte det med flertallsvalg. Resultatet av et preferansevalg gjenspeiler derfor i større grad velgernes prioritering mellom kandidatene. Det blir dermed et sterkere mandat bak hver innvalgte, og preferansevalget kan dermed sies å være mer demokratisk enn flertallsvalg.

I høringsnotatet fra kirkerådet nevnes det at 4 av de 22 valgresultatene fra bispedømmerådsvalget ville fått et annet utfall dersom man hadde brukt flertallsvalg. Dette betegnes som få tilfeller. Vi mener det kan diskuteres om dette er så få tilfeller når nesten en femtedel av de innvalgte ikke ville blitt valg gjennom en ordning med flertallsvalg.

Ordningsen med preferansevalg er mer krevende når det gjelder opptellingen enn flertallsvalg. Ved kirkevalget i 2019 foregikk opptellingen ved at bispedømmekontorene la dataene inn i et regneark. Vi er enige i at dette er sårbart for feiltasting og misforståelser. Videre er ordningen med å engasjere en ekspert til å kontrollere opptellingen, kostnadskrevenende.

Når det gjelder ekstraarbeidet som denne opptellingen medfører for bispedømmekontorene, er det relativt beskjedent sammenliknet med de store arbeidsmengdene som kreves til den manuelle opptellingen ved valg av leke medlemmer til bispedømmerådet (det «vanlige» valget som skjer i valglokalene). Ved valg av preste-representant til bispedømmerådet i Agder og Telemark i 2019 var det 136 stemmeberettigede og 89 godkjente stemmesedler. Ved valg av representant for de leke, kirkelige tilsatte var det 533 stemmeberettigede og 275 godkjente stemmer. Ved valget av «vanlige» leke medlemmer var det vel 33.000 stemmer.

Ved å gå bort fra preferansevalg og innføre flertallsvalg i stedet, setter man i realiteten økonomi og merarbeid foran hensynet til velgerne og den mest demokratiske ordningen.

Et godt alternativ er å beholde referansevalget, samtidig som det utvikles en digital løsning som kan regne ut valgresultatet automatisk. Her kan det legges inn kontrollfunksjoner som minimerer muligheten for feil.

Konklusjon:

Agder og Telemark bispedømmeråd ser at ordningen med preferansevalg ved valg av preste-representant og representant for kirkelige tilsatt i bispedømmerådene, i større grad gjenspeiler velgerne prioriteringer enn flertallsvalg. For at preferansevalg skal være en god ordning, må imidlertid utregningen av valgresultatet skje ved hjelp av en digital løsning slik at muligheten for menneskelige feil i opptellingen minimeres. I tillegg bør regelverk og beskrivelse av fremgangsmåte for opptelling blir tydeligere. Flertallsvalg vil kunne gjøre opptellingen lettere og vil ikke kreve at kirkerådet investerer i nye digitale løsninger. Imidlertid fører flertallsvalg til at det bak hver innvalgte vil være et svakere mandat.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd ønsker primært at man beholder ordningen med preferansevalg ved valg av preste-representant og representant for kirkelige tilsatt i bispedømmerådene. For at dette skal være en god ordning, må utregningen av valgresultatet skje ved hjelp av en digital løsning slik at muligheten for menneskelige feil i opptellingen minimeres.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 30.09.2020

Vår ref: 20/03916-1

Deres ref:

Høring om valgordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt

På bakgrunn av evalueringen av og erfaringer fra kirkevalget i 2019, foreslås det noen endringer i ordning for kirkevalg. Kirkemøtet må i 2021 avgjøre noen overordnede problemstillinger som føringer for arbeid med nødvendige endringer i kirkevalgreglene. Konkrete regelendringer vil legges frem på Kirkemøtet i 2022 for å få virkning ved kirkevalget i 2023.

Valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet ble gjennomført som preferansevalg ved valget 2019. Det foreslås å gå over fra preferansevalg til flertallsvalg ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Flertallsvalg er en mye enklere valgordning og gjennomgang av valgresultatet fra 2019 viser at det er få tilfeller der flertallsvalg ville gitt et annet resultat enn dagens ordning med preferansevalg.

Denne høringen om valgordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt sendes til bispedømmerådene, KA og arbeidstakerorganisasjonene i KAs tariffområde. Noen andre overordnede spørsmål til endring av kirkevalgreglene er sendt på en bred høring.

Frist for å sende inn hørings svar er **30. november 2020**.

Høringsuttalelsene bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no. Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

Ole Inge Bekkelund
Leder juridisk seksjon

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Høringsnotat valgordning prest og lek kirkelig tilsatt

Mottakere:		
Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
KA - Kirkelig arbeidsgiverorganisasjon	Postboks 1034 Sentrum	0104 OSLO
Kirkelig Undervisningsforbund	Rådhusgata 1-3	0151 OSLO
Det Norske Diakonforbund	Rådhusgate 1-3	0151 OSLO
Fagforbundet - TeoLOgene		
Presteforeningen		
Akademikerforbundet	Tollbugata 35	0157 Oslo
Arkitektenes fagforbund	PB 5899 Majorstuen	0308 Oslo
Delta	Pb. 9202, Grønland	0134 Oslo
Econa	Postboks 1869 Vika	0124 Oslo
Fellesorganisasjonen	Pb 4693 Sofienberg	0506 Oslo
Forskerforbundet	Postboks 1025 Sentrum	0104 Oslo
Lederne	Storgata 25	0184 Oslo
Creo	Postboks 9007, Grønland	0133 OSLO
Naturviterne	Keyzers gate 5	0165 Oslo
NITO	Postboks 1636 Vika	0119 Oslo
Norges Juristforbund		
Norsk Lektorlag	MBE 326 Postboks 1 Youngstorget	0028 Oslo
Norsk Sykepleierforbund	Postboks 456 Sentrum	0104 Oslo
Parat	Postboks 9029 Grønland	0133 Oslo
Samfunnsviterne	Kristian Augusts gt. 9	0164 Oslo
Samfunnsøkonomene	Kr. Augustsgt. 9	0164 Oslo
Tekna	Postboks 2312 Solli	0201 Oslo
Utdanningsforbundet	Postboks 9191 Grønland	0134 Oslo

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Høring om valgordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt

---

Høringsnotat 27. august 2020.

Innholdsfortegnelse

Del 1:	Bakgrunn	2
1.1	Innledning.....	2
Del 2:	Valg av ordning	2
2.1	Dagens ordning.....	2
2.2	Ordning med flertallsvalg.....	3
2.3	Kirkerådets vurdering	3
2.4	Kirkerådets anbefaling.....	4
Del 3:	Økonomiske og administrative konsekvenser	4

Del 1: Bakgrunn

1.1 Innledning

Valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet ble gjennomført som preferansevalg ved valget 2019. Det foreslås å gå over fra preferansevalg til flertallsvalg ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Flertallsvalg er en mye enklere valgordning og gjennomgang av valgresultatet fra 2019 viser at det er få tilfeller der flertallsvalg ville gitt et annet resultat enn dagens ordning med preferansevalg.

Del 2: Valg av ordning

2.1 Dagens ordning

Valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet ble gjennomført som preferansevalg ved valget 2019. Det betyr at de stemmeberettigede kunne rangere kandidatene med tall fra 1 til 5 i prioritert rekkefølge. Man kunne velge å ikke rangere alle hvis man ikke ville.

Ved preferansevalg vil velgeren rangere kandidatene i den rekkefølgen hun eller han ønsker at de skal velges. Både velgernes første-, andre-, tredje-, fjerde- og femtepreferanse kan spille en rolle i det endelige valgoppgjøret. Ordningen er lett for velgerne som avgir stemme, men har en komplisert opptelling. Ordningen ble prøvd ut ved kirkevalgene i 2009 og 2011. En av utfordringene med preferansevalg er at det kan være vanskelig for velgerne å få nok informasjon om kandidatene til å kunne danne seg en preferanse om hvem de ønsker valgt. Ved valg av prester og leke kirkelige tilsatte er det grunn til å tro at velgerne vil kunne ha lettere mulighet til å danne seg en mening om dette enn leke velgere vil ha, ettersom velgerne i disse særskilte valgene tilhører presteskapet og/eller gruppen av kirkelige tilsatte.

Det ble avgitt 2 475 stemmer ved valg av lek kirkelig tilsatt og 972 stemmer ved valg av prest ved valget i 2019.

Av de 22 valgene til prest og lek kirkelig tilsatt var det fire tilfeller av at valgresultatet hadde blitt annerledes hvis valget var gjennomført som flertallsvalg og ikke preferansevalg. Det vil si at den som til slutt ble valgt ikke var den som hadde flest førstestemmer. Dette var tilfellet ved valg av lek kirkelig tilsatt i Nord-Hålogaland, Bjørgvin og Borg, og ved valg av prest i Stavanger.

Når man skal telle stemmesedler ved preferansevalg må man først registrere inn alle preferansene fra alle velgerne. Det betyr at det må registreres opp til fem tall per stemmeseddel. Disse må legges inn i et datasystem manuelt. Her er det mye potensiale for feil hvis man ikke passer godt på.

I 2019 ble opptelling og valgoppgjør gjort i Excel. Dette var svært sårbart da det krevde en del manuelle operasjoner. Når man gjør manuelt valgoppgjør ved preferansevalg må man ha veldig god kontroll på hva man gjør, for det er en prosess som krever mange ledd. Man skal stryke den kandidaten som har fått færrest

førstestemmer. Da skal andrestemmene telles med for de som hadde stemt på denne kandidaten. Sånn fortsetter man til en kandidat har fått flertall. Kirkerådet leide inn en ekstern konsulent for å kvalitetssikre valgoppgjørene. Dette var nødvendig for å sikre riktig resultat.

Det var uklarerhet i kirkevalgreglene om hvordan kåring av vara skulle skje. Kirkerådets arbeidsutvalg fastsatte i april 2019 utfyllende bestemmelser for dette, men det var likevel rom for tolking som skapte usikkerhet i valgoppgjøret.

2.2 Ordning med flertallsvalg

Som alternativ til dagens ordning foreslås det en ordning med flertallsvalg. Der vil velgeren kunne gi stemme til én kandidat. Den kandidaten som får flest stemmer blir valgt. Dette er en veldig enkel og forståelig ordning. Velgeren vil kunne gi uttrykk for hvilken kandidat den ønsker mest at blir innvalgt. Opptelling og valgoppgjør vil bestå av å telle stemmene og den som får flest stemmer er valgt. Det skal registreres ett valg per stemmeseddel.

2.3 Kirkerådets vurdering

Preferansevalg er en valgordning som ivaretar en del hensyn. Det viktigste er at den kandidaten som blir valgt kan ha en bredere støtte enn en kandidat valgt ved flertallsvalg. Man kan se for seg at tre kandidater er ganske like og de til sammen har et flertall av velgerne bak seg, men at velgerne fordeler seg mellom de tre. I en ordning med flertallsvalg kan det da være en helt annen kandidat som får flest stemmer, selv om hun egentlig ikke har flertallet bak seg. Alle velgerne som stemte på en av de tre ville kanskje heller at en av de andre tre ble valgt enn denne fjerde. Dette vil bli fanget opp i en ordning med preferansevalg der også andre- og tredje-preferanser kan ha noe å si for resultatet.

Flertallsvalg er en mye enklere ordning, der velgerne må gi uttrykk for hvem de aller mest vil ha. Det er også lett å forholde seg til at den som har fått flest stemmer er den som blir valgt. Ved valget i 2019 ville også 18 av 22 valgresultat (altså over 80%) vært like hvis en hadde hatt den enklere ordningen med flertallsvalg. Da blir det et spørsmål hvor mye ressurser man vil legge i å sikre de få tilfellene der velgerne fordeler seg på en sann måte at preferansevalg har noe å si. Det vil være svært forenkende for valgprosessen, og spare mye tid i opptellingen og valgoppgjøret, hvis man velger en ordning med flertallsvalg. Dette vil bety en redusert belastning for bispedømmene i den krevende fasen i dagene rett etter valget.

Hvis man holder på preferansevalg som valgordning må reglene oppdateres så de er tydeligere på hvordan valgoppgjør, særlig for vara, skal gjøres. Det er også svært sårbart å bruke Excel til denne prosessen, så man bør skaffe et datasystem som gjør valgoppgjøret.

2.4 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler å gå over til en ordning med flertallsvalg av forenklingshensyn.

Del 3: Økonomiske og administrative konsekvenser

Hvis man går over til flertallsvalg vil det innebære en betydelig forenkling av opptelling og valgoppgjør. Dette betyr at bispedømmene vil spare ressurser og at det vil bli en redusert belastning på dem som organiserer valget i bispedømmene.

Hvis man velger å holde på ordningen med forholdstallsvalg vil det måtte kjøpes inn et datasystem som kan håndtere valgoppgjøret. Det ble ved valgene i 2009 og 2011 kjøpt inn tjenester fra Universitetet i Oslo til en kostnad av om lag kr 300 000 for bistand i forbindelse med valgoppgjørene ved preferansevalg. Den gangen ble imidlertid også valgene ved valg av leke medlemmer til bispedømmerådet og Kirkemøtet gjennomført som preferansevalg. Det er ikke gjort noen ny utredning av kostnader for dette.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	112	19/04453-20	

Saksordfører: Per Gunnar Pedersen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
81/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Økonomirapport pr. 30.09.2020

Vedlegg:

Regnskapsrapport Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 30.09.20

Saksorientering

Regnskapsrapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 30.09.2020 legges fram for bispedømmerådet til orientering. I oppsettet er regnskapet målt opp mot periodisert budsjett.

ATBR har pr. 30.09.2020 et mindreforbruk på kr. 2.855.000.- Forbruket de tre siste månedene ligger svært nær opp til budsjettet. Pr. 30.06 var mindreforbruket kr 2 807 000.

Nytt i tabellene nedenfor er at også årsbudsjett er tatt med i oppsettet, ikke bare periodisert budsjett som ved tidligere rapporter.

250 Agder og Telemark bispedømmeråd

Agder og Telemark	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-1 448	-1 978	-530	26,8 %	-2 686
Lønn og godtgjørelser	80 939	82 529	1 590	1,9 %	112 708
Andre driftskostnader	6 605	8 400	1 795	21,4 %	11 906
Resultat	86 096	88 951	2 855	3,2 %	121 928

250 0000 administrasjon

Agder og Telemark adm.	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-841	-1 395	-554	39,7 %	-1 758
Lønn og godtgjørelser	8 114	8 567	453	5,3 %	12 022
Andre driftskostnader	2 250	3 007	757	25,2 %	4 050
Resultat	9 523	10 179	656	6,4 %	14 314

250 4000 prester

Agder og Telemark prester	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-607	-584	23	-3,9 %	-929
Lønn og godtgjørelser	72 826	73 961	1 135	1,5 %	100 686
Andre driftskostnader	4 354	5 394	1 040	19,3 %	7 857
Resultat	76 573	78 771	2 198	2,8 %	107 614

Administrasjonen

Administrasjonsutgiftene er totalt på kr 9 523 000.

Totalt er det benyttet kr 656 000 mindre enn budsjettet til administrasjonen. Dette er en økning på ca. kr 200 000 fra sist rapportering.

Tilskudd til stilling ved kontoret er budsjettet på konto 3450 gaveinntekter. Inntekter for første halvår er ført på konto 5998 som reduksjon av lønnskostnader. Dette gir et mindre forbruk på lønnskostnader på kr 228 000 og en tilsvarende lavere inntekt.

Tar vi hensyn til dette er lønnsutgiftene 225 000 lavere enn budsjettet. Dette skyldes i all hovedsak sykepengerefusjon, uten at det er tatt inn tilsvarende vikar.

På grunn av korona er utgiftene til reiser, møter, kurs og seminarer lavere enn budsjettet. På disse postene er det en samlet innsparing på kr 660 000. Det er mindre avvik på andre driftskostnader.

Grunnet korona skal misjonsorganisasjonene ikke faktureres for misjonsrådgiverstillingen. Det gir kr 460 000 i redusert forventet lønnsrefusjon for hele 2020. Det er usikkert hvordan finansieringen av denne stillingen vil bli fra 2021. Det er ventet en egen hørings sak til angående organiseringen av kirkens SMM arbeid.

Presteskapet

Regnskapet for prestatjenesten er på kr 76 573 000 pr. 30.09.2020. Det er kr 2 198 000 lavere enn budsjettet. Ved rapportering pr 31. juli var mindreforbruket på prestatjenesten kr 2 360 000.

Samlet mindreforbruk på lønn presteskapet er kr 1 135 000. Det tilsvarer 1,5 % av budsjettet. Pr 30.06.20 var mindreforbruket på lønn 4,1 % av budsjettet. Mindreforbruket på lønn forventes å bli ytterligere redusert frem mot årets slutt.

Øvrig mindreforbruk på driftspostene kr 1 040 000 lavere enn budsjettet. Dette skyldes i all hovedsak reduserte kostnader til kurs, møter og reise i lys av koronasituasjonen. Største del av dette mindreforbruket stammer fra 1. halvår. Økt aktivitet i 2. halvår ventes ikke å «ta igjen» dette.

Tilskudd

Det er en mindre rest på trosopplæringsmidler. For tilskudd til diakoni og undervisning er restbeløpet kr 277 000, etter at prosjektmidlene til «Ønsket og Elsket» er utbetalt i tråd med vedtak i forrige bispedømmerådsmøte. OVF tilskuddet for 2020 er i sin helhet utbetalt.

Oppsummert

Som beskrevet i tidligere årsrapporter har det vært stor usikkerhet knyttet til hvordan økonomien vil bli påvirket som følge av koronasituasjonen. Vi ser at de samlede utgiftene knyttet til reise og kursvirksomhet ligger under budsjett, selv om aktiviteten i høst ligger nærmere opp mot budsjett.

Det er varslet en Reduksjon i arbeidsgiveravgiften som følge av Covid-19-tiltak for for 3. termin 2020. Hvordan dette vil slå ut, og hvordan det vil bli ført i regnskapet, er foreløpig uklart.

I tråd med budsjettsaken til bispedømmerådets møte i september styres det fortsatt mot at et mindreforbruk ved årsslutt 2020 kan tas med inn i driftsbudsjettet for 2021 og på den måten dekke siste del av vedtatt rammereduksjon (ca. kr. 0,9 mill) som skal effektueres neste år.

Dette gir lengre tidshorisont for innføring av tiltak som gir permanent reduksjon i kostnadene.

Agder og Telemark bispedømme har ikke opparbeidet noe fond som kan fungere som en buffer mot fremtidig underskudd. Flere av de andre bispedømmene har opparbeidet slike fond. Dersom det blir mulighet for noe avsetning til fond i år, etter at den planlagte reduksjonen i driftsrammen for 2021 er dekket inn, vurderes dette å være positivt i forhold til å kunne håndtere eventuelle fremtidige kortvarige eller brå svingninger i økonomien.

Felles økonomienhet (FØ) leverer neste regnskapsrapport som årsregnskap etter avsluttet regnskap pr. 31.12.20. Det vil derfor ikke komme regnskapsrapport til bispedømmerådsmøtet i begynnelsen av desember.

Forslag til vedtak

Bispedømmerådet tar økonomirapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 30.09.2020 til orientering.

Regnskap

Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 30.09.2020

Driftsrapport	Regnskap	Budsjett	Avvik
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-321 463	-262 503	58 960
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-54 807	-796 503	-741 696
3xxx - Andre inntekter	-1 071 389	-919 447	151 942
Sum inntekter	-1 447 659	-1 978 453	-530 794
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	69 533 615	70 452 943	919 328
50xx - Diverse tillegg	2 781 402	2 766 028	-15 374
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	2 064 859	323 661	-1 741 198
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	491 103	454 092	-37 011
540x - Arbeidsgiveravgift	9 868 767	9 946 279	77 512
542x - Innberetningspliktig pensjonskostnad	45 500		-45 500
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-2 497 222		2 497 222
5999 - Refusjon lønnskostnader	-1 319 968	-1 765 000	-445 032
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	-28 726	350 807	379 533
Sum Lønn og godtgjørelser	80 939 330	82 528 810	1 589 480
60xx - Avskrivninger	85 276	85 500	224
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 733 655	1 822 194	88 539
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	38 183	63 000	24 817
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	143 211	90 000	-53 211
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	6 939		-6 939
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	5 115		-5 115
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	826 694	660 747	-165 947
6796 - Flytting	59 725	135 000	75 275
6797 - Annen bistand	880 000	663 000	-217 000
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	272 636	362 997	90 361
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	399 824	1 150 491	750 667
69xx - Telefon, porto mv	15 449	51 497	36 048
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	4 466 707	5 084 426	617 719
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	1 985 341	3 250 503	1 265 162
73xx - Reklamekostnad og representasjon	1 500		-1 500
74xx - Medlemskontingent og gaver	148 475	11 250	-137 225
77xx - Annen kostnad	2 105	54 616	52 511
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	2 137 421	3 316 369	1 178 948
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	547		-547
Sum Finanskostnader og overføringer	547		-547
Sum	86 096 346	88 951 152	2 854 806

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Dag Kvarstein	004	20/04195-2	

Saksordfører: Terje Damman

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
82/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høringsuttalelse om kirkevalg - overordnede problemstillinger

Vedlegg:

høringsnotat - kirkevalg - overordnede problemstillinger

Saksorientering

Det er nytt kirkevalg i 2023. For å få på plass nye regler til dette kirkevalget gjennomføres det nå flere høringer som har med kirkevalget å gjøre. Blant annet på bakgrunn av høringsuttalelsene vil kirkerådet legge fram forslag til overordnede prinsipper til kirkemøtet i 2021. Utfra dette må det vedtas konkrete regelendringer på kirkemøtet i 2022.

Samtidig med dette pågår det en prosess med ny organisering av Den norske kirke der siktemål er én felles arbeidsgiverlinje. Dette vil igjen kunne føre til endringer i valgordningen fra 2027.

Foreliggende høringsnotat datert 24.09.2020 tar for seg seks overordnede problemstillinger:

1. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet
2. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd
3. Kommunikasjon om lister og kandidater
4. Tid og sted for valg
5. Personvalgeregler
6. Forhåndsstemming

Selve høringsuttalelsen vil bli levert digitalt ved å svare på høringssspørsmål tilknyttet hver av de seks problemstillingene. Høringsfristen er 30. november 2020.

Det vedlagte høringsnotatet fra kirkerådet bør leses parallelt med denne saksfremstillingen for å se sammenhengen, og bakgrunnen for, de formulerte forslagene til hørings svar fra Agder og Telemark bispedømme som foreslås gjennom teksten som følger nedenfor.

1. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Hørings spørsmål

-Hvilken modell ønsker du/dere?

Modell A

-Har du/dere merknader til spørsmålet om modellvalg?

Denne modellen innebærer at det oppnevnes en nominasjonskomité der prosessen starter i menighetene. Denne nominasjonskomitéen setter opp en valgliste (nominasjonskomitéens liste). Samtidig åpnes det for at nomineringsgrupper kan levere inn kandidatlistene med samme frist.

Problemet med modellen er asymmetrien mellom nominasjonskomitéens liste og andre listene til nomineringsgruppene. Førstnevnte liste er primært en personliste uten en gjennomgående profil, mens nomineringslistene primært er partilister med felles program.

Agder og Telemark bispedømmeråd ønsker å videreføre dagens modell med forbedringer – modell A - til neste valg. Selv om denne modellen ikke er ideell, er den å foretrekke fordi den vil være kjent blant velgerne. Siden valgordningen i 2027 igjen kan bli endret, er vurderingen at det er bedre å vente til da med å gjøre endringer i selve valgordningen med listevalg. Det har vært endringer i valgordningen hver gang siden 2009. Det er nå fornuftig å vente med endringer til kirkens organisering er klarlagt.

Modell B (kun nomineringsgrupper i utgangspunktet, og bare nominasjonskomité dersom ingen grupper stiller liste) kan fungere bra for velgerne dersom flere nomineringsgrupper melder seg. Menighetsrådenes rolle i valget kan derimot bli svekket. Dersom kun én nomineringsgruppe stiller liste vil det kunne bli et ettpartivalg der mange av velgerne ikke kan identifisere seg med denne nomineringsgruppens program. «Partivalg» vil av noen kunne bli vurdert å føre til uønsket polarisering, en situasjon man fra et annet ståsted gjerne vil bli oppfattet som økt demokratisk mangfold. Fordelen med modell B er på den annen side at listene vil fremstå som symmetriske og at reglene for stemmegiving vil bli like for alle listene.

En mulig modell C kunne vært å gå tilbake til indirekte valg av bispedømmeråd og kirkemøtet gjennom menighetsrådene. Slik dagens regler for kirkevalg er, er dette imidlertid ikke en aktuell problemstilling nå.

-Har du/dere merknader til forslaget om forenklet ordning for valg av nominasjonskomité?

Dette er en løsning som kan bli aktuell dersom modell B blir vedtatt, og ingen nomineringsgrupper melder seg. Vi støtter i utgangspunktet fremgangsmåten med digitalt valg av nominasjonskomité der hvert menighetsråd kan foreslå én kandidat og har én stemme. Vi er midlertid noe usikre på hvor håndterlig dette blir dersom de fleste menigheter foreslår en kandidat (110 menigheter i Agder og Telemark). Man kan vel forvente at den enkelte menighet stemmer på sin kandidat. Den gamle ordningen med prosti-vise samlinger der ett medlem og ett varamedlem fra hvert prosti ble valgt til nominasjonskomiteen, var slik sett bedre. Denne ordningen vil ikke sikre balansert kjønnsrepresentasjon i nominasjonskomitéen. Dersom det kommer inn mange forslag på kandidater fra menighetene, kan man imidlertid forvente at det vil være mulig å sette sammen en komité med minst 40 prosent fra hvert kjønn.

2. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

Høringsspørsmål

-Hvilket alternativ ønsker du/dere?

Vi støtter alternativ 2 – Åpne for supplerende lister uansett hvor mange kandidater det er på nominasjonskomiteens liste i menighetsrådsvalget.

-Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Siden det ved menighetsrådsvalget i 2019 ble etablert alternative lister i kun to menigheter her i landet, er forholdstallsvalg i menighetene en lite brukt ordning. Da er det mer treffende at de som ønsker alternative kandidater, kan foreslå dem gjennom supplerende nominasjon på nominasjonskomitéens liste., i et flertallsvalg. Det kan imidlertid være uheldig at de supplerte kandidatene blir stående nederst på stemmeseddelen. Det er derfor viktig at det fremgår av stemmeseddelen at disse kandidatene ikke er lavest prioritert, men kun er supplert.

3. Kommunikasjon om lister og kandidater

Høringsspørsmål

-Hvilket alternativ ønsker du/dere?

Alternativ 2.

-Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Alternativ 2 ivaretar velgernes behov for å få vite noe om kandidatenes ståsted i det kirkepolitiske landskapet. Bispedømmekontorene kunne ved valget i 2019 kun presentere leksikalske opplysninger om kandidatene (CV), uten at kandidatens meninger kom fram. Dersom velgere skulle få vite mer om kandidatens ståsted, måtte vedkommende søke seg/ klikke seg videre til de ulike listenes egenpresentasjon.

Ved å inkludere et likelydende spørsmål til alle kandidatene i bispedømmets presentasjon, vil velgerne kunne ha et grunnlag for å foreta et valg. Videre vil alternativ 2 være en hjelp for spesielt nominasjonskomitéen som ikke har noen organisasjon bak seg før de «plutselig» blir valgt. Også nomineringsgruppene uttrykte i 2019 frustrasjon over for lite administrativ støtte i informasjonsarbeidet. For å sikre likebehandling av listene og kandidatene, og for å lette arbeidet med å lage en kandidatpresentasjon på trykk og på nett, bør det være en mal for lengden på kandidatenes svar på spørsmålet om hva vedkommende vil jobbe for.

4. Tid og sted for valg

Høringssspørsmål

Kirkeloven § 4 fastsatte at «kirkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre».

-Bør denne bestemmelsen videreføres?

Ja, dette bør fastsettes i kirkevalgreglene,

-Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Ifølge ny lov og tros- og livssynssamfunn (2020) kan kirkelige valg holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene for det offentlige valget. Det er imidlertid overlatt til Den norske kirke ved Kirkemøtet å avgjøre dette.

Siden den fremtidige kirkelige organiseringen trolig ikke vil være på plass til kirkevalget i 2023, vil det ikke være klokt å ta dette inn i kirkeordningen som skal erstatte dagens kirkelov. Dersom det i fremtiden vil bli hel-digitale valg, kan samlokalisering og samtidighet mellom kirkevalg og politiske bli mindre aktuelt. En slik bestemmelse bør derfor kun skrives inn i kirkevalgreglene. Dermed er det mulig å endre bestemmelsen på en enklere måte i forhold til ny kirkelig organisering og eventuell innføring av digitale valg. En eventuell endring av tidspunkt for kirkevalg bør uansett vente til ny kirkelig organisering er landet, og eventuelt nye valgeregler skal innføres i forbindelse med denne.

5. Personvalgeregler

Høringssspørsmål

-Vi ønsker fortsatt sperregrense og stemmetillegg ved valg av menighetsråd.

Enig.

-Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Det styrker demokratiet at velgerne har en viss innflytelse over hvilke kandidater som velges ved at de kan gi tilleggsstemmer (kumulere) til inntil tre kandidater. Ordningen med

sperregrense er innført for å hindre at en liten gruppe «kupper» lista ved å bli enige om å gi tilleggstemmer til de samme personene.

-Jeg/vi ønsker fortsatt sperregrense for Nominasjonskomiteens liste ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette forslaget innebærer også å beholde dagens ordning med stemmetillegg på lister fra nomineringsgrupper.

Enig

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

En sperregrense satt til fem prosent viste seg ved valget i 2019 å være fornuftig i og med at et stort flertall av dem som ble valgt inn fra nominasjonskomiteens liste, kom over sperregrensa og dermed fikk personstemmer. Bakgrunnen for sperregrensa for denne lista henger sammen med intensjonen bak nominasjonskomiteens liste. Denne lista skal i utgangspunktet være bredt sammensatt, og ikke prioritere personer med et spesielt ståsted. En samordnet aksjon som oppfordrer til å stemme på visse personer, kan komme i konflikt med dette.

Stemmetillegg til inntil to kandidater for nomineringsgrupper (forhåndskumulering) gir gruppene mulighet til å gi toppkandidatene et ekstra votum på 25 prosent og slik medvirke til at de blir valgt. Uten en slik ordning kan det skje at andre som ikke er like motiverte for oppgaven, blir valgt. Siden nominasjonskomiteens liste skal være bredt sammensatt av folk med ulike ståsteder, er det ikke like naturlig at kandidater på denne listen får stemmetillegg.

6. Forhåndsstemming

Høringsspørsmål

-Hvilket alternativ ønsker du/dere?

Alternativ 2: Fastsette en minimumstid for åpningstid per sokn per uke.

-Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Vi støtter at det fastsettes en minimumstid per uke, men mener det er i minste laget med to timer i uka. Det bør i alle fall fastsettes en åpningstid to ganger i uka, slik at velgerne har et alternativ når den ene dagen ikke passer. Perioden for forhåndsstemming må være den samme for hele landet, men det blir for rigid å fastsette konkrete tidspunkt for hele landet slik alternativ 3 gjør. Til det er bemanningssituasjonen og kirkevirkeligheten for forskjellig i Norge. Videre bør det være åpning for at forhåndsstemming kan skje på et fellesråds kontor som er lett tilgjengelig for alle menighetene, f. eks. i noen av byene.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar forslaget til svar på høringspunktene slik det fremkommer av saksfremlegget.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Høring om kirkevalg – overordnede problemstillinger

Høringsnotat 24.09.2020.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1. Innledning.....	3
1.1 Demokrati i Den norske kirke.....	4
2. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet.....	4
2.1 Dagens ordning	4
2.2 Kirkerådets vurdering av ulike modeller	5
2.3 Forslag til forenklet ordning for valg av nominasjonskomité.....	7
2.4 Kirkerådets anbefaling	8
2.5 Høringsspørsmål	8
3. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd	8
3.1 Dagens ordning	8
3.2 Kirkerådets vurdering	8
3.3 Kirkerådets anbefaling	9
3.4 Høringsspørsmål	9
4. Kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet	10
4.1 Dagens ordning	10
4.2 Kirkerådets vurdering	10
4.3 Kirkerådets anbefaling	12
4.4 Høringsspørsmål	12
5. Tid og sted for valg	13

5.1	Kirkerådets anbefaling	14
5.2	Høringsspørsmål	15
6.	Personvalgregler	15
6.1	Dagens ordning	15
6.2	Kirkerådets vurdering	16
6.3	Kirkerådets anbefaling	17
6.4	Høringsspørsmål	17
7.	Forhåndsstemming	18
7.1	Dagens ordning	18
7.2	Kirkerådets vurdering	19
7.3	Kirkerådets anbefaling	21
7.4	Høringsspørsmål	22
8.	Økonomiske og administrative konsekvenser	22

1. Innledning

Denne høringen tar for seg noen overordnede problemstillinger om kirkevalg som Kirkemøtet må avgjøre i 2021. Det bes om tilbakemelding på høringen innen 30. november 2020. Kirkerådet oppfordrer alle høringsinstanser til å fylle ut et [digitalt skjema for høringssvar](#), men det er også mulig å sende inn et høringssvar til Kirkerådets postmottak på post.kirkeradet@kirken.no. Høringsuttalelser er offentlige og vil bli publisert på kirken.no.

På bakgrunn av høringen vil Kirkerådet utarbeide et forslag med sikte på behandling på Kirkemøtet i april 2021. Ut fra det som avgjøres på Kirkemøtet i 2021 vil det gjøres nødvendige endringer i kirkevalgreglene. Konkrete regelendringer vil vedtas på kirkemøtet i 2022 for å få virkning ved kirkevalget i 2023.

I forbindelse med prosjekt kirkelig organisering vil det komme endringer i valgordningene som vil bli gjeldende fra kirkevalget i 2027. Det blir derfor bare foreslått endringer på noen begrensede områder før valget i 2023.

Høringen er sendt til menighetsrådene, de kirkelige fellesrådene, bispedømmerådene, biskopene, de teologiske utdanningsinstitusjonene som har rett til å gi cand.theol.-utdanning, Norsk Kvinnelig Teologforening, fagforeningene, Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål og KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, Åpen folkekirke og Bønnelista. Andre interesserte kan også svare på høringen.

Det er seks overordnede spørsmål som er omtalt i dette høringsnotatet. Bakgrunnen for forslagene til endringer er evalueringen av og erfaringer fra kirkevalget i 2019. I en så kompleks sak vil det være så ulike meninger at ikke alle Kirkerådets medlemmer stiller seg bak alle anbefalinger i høringen.

Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslår en ordning med utgangspunkt i selvstendige lister, og med nominasjonskomité kun der selvstendige lister ikke foreligger. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

Kirkerådet foreslår at det skal bli mulig å supplere kandidater uansett hvor mange kandidater det er på Nominasjonskomiteens liste.

Kommunikasjon om lister og kandidater

Det legges opp til en avklaring av hvilket informasjonsansvar valgmyndighetene har og hva grupperingene som stiller liste har ansvar for.

Tid og sted for valg

På grunn av endring i ordlyd om tid og sted for kirkevalg i den nye trossamfunnsloven trengs det en avklaring av at regelen om samme tid og sted for kirkevalg og kommunevalg opprettholdes. Kirkevalgreglene § 10-1 (1) sier: «Valg av medlemmer til menighetsråd og bispedømmeråd og Kirkemøtet skal holdes i alle menigheter samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, valg til Stortinget eller

fylkesting og kommunestyre». Det foreslås å gjøre et prinsippvedtak om at denne regelen vil gjelde ved kirkevalget i 2023.

Personvalgregler

Kirkerådet foreslår å fjerne sperregrensen for Nominasjonskomiteens liste både ved valg til menighetsråd og til bispedømmeråd og Kirkemøtet. For lister fra nomineringsgrupper ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet foreslås det å beholde ordningen med stemmetillegg.

Regler for omfang av forhåndsstemming

Kirkerådet anbefaler at dagens ordning med forhåndsstemming på et kirkekontor i fellesrådsområdet erstattes med felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming.

Under hvert kapittel er det presentert ett eller flere høringsspørsmål som det blir bedt om svar på i det digitale skjemaet for høringssvar. Det er også fritekstfelt for hvert spørsmål. Maksimum antall tegn i hvert fritekstfelt er 4000.

1.1 Demokrati i Den norske kirke

Det kirkelige demokratiet har vært i utvikling over tid, særlig som følge av demokratireformen fra og med kirkevalget i 2009. Før valget i 2015 ble det første gang åpnet for å stille flere lister. Før dette hadde valget skjedd med én liste laget av en nominasjonskomité. Det ble vedtatt nye kirkevalgregler på Kirkemøtet i 2018 etter en grundig gjennomgang og omarbeiding. Før valget i 2023 arbeides det med endringer i disse reglene på noen områder, men valget vil ellers gjennomføres på samme måte som i 2019.

2. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

2.1 Dagens ordning

Ved valget i 2019 ble det stilt lister fra registrerte nomineringsgrupper og Nominasjonskomiteens liste. Nomineringsgruppe er kirkevalgreglenes navn for grupperinger som stiller liste ved et kirkevalg. Det var tre lister, Bønnelista, Nominasjonskomiteens liste og Åpen folkekirke, i ni av elleve bispedømmer. Bønnelista stilte ikke liste i Oslo og Sør-Hålogaland.

Det ble valgt en nominasjonskomité i alle bispedømmer på prostivise møter med representanter fra menighetsrådene. I tillegg oppnevnte ungdomsrådet et medlem til nominasjonskomiteén. Alle menigheter fikk mulighet til å foreslå kandidater til Nominasjonskomiteens liste. Det varierte hvor mange forslag til kandidater nominasjonskomiteene fikk inn, i Bjørgvin kom det for eksempel inn 22 ulike navn og 51 forslag (flere menighetsråd hadde foreslått de same navnene), mens i Tunsberg kom det inn sju forslag.

På flere områder i valggjennomføringen er det utfordringer knyttet til at listene er forskjellige og har ulikt utgangspunkt. Dette gjelder for eksempel informasjon om lister og kandidater (se kapittel 4), regler for personstemmer (se kapittel 6) og håndtering av listestøtte.

Det ble gitt økonomisk støtte til registrerte nomineringsgrupper i form av intensjonsstøtte og listestøtte. Kandidatene på Nominasjonskomiteens lister fikk stilt tilsvarende midler til disposisjon. Det var komplisert å håndtere denne støtten til Nominasjonskomiteens liste fordi den ikke kunne utbetales direkte siden Nominasjonskomiteens liste ikke er en organisasjon med organisationsnummer og bankkonto. Det kom også reaksjoner på at det var krevende for kandidatene på Nominasjonskomiteens liste, fordi de måtte samles og gjøre vedtak om hvem som skulle håndtere pengene (hvis de ville bruke pengene på felles tiltak).

2.2 Kirkerådets vurdering av ulike modeller

Gjennomføringen av Kirkevalget 2019 tydeliggjorde noen svakheter med dagens ordning med Nominasjonskomiteens liste og lister fra nomineringsgrupper. Etter Kirkerådets vurdering er det særlig det at listene har ulike utgangspunkt, og dermed ikke alltid kan likebehandles, som gir behov for en ny vurdering av spørsmålet om modell for listevalg før neste valg. Dette gir prinsipielle og praktiske utfordringer i valg gjennomføringen og i kommunikasjon med velgerne.

Listene har ulike utgangspunkt, fordi Nominasjonskomiteens liste tilstreber bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, mens lister fra nomineringsgrupper karakteriseres av at kandidatene står samlet om et program med likt syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Dette blir omtalt som asymmetriske lister.

En annen kjent utfordring med Nominasjonskomiteens liste er at velgere risikerer å bidra til at kandidater de er uenige med blir valgt. I KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning) sin evaluering av valget i 2015 ble det pekt på at selv om det var mange kandidater på nominasjonskomiteens liste som hadde et «ja-standpunkt» i spørsmålet om vigsel av likekjønnede i kirken, hadde 75 prosent av kandidatene som ble valgt et «nei-standpunkt» (Holberg, Mortensen og Botvar, *Polarisering og kontinuitet – en analyse av Kirkevalget 2015*, KIFO-rapport 2016: 1, side 36).

Dette innebærer at velgere som valgte nominasjonskomiteens liste, med sikte på å få inn personer på denne listen som ønsket å åpne for vigsel av likekjønnede, bidro til valg av kandidater som gikk imot likekjønnet vigsel, selv om de ga tilleggsstemme til personene som var for vigsel av likekjønnede. Dette fordi listestemmene deres bidro til at nominasjonskomiteens liste ble sikret et antall mandater, uten at de kandidatene de gav tilleggsstemmer nødvendigvis ble valgt i personvalget på listen. Velgerne risikerte derfor at deres stemme på kandidater som var for likekjønnet vigsel, kunne føre til motsatt effekt, ved at deres stemme kunne bidra til valg av kandidater som var imot likekjønnet vigsel. Det er ikke gjort noen tilsvarende analyse av valget i 2019.

På bakgrunn av utfordringene med dagens ordning foreslås det noen alternative modeller. Disse ligner i stor grad på modeller som er foreslått tidligere, men har fått nye navn for å klargjøre at dette i noen grad er nye modeller.

2.2.1 Modell A: Modell med Nominasjonskomiteens liste og andre lister

Denne modellen viderefører dagens ordning med mindre forbedringer. Det etableres en nominasjonskomité som fremmer en liste innen en frist. Nomineringsgrupper kan

fremme liste til samme frist. En fordel med denne ordningen er at den vil være kjent for velgerne. Utfordringen med asymmetriske lister løses imidlertid ikke.

Ordningen bidrar til at menighetsrådene har en viss formalisert innflytelse gjennom adgangen til å foreslå kandidater til nominasjonskomiteen og deltakelse i valget av nominasjonskomiteen.

Det at Nominasjonskomiteens liste er bredt sammensatt innebærer at velgere som velger denne listen, med sikte på å få valgt inn personer på denne listen som har en oppfatning i tråd med deres syn, vil kunne bidra til at kandidater som har motsatt syn på samme liste, blir valgt. Det medfører altså en risiko for motsatt effekt sammenlignet med det velgeren ønsker.

Noen forbedringer av modellen kan være tydeligere ansvarsdeling mellom nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste, nasjonal økonomihåndtering og en tydeligere plan for støtte til administrasjon og kommunikasjon. Det er noen viktige hensyn som må vurderes opp mot hverandre her. På den ene siden skal listene kunne styre seg selv og de ulike listene likebehandles. På den andre siden vil Nominasjonskomiteens liste uansett være forskjellig fra andre lister fordi den ikke har utgangspunkt i en gruppering. Slik systemet er i dag finnes Nominasjonskomiteens liste finnes ikke før nominasjonskomiteen har satt opp et listeforslag. Det viste seg i 2019 å bli krevende å få på plass nettsider og annen informasjon på den korte tiden som da er igjen til valgmateriellet skal være klart. Det kan derfor være aktuelt å ha administrative og/eller kommunikasjonsfaglige ressurser klare til disposisjon for kandidatene på Nominasjonskomiteens liste. Penger til dette vil da måtte tas av Nominasjonskomiteens listes kandidaters andel av listestøtten.

En annen mulighet er å regulere nærmere hvordan Nominasjonskomiteens liste skal organisere seg. Det kan gjøres ved å på forhånd ha fastsatt et tidspunkt for et møte for alle kandidatene der en skal beslutte bruk av økonomisk støtte og felles kommunikasjonsstrategi. Et annet alternativ er å fastsette på forhånd hvem som representerer listen, for eksempel førstekandidatene i alle bispedømmene, og gi disse et tydelig mandat. Dette vil begrense listens selvstyre og innebære at valgmyndighetene forskjellsbehandler de ulike listene i større grad enn i dagens ordning. Det kan likevel være nødvendig å gjøre noen tiltak her for å sikre en håndterbar valggjennomføring.

Når det gjelder nominasjonskomiteen så viser erfaringene at det er nødvendig med stor grad av administrativ støtte fra bispedømmekontorene for å få gjennomført nominasjonsprosessen. Det er vanskelig å se for seg et annet alternativ enn at en eller flere ansatte på bispedømmekontorene tar denne jobben. I 2019 ble det anbefalt at denne personen ikke var den samme som var sekretær for valgrådet for å holde en viss avstand mellom valgmyndighetene og nominasjonskomiteene. På en del kontorer er dette vanskelig i praksis. Det bør derfor fastsettes at bispedømmerådene kan gi nødvendig administrativ støtte til nominasjonskomiteene, uten å stille krav til hvem som skal utføre denne oppgaven.

2.2.2 *Modell B: Modell med utgangspunkt i selvstendige lister*

I denne modellen inviteres nomineringsgrupper til å stille lister. Nomineringsgrupper kan innen en frist gi melding om de har intensjon om å stille liste ved valget. Dersom det er minst én nomineringsgruppe som gir slik melding, vil valgrådet ikke ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité. I stedet gis det anledning til å stille flere lister også fra andre nomineringsgrupper innen en ny frist.

Dersom det i et bispedømme kun foreligger ett godkjent listeforslag fra én nomineringsgruppe etter listefristen, blir det den eneste listen ved valget. Dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag etter fristen, oppnevnes en nominasjonskomité som utarbeider en bred kandidatliste. Valget gjennomføres i så fall som flertallsvalg med nominasjonskomiteens liste.

Dersom det fremmes flere lister enn én, vil denne ordningen kunne gi velgerne klarere alternativer å velge mellom. Forslaget gir sterke incentiver til etablering av faste grupperinger i det kirkelige demokratiet. Valgteknisk og for velgerne gir denne ordningen en oversiktlig og klar løsning som ligner andre valg, forutsatt at det stilles minst to lister. Den løser utfordringen med asymmetriske lister, som følge av at det ikke oppnevnes noen nominasjonskomité med mindre det ikke blir godkjent noen listeforslag.

Hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon vil ikke bli ivaretatt hvis det bare blir levert én liste. Hvis bare én liste stiller til valg, vil grupper som er i mindretall i sentrale spørsmål kunne bli helt uten representasjon.

2.3 **Forslag til forenklet ordning for valg av nominasjonskomité**

I modell B skal det nedsettes en nominasjonskomité bare hvis det ikke er noen godkjent liste. Denne vil måtte bli valgt og gjøre arbeidet raskere enn det som var tilfellet i 2019 fordi arbeidet først starter opp når det blir klart hvor mange lister det blir. For å få dette til å fungere på den tiden som er tilgjengelig foreslås en forenklet ordning for valg av nominasjonskomité. Målet med dette er å sikre at man får en nominasjonskomité som kan gå i gang med arbeidet med å sette sammen en liste så fort som mulig, samtidig som komitéen fortsatt er forankret i menighetsrådene.

Alle menighetsråd i bispedømmet får mulighet til å foreslå ett medlem til nominasjonskomiteen. Det gjennomføres så et digitalt valg der hvert menighetsråd har en stemme. Den som får flest stemmer blir valgt, og den som får nest flest stemmer blir vara. I tillegg kan ungdomsrådet oppnevne et medlem og et varamedlem.

Den forenklete ordningen vil ikke sikre representasjon av begge kjønn på samme måte som dagens ordning (der det er mekanismer for å sikre minst 40 prosent av begge kjønn). For å kunne få på plass en nominasjonskomité innenfor den tidsrammen som vil være tilgjengelig ved modell B er det nødvendig å forenkle prosessen, og det vil derfor ikke være mulig å ivareta alle hensyn.

2.4 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler modell B med utgangspunkt i selvstendige lister. Hvis det fremmes flere lister enn én, vil ordningen gi velgerne klarere alternativer å velge mellom. Valgteknisk gir denne ordningen en oversiktlig løsning som ligner andre valg, forutsatt at det stilles minst to lister. Hvis det ikke stilles noen liste, er det bygd inn mekanismer i regelverket som kan legge til rette for at det likevel kan gjennomføres et valg.

Ordningen vil kunne bidra til at en unngår asymmetriske lister, noe Kirkerådet anser som viktig ut fra et velgerperspektiv. Hvis det bare er en godkjent liste, vil valget gjennomføres med bare denne listen. Det vil i mindre grad ivareta hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon. Modell B er likevel anbefalt foran andre aktuelle modeller som bedre ivaretar situasjonen ved en liste fordi modell B er en enklere og mer gjennomførbar ordning.

2.5 Høringsspørsmål

Hvilken modell ønsker du/dere?

[A / B / Ingen av dem / Ingen mening]

Har du/dere merknader til spørsmålet om modellvalg?

[Fritekstfelt]

Har du/dere merknader til forslaget om forenklet ordning for valg av nominasjonskomité?

[Fritekstfelt]

3. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

3.1 Dagens ordning

I dagens ordning blir det oppnevnt en nominasjonskomité som skal sette opp en liste ved valg til menighetsråd. I tillegg er det åpnet for lister fra andre grupperinger. Denne muligheten blir i liten grad brukt. I 2019 var det to sokn som hadde to lister. Hvis det bare er levert en liste fra nominasjonskomiteen og den har for få kandidater (færre enn de som skal velges til medlem og vara) skal det åpnes for supplerende nominasjon innen en ny frist (i 2019 var denne fristen 5. juni). Hvis listen har akkurat nok kandidater blir det derimot ikke åpnet for supplerende nominasjon.

Hvis det skal åpnes for supplerende nominasjon skal dette kunngjøres av menighetsrådet. Fem personer med stemmerett i soknet kan da gå sammen om å foreslå en ny kandidat.

3.2 Kirkerådets vurdering

I diskusjonen om ordning for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet har det vært et viktig poeng at det skal være samtidige frister for ulike lister. Det er ikke foreslått endret nå. Men ved valg til menighetsråd skaper samtidige frister for alle lister av og til utfordringer. Hvis nominasjonskomiteen leverer en liste som mangler den representasjonen en velger ønsker seg kan det være for sent å gjøre noe med det når

Nominasjonskomiteens liste blir kjent. Noen blir kanskje heller ikke kjent med muligheten for å stille en egen liste før de oppdager at de ikke er fornøyd med Nominasjonskomiteens liste.

Etter reglene skal listeforslagene legges ut til ettersyn etter hvert som de kommer inn, så man har mulighet til å se listen før fristen for levere liste, men dette løses nok på ulik måte i praksis. Nominasjonskomiteens liste kan også leveres kort tid før fristen, og dermed ikke gi velgere muligheten til å komme sammen om å levere en annen liste.

For å sikre gode valgmuligheter for velgerne kan det derfor være aktuelt å gjøre en endring i regler for listeforslag og supplerende nominasjon.

Alternativer:

1. Fortsette dagens ordning, med supplerende nominasjon bare ved for få kandidater.
2. Åpne for supplerende nominasjon uansett hvor mange kandidater det er på Nominasjonskomiteens liste.
3. Åpne for en utsatt frist for innlevering av lister fra andre grupper.
4. Åpne for både supplerende nominasjon uansett og en utsatt frist for innlevering av lister fra andre grupper.

Alle alternativene til ny ordning vil føre til en utsettelse av når man vet sikkert hvem som stiller til valg. Det vil også kreve noe mer organisering. Det at listene blir klare senere kan gjøre det vanskeligere å få med informasjon om lister og kandidater i for eksempel menighetsblad, fordi deadline for bladet er før listen er klar.

Alternativ 2 er en positiv utvidelse fra dagens ordning, som understreker prinsippet om at det i utgangspunktet er én nominasjonskomité med en liste, men man kan fremme flere kandidater på denne listen. Dette alternativet favoriserer flertallsvalg.

Alternativ 3 er også en utvidelse fra dagens ordning, og gjør at det blir mulig å fremme et samlet alternativ i stedet for den listen som er utarbeidet fra nominasjonskomiteen. Dette alternativet favoriserer forholdstallsvalg.

3.3 Kirkerådets anbefaling

For å begrense endringen fra dagens ordning anbefaler Kirkerådet alternativ 2. Dette ivaretar behovet for å kunne supplere Nominasjonskomiteens liste og er mest i tråd med hvordan menighetsrådsvalgene gjennomføres de fleste steder i landet.

3.4 Høringsspørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1/2/3/4/ Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

4. Kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

4.1 Dagens ordning

Etter at kirkevalgreglene ble vedtatt på Kirkemøtet i 2018 ble det klart at det manglet noe i reglene om ansvar for kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Det var behov for å fastsette hva som var mandatet til valgrådet når det gjaldt informasjon. Det ble lagt frem forslag til Kirkerådet i juni 2018 om å videreføre bestemmelsen fra forrige valg. Kirkerådet valgte å gjøre noen endringer i sin behandling som tydeliggjorde hva som var valgrådets ansvar og hva som var listenes ansvar. Det at listene fikk listestøtte var også med på å tydeliggjøre at det var listenes ansvar å informere om hva listene stod for.

Til forskjell fra tidligere, skulle ikke valgrådet presentere kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Det var det opp til nomineringsgruppene og nominasjonskomiteene/Nominasjonskomiteens liste selv å gjøre. Valgrådet skulle kun utarbeide en felles presentasjon av kandidatene og listene i tråd med rammene som ble gitt i forskriften om utfyllende regler til kirkevalgreglene. Det vil si opplysninger om utdanning, yrke og verv i offentlig, kirkelig og organisasjonsmessig sammenheng, samt bilde (CV-opplysninger). Denne informasjonen ble lagt inn i valgmodulen og gjort tilgjengelig på kirkevalget.no. Det ble også laget brosjyrer i bispedømmene med noe informasjon. En del steder ble valgrådets presentasjon av lister og kandidater sendt ut og trykket i menighetsblader. I tillegg fikk hver liste skrive en kort beskrivelse av listen som kom med på kirkevalget.no og i brosjyrer.

Det ble en del spørsmål og usikkerhet i prosessen om hva som var greit å gjøre av kommunikasjon og rolleforståelse for valgrådernes administrasjon.

Situasjonen ble opplevd som utfordrende for nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste. Agder og Telemark bispedømme beskriver det slik i sin evaluering:

Kirkerådets linje med at nomineringsgrupper og nominasjonskomiteen skulle informere om sine kandidater og lister selv, skapte en del frustrasjon. Spesielt var dette vanskelig for nominasjonskomiteens liste som måtte starte helt fra «scratch» uten et styre eller en organisasjon i ryggen.

Det var også litt uklarheter knyttet til hva som var nominasjonskomiteens informasjonsansvar og hva som var kandidatene på Nominasjonskomiteens liste sitt informasjonsansvar.

Det kom mange henvendelser om for lite informasjon om listene og kandidatene.

4.2 Kirkerådets vurdering

For å sikre at velgerne kan gjøre opplyste valg og en hensiktsmessig valggjennomføring bør det gjøres en ny vurdering av spilleregler og ansvar for informasjon om lister og kandidater.

I sin evaluering av kirkevalget i 2019 trekker KIFO fram «opplyst forståelse» som et viktig kriterium for å vurdere demokrati.

For å avgjøre om kirkevalget er et demokratisk valg på linje med politiske valg må vi se nærmere på tilgang på informasjon om kirkevalget og kunnskapsnivået blant de som stemte og de som ikke gjorde det. En forutsetning for et demokratisk valg er at de som skal stemme er tilstrekkelig informert rundt valget generelt og om alternativene de kan velge mellom. Informasjon og kunnskap er en forutsetning for å kunne treffe gjennomtenkte valg. For at kirkemedlemmer skal ha en forutsetning for å stemme ved kirkevalget krever det altså kunnskap om dette, altså *opplyst forståelse (...)* (Rafoss, Agedal, Larsen og Rønningen (2020), *Et demokrati i endring - En analyse av kirkevalget 2019*, KIFO Rapport 2020: 2, side 73).

Manglende informasjon om kandidatene er en viktig grunn til at personer ikke stemmer ved kirkevalget, og andelen som svarer dette er økende. I 2009 svarte 45 prosent at dette var en grunn til å ikke stemme mens i 2019 var det 63 prosent som svarte dette (Rafoss mfl. (2020) side 78). Selv om de som stemmer har mer informasjon enn de som ikke stemmer, peker KIFO på at det «(...) allikevel et relativt lavt kunnskapsnivå rundt kandidatene som kan ha konsekvenser for kirkedemokratiet. En forutsetning for demokrati er å ha like muligheter til å utforske alternativer. (...) Om det er for lite kunnskap om de ulike kandidatene og deres ståsted i viktige saker er ikke denne forutsetningen møtt (Rafoss mfl. (2020) side 74).»

En viktig måte å sikre at velgerne kan ta opplyste valg er å ha informasjon om lister og kandidater tilgjengelig i valglokalene og i tilknytning til der velgerne forhåndsstemmer på internett. Man kan ikke forvente at velgerne ved kirkevalg er opplyst på samme måte som velgerne ved for eksempel stortingsvalg. En grunn til dette er mindre mediaoppmerksomhet om kirkevalget og mindre kjennskap til de ulike grupperingene som stiller lister. Dette informasjonsbehovet tilsier at valgmyndighetene får et begrenset informasjonsansvar for å kunne gi noe informasjon om lister og kandidater til velgerne i valgsituasjonen, mens nomineringsgruppene (og Nominasjonskomiteens liste) ellers fortsatt har hovedansvaret for å informere velgerne om hva de står for. Hvis valgmyndighetene får et slikt ansvar, må det fastsettes i reglene hvordan man går frem for å få til dette på en balansert måte - og sikre valgmyndighetene tilstrekkelig mandat til å fastsette en felles presentasjon.

Det må være lett for en velger å gå inn på en nettside og skrive inn hvor man bor og finne ut hvem som stiller til valg hos deg, og få opplysninger om hva de ulike listene står for. Siden velgerne kan gi stemmetillegg til inntil tre kandidater vil det også være et element av personvalg på alle listene. For å sikre at velgerne er opplyste nok til å kunne ta dette valget bør de også ha noe informasjon om de enkelte kandidatene.

Det er viktige hensyn som står mot hverandre i dette spørsmålet, hensynet til nøytral valgtilrettelegging og listene sin rett til å ta ansvar for egen informasjon og hensynet til god og tilgjengelig informasjon til velgerne.

Det er tre aktuelle alternativer for hvordan man organiserer informasjon om lister og kandidater:

Alternativ 1: Samme ordning som i 2019, men med noen forbedringer. Listene har hovedansvaret, men valgrådet skal utarbeide en felles presentasjon som blir tilgjengelig digitalt og fysisk i valglokalene. Denne presentasjonen skal inneholde informasjon om listene og CV-opplysninger om kandidatene. Hver liste får anledning til å skrive en kort tekst om listen som blir brukt i presentasjonen.

Alternativ 2: Valgrådet utarbeider en presentasjon som inneholder informasjon om lister og kandidater. Hver liste får anledning til å skrive en kort tekst om listen som blir brukt i presentasjonen. Hver enkelt kandidat får mulighet til å skrive en kort tekst som svar på spørsmålet «Hva vil du jobbe for hvis du blir valgt?»

Alternativ 3: Alt ansvaret for å presentere lister og kandidater ligger hos listene. Listenes materiale kan legges i valglokalet, også hvis ikke alle listene har levert materiale. Kirkevalget.no vil måtte ha lenke til listenes nettsider.

Uansett hvilket alternativ som velges her er det primært listene som har ansvar for valgkamp og kommunikasjon om hva de står for til velgerne. Valg av alternativ her påvirker altså ikke spørsmålet om listestøtte. Her handler det om å sikre velgerne et minimum av informasjon, særlig knyttet til selve valghandlingen.

Det må klargjøres at ansatte kan legge til rette for kommunikasjon fra listene, orientere om at listene finnes, lage plattformer for informasjon (arrangere debatter, innhente uttalelser fra de ulike listene osv.).

4.3 Kirkerådets anbefaling

Hvis det blir en modell uten Nominasjonskomiteens liste er det argumenter for at alternativ 1 er det enkleste og beste alternativet. Det vil sikre at samlet informasjon om listene er tilgjengelig for velgerne. Samtidig vil det ikke gi informasjon som gir grunnlag for å vurdere hvem man vil gi personstemmer, ut over CV-opplysninger. Det kan tilsi at alternativ 2 bør velges også ved en modell uten Nominasjonskomiteens liste.

Hvis det blir en valgordning med Nominasjonskomiteens liste, bør alternativ 2 velges. Det gir velgere som ønsker å stemme på Nominasjonskomiteens liste informasjon som gjør at de kan velge mellom kandidatene på listen.

For å kunne sikre at alle velgere har tilgang til informasjon om lister og kandidater anbefales ikke alternativ 3.

4.4 Høringsspørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1/2/3/Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

5. Tid og sted for valg

Kirkeloven § 4 fastsatte at «[k]irkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». I departementets forslag til ny trossamfunnslov i 2017 var det foreslått å videreføre dette. I behandlingen av høringen om lovforslaget uttalte Kirkemøtet 2018:

«I et trossamfunn med mer enn 3, 7 millioner medlemmer, må valgene organiseres slik at flest mulig har en reell mulighet til å stemme ved kirkelige valg og slik delta i utøvelse av demokratiet. Derfor støtter Kirkemøtet forslaget om å videreføre bestemmelsen om at kirkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, offentlige valg, jf. lovutkastet § 11 annet ledd. Forslaget bidrar til å legge til rette for at det kirkelige demokratiet ivaretas i tråd med kirkeparagrafenes formålsbestemmelse. Bestemmelsen viderefører de ordninger som ble fastsatt i forbindelse med demokratireformen i Den norske kirke, som var en forutsetning for de senere endringer i forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet understreker at dette er et forslag som medfører økonomiske konsekvenser, og forutsetter at staten viderefører et tilskudd til Den norske kirke for å kunne gjennomføre slike valg» (sak KM 10/18).

I lovproposisjonen fra Barne- og familiedepartementet om tros- og livssynssamfunn, uttalte departementet at det:

«imidlertid [mener] at prinsipielle grunner taler for at det bør være Den norske kirke selv som fastsetter at kirkevalg eventuelt skal holdes samtidig med og i nærheten av offentlige valg. Denne føringen bør ikke komme fra staten. Likevel bør loven klart angi at kirkelige valg kan holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres, i samsvar med gjeldende rett» (Prop. 130 L (2018–2019) side 229).

I Stortingets behandling av lovforslaget, ga flertallet i familie- og kulturkomiteen uttrykk for at det mente:

«at kirkevalgene er viktige for et kirkelig demokrati og har vært et premiss i arbeidet med selvstendigjøring av kirken, og ønsker at Den norske kirke skal stå fritt til å arrangere kirkevalg slik de selv mener er best. Som en konsekvens av skillet mellom stat og kirke mener dette flertallet at valgordningen prinsipielt er et forhold kirken selv må regulere, ikke Stortinget i lov. Dette flertallet presiserer at dersom Kirkemøtet fastsetter en valgordning som innebærer samtidighet og samlokalisering, åpner loven for at kirkelige valg kan gjennomføres i tilknytning til offentlige valg» (Innst. 208 L (2019–2020) side 33).

Stortinget vedtok etter dette at «[k]irkelige valg kan holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres. Kirkemøtet avgjør dette», jf. trossamfunnsloven § 13 første ledd.

KIFO-rapporten som evaluerte kirkevalget i 2019 finner at et gjennomsnittlig sokn hadde 89,7 prosent av sine valglokaler i samme bygning som kommunevalget (Rafoss

mfl. (2020) side 51). De finner en substansiell forskjell på oppslutning om valgene, avhengig av om soknene hadde alle valglokaler i samme bygning som kommunevalget eller ikke. «Særlig er forskjellen stor ved menighetsrådvalget: I de soknene hvor alle valglokaler var plassert i enten samme bygning eller samme rom som de politiske valgene, er valgoppslutningen nesten 5 prosentpoeng høyere i gjennomsnitt» (Rafoss mfl. (2020) side 52).

KIFO finner «en positiv sammenheng mellom det totale antallet valglokaler, kontrollert for soknestørrelse, og oppslutning til begge valg (Rafoss mfl. (2020) side 52).»

Basert på tallene fra kirkevalget i 2019, kunne vi forventet en økning i deltakelse på mellom 2,5 og 5 prosentpoeng, dersom valget i alle sokn ble avholdt i samme bygning som kommunevalget. I KIFOs Velgerundersøkelse spurte vi ikke direkte om viktigheten av valglokalenes plassering, men 81 prosent av de som stemte ved kirkevalget anså det som «viktig» eller «svært viktig» at kirkevalget foregikk samtidig som kommunevalget (Rafoss mfl. (2020) side 53).

Når Kirkemøtet behandlet kirkeordningen, valgte Kirkemøtet i noen tilfeller av pedagogiske grunner «å gjenta i forslaget til kirkeordning enkelte bestemmelser som ventes tatt inn i ny trossamfunnslov» (saksorienteringen i sak KM 06/19 side 16). I hovedsak ble imidlertid bestemmelser som var ventet å bli tatt inn i trossamfunnsloven ikke gjentatt i kirkeordningen, da norsk lovgivningsteknikk som hovedregel fraråder slik «dublering» av regler. Det er noe av bakgrunnen for at bestemmelsen om at kirkelige valg holdes samtidig med, og i umiddelbar nærhet til, offentlige valg ikke er inntatt i kirkeordningen. Som følge av at Kirkemøtet tidligere har gått inn for at kirkevalg skal holdes samtidig med og i umiddelbar nærhet til offentlig valg bør lovfestes, kan det tilsi at en slik bestemmelse bør fastsettes i kirkeordningen, siden det er det øverste kirkelige regelverket hvor overordnede bestemmelser om valg til kirkelige organer er nedfelt.

En bestemmelse om valgavvikling parallelt med alminnelige valg trenger ikke være fastsatt i kirkeordningen. Kirkevalgreglene § 10-1 fastsetter allerede at «valg av medlemmer til menighetsråd og bispedømmerråd og Kirkemøtet skal holdes i alle menigheter samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». Inntil denne bestemmelsen blir endret, vil dette uansett være gjeldende rett, men nå hjemlet i trossamfunnsloven § 13 første ledd. Spørsmålet om det bør fastsettes i kirkeordningen eller bare i kirkevalgreglene er et hensiktsmessighetsspørsmål som ikke vil innebære noen rettslige forskjeller, da en slik bestemmelse i begge regelverkene vil kunne endres av Kirkemøtet ved alminnelig flertall.

For å kunne legge til rette for planlegging for gjennomføringen av valget i 2023, er det nødvendig å avklare dette spørsmålet i 2021.

5.1 Kirkerådets anbefaling

I tråd med Kirkemøtets tidligere føringer, foreslås det å treffe et prinsippvedtak om at kirkelige valg skal holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres. Det anses ikke som nødvendig å ta

dette inn i kirkeordningen, da det vil være tilstrekkelig at dette videreføres i kirkevalgreglene. Det vil da ikke være nødvendig å foreta noen endringer i kirkevalgreglene på dette punkt.

5.2 Høringsspørsmål

Kirkeloven § 4 fastsatte at «[k]irkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». Bør denne bestemmelsen videreføres?

[Ja, dette bør fastsettes i kirkeordningen. / Ja, dette bør fastsettes i kirkevalgreglene. / Nei / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

6. Personvalgregler

6.1 Dagens ordning

Valgordninger med flertallsvalg (med en liste) bygger på personvalg. Valgordninger med listevalg med flere lister kan enten ha et svakt eller et sterkt innslag av personvalg avhengig av hvor stor innflytelse velgerne har over kandidatvalget. I kirkevalget er det personvalg internt på de ulike listene når det er flere lister, hvor de som fikk flest personstemmer internt på listen får listenes mandater.

Ved kirkevalget i 2019 kunne alle velgerne gi inntil tre tilleggsstemmer ved å sette kryss ved de kandidatene de ønsket skulle få en ekstra stemme. Der det var flere lister kunne velgerne skrive opp en kandidat fra en annen liste for å gi dem én personstemme. Der det var én liste kunne velgerne skrive på inntil tre valgbare personer. Det som var nytt ved valget i 2019 var en ordning for personstemmer for lister fra nomineringsgrupper (stemmetillegg) og en annen for Nominasjonskomiteens liste (sperregrense på personlig stemmetall). Disse reglene gjaldt både for valg av menighetsråd og valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet, men ordningen med stemmetillegg var bare aktuell ved menighetsrådvalget i de to soknene som hadde mer enn en liste.

Nominasjonskomiteens liste hadde en sperregrense på fem prosent av personlig stemmetall. Det betyr at hvis 100 personer stemte på en liste måtte minst fem sette kryss ved personen for at disse personstemmene skulle telle. Kandidater som ikke fikk fem prosent personstemmer ble kåret etter rekkefølgen de hadde på listen.

Sperregrensen ble innført for å sikre at svært få velgere ikke kunne overstyre det store flertallet. Dersom alle bortsett fra én leverer urettede stemmesedler, vil i teorien den ene som leverer rettet stemmeseddel kunne bestemme rangeringen av de tre øverste kandidatene på listen som blir valgt.

Ved menighetsrådvalget skapte sperregrensen mye forvirring. Dette var en ny ordning som var ukjent for mange, og svært mange sokn tok kontakt med Kirkerådets valgsekretariat med spørsmål om valgoppgjøret. Noen steder ble feil valgresultat publisert, og dette måtte så korrigeres senere.

Sperregrensen ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet har slått ut veldig forskjellig i de ulike bispedømmene ved valget i 2019. 25 av de 29 som ble valgt til faste medlemmer fra Nominasjonskomiteens liste kom over sperregrensen. Hvor mange kandidater som kom over sperregrensen varierer fra sju i Oslo til en i Borg og Nidaros. I åtte bispedømmer er alle de som ble valgte til faste medlemmer over sperregrensen. I to bispedømmer (Borg og Nidaros) ville noen andre blitt valgt som fast medlem hvis det ikke var sperregrense. Når det gjelder varamedlemmer er det to bispedømmer der alle varamedlemmene var over sperregrensen (Oslo og Agder og Telemark), og i åtte av bispedømmene ville det blitt endring på hvem som ble valgt til vara hvis det ikke var en sperregrense.

Lister fra nomineringsgrupper (ved valget i 2019 var det Bønnelista og Åpen folkekirke ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet) hadde mulighet til å gi inntil to kandidater (de to første på lista) et stemmetillegg. Dette ga da et tillegg på personlig stemmetall på 25 prosent av antallet stemmesedler til listen. Det betyr at hvis 100 personer stemte på listen fikk kandidaten med stemmetillegg 25 ekstra personstemmer. Alle listene benyttet seg av muligheten til å gi stemmetillegg til to, bortsett fra Åpen folkekirke i Nidaros, som bare ga stemmetillegg til førstekandidaten.

Det er ingen tilfeller av at de som har fått stemmetillegg er blitt forbigått av andre uten stemmetillegg. Dette kan være et tegn på at stemmetillegget er et sterkt virkemiddel for å sikre å få inn toppkandidatene. Men når stemmetillegget tas bort er det likevel toppkandidaten som blir valgt først i de aller fleste tilfellene (17 av 20). Det er bare ett tilfelle av at førstekandidaten ikke ville blitt valgt hvis stemmetillegget ble tatt bort. Det er noen flere andrekandidater som rykker ned uten hjelp fra stemmetillegget (11 av 20). Dette ville ført til endring i hvem som ble valgt i fire tilfeller.

6.2 Kirkerådets vurdering

Det at sperregrensen påvirket valget i 2019 behøver ikke tas som et tegn på at ordningen ikke var fornuftig. Man kan argumentere for at den nettopp har virket etter hensikten. Når det er få personstemmer (som i Borg og Nidaros) kan man si at sperregrensen har ivaretatt den store majoriteten av velgere som ikke ga personstemmer. Kanskje var grunnen til at de ikke ga personstemmer at de var fornøyde med rekkefølgen som var satt opp av nominasjonskomiteen? Når utslagene blir så forskjellige i ulike bispedømmer kan det likevel være grunn til å gjøre en ny vurdering av ordningen.

KIFO-rapporten gjør en vurdering av sperregrensen, men konkluderer «Hvorvidt innføringen av sperregrensen har vært vellykket blir derfor et vanskelig spørsmål å svare på, og vurderingen vil sannsynligvis avhenge av hvordan man stiller seg til Nominasjonskomiteens listes funksjon i utgangspunktet (Rafoss mfl. (2020) side 64).»

KIFO skriver også:

Enkelte har også beskrevet sperregrensen som et forsøk på å «(...) flytte makten fra velgerne til noen få på innsiden av kirkeledelsen» (Juritzen 2019), og at dette strider mot demokratiske prinsipper. Her bør det bemerkes at

sperregrenser ved listevalg generelt er vanlig og begrunnet på samme måte som ved kirkevalget, hvor hensikten er å begrense små gruppers potensielle innflytelse. Ved fylkestingsvalg er for eksempel sperregrensen for personstemmer på 8 prosent (Valgloven, §11-10). Diskusjonen om hvorvidt listene ved Kirkevalget bør ha sperregrenser er derfor ikke nødvendigvis bare en diskusjon om Kirkevalget, men en mer prinsipiell valgteknisk debatt om hvorvidt sperregrenser ved listevalg er hensiktsmessige. Hvordan man stiller seg til dette spørsmålet, vil sannsynligvis også avhenge av hva slags demokratimodell legger til grunn når man vurderer Kirkevalget (Rafoss mfl. (2020) side 64).

KIFO peker til slutt i sin analyse på at det er forskjellige regler for ulike lister kan oppleves som kompliserende for velgerne.

Denne bekymringen har blitt reist i den offentlige debatten i etterkant av valget (Juritzen, 2019). I et valg som kan sies å være preget av en relativt stor gruppe velgere med relativt svakt engasjement og lav grad av kunnskap om valget, kan tiltak som reduserer kompleksiteten i valgordningen være velkomne (Rafoss mfl. (2020) side 64).

6.3 Kirkerådets anbefaling

Ordningen med sperregrense viste seg å være komplisert ved menighetsrådsvalg, og valggjennomføringen ville blitt enklere uten en sperregrense. Den ivaretar likevel et viktig hensyn og er derfor foreslått videreført.

Når det gjelder valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet så vil spørsmålet om regler for personstemmer til en viss grad være avhengig av valg av modell for listevalg (se kapittel 2). Begge de foreslåtte modellene inneholder lister fra nomineringsgrupper og mulighet for liste fra nominasjonskomiteen, så det vil uansett være nødvendig med regler for personvalg som tar hensyn til dette.

For lister fra nomineringsgrupper foreslås det å videreføre dagens ordning med stemmetillegg til inntil to kandidater. Denne ordningen ser ut til å ha fungert etter hensikten, og det er derfor ikke noen grunn til å endre på den.

Når det gjelder eventuelle lister fra nominasjonskomiteer foreslås det å videreføre regelen om sperregrense for disse.

Det å ha ulike regler for personstemmer for ulike lister ble komplisert. Det foreslås likevel ikke å gi nominasjonskomiteen mulighet til stemmetillegg. Grunnen til dette er at Nominasjonskomiteens liste har en annen karakter enn lister fra nomineringsgrupper og at det ikke er naturlig at nominasjonskomiteen kan begrense velgerens valgfrihet ved å gi stemmetillegg (og dermed nærmest garantere at de første kandidatene på listen blir valgt).

6.4 Høringsspørsmål

Jeg/vi ønsker fortsatt sperregrense og stemmetillegg ved valg av menighetsråd.
[Enig / Uenig / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

Jeg/vi ønsker fortsatt sperregrense for Nominasjonskomiteens liste ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette forslaget innebærer også å beholde dagens ordning med stemmetillegg på lister fra nomineringsgrupper.

[Enig / Uenig / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

7. Forhåndsstemming

7.1 Dagens ordning

Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden fra 10. august og frem til og med siste fredag før valgdagen. Dette er samme periode som forhåndsstemmingen ved kommune- og fylkestingsvalget. Etter dagens regler må forhåndsstemming i annet sokn enn der man har stemmerett gjøres før 1. september. Valgstyret (menighetsrådet) har ansvar for å fastsette når det skal være forhåndsstemming og kunnngjør forhåndsstemmegivning med tid og sted.

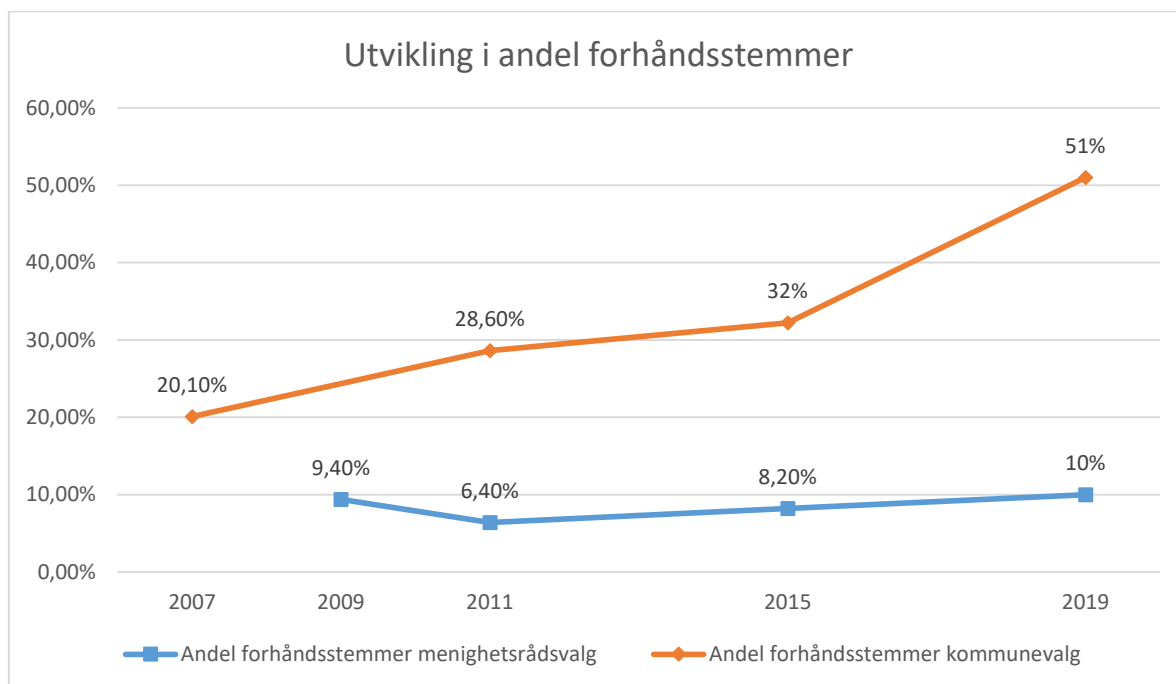
Minstekravet til tid og sted for forhåndsstemming etter dagens regler er minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid. Informasjon om tid og sted for forhåndsstemming registreres i valgmodulen og blir tilgjengelig på kirkevalget.no. I 2019 varierte det fra sokn til sokn hva som ble lagt inn av informasjon og mange sokn hadde upresis informasjon. Noen la for eksempel bare inn teksten «På kirkekontoret» uten å si noe mer om tidspunkt eller hvor kirkekontoret er. Andre steder ble det gjort en stor jobb med forhåndsstemmingen og å få ut informasjon om den. Den manglende informasjonen og varierende gjennomføringen av forhåndsstemming gjorde det vanskelig å kommunisere om forhåndsstemming nasjonalt.

Det ble ved valget i 2019 innført en ny regel om at det alltid skulle være to stemmemottakere til stede. Grunnen til dette var å sikre forsvarlig valggjennomføring. Det kom en del reaksjoner på denne regelen, og mange synes det var vanskelig å kunne planlegge å alltid ha to personer til stede i det tidsrommet det skulle være forhåndsstemming. Dette kan ha ført til mer begrensede muligheter for forhåndsstemming en del steder. Det å alltid være to stemmemottakere er likevel viktig for å sikre tillit til at valget blir gjennomført korrekt, og at velgerne får en god opplevelse i valglokalet.

KIFO fant at det har vært en økning i andel forhåndsstemmer både ved menighetsrådsvalget og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet på henholdsvis 1,8 og 1,4 prosentpoeng (Rafoss mfl. (2020) side 57). Det var også en økning i andel som forhåndsstemte ved valget i 2015.

Ved kommunevalg blir stadig større andel av stemmene avgitt på forhånd, og i 2019 var det 51 prosent som stemte på forhånd (se figur under). Kirkevalget har ikke samme kapasitet som kommunene til å gjennomføre forhåndsvalg og kirkevalget har heller ikke forhåndsstemming samme sted som kommunen de fleste steder. Det betyr

at de aller fleste av de som stemmer på forhånd ved kommunevalget ikke møter kirkevalget når de stemmer.

Kilde: KIFO (Rafoss mfl. (2020) Tabell 15) og SSB (<https://www.ssb.no/valg/faktaside>).

Kirkerådet fikk tilbakemelding fra velgere som forsøkte å forhåndsstemme, som var skuffet over at de ikke kunne stemme samtidig med kommunevalget. De hadde forholdt seg til beskjeden om at kirkevalget er på samme tid og sted som kommunevalget. Når dette viste seg å ikke stemme ved forhåndvalg, var iveren etter å delta i kirkevalget sterkt redusert.

Noen velgere har også reagert på at måten forhåndsstemmingen ble gjennomført på kan føre til at noen får kjennskap til hva de har stemt. Ordningen med forhåndsstemming med stemmesedelkonvolutt og omslagskonvolutt var vanlig også ved kommune- og stortingsvalg tidligere, men på grunn av nye tekniske muligheter er den blitt mindre vanlig. Prinsippet med to konvolutter skal likevel sikre hemmelig valg, og hvis en valgfunksjonær skulle få kjennskap til hva en velger har stemt har han eller hun taushetsplikt om dette.

7.2 Kirkerådets vurdering

Å sikre en bemanning til avvikling av forhåndvalg på tilsvarende nivå som kommunevalgene vil være veldig ressurskrevende. Mange steder vil det heller ikke være fysisk mulig å ha kirkevalg i lokaler i umiddelbar nærhet til kommunens forhåndvalglokaler. Bestemmelsen om at kirkelige valg skal holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, offentlige valg gjelder for gjennomføringen av selve valget på valgtinget på valgdagen(e). I kirkelovens forarbeider er det understreket at bestemmelsen om tid- og sted for kirkevalget «ikke [er] til hinder for at det etableres ordninger for å avgi forhåndsstemme»,¹ men dette er noe som kommer i tillegg til

¹ Prop. 78 L (2012–2013) side 7.

bestemmelsen om når og hvor kirkevalget skal gjennomføres. Videre slår Kommunal- og moderniseringsdepartementets valghåndbok fast at «Det er [...] viktig at stemmestyrer og andre valgfunksjonærer til kommunestyre- og fylkestingsvalget ikke samtidig har oppgaver ved kirkevalget.² Det er også prinsipielt problematisk å ha forhåndsstemningen sammen med den kommunale forhåndsstemningen, uten et tydelig skille på hva som er kommunevalg og hva som er kirkevalg. Kirkerådet vurderer det derfor ikke som mulig å innføre ordninger som tilsvarer forhåndsstemningen ved kommunevalgene.

Det som da gjenstår som muligheter er ulike regler for åpningstid for valglokalene ved forhåndsstemming og å legge opp til en ny måte å forhåndsstemme, på internett. Det vil her først gjøres rede for muligheter til stemmegiving på internett før det vurderes hvilke regler som skal gjelde for fysisk forhåndsstemming.

7.2.1 Digital forhåndsstemming

Kirkerådet utreder for tiden muligheten for å få til stemmegiving på internett i forhåndsstemmeperioden. Det er for tidlig å si med sikkerhet at dette vil være mulig å få til, men det vil være en stor forbedring av valggjennomføringen, og er derfor en hovedsatsning i arbeidet fram mot neste kirkevalg.

Digital forhåndsstemming vil måtte kreve pålogging med BankID. Det er mulig å få BankID fra du er 13 år, men i mange banker er det 15-årsgrense. Andelen som har BankID kan likevel være lavere blant de som er under 18 år, så det er naturlig å ta hensyn til dette i planlegging av forhåndsstemningen.

7.2.2 Endring i regler for tid og sted

Selv om det legges opp til forhåndsstemming digitalt er det viktig å ha et tilbud om fysisk forhåndsstemming. Dette er særlig viktig for velgere som ikke er digitale og velgere som ikke har BankID, men også andre kan ønske å heller stemme på papir enn digitalt. Det må derfor være en mulighet for å forhåndsstemme på papir. I tillegg kan det skje at den digitale forhåndsstemningen ikke virker som planlagt, og da er det viktig å ha mulighet til fysisk forhåndsstemming.

Hensynet til god tilgang til forhåndsstemming må veies opp mot ressursbruken lokalt. Det har vært krevende en del steder å få til forhåndsstemming i hele åpningstiden på kontoret når det skal være to valgfunksjonærer til stede. Selv om alle fellestadsråd får et tilskudd til valggjennomføringen lokalt, vil kapasiteten til gjennomføring av forhåndsstemming variere. Det vil derfor være naturlig å sikre at velgerne har mulighet til å forhåndsstemme gjennom en regelfestet minimumsløsning og at valgstyrene kan bestemme om de ønsker mer forhåndsstemming enn dette.

En mulighet er beholde dagens regel om forhåndsstemming på minst ett kirkekontor i fellestadsrådsområdet i ordinær åpningstid. Dette vil de fleste steder bety ganske mange timer i uken med mulighet for forhåndsstemming, men har vært vanskelig i praksis for mange kirkekontor. Det er sannsynligvis heller ikke forhåndsstemming på dagtid på et kirkekontor som er mest nyttig for de fleste velgerne. Det kan derfor være

---

² Valghåndbok, side 138.

fornuftig å bruke ressursene på andre typer forhåndsstemming, på kveldstid, på institusjoner og på arrangementer i menigheten.

Det er krevende å sette en felles minimumsbestemmelse siden det er store variasjoner mellom fellesrådsområdene. Det vil likevel være enklest å kommunisere ut et enkelt minstekrav per sokn eller fellesrådsområde.

Det er mulig å se for seg ulike alternativer:

1. Beholde dagens regel om minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid.
2. Fastsette et minstekrav til åpningstid per uke per sokn, for eksempel minst to timer forhåndsstemming per uke i forhåndsstemmeperioden i alle sokn.
3. Fastsette felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming. Dette vil da være et minimumskrav, valgstyrene kan organisere mer forhåndsstemming enn dette.
4. Minimumskrav som er direkte rettet mot de gruppene som har minst mulighet til å stemme digitalt: det skal som et minimum gjennomføres forhåndsstemming på institusjoner som ligger i soknet og på minst ett arrangement rettet mot unge.

For alle alternativene foreslås det også at det som et minimum må være forhåndsstemmegivning etter gudstjenesten minst en søndag i forhåndsstemmeperioden.

Ved å fastsette et konkret tidspunkt der det skal være forhåndsstemming alle steder i landet (alternativ 3) gjør man det enkelt å kommunisere om forhåndsstemmingen nasjonalt, og lett for velgerne å forholde seg til. Men det vil være lite tilpasset lokale forhold og når det ellers skjer ting i menigheten. Kanskje er det en samling i kirken på tirsdagskveldene som gjør det mer naturlig å ha forhåndsstemmingen da? Det løser heller ikke problemet med manglene informasjon om hvor man kan forhåndsstemme. Samtidig vil dette være et minimumskrav og to timer åpningstid i uken bør ikke legge beslag på så mange resurser at det ikke blir mulig å ha forhåndsstemming på andre tidspunkt i tillegg.

Man kan også ha et minstekrav som er mer spisset mot de gruppene som har særlig behov for fysisk forhåndsstemming (alternativ 4), for å synliggjøre enda tydeligere at det er viktig å satse på disse. Men det vil også gi et mer komplisert minstekrav og gi mindre mulighet for lokale tilpassinger. Det vurderes at hensynet til de gruppene som har mest behov er ivare tatt i «bør»-formuleringen i kirkevalgreglene § 9-1 (1) tredje ledd.

Hvis det fastsettes regler som pålegger menighetsrådene å avvikle forhåndsstemmegivning på nærmere definerte tidspunkter, bør det også gis regler om at bispedømmerrådet kan dispensere fra kravene.

7.3 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler alternativ 3, hovedsakelig fordi dette er en enkel regel som det er enkelt å kommunisere ut til velgerne.

7.4 Hørings spørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1, 2, 3, 4, Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Når det gjelder modell for listevalg vil modell B, uten Nominasjonskomiteens liste, innebære en betydelig forenkling. Det vil bli mindre bruk for administrative ressurser til oppfølging av nominasjonskomiteene, særlig for bispedømmerådene. Hvis det ikke blir levert noen lister fra nomineringsgrupper vil det likevel måtte nedsettes en nominasjonskomité. Dette vil kreve noe oppfølging og vil måtte skje i løpet av kort tid. Det foreslås en forenklet ordning for oppnevning av nominasjonskomité hvis det skulle bli aktuelt. Denne begrenser behovet for fysiske møter for å velge nominasjonskomité, men legger i stedet opp til digitale valg. Det forventes at dette totalt sett vil innebære en besparelse.

Forslaget om å innføre supplerende nominasjon som fast ordning ved menighetsrådsvalg vil kreve noen ekstra ressurser i menighetene til kunngjøring og oppfølging av denne muligheten. Hvis dette ses i sammenheng med nye regler for forhåndsstemming og digital forhåndsstemming vil likevel den totale belastningen på soknene bli mindre.

Punktet om kommunikasjon om lister og kandidater skal klargjøre hvem som har hvilket ansvar. Klarhet i dette vil i seg selv forenkle en del prosesser og kan spare tid brukt på veiledning og avklaringer. Valgmodulen og kirkevalget.no vil måtte programmeres ut fra det som vedtas her, men endringer i disse systemene er uansett planlagt, så dette spørsmålet vil sannsynligvis ikke utgjøre en stor tilleggsutgift her. Det er ikke lagt opp til at økonomisk støtte til de som stiller liste skal påvirkes av hvilket alternativ som velges.

Videreføring av regelen om at kirkelige valg skal holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres innebærer ingen nye økonomiske og administrative konsekvenser. Det å bemanne og utruste mange valglokaler har en kostnad for soknene. Kirkerådet gir tilskudd fra kirkevalgtildelingen til å dekke dette.

Det å ta bort sperregrensen vil være en forenkling og spare tid for valgmyndighetene både lokalt og nasjonalt.

En ordning med digital forhåndsstemming vil ha en betydelig kostnad for utvikling og drift. Hvis mange velgere stemmer digitalt, vil det bli færre fysiske stemmesedler å telle opp. Dette vil innebære en besparelse for menighetene. Det foreslås å gå bort fra reglen om forhåndsstemming på et fellesrådskontor. Forslaget innebærer færre timer forhåndsstemming totalt som minstekrav. Sokn kan da velge å holde seg på minimumsløsningen og spare ressurser.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjarte Leer-Helgesen	004	20/04018-2	

Saksordfører: Turid Torland Håland

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
83/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høring - helhetlig menighetsplan

Vedlegg:

19_00950-39Høring - helhetlig menighetsplan med vedlegg.pdf

Forslag til innsendelsessvar/avkrysning helhetlig menighetsplan.docx

Saksorientering

Kirkerådet har vedtatt (KR 31/19) at det skal igangsettes et arbeid med å utvikle maler og digitale verktøy for å bidra til at menighetene på en enkel måte kan utarbeide helhetlige menighetsplaner. Med helhetlig menighetsplan menes et digitalt verktøy til bruk i menighetenes strategiske arbeid med menighetsutvikling. Dette verktøyet vil utarbeides etter innspillene som fremkommer i denne høringsrunden som har svarfrist 10. desember 2020. Agder og Telemark bispedømme har utfordret 5 lokalmenigheter til å delta i høringen. Disse menighetene sender sine høringssvar direkte til Kirkerådet.

Helhetlig menighetsplan er ment dels som en overordnet plan med fokus på ressurser, utfordringer og mål, og dels som en handlingsplan som beskriver menighetenes ulike aktiviteter. Menighetene har fra før en trosopplæringsplan. Flere menigheter har også en egen plan for diakoni og kirkemusikk. En sentral del av arbeidet etter KR 31/19 har vært å legge til rette for at dette allerede eksisterende planarbeidet skal kunne integreres i en helhetlig menighetsplan uten vesentlig ekstraarbeid. Inn i dette arbeidet har Kirkerådet benyttet ressurspersoner fra staber og råd i lokalmenighetene, blant annet etter innspill fra Agder og Telemark bispedømme. Et sentralt mål er å lette arbeidsbyrden ved å gjøre planarbeidet digitalt og muliggjøre at sektorplanene (innen trosopplæring, diakoni og kirkemusikk) kan inkorporeres i den nye planen. De digitale løsningene vil videre kunne lette arbeidsbyrden da det er en nære sammenheng mellom planarbeid og rapportering.

Forslag til høringssvar har som utgangspunkt at det er gode muligheter for at målene med helhetlig menighetsplan kan nås. Malen fremstår som fleksibel med henhold til inkorporering av eksisterende sektorplaner samtidig som den kan benyttes av både store og små menigheter. Slik malen for helhetlig menighetsplan fremstår, kan utformingen av den endelige planen i stor grad variere med tanke på menighetens størrelse, kontekst og behov.

Stiftsdirektør anbefaler at satsingen på helhetlig menighetsplan godt kan sees i sammenheng med valg av nye menighetsråd høsten 2023. Dette er en god anledning til å fokusere på sentrale temaer som menighetens visjon og strategi. I tillegg gjennomfører

bispedømmekontorene «Kurs for nye menighetsråd» som vi være en nærliggende arena for å fokusere på det nye planarbeidet.

Selve høringssvarene sendes inn med et digitalt spørreskjema. Vedlegget viser den foreslåtte utfyllingen.

Stiftsdirektørs forslag til avkrysning av svaralternativer merket med: **fet skrift og understreking** mens fritekst er merket med kun: understreking.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar vedlagte forslag til svar på høring angående helhetlig menighetsplan.

Forslag til innsendelsesvar/avkryssning helhetlig menighetsplan

AUTOMATISK GENERERT INFORMASJON

HVOR NYTTIG VURDERER DU DEN FORESLÅTTE AUTOMATISK GENERERTE INFORMASJONEN SOM HENTES FRA MENIGHETENS ÅRSSTATISTIKK, MEDLEMSREGISTERET OG STATISTISK SENTRALBYRÅ?

SVARALTERNATIVER:

1. Lite nyttig
- 2.
- 3.
- 4.

5. Svært nyttig

HAR DU KOMMENTARER TIL DEN FORESLÅTTE AUTOMATISK GENERERTE INFORMASJONEN?

Det å gjøre denne type data lettere tilgjengelig for lokalmenighetene, vil gjøre det enklere for mange menigheter å arbeide strategisk ut ifra egen kontekst.

MENIGHETENS EGEN GENERELLE INFORMASJON

Det er lagt til at menighetene skal fylle inn egen informasjon i feltene: kontekst, utfordringer, ressurser og satsninger. Menighetene fyller her inn så lite eller mye de ønsker.

HVORDAN VURDERER DU ANTALL FELTER (FIRE) SOM MENIGHETENE SKAL FYLLE INN?

SVARALTERNATIVER:

- For mange

X Et godt antall

- For få

HAR DU ANDRE KOMMENTAR TIL INFORMASJONEN SOM DET ER FORESLÅTT AT MENIGHETEN LEGGER INN SELV?

Formålet med Helhetlig menighetsplan innbefatter et økt fokus på arbeidet med menighetens mål for virksomheten. Dette sentrale punktet bør tydeliggjøres som en del av de allerede eksisterende feltene eller i tillegg til «kontekst, utfordringer, ressurser og satsninger».

Vi foreslår at den siste rubrikken «satsninger» har et tilleggspunkt som innbefatter muligheter/drømmer menigheten ser for seg en gang i fremtiden, selv om det ikke er et satsingsområde i den kommende planperioden.

FLYTTE TEKST FRA TROSOPPLÆRING TIL HELHETLIG MENIGHETSPLAN

HVA TENKER DU OM FORHOLDET MELLOM DET MENIGHETEN HAR SKREVET I SIN TROSOPPLÆRINGSPLAN, OG HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

SVARALTERNATIVER:

1. Det er vanskelig å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring passer inn i malen for helhetlig menighetsplan
2. –
3. –

4. – (valgt alternativ)

5. Det er lett å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring» passer inn i malen for helhetlig menighetsplan
6. Vet ikke

HAR DU KOMMENTARER TIL DET MENIGHETEN SKAL FLYTTE OVER FRA SIN TROSOPPLÆRINGSPLAN TIL HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

Siden det digitale verktøyet ennå ikke foreligger, er det utfordrende å svare klart på spørsmålet om det er lett å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring passer inn i malen for helhetlig menighetsplan. Men i det som fremkommer i bakgrunnsdokumentet om mal for helhetlig menighetsplan, har vi grunn til å anta at dette er godt ivare tatt. Det er uansett avgjørende å sikre en enkel og tydelig måte å overføre informasjon fra trosopplæringsplan til helhetlig menighetsplan.

AKTIVITETER

HVA TENKER DU OM INFORMASJONEN SOM ETTERSØRRES OM HVER AKTIVITET?

SVARALTERNATIVER:

- Er for detaljert

X Har et godt detaljnivå

- Er på et for generelt nivå

HAR DU ANDRE KOMMENTARER TIL INFORMASJONEN SOM MENIGHETEN SKAL FYLLE INN OM SINE AKTIVITETER?

Det bør legges til en åpen rubrikk der menighetene kan fylle inn informasjon som oppleves relevant lokalt, men som ikke er med i informasjonen som etterspørres.

FAGOMRÅDER

HVA SYNES DU OM ANTALLET FAGOMRÅDER?

SVARALTERNATIVER:

- Jeg synes dette er for mange alternativer

X Jeg synes dette er et godt antall alternativer

- Jeg synes dette er for få alternativer

HAR DU ANDRE KOMMENTARER TIL FAGOMRÅDENE SOM MENIGHETENE KAN MERKE AKTIVITETER MED?

Det er sentrale deler av menighetenes aktiviteter som vanskelig kan plasseres innenfor et fagområde. Ett eksempel er bønnegrupper o.l. Det bør av den grunn legges inn en åpen rubrikk: «annet» som mulig svaralternativ.

VEILEDNINGSTEKSTER

HAR DU KOMMENTARER TIL VEILEDNINGSTEKSTENE SOM LIGGER I SELVE MALEN?

Veiledningsteksten kan med fordel tas ut av selve planen, bearbeides ytterligere og følge som et vedlegg.

HAR DU ANDRE TILBAKEMELDINGER TIL SELVE MALEN FOR HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

Med noen mindre justeringer vil malen kunne fungere godt som utgangspunkt for strategisk arbeid i menighetene i Den norske kirke.

I tiden fremover vil prosessen ovenfor lokalmenighetene være avgjørende. Hvis en gjør en slik plan obligatorisk for alle menigheter, vil en kunne møte stor motstand hos menigheter som opplever reformtrettighet og/eller har et eksisterende planarbeid som fungerer godt lokalt. Agder og Telemark bispedømmeråd ønsker at Helhetlig menighetsplan anbefales menighetene uten at den gjøres obligatorisk. Vi anbefaler en hovedsatsing på helhetlig menighetsplan i forbindelse med valg av nye menighetsråd høsten 2023.

HAR DU KOMMENTARER TIL BAKGRUNNSDOKUMENTET SOM FORKLARER TENKINGEN BAK OG
BRUKEN AV MAL FOR HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

Nei.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark biskop
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 29.09.2020

Vår ref: 19/00950-39

Deres ref:

Høring - helhetlig menighetsplan

Helhetlig menighetsplan sendes med dette på høring. Utsendelsen inneholder to dokumenter: Selve malen og et bakgrunnsdokument som forklarer arbeidet som har vært gjort med utviklingen av malen og tenkningen knyttet til den. Høringsspørsmålene knytter seg primært til malen, og samtidig er bakgrunnsdokumentet nyttig for å forstå hva som er ment med malen.

Lenke til høringsskjema for å avgi svar er <https://surveys.enalyzer.com?pid=h3qen6sp>. Denne ligger også på www.kirken.no/hoeringer. Vedlagt følger oversikt over spørsmålene som ligger i skjemaet.

Høringsfristen er satt til 10. desember 2020. Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Det er avgjørende at helhetlig menighetsplan kvalitetssikres som et godt verktøy i ulike menigheter. Kirkerådet ber derfor hvert av bispedømmerådene kontakte fem menighetsråd som utfordres til å gi høringssvar.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Bakgrunnsdokument om mal for helhetlig menighetsplan
Mal for helhetlig menighetsplan
Spørsmål i elektronisk innsendingsskjema

Mottakere:		
Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Hamar biskop	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros biskop	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Oslo biskop	Postboks 9307 Grønland	0135 Oslo
Bjergvin biskop	Postboks 1960	5817 BERGEN
Nord-Hålogaland biskop	Postboks 790	9258 TROMSØ
Agder og Telemark biskop	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Møre biskop	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Stavanger biskop	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Tunsberg biskop	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Borg biskop	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Sør-Hålogaland biskop		
Kirkelig Undervisningsforbund	Rådhusgata 1-3	0151 OSLO
Det Norske Diakonforbund	Rådhusgate 1-3	0151 OSLO
Den norske kirkes presteforening	Postboks 437 Sentrum	0103 OSLO
Det teologiske fakultet	Postboks 1023 Blindern	0315 OSLO
Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter - KA		
Fakultet for teologi, diakoni og ledelsesstudier, VID - vitenskapelige høyskole		
Fagforbundet - TeoLOgene		
Creo	Postboks 9007, Grøland	0133 OSLO
MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn		
NLA Høgskolen	Postboks 74 Sandviken	5812 BERGEN

Bakgrunnsdokument om mal for helhetlig menighetsplan

Prosessen med utarbeidelse av malen

Kirkerådet vedtok i KR 31/19:

1. Kirkerådet ber om at det igangsettes et arbeid med å utvikle maler og digitale verktøy for å bidra til at menighetene på en enkel måte kan utarbeide helhetlige menighetsplaner.
2. Det etableres en tverrfaglig arbeidsgruppe med deltakere fra Kirkerådets sekretariat og bispedømmeadministrasjon, samt lokalt kirkelige ansatte som referansepersoner.

Arbeidsgruppen, som bestod av fire ansatte på bispedømmenivå og fire ansatte på Kirkerådsnivå, ble opprettet i slutten av 2019 og jobbet fram til mai 2020. I mai 2020 ble utkast til helhetlig menighetsplan sendt til 35 personer i lokalkirken, inkludert både ansatte og folkevalgte. De 35 var fordelt på alle bispedømmer og de ansatte var fordelt på ulike kirkelige stillinger. 27 av disse avga svar i elektronisk skjema. Svarene er beskrevet i saksdokumentet til Kirkerådets behandling av malen i KR 57/20.

Formål

Formålet med helhetlig menighetsplan er å gi menigheter i Den norske kirke et verktøy for å jobbe strategisk med utvikling av menighetens arbeid. Helhetlig menighetsplan er både en strategisk plan som ser overordnet på menighetens kontekst, ressurser, utfordringer og mål, og en handlingsplan som beskriver de aktiviteter som menigheten velger å gjøre utover alminnelige gudstjenester og kirkelige handlinger. Gjennom dette har den mange likheter med oppbygningen i menighetens planer for trosopplæring, kirkemusikk og diakoni.

Gjennomgang av malens struktur

Arbeidsgruppa som har jobbet våren 2020 foreslår at helhetlig menighetsplan skal bestå av 3 hoveddeler, hvorav hoveddel 2 har 4 underdeler (her a-d). Her følger beskrivelse og forklaring av delene:

1. Automatisk generert informasjon om menigheten

Knyttet til hvert sokn i Den norske kirke finnes det en rekke data som kan legge grunnlag for å tenke strategisk om videreutvikling av menigheten. Noe av dataene rapporteres av menighetene gjennom menighetenes årsstatistikk, rapportering knyttet til trosopplæring eller registrering i medlemsregisteret. Andre data eksisterer på kommunenivå hos Statistisk sentralbyrå og kan hentes inn derfra. Gjennom en automatisk innhenting av disse dataene til verktøyet for helhetlig menighetsplan, kan menighetene få lett tilgjengelig informasjon som er relevant for menighetsarbeidet.

2. Menighetens egne generelle informasjon

Denne delen består av åpne tekstfelter som menighetene fyller ut slik de ønsker. Det vil altså være opp til hver menighet hvor mye som fylles inn.

I mange fellesrådsområder er det samarbeid om trosopplæring, kultur, gudstjenesteliv og diakoni på tvers av sokn. Selv om soknet er den formelle enheten hvor menighetsrådet har myndighet til å gjøre vedtak om det kirkelige arbeidet, skjer det altså i praksis en felles tenkning på tvers av

sokn. Derfor vil det legges opp til at man i det digitale verktøyet kan hente informasjon inn på tvers av sokn.

Menighetens egne generelle informasjon fylles inn i fire felter, som er nærmere beskrevet i selve malen. I arbeidet med menighetens plan for trosopplæring er det skrevet generelle tekster om menigheten og trosopplæringen. Det er lagt opp til at disse tekstene kan hentes inn i helhetlig menighetsplan. Det vil være opp til menigheten i hvor stor grad disse tekstene gjennomarbeides på nytt og tilpasses. Skal tekster som er del av menighetens plan for trosopplæring endres, er ordningen fortsatt at dette må godkjennes av biskopen.

a. Kontekst

Dette er et fritekstfelt. Tekst som er skrevet om “grunnlag og særpreg” i menighetens plan for trosopplæring, vil hentes inn her. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

b. utfordringer

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

c. Ressurser

Dette er et fritekstfelt. Tekst som er skrevet om «Organisering, rammer og ansvar», om hovedmål for trosopplæringen og om «Sentrale dimensjoner» i menighetens plan for trosopplæring, vil hentes inn her. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

d. Satsninger

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

3. Aktiviteter

Malens tredje del er det som i menighetenes plan for trosopplæring, plan for kirkemusikk og plan for diakoni omtales som «tiltak». Dette er de konkrete aktivitetene i menigheten. Her foreslås nettopp det noe mer praksisnære begrepet «aktiviteter». Ved å legge alle aktiviteter i en felles liste, oppnår man tverrfagligheten som er et mål med helhetlig menighetsplan. En samling av aktivitetene utvider også fokus til å inkludere det som i dag ikke er definert innenfor trosopplæring, diakoni eller kirkemusikk. Aktiviteten merkes med hvilken kategori den tilhører. På denne måten kan en aktivitet merkes som både «trosopplæring», «diakoni», «kirkemusikk» og andre kategorier. De aktivitetene som merkes med «trosopplæring», vil menigheten måtte rapportere på årlig så lenge kravet til rapportering på trosopplæring opprettholdes som i dag. Når det gjelder hvilken informasjon som fylles inn om aktivitetene, er noen felter gjort obligatoriske, mens andre er frivillige å fylle ut. Detaljene finnes i den vedlagte malen.

Digitalt verktøy

Som med plan for trosopplæring, og i tråd med Kirkerådets vedtak i 31/19, vil det bli utviklet et digitalt verktøy for helhetlig menighetsplan. Dette vil være et svært godt verktøy for å jobbe strukturert med utvikling av menighetsarbeid. Den norske kirke har allerede erfaring med bruk av digitalt planverktøy for menighetens plan for trosopplæring. Verktøyet gjør det mulig for alle ansatte i en enhet å lese, redigere og rapportere. Både planens innhold og de rapporterte oppslutningstallene er tilgjengelig for menighetene, bispedømmerådene og Kirkerådet. Verktøyet er en viktig kilde til læring og erfaringsdeling både i menigheten, regionalt og nasjonalt i kirken. Slik alle ansatte og frivillige i menigheten kan få tilgang til planverktøyet for trosopplæring, vil de også kunne

få tilgang til verktøyet for helhetlig menighetsplan. Det er mulig å skille mellom administratortilgang og lesetilgang, for å sikre gode prosesser rundt eventuelle endringer i planen.

Det digitale verktøyet for helhetlig menighetsplan skal gjøre det mulig å erstatte eksisterende planer for trosopplæring, kirkemusikk og diakoni med en helhetlig menighetsplan. Dette innebærer et tilbud om betydelig forenkling for menighetene. Siden biskopen fortsatt skal godkjenne eventuelle endringer i menighetenes trosopplæringsplan, må teksten i denne i sin helhet hentes over i helhetlig menighetsplan slik at menighetene ikke tvinges til å gjøre endringer som da må godkjennes av biskopen. Dette vil gjøres automatisk av det digitale verktøyet. Ytterligere informasjon om menighetens helhetlige arbeid kan så fylles inn av menigheten.

Et digitalt verktøy gir også mulighet for å se planer og rapportering på ulike nivåer i Den norske kirke i sammenheng, slik det digitale planverktøyet for trosopplæring har gitt mulighet for. Menighetenes profil og prioriteringer vil bli enkelt tilgjengelig på prostnivå, bispedømmnivå og nasjonalt, noe som legger grunnlag for mer relevant og tilpasset veiledning og støtte. Slik forenkler verktøyet også for eksempel forberedelse og oppfølging av biskopens visitaser, som er en sentral og veletablert arena for videreutvikling av menighetsarbeid. På sikt er det potensial for å integrere rapporteringen som i dag ligger i menighetenes årsstatistikk i det digitale verktøyet. For menighetene vil dette bety at planer og rapportering som i dag gjøres på ulike plattformer og med ulike verktøy, samles på ett sted hvor de kan sees i sammenheng. Dette vil kunne gi en sterkere sammenheng mellom rapportering og strategisk planarbeid: I det samme verktøyet vil menighetene for eksempel kunne se en nedgang i antall døypte og gjøre endringer i hvordan menigheten arbeider med dåp.

Det vil legges vekt på at planen skal kunne hentes ut av det digitale planverktøyet i ulike formater, utfra for eksempel målgruppe, hvilke aktiviteter som er knyttet til ulike temaområder, og årshjul for gjennomføring av aktiviteter. Dette gjør verktøyet egnet for å lage en samlet framstilling av menighetens arbeid som kan brukes til synliggjøring både innad i Den norske kirke og i møte med eksterne samarbeidspartnere. For Den norske kirke som helhet handler også dette om å vise bevilgende myndigheter hvordan midler blir brukt til å bygge kirke, til beste for enkeltmennesker, lokalsamfunn og storsamfunn.

Det tekniske knyttet til planen vil være i utvikling de kommende årene, i sammenheng med Den norske kirkes helhetlige IKT-strategi. Rapportering, innhenting av data og sammenheng med andre fagsystemer som brukes i menighetene, vil kunne utvikle den helhetlige menighetsplanen videre som verktøy.

Forholdet til arbeidsplaner

Forholdet mellom arbeidsplaner og helhetlig menighetsplan vil være det samme som mellom dagens sektorplaner og ansattes arbeidsplaner. Om dette står i tjenesteordningene for kateket, diakon og kantor: Den ansatte «er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for» tjenesten i Den norske kirke. Helhetlig menighetsplan gir altså ikke en arbeidsbeskrivelse for de ansatte, men en beskrivelse av det arbeidet hvor også ansatte har en viktig rolle.

Mal for helhetlig menighetsplan

Den endelige malen blir utgangspunkt for et digitalt verktøy.

Innledning

Denne innledende teksten vil være synlig i det digitale verktøyet.

Å være menighet er å være kirke i et lokalsamfunn, av og for mennesker i soknet. På sitt sted bærer alle menigheter oppdraget med å feire gudstjeneste, drive undervisning, diakoni og misjon. Mal for helhetlig menighetsplan er et verktøy for å utvikle disse kjerneoppgavene og andre aktiviteter i menigheten.

Å lage en helhetlig menighetsplan handler grunnleggende om å få fram kunnskap om menigheten og å anvende denne slik at menigheten kan bruke sine ressurser best mulig. Derfor er helhetlig menighetsplan bygget opp av en beskrivelse av konteksten og særlige utfordringer der, av ressurser som menigheten har og av satsninger i planperioden.

Planen vedtas av menighetsrådet. Samtidig vil bred involvering gi økt eierskap til planen. Menighetsrådet bør derfor la flest mulig i menigheten få være med i arbeidet med planen. Både ansatte, folkevalgte, frivillige og de øvrige medlemmene bør få gi innspill i prosessen. Aktuelle spørsmål i prosessen kan være: Hva ønsker folk seg av menigheten? Hva er det viktigst at vi bruker ressurser på? Hvilke grupper har vi god kontakt med, hvem når vi ikke? Hva ønsker vi å videreutvikle i menigheten?

Vedtatt plan gjelder fram til og med 20XX

Automatisk generert informasjon om menigheten

Statistisk sentralbyrås tall på kommunenivå (tallene blir klare i mars/juni)

Generert fra Norsk senter for forskningsdata (tallene for fjoråret blir klare i oktober)

- Tall fra menighetens årsstatistikk. Hver menighet velger hvilke tall som skal vises i sin plan.

Medlemsregisteret (kontinuerlig oppdatert gjennom menighetenes registreringer i medlemsregisteret)

- Info om soknet
- Antall medlemmer
- Medlemstall per alder
- Antall dåp
- Antall gravferd
- Antall vigslar
- Antall konfirmerte

Menighetens egen generelle informasjon

Kontekst

Denne teksten vil være synlig i det digitale verktøyet.

Kirke og menighet er alltid vevet inn i en kontekst. Kirkelig arbeid, enten det handler om trosopplæring, diakoni, kultur, dialog, gudstjenesteliv, misjon eller andre deler av det å være menighet, er preget av sin sammenheng. Noe av menighetens kontekst beskrives best med tall og statistikk. Andre deler av konteksten handler om relasjoner, samarbeid, kultur og historie. Hvordan er forholdet mellom skolene, institusjonene og kirken? Hva særpreger kulturen i nærmiljøet? Er samfunnet flerspråklig og eller flerkulturelt? Hvilke lag og organisasjoner preger befolkningens fritid? Hva bruker folk fritiden sin til? Hvilke samlingssteder finnes i nærmiljøet? Hvilke grupper og personer er lite synlige i samfunnet?

[åpent tekstfelt]

Utfordringer

Denne teksten vil være synlig i det digitale verktøyet.

I den lokale konteksten kan noen utfordringer være særlig tydelige. De kan være generelle samfunnsutfordringer som økonomiske forskjeller, rusmisbruk, ensomhet, eller lite tilbud til barn og unge. Eller de kan være knyttet direkte til menighets rolle i lokalsamfunnet ved å handle om historiske konflikter, lite samarbeid mellom kirke og skole eller lav gudstjenestedeltakelse.

[åpent tekstfelt]

Ressurser

Denne teksten vil være synlig i det digitale verktøyet.

I enhver menighet finnes ressurser. Det er mulig å tenke en tredeling av disse.

For det første har soknet eiendeler, ved blant annet kirkebygget, andre bygg og økonomiske midler. Menigheten kan jobbe strategisk for å øke disse ressursene gjennom kontakt med kommunen, søknader om prosjektmidler og strategisk arbeid med givertjeneste. I en større sammenheng kan menigheten ha tilgang på bruk av ressurser som eies av andre, som bedehus, pilegrimsled eller steder særlig egnet for utegudstjeneste.

For det andre har soknet tilgang på menneskelige ressurser i form av ansatte og frivillige. Antall ansatte vil henge nært sammen med økonomiske midler, men frivillighetsressurser er mulig å utvikle. Hvis frivillige får oppgaver de er motiverte for

og trives med, kan innsatsen bli større. Det kan være en nyttig prosess i utarbeidelsen av en plan å kartlegge hva mennesker med et engasjement for kirke og lokalsamfunn kan tenke seg å bidra med og så knytte dette opp til behovene. Et strategisk arbeid med organisering og oppfølging av frivillige kan ha konsekvenser for hvor mange som ønsker å bidra som frivillige i menigheten.

For det tredje kan menigheten ha tenkning, identitet og symboler som gjennom år er etablert som ressurser for arbeidet. God bruk av disse immaterielle ressursene kan styrke menighetens identitet. Herunder hører en eventuell visjon som menigheten har utarbeidet. Herunder hører også arbeid og refleksjoner som gjelder overordnet for menighetens arbeid, og som allerede ligger inne i menighetens planer. Dette kan være tenkning knyttet til inkludering og tilrettelegging, rekruttering, samisk kirkeliv, kjønn og likestilling og samarbeid med relevante aktører. Her hører også overordnede refleksjoner knyttet til barn og unge, blant annet hvordan man sikrer barn og unges medvirkning og hvordan man samvirker med hjemmet og familien.

[åpent tekstfelt]

Satsninger i planperioden

Denne teksten vil være synlig i det digitale verktøyet.

Utfordringene som menigheten har beskrevet, er et godt utgangspunkt for å tenke strategisk om menighetens arbeid. Hvilke overordnede satsninger har menigheten for sitt arbeid i planperioden? Menigheten kan her knytte seg til satsninger nasjonalt eller i bispedømmet. Skal menigheten ha egne satsninger, er det viktig med en prosess som skaper eierskap i menigheten.

[åpent tekstfelt]

Aktiviteter

Felter (obligatoriske felter står i fet skrift):

- **Navn på aktivitet**
- Målgruppens alder (kan gi en oversikt over hvor mange medlemmer som finnes i denne aldersgruppen og over hvilke grupper menigheten har aktiviteter for)
- Målgruppens livssituasjon
- Hvordan jobbes det med frivillighet knyttet til aktiviteten?

- Hvordan jobbes det med kommunikasjon knyttet til aktiviteten?
- Tid for gjennomføring (legger grunnlag for å generere årshjul)
- **Fagområder som dekkes av aktiviteten (legger grunnlag for å generere oversikt over menighetens aktiviteter knyttet til de ulike fagområdene)**
  - o Trosopplæring
  - o Musikk og kultur
  - o Diakoni
  - o Gudstjeneste
  - o Misjon
  - o Religionsdialog
  - o Barnehage/skole-kirke-samarbeid
  - o Pilegrim
  - o Samarbeid med andre institusjoner i lokalsamfunnet
  - o Økumenisk
- Rapportering fra gjennomføring av aktiviteten

Spørreskjema til høring for «mal for helhetlig menighetsplan»

MAL FOR HELHETLIG MENIGHETSPLAN

Dette er svarskjema for høring om mal for helhetlig menighetsplan. På www.kirken.no/hoeringer ligger oversikt over spørsmålene i svarskjemaet som kan brukes i forberedelse av svar før det legges inn i skjemaet.

JEG SVARER SOM:

SVARALTERNATIVER:

- Menighetsråd
- Kirkelig fellesråd
- Ansatt enkeltperson
- Fagforening
- Bispedømmeråd
- Biskop
- Folkevalgt enkeltperson
- Enkeltperson engasjert som frivillig
- Studiested

NAVN PÅ KONTAKTPERSON FOR HØRINGSSVARET

E-POST TIL KONTAKTPERSON FOR HØRINGSSVARET

AUTOMATISK GENERERT INFORMASJON

HVOR NYTTIG VURDERER DU DEN FORESLÅTTE AUTOMATISK GENERERTE INFORMASJONEN SOM HENTES FRA MENIGHETENES ÅRSSTATISTIKK, MEDLEMSREGISTERET OG STATISTISK SENTRALBYRÅ?

SVARALTERNATIVER:

1. Lite nyttig
- 2.
- 3.
- 4.
5. Svært nyttig

HAR DU KOMMENTARER TIL DEN FORESLÅTTE AUTOMATISK GENERERTE INFORMASJONEN?

MENIGHETENS EGEN GENERELLE INFORMASJON

Det er lagt til at menighetene skal fylle inn egen informasjon i feltene: kontekst, utfordringer, ressurser og satsninger. Menighetene fyller her inn så lite eller mye de ønsker.

Spørreskjema til høring for «mal for helhetlig menighetsplan»

HVORDAN VURDERER DU ANTALL FELTER (FIRE) SOM MENIGHETENE SKAL FYLLE INN?

SVARALTERNATIVER:

- For mange
- Et godt antall
- For få

HAR DU ANDRE KOMMENTAR TIL INFORMASJONEN SOM DET ER FORESLÅTT AT MENIGHETEN LEGGER INN SELV?

FLYTTE TEKST FRA TROSOPPLÆRING TIL HELHETLIG MENIGHETSPLAN

I dokumentet «Bakgrunnsdokument om mal for helhetlig menighetsplan» er det beskrevet hvordan tekst som er fylt inn i menighetens plan for trosopplæring kan flyttes over til helhetlig menighetsplan.

Hvordan opplever du forholdet mellom det menigheten har skrevet i sin trosopplæringsplan, og helhetlig menighetsplan?

HVA TENKER DU OM FORHOLDET MELLOM DET MENIGHETEN HAR SKREVET I SIN TROSOPPLÆRINGSPLAN, OG HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

SVARALTERNATIVER:

1. Det er vanskelig å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring passer inn i malen for helhetlig menighetsplan
2. –
3. –
4. –
5. Det er lett å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring» passer inn i malen for helhetlig menighetsplan
6. Vet ikke

HAR DU KOMMENTARER TIL DET MENIGHETEN SKAL FLYTTE OVER FRA SIN TROSOPPLÆRINGSPLAN TIL HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

AKTIVITETER

Om tiltakene er det foreslått at man skal kunne fylle inn:

- **Navn på aktivitet**
- **Målgruppens alder (kan gi en oversikt over hvor mange medlemmer som finnes i denne aldersgruppen og over hvilke grupper menigheten har tiltak for)**
- Målgruppens livssituasjon
- Hvordan jobbes det med frivillighet knyttet til tiltaket?
- Hvordan jobbes det med kommunikasjon knyttet til tiltaket?
- Tid for gjennomføring (legger grunnlag for å generere årshjul)
- Rapport fra gjennomføring av aktivitet

Spørreskjema til høring for «mal for helhetlig menighetsplan»

De uthevede feltene blir obligatoriske.

HVA TENKER DU OM INFORMASJONEN SOM ETTERSPORRER OM HVER AKTIVITET?

SVARALTERNATIVER:

- Er for detaljert
- Har et godt detaljnivå
- Er på et for generelt nivå

HAR DU ANDRE KOMMENTARER TIL INFORMASJONEN SOM MENIGHETEN SKAL FYLLE INN OM SINE AKTIVITETER?

FAGOMRÅDER

Aktivitetene i helhetlig menighetsplan skal merkes med hvilke fagområder aktiviteten tilhører. Et minimumsalternativ ville være å kun merke dem med «trosopplæring», «kirkemusikk» og/eller «diakoni», som er de tidligere sektorplanene som skal inn i helhetlig menighetsplan. Samtidig har mange menigheter aktiviteter som ikke er så lett å legge inn i ett av disse alternativene.

Alternativene som er foreslått, er derfor:

- Trosopplæring
- Musikk og kultur
- Diakoni
- Gudstjeneste
- Misjon
- Religionsdialog
- Barnehage/skole-kirke-samarbeid
- Pilegrim
- Samarbeid med andre institusjoner i lokalsamfunnet
- Økumenisk

En aktivitet kan merkes med flere temaer og slik uttrykke at det er tverrfaglig.

HVA SYNES DU OM ANTALLET FAGOMRÅDER?

SVARALTERNATIVER:

- Jeg synes dette er for mange alternativer
- Jeg synes dette er et godt antall alternativer
- Jeg synes dette er for få alternativer

HAR DU ANDRE KOMMENTARER TIL FAGOMRÅDENE SOM MENIGHETENE KAN MERKE AKTIVITETER MED?

Spørreskjema til høring for «mal for helhetlig menighetsplan»

VEILEDNINGSTEKSTER

Mal for helhetlig menighetsplan skal inneholde veiledningstekster som hjelper menighetene i utfylling av malen. I malen som er sendt på høring, ligger det en veiledningstekst under innledningen og fire veiledningstekster til det menigheten skal fylle ut av egen generell informasjon.

HAR DU KOMMENTARER TIL VEILEDNINGSTEKSTENE SOM LIGGER I SELVE MALEN?

HAR DU ANDRE TILBAKEMELDINGER TIL SELVE MALEN FOR HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

HAR DU KOMMENTARER TIL BAKGRUNNSDOKUMENTET SOM FORKLARER TENKINGEN BAK OG BRUKEN AV MAL FOR HELHETLIG MENIGHETSPLAN?

Høringssvaret ditt er straks registrert. Takk for dine innspill.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	004	20/04196-2	

Saksordfører: Odin A A Bohmann

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
84/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høring - endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

Vedlegg:

høringsnotat - endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkerådet har sendt på høring forslag til enkelte endringer i kirkeordningen med høringsfrist 30. november.

Kirkeordningen for Den norske kirke er det regelverket som i hovedsak erstatter kirkeloven når den nye trossamfunnsloven trer i kraft 1. januar 2021. Kirkeordningen ble vedtatt av Kirkemøtet i 2019, mens trossamfunnsloven ble vedtatt i 2020. Kirkerådet har funnet behov for å gjøre noen endringer i kirkeordningen som følger av at trossamfunnsloven ble litt annerledes enn lovforslaget. Det foreslås også noen endringer i annet regelverk som må gjøres for å følge opp bestemmelser i kirkeordningen.

Kirkerådet planlegger å fremme saken for Kirkemøtet 2021.

Endringer

Tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd –Kirkerådets myndighet

I kirkeordningen § 8 fjerde ledd er følgende fastsatt:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

Kirkeordningen forutsetter altså at Kirkemøtet må gi nærmere bestemmelser før Kirkerådet kan treffe slike vedtak. Tilsvarende bestemmelser i kirkeloven § 5 tredje ledd slo fast at departementet kunne foreta tilpasninger om kirkelig fellesråd uten nærmere bestemmelser om dette.

Første punktum om samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner, er en bestemmelse som har blitt benyttet i en del tilfeller. Det er derfor etablert forvaltningspraksis om hvordan slike saker skal behandles. Forsvarlig forvaltningspraksis

tilsier blant annet at berørte instanser, inkludert de berørte kommunene, blir hørt før et vedtak treffes.

Kirkerådet anser det som unødvendig at Kirkemøtet må fastsette nærmere bestemmelser om disse forholdene. For å forenkle kirkeordningen og omfang av regelverk, foreslås det derfor å oppheve formuleringene om «*etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet*»:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

Mulighet for suspensjon av tillitsvalgte

Kirkerådet foreslår å åpne opp for at en tillitsvalgt i kirkelige rådsorganer kan bli suspendert eller fjernet fra vervet hvis den tillitsvalgte bryter taushetsplikten eller opptrer på en måte som strider med trossamfunnsloven § 6. Trossamfunnsloven § 6 åpner for at Den norske kirke kan få avkortet tilskuddet om noen opptrer på vegne av Den norske kirke hvor vedkommende «utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter». Det foreslås at et slikt vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Fjerning av overflødige bestemmelser om økonomi

Etter lovforslaget som var kjent ved Kirkemøtet i 2019, var det forventet at det ville bli opp til Kirkemøtet å fastsette «regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon» for soknets økonomiforvaltning. Dette ble derfor tatt inn i kirkeordningen §§ 12 og 17. Den endelige trossamfunnsloven fastsetter imidlertid at det er departementet som gjør dette, jf. § 14 sjette ledd. Dette gjør at bestemmelsene i kirkeordningen blir misvisende, og det foreslås derfor at disse oppheves.

Oppheving av reglement for Bispemøtet

Kirkeordningen §§ 31 om Bispemøtet bygger på en kombinasjon av bestemmelsene i kirkeloven § 26 og reglementet for Bispemøtet. Begrunnelsen var at det ville gjøre reglementet for Bispemøtet overflødig, ved at de viktige bestemmelsene ble tatt inn i kirkeordningen. Øvrige bestemmelser kan Bispemøtet ved behov fastsette i sin egen forretningsorden. Fordi reglementet for Bispemøtet er gjort overflødig fra 1. januar 2021, foreslås det å oppheve reglement for Bispemøtet.

Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer

I kirkefagutvalgets rapport ble det foreslått å forenkle godkjenningsordningen for stolaer i regler for bruk av liturgiske klær. Det foreslås å følge det opp i denne saken.

Forslaget er at stolaer som utformes i tråd med en fastsatt veileder, trenger kun å bli sendt til orientering til biskopen. Biskopen vil fortsatt kunne godkjenne stolaer som ikke følger veilederen. Videre foreslås det at veilederen skal vedtas av Kirkerådet. En kunne ha vurdert om det burde være Kirkemøtet eller Bispemøtet som vedtok en slik veileder, men det anses mer aktuelt at Kirkemøtet fastsetter de overordnede reglene og Kirkerådet gir en nærmere veileder til dem. Siden en sak om symboler på stola kan anses å være en sak av læremessig karakter, vil Bispemøtet blir forelagt saken før Kirkerådet fastsetter veilederen i tråd med reglene i kirkeordningen § 30 fjerde og femte ledd.

Ombygging og utvidelse av kirker – klageordning og saksbehandlingsregler.

Kirkeordningen § 23 siste ledd fastsetter at «Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet». Dette betyr i utgangspunktet at Kirkemøtet snarest må fastsette nærmere regler om saksbehandling og klageadgang. Det foreslås i stedet å fastsette i kirkeordningen hvem som er klageinstans. De mest aktuelle klageorganene kan være Kirkerådet eller Den norske kirkes klagenemnd.

Kirkerådet har vurdert at det mest praktiske er at Kirkerådet er klageinstans ut fra de andre oppgavene Kirkerådet har på kirkebyggfeltet. Kirkerådet har blant annet ansvaret for å godkjenne oppføring av ny kirke og nedlegging av kirke, jf. § 23 fjerde ledd. Klageorganet vil selv kunne gi de nødvendige reglene for hvordan saksbehandling i slike saker skal finne sted. Kirkerådet foreslår derfor å fastsette følgende:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

Reglene om innmelding og utmelding

De reglene som gjelder for innmelding og utmelding av Den norske kirke er i dag fastsatt i en forskrift. Fra 1. januar 2021 vil bestemmelser om innmelding og utmelding av Den norske kirke ikke lenger være å regne som forskrift, men et regelverk fastsatt på ulovfestet grunnlag. Kirkeordningen § 4 femte ledd slår fast at Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke. Per 1. januar 2021 er det ingen regler om registrering av tilhørige, Det foreslås derfor å videreføre de innholdsmessige bestemmelsene om innmelding og utmelding som gjelder i dag, og legge til noen enkle regler for registrering av tilhørige i et nytt, samlet regelverk. Registreringen av tilhørige baserer seg på melding fra de som har foreldreansvaret.

Oppsummert

Det vedlagte høringsnotatet datert 24.09.20 drøfter og forklarer de foreslåtte endringene. Høringsnotatets siste del fra side 13. til 16 inneholder de konkrete forslagene til justert tekst i de aktuelle paragrafene.

Stiftsdirektør oppfatter at de endringer som foreslås er fornuftige tilpasninger og forenklinger for å sikre at regelverket fungerer i tråd med hensikten. Det anbefales derfor at bispedømmerådet støtter de foreslåtte endringene.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd støtter forslag til endringene i kirkeordningen som foreslått i høringsnotat fra Kirkerådet datert 24.09.20.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Høring – endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

Høringsnotat 24. september 2020

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet.....	2
3. Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt	3
4. Virkningen av brudd på trossamfunnsloven § 6.....	4
5. Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer.....	6
6. Ombygging og utvidelse av kirker – klageordning og saksbehandlingsregler	6
7. Reglene om innmelding og utmelding – endring av reglenes rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige	8
8. Oppheving av reglement for Bispemøtet	10
9. Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer	10
10. Økonomiske og administrative konsekvenser	12
Vedlegg: Forslag til endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler	13

1. Innledning

Kirkeordningen for Den norske kirke ble vedtatt 30. mars 2019. Kirkeordningen bygget på forslaget til ny trossamfunnslov i departementets høringsnotat fra 2017. I juni 2019 fremmet departementet en proposisjon med et oppdatert lovforslag, jf. Prop. 130 L (2018–2019), og Stortinget vedtok dette med noen endringer april 2020. Den vedtatte trossamfunnsloven er på noen punkter litt annerledes enn lovforslaget fra departementet i 2017, noe som medfører at det er nødvendig å foreta noen endringer i kirkeordningen. Kirkeordningen har også slått fast at kirkeordningen på enkelte punkter må følges opp med nærmere bestemmelser i underliggende regelverk. I denne høringen fremmer Kirkerådet forslag til noen endringer i kirkeordningen og i enkelte andre regler for å følge opp dette. Samtidig foreslås det en liten endring i regler for bruk av liturgiske klær, for å følge opp kirkefaggjennomgangen som ble gjennomført våren 2020. Kirkerådet planlegger å fremme saken for Kirkemøtet 2021.

2. Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet

I kirkeordningen § 8 fjerde ledd er følgende fastsatt:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

Kirkeordningen forutsetter altså at Kirkemøtet må gi nærmere bestemmelser før Kirkerådet kan treffe slike vedtak. Tilsvarende bestemmelser i kirkeloven § 5 tredje ledd slår fast at departementet kunne foreta tilpasninger om kirkelig fellesråd uten nærmere bestemmelser om dette.

Første punktum om samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner, er en bestemmelse som har blitt benyttet i en del tilfeller. Det er derfor etablert forvaltningspraksis om hvordan slike saker skal behandles. Forsvarlig forvaltningspraksis tilsier blant annet at berørte instanser, inkludert de berørte kommunene, blir hørt før et vedtak treffes.

Kirkerådet er ikke kjent med at annet punktum om samtykke til å foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd har blitt benyttet. Det kan i seg selv tilsi at det er unødvendig at Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om slike eventuelle tilpasninger. Forarbeidene til bestemmelsen peker at det kan være aktuelt å benytte den «i forbindelse med sammensetningen av fellesråd i kommuner med særlig mange sokn, hvor antallet medlemmer av fellesrådet (...) vil kunne bli uforholdsmessig høyt» (Ot.prp. nr. 64 (1994–1995) side 52).

Kirkerådet anser det derfor som unødvendig at Kirkemøtet må fastsette nærmere bestemmelser om disse forholdene. For å forenkle kirkeordningen og omfang av regelverk, foreslås det derfor å oppheve formuleringene om «etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet»:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ samtykke til etablering av kirkelig fellestråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellestråd.

3. Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt

Fra 1. januar 2021 vil det ikke lenger være lovbestemt at forvaltningsloven skal gjelde for kirkelige organer, men den vil gjelde for kirkelige organer som følge av at Kirkemøtet har fastsatt det i kirkeordningen § 42 første ledd. Unntaket er der kirkelig fellestråd er gravplassmyndighet, hvor det er lovbestemt at gravplassmyndigheten skal følge forvaltningsloven.¹ En konsekvens av dette er at brudd på *forvaltningsmessig* taushetsplikt ikke lenger vil kunne straffes i medhold av straffeloven §§ 209 og 210, med unntak av det som gjelder for gravplassforvaltningen. Den såkalte *kallsmessige* eller *yrkesmessige* taushetsplikten som prester i Den norske kirke og deres «hjelpere» har etter straffeloven § 211, videreføres.

For ansatte vil brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt være tjenesteforsømmelse som kan følges opp med arbeidsrettslige sanksjoner. For kirkelige organer vil det i hovedsak ikke være noen sanksjonsmuligheter.² Kirkerådet mener det er viktig at Den norske kirke fortsatt sikrer at brudd på taushetsplikt vil få konsekvenser. Noe annet vil kunne svekke Den norske kirkes tillit i samfunnet og blant kirkemedlemmene.

Kirkerådet anser det ikke som tillitvekkende at rådsmedlemmer kan bryte kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt, uten at det vil kunne få konsekvenser for disse medlemmene. Kirkerådet foreslår derfor en endring i kirkeordningens § 10 som åpner opp for at et rådsmedlem som bryter taushetsplikten vil kunne bli fratatt rådsvervet, slik at denne type brudd på taushetsplikt kan få konsekvenser. Det foreslås at det er rådet selv som kan frata vedkommende vervet.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv er inngripende, mener Kirkerådet at det bør etableres en klageadgang for slike vedtak. Også et vedtak om ikke å frata et rådsmedlem som har brutt taushetsplikten vervet, bør kunne påklages. Videre er det slik at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er

¹ Det følger av forvaltningsloven § 1 tredje punktum.

² Unntaket er igjen for gravplassmyndigheten: Fellestrådsmedlemmer og menighetsrådsmedlemmer i ettsoknstråd som bryter taushetsplikt i forbindelse med gravplassforvaltningen vil kunne straffes etter straffeloven §§ 209 og 210.

bestemmelsen gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet også, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Siden endringen får konsekvenser for menighetsråd, kirkelig fellelråd, bispedømmeråd og Kirkerådet, tilsier det at klageinstans bør være Den norske kirkes klagenemnd. Det er også begrunnet i at klagenemnda etter sin sammensetning har betydelig juridisk og teologisk kompetanse, noe som gjør det til et velegnet klageorgan for slike saker.

Kirkerådet foreslå følgende nye bestemmelse som et nytt fjerde ledd i kirkeordningen § 10:

Hvis det kan legges til grunn at et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Når det foreslås en formulering om at «det kan legges til grunn at et rådsmedlem» har opptrådt i strid med bestemmelsen, innebærer det at rådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har brutt taushetsplikten.

4. Virkningen av brudd på trossamfunnsloven § 6

Trossamfunnsloven § 6 inneholder bestemmelser om statens grunnlag for å nekte eller avkorte tilskudd til tros- og livssynssamfunn når samfunnet, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet, «utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter». Bestemmelsen er også gjort gjeldende for Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 14 femte ledd.

Om kirkelig ansatte bryter trossamfunnsloven § 6, kan det følges opp av kirkelige arbeidsgiverorganer med arbeidsrettslige reaksjoner. Når det gjelder rådsmedlemmer er muligheten til å følge opp med sanksjoner begrenset, ut over det som følger av kirkeordningen § 10 tredje ledd om suspensjon og fratredelse ved siktelse, tiltale eller dom for visse straffebud. Det kan tenkes at for eksempel en menighetsrådsleder bryter trossamfunnsloven § 6. Kirkerådet mener det i et slik tilfelle bør være mulig å forfølge dette med sanksjoner. Kirkerådet foreslår derfor å endre kirkeordningen § 10 for å åpne opp for at Kirkerådet kan treffe vedtak om å frata rådsmedlemmer vervet. Vilåret for slikt vedtak er at det må kunne legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til et verv for menighetsråd eller kirkelig fellelråd har brutt trossamfunnsloven § 6. Videre foreslås det at Kirkerådet også bør kunne midlertidig suspendere vedkommende rådsmedlem fra vervet inntil saken om å vurdere om det er grunnlag til å frata vedkommende vervet er avgjort.

Til forskjell fra andre tilfeller hvor rådet gjør vedtak om at et medlem må tre ut av rådet, f.eks. etter dom i § 10 tredje ledd, og i forslaget til nytt § 10 fjerde ledd (se avsnitt 3), er det her foreslått at det er Kirkerådet, og ikke rådet selv, som treffer vedtak om å frata vedkommende medlem vervet. Det er flere grunner for det. For det første har det sammenheng med at det er Kirkerådet som er ansvarlig for forvaltningen av det statlige tilskuddet og står for kontakten og oppfølgingen med departementet i saker hvor det eventuelt skulle oppstå grunnlag for å nekte statstilskuddet til Den norske kirke. For det andre kan det tenkes en situasjon hvor det er

et menighetsråd, eller et flertall i menighetsrådet, som for eksempel gjør vedtak om å bryte et lovbestemt diskrimineringsforbud eller på annen måte opptrer i strid med bestemmelsen. I så tilfelle er det nødvendig at et organ på et annet nivå kan tre inn og treffe et vedtak om fratredelse. Videre er det slik at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er bestemmelsen gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet også, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Det gjør at det ikke vil være naturlig å la biskopen treffe et slikt vedtak.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv en inngripende, bør det etableres en klageadgang for slikt vedtak. Kirkerådet foreslår at Den norske kirkes klagenemnd bør være klageinstans, ut fra samme begrunnelse som i pkt. 3. Forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak, herunder kravet til at saken er opplyst, forhåndsvarsel, klageprosedyrer mv., skal anvendes på Kirkerådets vedtak. Dette følger av at vedtaket er bestemmende for rådsmedlemmets rettigheter og plikter, jf. kirkeordningen § 42 første ledd.

Kirkerådet foreslår følgende bestemmelse:

Hvis det kan legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Når det foreslås en formulering om at «det kan legges til grunn at et rådsmedlem» har opptrådt i strid med bestemmelsen, innebærer det at Kirkerådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har opptrådt i strid med bestemmelsen.

I lys av forslaget om at Den norske kirkes klagenemnd skal være klageorgan etter forslagene i punkt 3 og 4, foreslås det av pedagogiske grunner at dette tas med i opplistingen over Den norske kirkes klagenemnds oppgaver i kirkeordningen § 33 ved en endring av første ledd bokstav a:

Klagenemnda

- a) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- b) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- c) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- d) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- e) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

5. Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer

Etter lovforslaget som var kjent ved Kirkemøtet i 2019, var det forventet at det ville bli opp til Kirkemøtet å fastsette «regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon» for soknets økonomiforvaltning. Dette ble derfor tatt inn i kirkeordningen §§ 12 og 17. Den endelige trossamfunnsloven fastsetter imidlertid at det er departementet som gjør dette, jf. § 14 sjette ledd. Et forslag til forskrift om økonomiforvaltning i sokn i Den norske kirke er sendt på høring fra Barne- og familiedepartementet. Denne inneholder regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon. Dette gjør at bestemmelsene i kirkeordningen blir misvisende, og Kirkerådet foreslår derfor at disse oppheves.

Departementet har i Prop. 130 L (2018–2019) lagt til grunn at det på lengre sikt «neppe [er] formålstjenlig, og i alle fall ikke prinsipielt riktig, at departementet fastsetter særlige forskrifter om regnskapsføring i soknet» (side 233). I den nevnte høringen har departementet også utarbeidet et forslag til en forskrift til en neste etappe, hvor en del av reglene bør fastsettes av Kirkemøtet og en del bør fastsettes av departementet. En opphevelse av bestemmelsene i kirkeordningen er ikke til hinder for at Kirkemøtet i fremtiden vil kunne fastsette slike regler.

Kirkerådet foreslår altså å oppheve kirkeordningen § 12 tredje ledd annet punktum og § 17 fjerde ledd annet punktum.

6. Ombygging og utvidelse av kirker – klageordning og saksbehandlingsregler

Kirkeordningen § 23 siste ledd fastsetter at «Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen *etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet*».

Dette betyr at Kirkemøtet så snart som mulig må fastsette nærmere regler om saksbehandling og klageadgang. I dag er bestemmelsene om saksbehandling og klage gitt av departementet i samband med delegasjon av myndighet fra departementet til biskopen. I en overgangsperiode frem til Kirkemøtet kan fastsette nærmere regler om saksbehandling og klageadgang, legger Kirkerådet opp til at disse reglene fortsatt skal gjelde så langt de passer, med de tilpasninger som er nødvendige.

Kirkemøtet la i sitt vedtak opp til at slike regler om saksbehandling og klageadgang ikke skal gis i selve kirkeordningen. Kirkerådet mener det vil gi en bedre regelteknisk løsning om enkelte hovedprinsipper tas inn i kirkeordningen. Den viktigste fordel er at denne løsningen er mer pedagogisk, ved at kirkeordningen vil vise de viktigste elementene og ikke bare gi en henvisning til andre regler.

Det betyr at § 23 må endres noe. Kirkerådet foreslår at § 23 endres slik at bestemmelsen selv fastsetter hvilket organ som skal være klageinstans samt noen hovedprinsipper om saksbehandlingen. På denne måten blir det fremdeles Kirkemøtet som – slik § 23 i dag

bestemmer – gir nærmere regler om saksbehandling og klageadgang. Forskjellen består i at det med denne løsningen vil være det utpekte klageorganet som gir mer utfyllende bestemmelser. I dag er det som nevnt departementet som har gjort dette, jf. brev til biskopene av 15. april 2000.³ Det organ Kirkemøtet utpeker som klageinstans, vil kunne gjøre det samme i kraft av det over- og underordningsforhold som etableres ved at organet blir utpekt til klageinstans. Departementet har blant annet omtalt hvilke saker biskopen skal konsultere Riksantikvaren i og hvem som har rettslige klageinteresse. Samtidig har departementet gitt en forklaring av hva som menes med ombygging og utvidelse. Kirkelovens forarbeider ga her lite veiledning.

De mest aktuelle klageorganene er Kirkerådet eller Den norske kirkes klagenemnd.

Kirkemøtet har av prinsipielle grunner tidligere lagt vekt på å unngå å sette biskopene i et underordningsforhold til Kirkerådet. Hvis Kirkerådet er klageinstans, vil et underordningsforhold bli etablert i denne sakstypen.

Isolert sett vil dette tale for å legge oppgaven til Den norske kirkes klagenemnd. Det kan imidlertid reises innvendinger mot dette alternativet.

Den norske kirkes klagenemnd egner seg dårlig i denne type saker. Nemnda har gjennom sin sammensetning sin faglige tyngde i saker av teologisk og juridisk karakter. Sammensetningen er en følge av den type saker nemnda i dag er tildelt. Kirkerådet mener det er lite ønskelig å endre sammensetningen til nemnda for at den skal kunne få tildelt denne sakstypen – som først og fremst stiller krav til bygningsfaglige og arkitekturhistoriske kunnskaper.

Klagenemnda har administrativ bistand. Den eller de personer som gir denne, så vel som klagenemnda selv, vil måtte sørge for at saken er så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd sammenholdt med kirkeordningen 42 første ledd.

På tross av sistnevnte mener Kirkerådet allikevel at Kirkerådet peker seg ut som den foretrukne klageinstans i slike saker. Et viktig hensyn er at Kirkerådet fra før er tildelt andre oppgaver på kirkebyggfeltet. Kirkerådet har ansvaret for å godkjenne oppføring av ny kirke og nedlegging av kirke etter § 23 fjerde ledd samt salg av kirke etter § 20 annet ledd. Særlig saker om godkjenning av nye kirker har *klare likhetstrekk* til sakene om ombygging og utvidelse av eksisterende kirker.

Kirkerådet foreslår slik endret ordlyd i § 23 siste ledd:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

³ Også det såkalte kirkerundskrivet inneholder bestemmelser om hvordan disse sakene skal behandles, herunder om klageordningen. Se Rundskriv T-3/2000 fra Kirke-utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet, *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser kulturminne og kulturlandskap*.

Kirkerådet vil kunne gi saksbehandlingsregler knyttet til klagesaker – begrenset til bestemmelser som supplerer forvaltningsloven. Kirkerådet kan derfor ved brev, rundskriv eller instruks til biskopene redegjøre for hvordan slike klagesaker skal behandles. Som en følge av det overordningsforhold Kirkerådet kommer i overfor biskopene i denne sakstypen gjennom å være klageorgan, vil Kirkerådet også kunne gi saksbehandlingsregler knyttet til biskopenes vedtak. Det kan blant annet omfatte hvilke sakstyper biskopen skal konsultere Riksantikvaren i, herunder knyttet til den enkelte kirkes vernestatus.

I medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd ventes Kongen å gi forskrift om forvaltningen av de kulturhistorisk verdifulle kirker. Også Kongens bestemmelser vil kunne få betydning for biskopens saksbehandling.

7. Reglene om innmelding og utmelding – endring av reglenes rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige

De reglene som gjelder for innmelding og utmelding av Den norske kirke er i dag fastsatt i en forskrift. Fra 1. januar 2021 vil bestemmelser om innmelding og utmelding av Den norske kirke ikke lenger være å regne som forskrift, men et regelverk fastsatt på ulovfestet grunnlag. Dette følger av trossamfunnsloven § 2 annet ledd.

Kirkeordningen § 4 femte ledd slår fast at Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke.

Per 1. januar 2021 er det ingen regler om registrering av tilhørige. Kirkerådet vil i annen sammenheng ta opp en overgangsordning. Det foreslås å fastsette regler på Kirkemøtet i 2021 som i hovedsak viderefører de innholdsmessige bestemmelsene om innmelding og utmelding som gjelder i dag, og legge til noen enkle regler for registrering av tilhørige i et nytt, samlet regelverk. Registreringen av tilhørige baserer seg på melding fra de som har foreldreansvaret.

Når regelverket for innmelding og utmelding av Den norske kirke først tas opp til revisjon, forslås det å gjøre noen mindre endringer:

- I paragrafene om innmelding og utmelding, er det i dag en parentes etter Kirkerådet hvor det står (Den norske kirkes medlemsregister). Denne parentesen foreslås opphevet. Registrering av innmeldinger og utmeldinger, uavhengig av om de rettes til lokal kirkebokfører eller til Kirkerådet, skal registreres i medlemsregisteret, jf. trossamfunnsloven § 17 annet ledd og forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 3 bokstav a.
- Det foreslås å ta inn at den som melder seg inn som medlem av Den norske kirke, om mulig skal gi opplysninger om mobilnummer og epostadresse. Siden de fleste innmeldinger skjer ved dåp, vil dette i liten grad ha betydning. Det vil likevel være et grep for å få kontaktinformasjon fra voksne som melder seg inn i Den norske kirke.
- Siste ledd i nåværende § 2 har slått fast at dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest. Denne bestemmelsen har vært tatt med for å regulere de tilfeller hvor noen tar kontakt med Den norske kirke for å melde seg ut, men der de ikke er registrert i medlemsregisteret. Denne bestemmelsen anses ikke nødvendig å videreføre.
- Det foreslås også noen språklige endringer.

Det nye i regelverket er en paragraf om registrering av tilhørige. Kirkeordningen § 4 tredje og fjerde ledd slår fast at:

Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen dersom foreldrene er medlemmer.

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene gir melding om det. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem, faller tilhørigheten bort.

Forslaget til § 3 i regelverket regulerer nærmere melding av tilhørige til Den norske kirke. Slik melding gir Den norske kirke et behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b og artikkel 9 nr. 2 bokstav d.

Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b slår fast at behandling av personopplysninger «bare er lovlig dersom og i den grad minst ett av følgende vilkår er oppfylt: (...) b) behandlingen er nødvendig for å oppfylle en avtale som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse».

Videre slår personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav d fast at «en stiftelse, sammenslutning eller et annet ideelt organ hvis mål er av politisk, religiøs eller fagforeningsmessig art» vil kunne behandle personopplysninger

«som ledd i organets berettigede aktiviteter og med nødvendige garantier, forutsatt at behandlingen bare gjelder organets medlemmer eller tidligere medlemmer eller personer som på grunn av organets mål har regelmessig kontakt med det, og at personopplysningene ikke utleveres til andre enn nevnte organ uten de registrertes samtykke.»

Det konkrete betydningen av melding om tilhørighet vil være at det blir inngått en avtale som gir Den norske kirke grunnlag til å invitere de tilhørige til trosopplæring og andre kirkelige aktiviteter.

Forslaget er i tråd med kirkeordningen, hvor det er presisert at foreldrene må gi slik melding. Foreldrene betyr i denne sammenheng de eller den som har foreldreansvaret for barnet. Registrering av tilhørige forutsetter enighet blant foreldrene (såfremt de har felles foreldreansvar). Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Sistnevnte sikter til en eventuell registrering gjennom Den norske kirkes selvbetjeningsløsning. I likhet med innmelding som medlem i Den norske kirke, foreslås det å presisere at kirkebokføreren eller Kirkerådet skal påse at kirkeordningens vilkår er til stede, jf. § 4 første og annet ledd. Hvis det er tvil om hvem som har foreldreansvaret, kan disse be om attest for foreldreansvaret.

Se vedlagte forslag til nye regler om innmelding i og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke.

8. Oppheving av reglement for Bispemøtet

Kirkeordningen §§ 31 om Bispemøtet bygger på en kombinasjon av bestemmelsene i kirkeloven § 26 og reglementet for Bispemøtet. Begrunnelsen var at det ville gjøre reglementet for Bispemøtet overflødig, ved at de viktige bestemmelsene ble tatt inn i kirkeordningen. Øvrige bestemmelser ble det lagt opp til at Bispemøtet kan fastsette i sin egen forretningsorden. Det gjelder reglementets §§ 3 og 4 første til fjerde punktum:⁴

§ 3. Bispemøtet samles normalt tre ganger årlig.

§ 4. Bispemøtet har et arbeidsutvalg som består av preses, visepreses og ett medlem valgt blant de øvrige biskoper. Preses utnevnes etter en forutgående nominasjonsprosess, jf. regler om nominasjon mv. ved utnevning av biskoper § 7.

Bispemøtet velger selv visepreses og det øvrige medlem for to år om gangen.

Arbeidsutvalget har under ledelse av preses det løpende arbeid med Bispemøtets saker.

Fordi reglementet for Bispemøtet er gjort overflødig fra 1. januar 2021, foreslås det opphevet. Det følger av forvaltningsloven § 37 annet ledd at forslag om å oppheve en forskrift også som hovedregel må sendes på høring.

9. Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer

I regler for bruk av liturgiske klær er følgende i dag fastsatt:

2. Godkjenning og bemyndigelse

2.1 Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse for alba samt stoff, farge og symboler for stola etter de presiseringer som Kirkerådet gir. I tvilstilfelle legger biskopen saken frem for Kirkerådet til uttalelse.

Utvalget for gjennomgang av kirkefagforvaltningen i Den norske kirke uttalte følgende i sin rapport:

«Utvalget mener at man bør etterstrebe, der det er tjenlig, å standardisere godkjenningsordninger med detaljert regelverk og påfølgende orientering til det aktuelle organet om hva som velges innenfor dette regelverket. Et konkret felt hvor dette er nærliggende, er å endre regelverket slik at det kun skal orienteres om utforming av stolaer så lenge denne befinner seg innenfor veiledningen som er tilgjengelig på kirken.no.» (side 47).

Utvalgets rapport har vært på høring våren 2020. I høringen var det bred tilslutning til forslaget. 19 av de som avga hørings svar var enige i anbefalingen. 3 var uenige. På bakgrunn av dette ble det i kirkefaggjennomgangen konkludert med at regelverket for stolaer skal foreslås forenklet. Kirkerådet fremmer derfor forslag om dette.

⁴ Reglementets § 4 femte punktum er tatt inn i kirkeordningen § 31 som femte ledd.

Ved at biskopen orienteres om stolautformingen, i stedet for å måtte saksbehandle og godkjenne de enkelte stolaer, vil det innebære at det kan brukes mindre ressurser på slik saksbehandling. Samtidig vil biskopen gjennom orienteringen kunne følge opp stolautforming som ikke er i tråd med veiledningen.

I dag har Kirkerådet ved Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet en veileder om til symboler på stola. For fremtiden foreslås det at denne veiledningen vedtas av Kirkerådet. Det kunne ha vært vurdert om veiledningen bør vedtas av Kirkemøtet eller av Bispemøtet. Kirkerådet mener at Kirkemøtet primært bør fastsette overordnede regler, mens nærmere veiledning bør fastsettes av Kirkerådet. Det vanlige er at det er Kirkerådet som fastsetter veiledninger til regler som er fastsatt av Kirkemøtet, se f.eks. Kirkemøtets vedtak om å be Kirkerådet «om å utarbeide en justert veiledning til Regler for bruk av kirkene» i sak KM 16/15.

Siden biskopene har en tilsynsrolle hvor de etter forslaget orienteres om utforming av stolaer, og kan godkjenne stolaer som er utenfor veiledningen, kunne det også vurderes om det ville være naturlig at Bispemøtet utarbeider slik veiledning. Siden det er Kirkerådet som er ansvarlig saksforbereder for Kirkemøtet og har ansvar for å følge opp Kirkemøtets vedtak i denne type saker, anses det som naturlig å lag Kirkerådet fastsette veiledningen.

Fordi utforming av symboler på stolaen kan sies å være en sak av læremessig karakter, vil reglene i kirkeordningen om Bispemøtets deltakelse i saksbehandlingen der Kirkerådet er vedtaksorgan, tre inn ved behandlingen av veilederen. Det innebærer at veiledningen må forelegges for Bispemøtet, før saken behandles i Kirkerådet. Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkerådet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Hvis Kirkerådets vedtak i andre gangs behandling ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding, oversendes saken til Kirkemøtet for avgjørelse. Dette følger av kirkeordningen § 30 fjerde og femte ledd.

Nåværende bestemmelse handler både om «stoff, farge og symboler for stola». Forslaget gjelder kun om utforming av symboler på stola, ikke om stoff og farge. Dette har bakgrunn i at pkt. 1.3 inneholder bestemmelser om stoff og farge for stola. Det heter blant annet at «[s]toffet skal være et fastvevd og holdbart materiale som faller godt» og at «[f]argen på stolaen bestemmes av kirkeåret og de kirkelige handlinger etter retningslinjer for liturgiske farger. Fargene er hvitt, rødt, fiolett og grønt». Kirkerådet legges til grunn at det i praksis ikke er behov for å videreføre biskopens godkjenningsmulighet for stoff og farge på stola som avviker fra reglene i pkt. 1.3.

Forslaget fra kirkefagutvalget berører ikke spørsmålet om utforming av alba. Regler for liturgiske klær punkt 2.1 inneholder også bestemmelser om dette: Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse av alba. Reglens punkt 1.2 inneholder imidlertid allerede nærmere bestemmelser om hva som er godkjent alba til bruk i Den norske kirke. Kirkerådet fastsetter etter denne bestemmelsen nærmere presiseringer for utforming og valg av stoff. Bestemmelsen om alba er derfor i praksis overflødig, og kan oppheves.

Kirkerådet foreslår etter dette at punkt 2 i regler for bruk av liturgiske klær skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til nye regler om innmelding, utmelding og registrering av tilhørighet medfører at det må utarbeides nye administrative rutiner for å registrere tilhørige.

Forslaget om at Kirkerådet skal være klageorgan for biskopens vedtak om ombygging og utvidelse av kirker, gjør at klageorganet vil kunne dra nytte av den fagkompetanse som Kirkerådet allerede besitter.

Forslagene om at Den norske kirkes klagenemnd skal bli klageorgan ved suspensjon og fratakelse av verv, vil medføre at klagenemnda får noen flere oppgaver enn det de har i dag. Det er imidlertid ventet at dette først og fremst vil være bestemmelser som har symbolsk og preventiv kraft, og som i liten grad vil bli aktuelle å benytte.

Forslaget om forenkling av godkjenningsordningen for symboler på stola, vil medføre en forenkling av kirkefagforvaltningen hos biskopene og bispedømmekontorene, da det ikke vil være nødvendig å saksbehandle orienteringer om stolaer som er innenfor veilederens alternativer.

Vedlegg: Forslag til endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

1. Forslag til endringer i kirkeordningen

I

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

§ 10 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

Hvis det kan legges til grunn at et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Hvis det kan legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Någjeldende § 10 fjerde ledd blir nytt sjette ledd.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er fastsatt. ~~Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.~~ Avgjørelse om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, tilskudd til kirkelig virksomhet fra kommunen eller kirkens virksomhet nasjonalt og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon

for å løse oppgaver i soknene. ~~Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.~~

§ 23 femte ledd skal lyde:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen ~~etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.~~ Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

§ 33 første ledd skal lyde:

Klagenemnda

- f) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- g) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- h) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- i) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- j) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

II

Endringene trer i kraft fra 1. mai 2021.

2. Forslag til regler om innmelding i og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke

§ 1. Innmelding

Innmelding som medlem i Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (~~Den norske kirkes medlemsregister~~). Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Den som melder seg inn som medlem i Den norske kirke, må være døpt med kristen dåp og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) mobilnummer og epostadresse (om mulig),
- e) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- f) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- g) opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.

En innmelding som mangler opplysningene i første ledd bokstav d, er likevel gyldig.

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at ~~lovens~~ kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 2. Utmelding

Utmelding *som medlem* av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (~~Den norske kirkes medlemsregister~~). Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

~~Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest.~~

§ 3. Registrering av tilhørighet

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene melder barnet inn som tilhørig i Den norske kirke. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. De som melder barnet inn som tilhørig, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer).

Melding etter første ledd skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted eller til Kirkerådet. Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Er barnet bosatt i utlandet, gjelder regelen i § 1 første ledd annet punktum tilsvarende.

Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem av Den norske kirke, faller tilhørigheten bort. Personer som har fylt 15 år, kan selv sende melding om at tilhørigheten skal opphøre. Det samme kan de som har foreldreansvaret for et barn under 15 år.

Ved melding om tilhørighet skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 4. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding *som medlem eller tilhørig* til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding *som medlem eller tilhørig* til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

§ 5. Varsling

Når inn- og utmelding *som medlem og melding om tilhørighet* skjer hos Kirkerådet, skal det så snart som mulig gis melding til kirkebokfører i vedkommendes bostedsmenighet etter

nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet. Kirkebokfører bør så snart melding er mottatt sørge for at det blir tatt kontakt med den som er innmeldt.

§ 6. Ikrafttredelse

~~Forskriften~~ Reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 12. april 2016 nr. 1205 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

3. Reglement 11. april 2016 nr. 1811 for Bispemøtet oppheves.

4. I regler for bruk av liturgiske klær gjøres følgende endringer:

Punkt 2 skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	004	20/04198-2	

Saksordfører: Markus Westermoen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
85/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Høring - regelverk langtidsutleie av kirker**Vedlegg:**

høringsnotat - langtidsutleie av kirker

Saksorientering

Agder og Telemark bispedømmeråd har fått til høring sak angående langtidsutleie av kirker. Høringsfristen er satt til 30. november.

Da Kirkemøtet i 2019 vedtok den nye kirkeordningen, valgte Kirkemøtet å videreføre kirkelovens kapittel 3 om kirkebygg. De eneste endringer Kirkemøtet vedtok, var de helt nødvendige tilpasninger som følge av at departementet ikke lenger ville være tildelt myndighet på kirkebyggfeltet, slik det har hatt etter kirkeloven.

Kirkerådet mener det fortsatt vil være behov for et vern mot disposisjoner som kan hindre fremtidig bruk av kirken. Kirkerådet viser i denne forbindelse til at de hensyn som begrunner dagens forbud, ikke har tapt sin aktualitet. Dette taler for at det generelle forbudet mot å stifte bruksrettigheter i kirker videreføres. Samtidig kan det generelt åpnes for unntak gjennom en godkjenningsordning som omfatter det samme som forbudet, det vil si «kirken» – som her fortsatt skal forstås som både bygget og kirketomten (hele den matrikulerte eiendom). Dette er Kirkerådets forslag, som innebærer en viss oppmykning sammenlignet med dagens ordning.

Kirkerådet forslag er at både forbudet som videreføres, og den nye godkjenningsordningen med mulighet for unntak fra forbudet, skal omfatte bruksretter i tråd med alminnelig juridisk språkbruk. Dette betyr at også andre bruksretter over kirken og kirketomten enn langtidsutleie av kirkebygget vil forutsette godkjenning. Bare å skille ut langtidsutleie av kirkebygget fremstår som en lite ønskelig løsning. Det vil dermed fremdeles vil være behov for å avklare om en disposisjon er å anse som en bruksrett og dermed i utgangspunktet forbudt. Et avgrensningsspørsmål ville for øvrig også oppstå ved å innføre begrepet langtidsutleie i paragrafen.

I ovennevnte vedtak fra 2015 tok ikke Kirkemøtet stilling til spørsmålet om godkjenningsordning ved langtidsutleie.

Spørsmålet er om det skal være bispedømmerådet eller biskop som innehar godkjenningsordning. Det vises til vedlegget for drøftingen rundt dette. Kirkerådet

konkluderer etter en vurdering på at dette bør tillegges biskop. Dette begrunnes med at biskopen har tilsynsmyndighet over bruken av kirkene etter tjenesteordning for biskop § 5 annet ledd, jf. også regler for bruk av kirkene § 4 annet ledd m.fl. Samtidig vil langtidsutleie av en kirke i betydelig grad kunne berøre biskopens myndighet knyttet til kirkens inventar og utstyr. Av betydning er også biskopens forordningsmyndighet.

Kirkerådet foreslår konkret at dette hjemles gjennom følgende ordlyd i aktuell §.

*§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning i rådighet
Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet. Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det. På samme vilkår kan biskopen samtykke i påhefte av bruksretter. I saker etter tredje punktum kan Kirkerådet gi retningslinjer for saksbehandlingen.*

Stiftsdirektør anbefaler at man slutter seg til den vurderingen som er gjort av kirkerådet, og anbefaler den foreslåtte ordlyden.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til det fremlagte forslaget til endring av kirkeordningens §20 vedrørende langtidsutleie av kirker.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Høring – langtidsutleie av kirker

Høringsnotat 24. september 2020

1. Bakgrunnen for Kirkerådets forslag – Kirkemøtets prinsippvedtak

Da Kirkemøtet i 2019 vedtok den nye kirkeordningen, valgte Kirkemøtet å videreføre kirkelovens kapittel 3 om kirkebygg. De eneste endringer Kirkemøtet vedtok, var de helt nødvendige tilpasninger som følge av at departementet ikke lenger ville være tildelt myndighet på kirkebyggfeltet, slik det har hatt etter kirkeloven.

Slike tilpasninger ble blant annet gjort i kirkeordningens bestemmelse i § 20 om forvaltning av kirkene og rådighetsbegrensninger overfor kirkens eier, jf. i dag kirkeloven § 18. Her ble departementets myndighet i henhold til loven overført til Kirkerådet.

Første og annet ledd i kirkeloven § 18 har slik ordlyd:

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Departementet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

I sin saksorientering fra 2019 redegjorde Kirkerådet slik om sitt høringsforslag – som ble opprettholdt i forslaget til Kirkemøtet – om *ikke* å endre kirkelovens bestemmelse på dette punkt:

En særlig problemstilling som ble vurdert, er langtidsutleie av kirker. I situasjoner der kirkeforvaltningen står overfor store avgjørelser, som å ta en kirke ut av bruk, langtidsutleie, avhending eller nedleggelse, kan det stilles spørsmål om hvor langt fellesrådets myndighet til å disponere over kirkebygget rekker. Biskopen forordner gudstjenester i kirkene, og regelverket for bruk av kirker regulerer menighetsrådets bruk av kirker. Når en kirke ikke lenger har forordnete gudstjenester og videre bruk skal avgjøres, er gode lokale prosesser viktige (sak KM 06/19 side 49).

Kirkemøtet fulgte Kirkerådets anbefaling, og slik lyder nå kirkeordningen § 20 første og annet ledd:

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning av rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

På grunn av nevnte videreføring av kirkelovens ordning, er det to sider av samme sak om det nedenfor vises til kirkeloven § 18 eller til kirkeordningen § 20. Enkelte steder er det mest naturlig å omtale kirkeloven.

I sak KM 15/15 Prinsipper for kirkebygg vedtok Kirkemøtet at i «*et fremtidig regelverk bør det gis mulighet for langtidsutleie av kirkebygg*».

Vedtaket bygger på den forutsetning at langtidsutleie av kirkebygg ikke er tillatt etter kirkeloven – eller i det minste at dette ikke er tilstrekkelig klart til at en ren videreføring av kirkeloven § 18 vil gi tilstrekkelig hjemmel for denne type disposisjoner.

Det er først ved opphevelsen av kirkeloven at Kirkemøtet har myndighet til å vedta en annen ordning enn den kirkeloven har inneholdt.

Spørsmålet om det er adgang til langtidsutleie av kirker, har hittil først og fremst måttet finne sin løsning ved å fastsette rekkevidden av kirkelovens forbud i § 18 annet ledd mot påhefte av bruksretter over kirker. Se nedenfor i pkt. 2 om tolkningen av dette forbudet, herunder om hva som menes med det rettslige begrepet bruksretter.

Utleiespørsmålet har samtidig en side til rekkevidden av forvaltningsmyndigheten som er tildelt kirkelig fellesråd, jf. Kirkerådets sakorientering gjengitt ovenfor. Det skyldes at «forvaltning» i første ledd nødvendigvis *ikke* kan omfatte det loven forbyr i samme paragrafs annet ledd.

I tillegg kan forvaltningsmyndigheten være avgrenset av *andre* grunner. Det er særlig menighetsrådets og prestens selvstendige rett til bruk av kirken som her vil være hensyn som må iakttas.

Hvis forbudet fjernes, slik at langtidsutleie ikke generelt er forbudt, må derfor et nytt og endret regelverk *også* finne en løsning på forholdet mellom forvaltningen av kirker – herunder langtidsutleie – og menighetens bruk av sin kirke. Dette spørsmålet blir ikke uten videre løst gjennom en oppheving av forbudet mot påhefte av bruksretter. Kirkerådet tar høyde for også dette forhold i sitt forslag nedenfor.

Det som var bakgrunnen for Kirkemøtets vedtak i 2015, er at det enkelte steder har vist seg å være behov for en rettslig adgang til langtidsutleie.

Når Kirkemøtet bruker uttrykket *langtidsutleie*, legger Kirkerådet til grunn at det ikke bare har en side til leieavtalens varighet, men også til hvor stor del av bygget avtalen omfatter – altså om leietaker gis eksklusiv råderett over hele bygget.

Bakgrunnen for *tidsaspektet* er at det ikke er tvilsomt at det etter regler for bruk av kirkene har vært adgang for menighetsrådet til – i tillegg til egen bruk – å overlate

kirkerommet til andre ved vederlagsfritt utlån eller utleie mot betaling. Det har her vært forutsatt i disse reglene at dette er avtaler med en kort tidshorison.

Det som begrepet langtidsutleie derfor sikter mot å fange opp, er leieavtaler som nettopp ikke er korttids leieavtaler som kan forankres i regler for bruk av kirken. Langtidsutleie i vår sammenheng beskriver de former for utleie som gir eksklusiv bruk for en eventuell leietaker, slik at menigheten selv ikke lenger kan disponere kirken.

Drøftingen nedenfor er i lys av dette begrenset til denne form for *eksklusiv* utleie. Det er særlig for slike avtaler vi støter an mot de hensyn som begrunner det generelle forbudet mot påhefte av bruksretter.

Men hvis Kirkemøtet klargjør at slik form for utleie blir tillatt, vil det nødvendigvis også være adgang til langvarige utleieavtaler der *sambruk* med menigheten er mulig.

Siden det skal være kirke i hvert sokn, forutsetter slik eventuell langtidsutleie at et sokn har mer enn én kirke. Bestemmelsen om kirke i hvert sokn må også forstås som kirke *for* hvert sokn, altså at hver menighet i alle fall skal ha én kirke den kan bruke. Hvis soknet bare har én kirke, kan altså ikke kirken ved rettslige disposisjoner bli gjort utilgjengelig for menigheten.

Kirkerådet viser til at etter kirkeordningen § 20 første og annet ledd vil begrepet «kirke» omfatte både selve kirkebygget og kirketomten.

2. Forståelsen av forbudsbestemmelsen mot påhefte av bruksretter

Begrepet *bruksrett* må også i kirkeordningen gis det innhold det har etter alminnelig juridisk språkbruk. Begrepet er synonymt med *bruksrettighet*, der sistnevnte nok er mer vanlig.

Bruksrettigheter over fast eiendom gir rett til *begrenset rådighet* over en annens faste eiendom.

De totale bruksrettigheter forutsetter at rettighetshaver har besittelse av det som er gjenstand for bruk, *enten eksklusiv bruksrett* eller i det minste *en rådighet som er dominerende sammenlignet med eiers*. Rettigheten kan enten gjelde leie av grunnarealer, typisk tomtefeste eller jordleie – eller leie av areal under tak, det vil si leie av husrom til bolig *eller andre formål*. Leie av et kirkebygg vil omfattes av den siste gruppen.

Det er etter dette på det rene at en langvarig leieavtale som gir leietaker *eksklusiv bruksrett* til kirkebygget, rammes av ordlyden i forbudsbestemmelsen.

Etter sin ordlyd er forbudet absolutt, men bestemmelsen må ses i lys av sitt formål. Blant annet betyr dette at bruksrettigheter over *kirketomten* som ikke svekker eiendommens egnethet for kirkelige handlinger og annen kirkelig bruk av kirkebygget, etter en konkret vurdering vil kunne gå klar av forbudet. I en tolkningsuttalelse i brev av 4. februar 2019 til KA skriver departementet således blant annet at:

Formålet med bestemmelsen er å sikre (...) at det *ikke skal foretas disposisjoner som hindrer tilgang til eller bruk av kirkebyggene*. Bruksretter som ikke krenker eiendomsretten og/eller *tilgang til og bruk av kirkebygget*, er det, etter departementets vurdering, ikke samme grunn til å forby. Både formålsbetraktninger og reelle hensyn tilsier at det må foretas konkrete vurderinger av hvordan slike heftelser vil virke inn på eiendomsrett til, og *bruk av, kirkebygget*. Etter departementets syn kan det dermed ikke utelukkes at en bruksrett til en *del av eiendommen* kan tinglyses uten at det vil være i strid med § 18 (2) første punktum, men dette må vurderes konkret (kursivert her).

Det fremgår at departementet primært har bruksretter over *kirketomten* i tankene.

Kirkerådet viser til at Kirkemøtets prinsippvedtak fra 2015 knytter seg til kirkebygget. Her er det lite rom for å tolke forbudet innskrenkende gjennom formålsbetraktninger. Hensynet bak forbudet har vært å sikre at en kirke kan tjene sitt formål for menigheten. Det er derfor en nær sammenheng mellom forbudet og den rett til å disponere kirken som menighetsråd og prest har etter regler for bruk av kirkene.

3. Forholdet til menighetens egen bruk av kirken

Kirkemøtet har med hjemmel i kirkeloven § 18 tredje ledd vedtatt regler for bruk av kirkene. Ny hjemmel i trossamfunnsloven er § 15 første ledd annet punktum.

Reglene forutsetter at menighetsrådet og presten har *rett* til bruk av soknets kirker. Reglene åpner for følgende tredelte bruk av kirken, med samsvarende myndighet: menighetsrådets egen bruk, menighetsrådets utlån til andre og menighetsprestens bruk ut over forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger, jf. reglens § 12.

Når kirkelig fellestråds myndighet til å forvalte kirkene etter kirkeordningen § 20 første ledd skal defineres og avgrenses, må det derfor skje *innenfor de rammer* disse generelle reglene setter. Dette har Kirkerådet og departementet ved flere anledninger uttalt.¹

Nye regler som åpner for langtidsutleie av kirkebygg, må *også* omfatte en avklaring av forholdet til menighetens rett til bruk av kirken. Grunnen er at selv om forbudet fjernes eller det åpnes for å gjøre unntak fra forbudet, blir ikke *dette* spørsmålet uten videre løst.

¹ I brev til KA av 28. januar 2013 skriver departementet om kirkeloven § 18 at «*Avgrensningen* av fellestråds myndighet må ligge i uttrykket «forvaltning». Dette innebærer at kirkelig fellestråd i utgangspunktet kan disponere over kirkebygget *så langt det er forenlig* med regler for bruk av kirken og biskopens tilsynsmyndighet.» I sin kirkerettsbok skriver Per-Otto Gullaksen tilsvarende at kirkelig fellestråd «ikke [kan] gripe inn i menighetsrådets (...) eller prestens *bruksrett* til det vigslede kirkerom» (Stat og kirke i Norge, 2000 side 96).

4. Oversikt over de viktigste spørsmål Kirkemøtets prinsippvedtak reiser

Det fremgår ovenfor at Kirkemøtets prinsippvedtak om at det skal *gis mulighet* for langtidsutleie, reiser en rekke spørsmål som må finne sin løsning.

Følgende hovedspørsmål kan identifiseres:

- Skal forbudet mot langtidsutleie fjernes helt – *eller* skal det videreføres med en godkjenningsordning der det kan gjøres unntak fra forbudet?

I førstnevnte fall: Skal endringen bestå i helt å fjerne dagens generelle forbudsbestemmelse om påhefte av bruksretter? Eller skal endringen spesifikt være begrenset til langtidsutleie av kirkebygget?

I sistnevnte fall: Hvilket organ skal tildeles myndighet til å godkjenne langtidsutleie? Og skal det innføres en klageordning knyttet til godkjenningsinstansens vedtak?

- Skal det legges konkrete føringer for hvilke formål en kirke skal kunne leies ut til og/eller til hvem? Dette spørsmålet kan stilles både med og uten en godkjenningsordning.
- Skal det settes en grense for hvor lenge en kirke skal kunne leies ut?
- Skal en adgang – med eller uten godkjenningsordning – *forutsette* at menigheten ikke lenger ønsker å bruke kirken – eller ikke har midler til å hjelpe kirkelig fellesråd hvis sistnevnte ikke finner å kunne drifte og vedlikeholde kirken?

Dette er samtidig et spørsmål om forholdet til regler for bruk av kirken og dessuten om hvilket organ for soknet som reelt sett har det avgjørende ord i spørsmålet om langtidsutleie skal kunne finne sted.

Kirkerådet mener det ikke er behov for utførlig å drøfte hvert enkelt spørsmål. Men Kirkerådet vil gjennom sitt forslag til ny ordning synliggjøre hva det mener er den mest hensiktsmessige løsning og gjennom det besvare spørsmålene ovenfor.

5. Kirkerådets forslag til rettslig regulering av spørsmålet om påhefte av bruksretter, herunder langtidsutleie

Videreføring av forbudet, men åpning for unntak gjennom en godkjenningsordning

Kirkerådet mener det fortsatt vil være behov for et vern mot disposisjoner som kan hindre fremtidig bruk av kirken. Kirkerådet viser i denne forbindelse til at de hensyn som begrunner dagens forbud, ikke har tapt sin aktualitet.

Dette taler for at det generelle forbudet mot å stifte bruksrettigheter i kirker videreføres. Samtidig kan det generelt åpnes for unntak gjennom en godkjenningsordning som omfatter det samme som forbudet, det vil si «kirken» – som her fortsatt skal forstås som både bygget og kirketomten (hele den matrikulerte eiendom).

Dette er Kirkerådets forslag, som innebærer en viss oppmykning sammenlignet med dagens ordning.

Kirkerådet forslag er at både forbudet som videreføres og den nye godkjenningsordningen med mulighet for unntak fra forbudet, skal omfatte *bruksretter* i tråd med alminnelig juridisk språkbruk. Dette betyr at også andre bruksretter over kirken og kirketomten enn langtidsutleie av kirkebygget vil forutsette godkjenning. Bare å skille ut langtidsutleie av kirkebygget fremstår som en lite ønskelig løsning. Det vil dermed fremdeles vil være behov for å avklare om en disposisjon er å anse som en bruksrett og dermed i utgangspunktet forbudt. Et avgrensningsspørsmål ville for øvrig også oppstå ved å innføre begrepet langtidsutleie i paragrafen.

Hvilket organ bør være godkjenningsinstans?

I ovennevnte vedtak fra 2015 tok ikke Kirkemøtet stilling til spørsmålet om godkjenningsordning ved langtidsutleie. Kirkerådet skrev følgende i sin saksorientering til Kirkemøtet:

«Høringsinstansene svarer ja til en *godkjenningsordning ved langtidsutleie* av en kirke, men da til et annet kirkesamfunn eller kirke eller noe som relaterer seg til den tidligere bruk. Når det gjelder hvilket organ som skal godkjenne utleie varierer svarene mellom biskop og bispedømmeråd. *Kirkerådet* konkluderer ikke om dette før ny kirkeordning er nærmere avklart» (sak KM 15/15 om Prinsipper for kirkebygg, saksorienteringen side 18).

I tillegg til de to organene som ble trukket frem i kirkebygghøringen fra 2014, kan *Kirkerådet* være aktuelt. Det argument som særlig taler for dette, er at det kan bli *ens praksis nasjonalt* i slike saker. Et annet argument er at det er Kirkerådet som skal godkjenne *salg* av kirker etter kirkeordningen § 20 annet ledd og *nedleggelse* av kirker etter § 23 fjerde ledd. Dette er sakstyper som i noen grad fremstår som beslektet med påhefte av bruksretter. Samtidig er det en ikke uvesentlig forskjell. I de to sakstyper Kirkerådet allerede er tildelt myndighet, dreier det seg om varig å ta en kirke ut av bruk eller funksjon.² Ved påhefte av bruksretter dreier det seg i ytterste

² At en nedlagt kirke på ny får rettslig status som kirke, fremstår som lite praktisk.

fall om en midlertidig – om enn lang – periode der menigheten ikke kan bruke kirken. Det kan også dreie seg om langt mindre inngripende bruksretter enn langtidsutleie, for eksempel en veirett over kirketomten. Da Kirkerådet ble tildelt denne myndigheten i 2019, var begrunnelsen at ved «å legge godkjenningsmyndighet [for *blant annet* nye kirker] til en sentral instans som Kirkerådet, vil dette være det minst radikale grepet i denne omgang» (saksorienteringen i sak KM 06/19). Når det nå spørres om hvilket organ som skal være godkjenningsmyndighet ved påhefte av bruksretter, har denne begrunnelsen begrenset overføringsverdi.

Det som kan tale for *bispedømmerådet* som godkjenningsinstans, er at rådet allerede er tildelt myndig til å dispensere fra atskillelsesforbudet i kirkeordningen § 20 tredje ledd. Slikt salg av fast eiendom som ikke (lenger) er nødvendig for kirken, har det til felles med påhefte av bruksretter at det i begge tilfeller dreier seg om *den økonomiske forvaltningen av kirkens verdier*. Det samme kan sies om godkjenning av regler for betaling for bruk av kirken etter § 22 annet ledd og godkjenning av anvendelsen av kirkefondets kapital og avkastning, jf. § 21.

Kirkerådet mener de hensyn som taler for å utpeke *biskopen* til å ha denne godkjenningsfunksjonen, fremstår som mer tungtveiende. Biskopen har tilsynsmyndighet over bruken av kirkene etter tjenesteordning for biskop § 5 annet ledd, jf. også regler for bruk av kirkene § 4 annet ledd m.fl. Samtidig vil langtidsutleie av en kirke i betydelig grad kunne berøre biskopens myndighet knyttet til kirkens inventar og utstyr. Av betydning er også biskopens forordningsmyndighet. Det er først når biskopen har besluttet ikke å forordne gudstjenester i en kirke at spørsmålet om langtidsutleie vil kunne bli aktuelt. At biskopen godkjenner ombygging og utvidelse av kirker, mener Kirkerådet ikke er et selvstendig argument i denne sammenheng.

Kirkerådet foreslår i lys av ovennevnte at biskopen er godkjenningsinstans for påhefte av bruksretter.

Skal bestemmelsen inneholde konkrete føringer spesifikt knyttet til langtidsutleie: hvem det skal kunne leies ut til, til hvilket formål o.a.?

Kirkerådet mener det i kirkeordningen ikke skal legges *konkrete* føringer for hvilke formål en kirke skal kunne leies ut til eller til hvem. Heller ikke bør det settes en grense for hvor lenge en kirke skal kunne leies ut. Grunnen er at det er vanskelig på forhånd å ha en konkret formening om hvilke hensyn som spiller inn i den enkelte sak. Samtidig er det vanskelig å finne en hensiktsmessig måte å uttrykke slike eventuelle begrensninger.

Derimot vil biskopen kunne stille nærmere *vilkår* for en godkjenning – ved langtidsutleie av en kirke som for andre bruksretter. Forskjellen fra forhåndsbestemte føringer, er at biskopen her vil kunne tilpasse eventuelle vilkår fra sak til sak.

For eksempel vil biskopen kunne stille vilkår knyttet til kirkens inventar og utstyr, til bruk av kirketomten samt til menighetens eventuelle fortsatte bruk av kirken, for

eksempel til kirkelige handlinger. Biskopen vil også kunne stille vilkår om leieperiodens lengde og hvilke formål leietaker kan bruke kirken til.

Av dette følger at en søknad om samtykke til langtidsutleie må inneholde opplysninger om avtalens nærmere innhold for at biskopen skal kunne ta stilling til den.

Vilkår om særlige grunner også her

Samtidig bør det, som for salg, settes et vilkår om *særlige grunner* for å tillate at kirken påheftes en bruksrett. Hva disse vil være, bør det heller ikke sies noe generelt om – det vil bero på de nærmere forhold i det enkelte tilfelle. Kirkerådet mener det vanskelig lar seg gjøre å detaljregulere dette spørsmålet når bestemmelsen generelt gjelder påhefte av bruksretter og ingen sak trenger å være lik en annen.

Et eksempel på særlige grunner til å tillate langtidsutleie kan være at menigheten ikke lenger har behov for kirken.

Forholdet mellom soknets organer

Det følger av kirkeordningen § 20 første ledd at det i utgangspunktet vil være kirkelig fellesråd som er det organ for soknet som kan fremme en søknad om godkjenning. Skal dette fravikes, må det komme til uttrykk.

Det kan spørres om menighetens rett til bruk av kirken taler for at det bør være menighetsrådet som skal treffe beslutning om i alle fall langtidsutleie. En slik løsning ville samtidig innebære et veto mot et ønske fra kirkelig fellesråd om langtidsutleie.

Utfordringen med en slik ordning er dens økonomiske sider. På den ene side kan ikke et menighetsråd treffe beslutninger helt løsrevet fra de økonomiske realiteter et fellesråd er stilt overfor. På den annen side vil det kunne være betydelige praktiske utfordringer knyttet til en eventuell løsning der menighetsrådet helt eller delvis overtar det økonomiske ansvaret for drift og vedlikehold av den aktuelle kirken – eventuelt også det hele forvalteransvaret.

Kirkerådet anbefaler en ordning der det er kirkelig fellesråd som formelt treffer vedtak om påhefte av bruksretter og som fremmer søknad til biskopen om godkjenning.

Hva særlig gjelder langtidsutleie av kirker og forholdet til menighetsrådets og prestens rett til bruk av kirken, er dette trukket frem i de innledende redegjørelser. Ovennevnte løsning innebærer at biskopen også i dette spørsmålet vil måtte avveie eventuelle motstridende hensyn og interesser – her altså mellom menighetsrådets og/eller prestens ønsker om fortsatt bruk og kirkelig fellesråds ønske om utleie som fortrenger slik bruk. Det vil derfor ikke la seg gjøre generelt å si noe om hvilket organ som ved slik uenighet *reelt sett* har det avgjørende ord, jf. siste strekpunkt i pkt. 4 ovenfor.

Det kan være hensiktsmessig å presisere at Kirkerådet kan gi nærmere retningslinjer for saksbehandlingen – herunder om hva en søknad til biskopen skal inneholde. Slike retningslinjer kan ved langtidsutleie for eksempel omfatte hva søknaden skal inneholde om de drøftelser som har funnet sted mellom soknets organer.

Langtidsutleie kan ha til følge at annet regelverk settes til side

I forlengelsen av sistnevnte vil Kirkerådet påpeke at en godkjenning av langtidsutleie normalt vil forutsette at regler for bruk av kirkene ikke kan bli fulgt. Dette vil være en følge av at kirkeordningens bestemmelser forutsettes å gå foran annet kirkelig regelverk – også der det er vedtatt av Kirkemøtet.³ Det samme kan bli tilfelle med deler av regler for liturgiske inventar og utstyr.

Siden biskopen *gjennom sitt godkjenningsvedtak* vil måtte ta høyde for slike virkninger, er det ikke nødvendig å særregulere slike unntak i disse to regelverkene.⁴ Det ville uansett bare være aktuelt i helt spesielle situasjoner og allerede av den grunn lite praktisk å regulere særskilt.

Klageordning?

Til spørsmålet om det bør etableres en *klageordning* overfor biskopens vedtak, skal Kirkerådet først nevne at det legger til grunn at vedtaket blir å anses som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven sammenholdt med kirkeordningen § 42 første ledd. Kirkerådet mener dette ikke er nødvendig å presisere i bestemmelsen.

Samtidig viser Kirkerådet til at en klageordning må fastsettes særskilt, jf. § 42 annet ledd første punktum. Til sammenlikning er det ikke innført en klageordning knyttet til salg av kirker.

Antakelig vil saker om langtidsutleie være mer aktuelle enn saker om salg. De vil nok også ha potensiale til å skape større grad av konflikt mellom soknets organer. Allikevel mener Kirkerådet det ikke er ønskelig å innføre en ny klageordning selv om biskopens vedtaksmyndighet er ny. Biskopens myndighet til å godkjenne ombygging og utvidelse av kirker, reiser andre spørsmål – herunder fordi det i slike saker er flere som kan være berørt enn menigheten. Der er det klageadgang, jf. kirkeordningen § 23.

---

³ I sak KR 69/20 er dette foreslått presisert i en ny bestemmelse i kirkeordningen. Kirkemøtet skal behandle forslaget i oktober.

⁴ Men det kunne enkelt vært gjort gjennom en egen hjemmel for biskopen til å dispensere fra reglene: *Biskopen kan helt eller delvis gjøre unntak fra disse bestemmelsen når særlige grunner tilsier det, jf. kirkeordningen § 20 annet ledd.*

Forslag til endret bestemmelse i kirkeordningen § 20

Kirkerådet benytter anledningen til å foreslå en mindre språklig endring i paragrafens tittel. Ved et uheldig ordvalg ble lovens preposisjon «i» byttet ut med «av».

Etter dette foreslår Kirkerådet slik ordlyd i § 20 første og annet ledd, med endringene i kursiv:

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning *i* rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det. *På samme vilkår kan biskopen samtykke i påhefte av bruksretter. I saker etter tredje punktum kan Kirkerådet gi retningslinjer for saksbehandlingen.*

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	421	19/03877-11	

Saksordfører: Kai Steffen Østensen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
86/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Gjennomføring av bispedømmerådsmøter, herunder praksis med saksordførere og eventuell videreføring AU.

Saksorientering

Denne saken tar opp to ulike sider ved bispedømmerådets virksomhet og møtegjennomføring. Dette er henholdsvis dagens praksis med egen saksordfører for sakene som er til behandling i rådet, samt ordningen med AU som ble etablert i forbindelse med koronasituasjonen. Bispedømmerådet har bedt om at sakene settes på dagsorden.

Saksordfører

Bispedømmerådet hadde i forrige valgperiode en etablert praksis med saksordfører for hver enkelt sak. Dette er en praksis som ble videreført også inn i nytt råd som startet fra nyttår i år. Bispedømmerådet har bedt om en sak hvor praksisen løftes til drøfting i rådet. Og saken settes derfor med dette på kartet.

Slik ordningen har fungert har administrasjonen forsøkt å fordele sakene «rettferdig» mellom medlemmene i rådet. Vår erfaring er at de som er oppsatt som saksordførere har tatt oppdraget seriøst og forberedt seg godt. Dette er da også fordelene med praksisen slik stiftsdirektør vurderer det. Man har sikret at det alltid er noen som har satt seg godt inn i sakene, og alle kommer til ordet i møtet. Samtidig kan dette også være en «hvilepute» for øvrige deltakere i rådet – man vet at minst en annen har satt seg godt inn i saken. Stiftsdirektør vil i denne sammenheng understreke at man ikke har noen grunn til å mene at dette har vært tilfelle i rådet så langt. Samtidig kan det også i noen tilfeller være krevende å tildele saker «nøytralt».

For administrasjonen er det en balansegang å «finne formen» på hvordan vi skal presentere saken for rådet i møtet når saksordfører kommer direkte etterpå. Det kan fort bli litt dobbelt opp.

Da undertegnede kom som stiftsdirektør til bispedømmet var jeg vant til politisk møtevirksomhet i kommunal sektor gjennom mange år. Jeg hadde da aldri vært borti ordningen med saksordfører. Undertegnedes erfaring er at den praksisen fungerte like godt

med tanke på møtegjennomføring og diskusjon rundt sakene som ordningen med forhåndsdefinert saksordfører.

Basert på erfaringer som er høstet gjennom nesten to år med møter i bispedømmerådet foreslår stiftsdirektør at dagens ordning med saksordfører opphører.

Arbeidsutvalg (AU)

Bispedømmerådet vedtok i sak 40/20; møte 15.04.20, å etablere et AU. Dette i utgangspunktet for å kunne håndtere situasjoner som krevde rask handling i forbindelse med koronasituasjonen som på det tidspunktet var svært uoversiktlig. AU har en sammensetning bestående av leder, nestleder, biskop og med stiftsdirektør som sekretær. I vedtaket ble det også inntatt følgende ordlyd i vedtakets pkt. 3;

«Når koronasituasjonen har roet seg vurderes det om ordningen med AU skal gjøres permanent»

AU har kun behandlet en sak på fullmakt. Dette var spørsmålet om alternativ gjennomføring av kirkemøtet. Vedtaket i AU ble referert til bispedømmerådets møte 08.06.20, under referatsaker 46/20.

Som en konsekvens av koronasituasjonen har kirkens bruk av digitale verktøy økt betydelig. Det gjelder også muligheten for å gjennomføre bispedømmerådsmøter digitalt – uten at hele rådet trenger samles fysisk. Det gjør det også lettere å eventuelt «tromme sammen» rådet på kortere varsel dersom et er konkrete saker som må behandles og som ikke kan vente til neste ordinære møte i rådet. Dette er forhold som kan tas med i vurderingen av om hvorvidt AU er noe som behøves videreført. Samtidig viser den begrensede bruken av AU at det i realiteten ikke er flyttet noe makt fra bispedømmerådet til AU som er av betydning.

Koronasituasjonen er fortsatt uavklart. Man ser nasjonalt lokale utbrudd som igjen fører til lokale restriksjoner. Gitt den uavklarte situasjonen fremover vurderer stiftsdirektøren at det kan være hensiktsmessig å opprettholde AU noe videre. Det forutsettes samtidig at bruken av AU begrenses seg til saker der hvor situasjonen gjør at man ikke kan vente til man får satt et ordinært bispedømmerådsmøte. Erfaring så langt tyder på at bruken av AU da vil bli minimal. Det vil mer ligge der som en nødløsning dersom behovet skulle oppstå.

Forslag til vedtak

1. Ordningen med saksordfører for saker til behandling i bispedømmerådet avvikles.
2. Bispedømmerådet konstaterer at AU som ble opprettet i forbindelse med koronasituasjonen kun har vært benyttet ved ett tilfelle. I og med at situasjonen knyttet til korona fortsatt er usikker opprettholdes ordningen med AU som en beredskapsløsning i tråd med intensjonen i sak 40/20.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	18/01713-8	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Eventuelt 03.11.20

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-17	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
88/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Referatsaker 03.11.20

Vedlegg:

Agder og Telemark ungdomsrådsmøte 12-13. september

20_00446-16Oppfølging av utviklingssamtalene våren 2020.pdf

Kirkens ungdomsprosjekt Kristiansand - innvilget søknad om sentrale diakonimidler.pdf

Saksorientering

1. Agder og Telemark ungdomsrådsmøte 12–13. september
2. Oppfølging av utviklingssamtalene våren 2020
3. Kirkens ungdomsprosjekt Kristiansand – innvilget søknad om sentrale diakonimidler

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

DEN NORSKE KIRKE Agder og Telemark
bispedømmeråd**Referat**

1 av 5

Vår dato
17.09.2020Vår referanse
20/03822-1
Vår saksbehandler
Lars Ivar BratsbergTil
Grethe Ruud Hansen/Agder og Telemark
bispedømmeråd, Aslak Wegge/Agder og
Telemark bispedømmerådKopi til
Bjarte Leer-Helgesen/Agder og Telemark
bispedømmeråd

AGDER OG TELEMARK UNGDOMSRÅDSMØTE 12-13. SEPTEMBER

Tilstede: Liv Reidun Urtegård, Shelly B Rigby, Håkon Isaksen, Lars Ivar Bratsberg, Simon Holmbakken, Silje F Liland.

Forfall: Marte Kleiverud

Sted: Abrahavn - leilighet 11, med ett oversnittet overengasjert bilde av Kaptein Sabeltann hele tiden i bakgrunnen av møtet.

Saksliste:

01/20 – Forberedelse UKM

02/20 – Rekruttering av prester og uttalelse om søknad fra Gulset Menighet

03/20 – UT konferansen 2021

04/20 – Valg av nytt UR 2021

05/20 – Eventuelt

01/20 Forberedelse til UKM

Vi jobbet oss gjennom alle sakene som skal behandles på UKM og UR har gitt følgende kommentarer til de ulike sakene:

03/20 – Val

UR sin kommentar: Vi opplevde at arbeidet med nominasjonskomiteen til forrige kirkevalg var vanskelig.

Ingen i UR ønsker å stille til valg til kirkemøtet.

Liv Reidun vurderer om hun vil stille valg, hvis Håkon og/eller Simon skriver en tale for henne.

Simon og Lars Ivar flyr opp, Liv Reidun og Håkon kjører bil.

04/20 Debattklime - hvordan snakker vi om og til hverandre

Referat

2 av 5

Vår dato

Vår referanse

17.09.2020

20/03822-1

Mange opplever at klimaet i den offentlige debatten og i kommentarfelt på nett blir hardere og mer polarisert. Dette er tema i fokussaken på UKM, der UFUNG har utfordret bispedømmenes ungdomsting, ungdomsråd og kristne barne- og ungdomsorganisasjoner til å arbeide med teamet.

UR sin kommentar: Folk reagerer mer og blir enklere trigget og er overfølsomme. Folk blir nok litt hardere og sier at «du er bare litt overfølsom». Overfølsom har blitt argument i seg selv, nesten litt hersketeknikk. Det er frustrerende med de som ikke ser hele bildet. Folk har litt forskjellig utgangspunkt til en samtale, noen ønsker uenighet andre å krangle, mens noen er genuint interessert i hvorfor man tenker annerledes.

Debatten på NRK er i seg selv polariserende. Fredrik Solvang stiller provoserende spørsmål og stiller folk opp mot hverandre.

Liv Reidun vil på denne komiteen.

05/20 Krysskulturelle barn og unge

Krysskulturelle barn og unge må bli sett og hørt og få plass og rom i menighetene. Den norske kirke kan også lære mye av dem om å framelske et flerkulturelt felleskap, etter modell fra Galaterne 3.28.

UR sin kommentar:

Dette går inn i debatten «når er man norsk». Det er lettere at folk tenker annerledes enn at man skal tenke at Den Norske Kirke er kun for Norske. Dette er ett i-landsproblem. Dette er en sak hvor man finner på problemer. Det er andre ting vi kan gjøre for at folk skal føle seg velkomne. Lederne for immigrantmenigheter og DNK kan heller samarbeide istedenfor at de skal inn i vår kirke. Man kan jo bli kjent med andre kristne allikevell.

Folk kan være litt for opptatt av sitt eget synspunkt og ståsted, vi må bli mer åpne. Man har ofte noe felles som man kan prate om og man kan fokusere på dette. Vi oppfordrer menigheter til å finne ut av det man har felles og samarbeide om det. For eks alle menigheter trenger å spise, så det kan man gjøre sammen, gå tur, eller lignende.

06/20 Ung frivillighet

Den norske kirke er en av de store frivillighetsaktørene i samfunnet. Og for å bevare en levende folkekirke må frivilligheten styrkes. UKM 06/20 bygger på Paulus' bilde om Kirken som Kristi kropp i 1. Korinterbrev 12, og fremhever blant annet behov for kompetanseøkning, gode rammer og rutiner og kommunikasjonsstrategier for frivillighet.

UR sin kommentar:

Hvis vi inviter inn andre kirker så har vi flere frivillige, vi trenger å fremelske på ekte at vi er forskjellige og at vi trenger forskjellige gaver i menigheter. Det kan også vinkles på ungdomsarbeidet, vi trenger sterke ungdomsarbeid fordi det er her man rekrutterer frivillige. Hvis det ikke kommer nye ungdommer inn i kirken så dør kirken ut. Det må lønne seg å være frivillige, de må settes pris på, frivillighetsfester osv. Man hedrer de som gjør en jobb. Som

Referat

3 av 5

Vår dato

Vår referanse

17.09.2020

20/03822-1

frivillige ledere så har man fått være med på forskjellige arrangement og diverse ting som har vært gøy å være med på.

07/20 Alkohol og rus

Når snakket du sist om alkohol og andre rusmidler i kirkelig sammenheng? Møter kirken ungdom med skam eller åpenhet? Myter eller fakta? Fordømmelse eller hjelp til å reflektere rundt egne valg? UKM 07/20 vil reflektere rundt hvordan kirken kan bidra til at flere unge får et bevisst forhold til alkohol og andre rusmidler.

UR sin kommentar:

Vi snakket om alkohol og rus 10 ganger før vi kom til denne saken. Hvis alkohol hadde blitt oppfunnet nå så hadde det vært forbudt, men det kan man ikke gjøre nå. Det er ikke synd å drikke når man er kristen, men det finnes gode grunner til å være avholds. Noen kristne drikker og andre ikke, og det er greit. Kirken har vært en del av avholdsbevegelsen med god grunn, ikke for å fordømme, men for å hjelpe.

Man kan nyte alkohol, men man skal ikke misbruke det. Man skylder på fylla , men man har skylla for fylla og det er idiotisk. Det er trist å se hvordan alkoholen ødelegger en del av samfunnet. I UR så er det en del som drikker og en del som ikke gjør det.

08/20 Kirkens kulturarv

Kirkerådet satte i desember 2018 ned en arbeidsgruppe som skulle utrede den kirkelige kulturarven ved å definere den, reflektere over hvorfor vi skal ta vare på den, hvordan vi skal bruke og forvalte den, og å foreslå en strategi for det kirkelige kulturarvsfeltet.

UR sin kommentar:

Vi forstår ikke helt saken, det virker som det er konkludert. Kanskje vi bør se på om vi skal ta vare på alt, gammelt er kjedelig, vi må modernisere oss. Kirken klager på at vi får ikke ungdommer i kirken, men så fortsetter de bare med akkurat de samme gudstjenestene og måten man sier ting på. Hvis man ikke kan endre dette så er det ikke vits i å endre på andre ting.

08/20 Fokussak

Kyrkjerådet sitt utval for ungdomsspørsmål legg fram tre tema som UKM 2020 kan ta stilling til som fokussak for UKM 2021.

UR sin kommentar:

Referat

4 av 5

Vår dato

Vår referanse

17.09.2020

20/03822-1

Radikal teologi ødelegger mye for kirken, den som blant annet Jesus influensene driver med. De er kirkens ansikt utad og de ødelegger for kirken. De får ett rart syn på kristne og de føler at de er trangsynte. Når UR er på TikTok så blir flere av de flau over hva disse kristne TikTokerne driver med. Ungdom skiller ikke nødvendigvis mellom disse influensene som er utenfor kirken og DNK. Den Norske Kirke bør ta stand i mot mange av disse istedenfor å være passive. UR ønsker å invitere seg til en samtale med noen av disse Jesus influensene for en åpen og sannhetssøkende samtale om hvordan man møter ungdom i dag med evangeliet.

UR vil enstemmig gå inn for Radikal Teologi som neste års fokussak på UKM. Vi diskuterte også multiverse-teorien og muligheten for liv på andre planeter i etterkant av denne saken.

02/20 Rekruttering av prester - UR uttaler seg om «Prest under utdanning»

DNK sliter med rekruttering av prester. Ett av mange tiltak er at det flere steder ansettes prester under utdanning. Man finner flere eksempler på dette i flere bispedømmer, og vår egen ungdomsrådgiver Lars Ivar Bratsberg er ett eksempel på dette.

To av UR sine medlemmer sogner til Skien og der er det nå en søknad fra Gulset menighet om å få prest under utdanning. De ønsker at personen som nå er prestevikar skal inn i et lengre løp hvor hun utdanner seg til å bli prest samtidig som hun arbeider i Gulset Menighet.

UR vedtar: UR oppfordrer Agder og Telemark Bispedømmeråd til å godkjenne søknaden fra Gulset Menighet og samtidig utarbeide ett fast opplegg med konkret søknadsprosess som gjør det enklere for flere å bli prester.

UR mener: Det 6-årige utdanningsløpet gjør at veldig mange ungdommer som hadde blitt fantastiske prester dropper preste utdanningen pga lengden.

-Det bør utarbeides ett «trainee» program i kirken hvor man kan følge en prest, få lønn og gradvis få flere oppgaver og samtidig lette på arbeidsmengden for andre prester. For eks at man studerer årshet og kan bli trainee fra fylte 20 år. Det bør ikke være 6 år studie, iallfall ikke for alle.

-Det bør også utarbeides om man kan bli prest gjennom en lærling tid, man lærer mest av å arbeide. På samme måte som det gjøres med elektrikere, ambulansemedarbeidere og lignende yrker. De prestene som tviholder på statusen sine bør slutte med det, hvis de tviholder på statusen sin og slipper andre til på andre måter så dør prestene ut.

-UR ønsker at Agder og Telemark Bispedømmeråd tar opp saken fra 2007 som blant annet handlet om prest under utdanning med modell fra den anglikanske kirke og løfter denne opp på kirkemøtet.

03/20 UT konferansen 2021- Tema, seminarer og rekruttering av folk til dette.

UR vedtar: Vi kjører samme opplegg som vi hadde planlagt for tidligere.

Referat

5 av 5

Vår dato

Vår referanse

17.09.2020

20/03822-1

04/20 Valg av UR 2021.

Alle i UR må velges på nytt uansett. 2 velges for 2 år og resten for 1 år. Vi velger totalt 8 stykker til UR.

05/20 Eventuelt

-Shelly ønsker ikke at Lars Ivar skal flytte til Skien, han bør heller flytte til Porsgrunn

Referent: Lars Ivar Bratsberg

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 25.09.2020

Vår ref: 20/00446-16 sb243

Deres ref:

Oppfølging av utviklingssamtalene våren 2020

Hovedutfordringene under anses som de mest sentrale for Den norske kirke nå og gis til alle bispedømmer. Utfordringene er bl.a. et resultat av årsrapporteringen, utviklingssamtalene og Kirkerådets vedtak i juni. Det forventes at bispedømmene legger disse til grunn for strategisk planlegging og virksomhetsplaner for 2021. I årsrapport 2020 vil vi etterspørre hvilke refleksjoner og grep som er gjort og hvordan disse er nedfelt i konkrete planer for iverksettelse.

Satsingsområdene er nasjonale og må utvikles i et samspill mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå.

1. Oppfølging av nasjonale satsingsområder.

Bispedømmene bes synliggjøre en videre satsing på

a) Dåp gjennom bl.a.

- Systematisk analysere hva som skjer der hvor dåpsprosenten holder seg.
- Å se til at hvert menighetsråd følger med på utviklingen av dåpsprosenten i sin menighet og at resultatene følges opp i videre prioritering av strategi og tiltak.
- Å tilskynde at menigheter har tydelig kommunikasjon om og enkel påmelding til dåp på sine nettsider.

b) Kirke på nett ved bl.a.

- Å bidra til at menighetene blir fortrolig med bruk av digitale verktøy og får oppdaterte nettsider. Hva gjør bispedømmet for å skape enhetlig kommunikasjon gjennom endring i praksis/kultur?
- Å satse på og utvikle arbeidsmåtene til kommunikasjonsmedarbeider(e) på hvert kontor.

c) Diakoni gjennom bl.a.

- Å bistå menighetene i å være etterspørselsorientert i dialog med kommunene. Hva er de opptatt av? Anvende bærekraftmålene og levekårsundersøkelsen som inngang.
- Arbeide med ulike profiler på diakonstillingene ut fra hvilke behov skal de møte.

2. Innovasjon i økonomiforvaltningen.

Arbeide med hvordan tildelte midler utnyttes innenfor mulighetsrommet. Hvordan vri og bruke tilgjengelige ressurser for å sikre måloppnåelse for hele virksomheten, ikke bare til å dekke lønnskostander. Utarbeide planer og strategier for prosjekter som kan settes i gang og kostnadsføres mot et mindreforbruk i et budsjettår.

Særskilte utfordringer pr bispedømme

Agder og Telemark

1. Utforske hvorfor barnefamilier går til kirkelignende felleskap og se på hvordan vi kan bidra til å snu utviklingen.
2. Bruke medlemsundersøkelsen som strategisk underlag i bispedømmerådet.
3. Skaffe oversikt over oppslutning i frikirke/organisasjoner slik at dåpsprosenten blir korrekt.
4. *Ønsket og elsket*: sende beskrivelse/notat til KR om prosjektet for vurdering av overføringsverdi.
5. Bidra til å finne en inngang til sak om *kirken som universelt utformet fellesskap* som KM kan drøfte. Ta kontakt med Borg for samarbeid om dette.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Siv Birkeland
fagdirektør virksomhetsstyring

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Agder og Telemark bispedømmeråd

Postboks 208

4662
KRISTIANSAND S

Aslak Wegge

Emne: Søknad om diakonimidler

30. sep. 2020 kl. 10:08 skrev Ingunn <ingunn@kirkensungdomsprosjekt.no>:

Hei!

KUP har fått innvilget kr. 500 000,- av kirkerådets diakonimidler til utviklings- og formidlingsarbeid. Tusen takk for godt samarbeid i søknadsprosessen. Vi gleder oss til å ta fatt på arbeidet som også betyr tettere samarbeid fremover.

Legger ved søknaden slik at dere alle vet hva vi søkte om.

Så snakkes vi om videre fremdrift i prosjektet.

Hjertelig hilsen

Ingunn på KUP

Ingunn Lyngset Holme

Daglig leder

Kirkens ungdomsprosjekt

38027585/41201853

Fra: Carl-Fredrik Bommen <cb842@kirken.no>

Sendt: tirsdag 29. september 2020 14:57

Til: Ingunn <ingunn@kirkensungdomsprosjekt.no>

Emne: Søknad om diakonimidler

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Til Kirkens Ungdomsprosjekt
v/ Ingunn Lyngset Holme

Innvilget søknad om diakonimidler

Takk for deres søknad om midler til diakoni! Kirkerådet mottok 35 søknader om diakonimidler, og det ble innvilget fem prosjekter.

Det er med glede vi meddeler at dere har fått innvilget søknaden deres om midler til prosjektet «Faglig forankring i ungdomsdiakonien».

Søknaden er innvilget med kr. 500000,-

Pengene utbetales (senest) i desember 2020.

Oversikt over tildelte diakoniprojekter er publisert på kirken.no.

Med vennlig hilsen

Jan Christian Kielland

Avdelingsdirektør for kirkefag og økumenikk

Wenche Fladen Nervold
Seksjonsleder diakoni og samfunn

Søknad kirkerådet. Tekst til online søknadsskjema.

Søknadsriterier/målsetting for ordningen:

- Nytenkning mtp å bruke potensialet i frivillighet i diakonien
- Samskaping knyttet til diakonale utfordringer

Målsetting (max 4000 tegn)

Kirkens Ungdomsprosjekt (KUP), ble etablert av Kristiansand Domprosti i 1991, og har i snart 30 år spilt en viktig rolle i det sekundærforebyggende arbeidet rundt barn og unge med utfordringer i Kristiansand. KUP jobber kunnskapsbasert, med stort fokus på faglighet, kvalitet og langsiktighet i arbeidet som utføres. Gjennom deltakelse i grupper ledet av trygge voksne, får de unge opplevelser av gode fellesskap, tilhørighet og mestring gjennom aktiviteter/lek. Målsettingen er at hver enkelt deltaker skal lære å håndtere hverdagen på en god måte, og samtidig forhindre rekruttering til belastede miljøer. KUP har 8 sosialfaglig ansatte og ca 50 frivillige medarbeidere.

I møte med sårbare og utsatte grupper i samfunnet, har kirken et særlig ansvar. Diakonien skal møte mennesker på en måte som lindrer sår, anerkjenner, skaper livsmestring og framtidshåp. For å være en best mulig hjelper og medvandrer for sårbare mennesker og for å kunne dekke deres grunnleggende og spesifikke behov, må vi ha en bred kunnskapsbase, gode relasjonelle ferdigheter og la våre tiltak og handlinger preges av verdiene våre.

KUP ønsker de neste årene å ha et særlig fokus på å dokumentere og utvikle gode former for formidling og kompetanseoverføring. Vi er en organisasjon i stadig vekst og utvikling, men store deler av midlene er knyttet opp mot konkrete tiltak. Ved å kjøpe delvis fri Bente Haugaas Fjelde, sosionom med videreutdanning innen barn og unges psykiske helse og 20 års erfaring i KUP, kan mye godt grunnlag for vekst legges i løpet av de neste to årene. Dersom kirken går inn og satser på utviklingsarbeid og videreformidling av god praksis, vil dette kunne føre til også mer midler fra det offentlige.

Den 23.januar i år hadde KUP besøk av kirkerådsleder, Kristin Gunleiksrud Raaum. Etter å ha fått en innføring i KUP deltok hun også på møte med politisk og administrativ ledelse i oppvekstsektoren i Kristiansand. Oppvekstdirektøren hadde en tydelig utfordring mot slutten av møtet: «*KUP og oppvekstsektoren samskaper til det beste for sårbar ungdom. Kommunen satser på KUP og har økt bevilgningen, hva gjør kirken?*»

Målsettingen for denne søknaden er å dokumentere og videreutvikle en velfungerende diakonal praksis, formidle kompetansen og erfaringen til andre deler av kirken, samt veilede og gå sammen med de mennesker som tennes for å starte lignende tiltak.

- Kompetanse- og erfaringsoverføring til andre deler av kirken
- Knytte sammen faglighet og kjærlighet
- Samskaping mellom ideelle aktører (herunder kirken) og det offentlige hjelpeapparatet der KUPs gode erfaring av samarbeid med det offentlige hjelpeapparatet kan inspirere og bidra til bedre og mer samhandling mellom kirkelige tjenester og kommuner flere steder

- Kompetanseheving i diakonien der verdier, fagkunnskap og menneskelige/relasjonelle ferdigheter spiller på lag for å heve kvaliteten på tilbudene
- Løfte fram ungdomsdiakonien i Den norske kirke
- Kvalitetssikre den frivillige innsatsen i diakonien i møte med sårbare grupper i samfunnet

Frivillighet er en viktig ingrediens i arbeidet. De frivillige medarbeiderne i KUP gjør en helt uvurderlig innsats ved å bli glad i ungdommene, romme de unges smerteuttrykk og adferd, leke sammen med dem og være trygge voksne som står sammen med ungdommene over tid. Frivillige medarbeidere i KUP går alltid sammen med en ansatt som har det faglige og administrative ansvaret. En tydelig rolle- og ansvarsfordeling gjør at vi får utnyttet det store potensialet i frivillig omsorg, uten å brenne ut de frivillige medarbeiderne.

Frivilligheten må kvalitetssikres i møte med vanskelige livsfortellinger og de frivillige blir håndplukket og må gjennom intervju og veiledning. Relasjonelle ferdigheter er avgjørende for å skape tillit og trygghet. Fagutvikling, anerkjennelse og veiledning av de frivillige er avgjørende.

Målgruppe (max 4000 tegn)

Den primære målgruppa for prosjektet er alle som er tilknyttet Den norske kirke og som ønsker å jobbe med sårbare mennesker. Ansatte og frivillige, som forankret i kirkens kall til handling, utfordres til å bruke seg selv som fagperson og medmenneske i møte med behov som avdekkes hos dagens ungdomsgenerasjon.

Målet med dette prosjektet er å nå ut til Den norske kirke og bidra til kompetanseheving og inspirasjon til hvordan vi som kirke kan arbeide sammen med det offentlige i å møte behovene hos en sårbar og utsatt gruppe.

Den sekundære målgruppa er alle de sårbare ungdommene som trenger et sted å høre til og voksne som evner å møte deres behov med en profesjonell kjærlighet. Håpet er at flere sårbare ungdommer skal få oppleve livsmestring og mening gjennom kirkens diakonale tjenester.

Ung data undersøkelsene er en nasjonal spørreundersøkelse som dekker helheten i ungdoms liv og omfatter et bredt spekter av temaområder (foreldre og venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoatferd og vold). Resultatene fra Ungdata brukes blant annet som kunnskapsgrunnlag i forebyggende ungdomsarbeid, da denne undersøkelsen gir oss viktige innspill på hvilke behov ungdommene har. Både Ung data undersøkelsen og andre lokale kartlegginger rundt ungdom vil danne grunnlaget for eventuelle nysatsinger.

Samarbeid (max 4000 tegn)

Det er KUP som står som søker, men i søknadsprosessen har vi hatt tett kontakt med Bispedømmerrådet v/Kai Steffen Østensen, stiftsdirektør Aslak Wegge og kirkefagsjef Bjarte Leer-Helgesen. Bispedømmet stiller seg bak søknaden og ønsker aktivt å være en del av å spre KUPs arbeidsmetoder og erfaringer i kirken.

KUP har de siste 10 årene arbeidet tett med fagsenteret RVTS Sør, et statlig kompetansehevingscenter. Sammen med RVTS Sør har vi skrevet flere rapporter om KUPs arbeid med utsatte grupper. En rapport, «Jenter som stråler», (<https://rvtssor.no/ressurser/publikasjoner/30/jenter-som-straler/>) om forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelaterte utfordringer og en annen rapport om gutter i utenforskap, «Å aldri gå alene», (<https://rvtssor.no/ressurser/publikasjoner/32/a-aldri-ga-alene/>).

En samarbeidsavtale mellom KUP og RVTS Sør ligger i bunnen hvor RVTS bidrar med veiledning, kompetanseheving og metodeutvikling og KUP stiller med praksisperspektivet og brukes i senterets formidling (kurs, foredrag m.m.). Torunn Fladstad, sosialantropolog og spesialrådgiver ved RVTS Sør, er prosjektansvarlig for samarbeidet. RVTS Sør stiller seg også bak søknaden og Torunn Fladstad vil sammen med flere spesialrådgivere på senteret bidra med kvalitetssikring av dokumentasjon og produksjon av materiell og formidling.

I alle KUPs tiltak arbeider vi tett med det offentlige hjelpeapparatet. For Kristiansand kommune er KUP en viktig samarbeidspartner og KUP blir ofte spurt om å ta oppdrag når det oppstår utfordringer i ungdomsmiljøene. Kriminalitetsforebyggende koordinator Johanne Benitez Nilsen, understreker at samarbeidet med KUP er avgjørende for å kunne få til et helhetlig tilbud til byens utsatte ungdommer. KUP deltar også i utvikling av kommunale planer og veiledere hvor forebygging er temaet. Det være seg forebygging av radikaliserings, vold i nære relasjoner, rus, utenforskap, psykisk helse eller mer generelle planer som også omhandler ungdoms levekår. Politiet i Kristiansand gir årlig ut en trendrapport om ungdom og kriminalitet. Også i denne rapporten er KUP en av de viktige samarbeidspartnerne. Her finner dere link til kommunale rapporter hvor KUP har en viktig stemme: <https://www.kristiansand.kommune.no/navigasjon/politikk-og-organisasjon/samfunnsutvikling/kriminalitetsforebygging/>

Samskaping mellom offentlig sektor og ideell sektor løftes fram som et viktig bidrag til de utfordringer velferdsstaten står overfor i årene framover. Kirken har lang erfaring med å utvikle sosiale tjenester som velferdsstaten etter en tid har tatt over. Nå ser vi en utvikling som går andre veien og her har kirken et mulighetsrom som vi ikke må la gå fra oss.

KUP har i 30 år vært en lokal tydelig kirkelig og faglig stemme i Kristiansand kommune, i møte med utfordringer og behov hos unge mennesker. Tillitsfulle relasjoner til politisk ledelse, administrasjon og tjenesteapparat bygget over tid, god rolleavklaring og anerkjennelse av hverandres arbeid, danner grunnlaget for det gode samarbeidet.

“Politiet i Kristiansand har i mange år sett den kriminalitetsdempende og kriminalitetsforebyggende effekten av det arbeidet som Kirkens Ungdomsprosjekt har utført. KUP sin tilnærming til de ungdommene de til enhver tid har jobbet med har bidratt til et markert lavere konfliktnivå blant ungdom i Kristiansand. Mange ungdommer har fått et bedre liv, og blitt mindre kriminelle etter å ha vært gjenstand for tett og personlig oppfølging fra KUP. Når politi og kommune har identifisert nye kriminalitetsutfordringer blant ungdom i Kristiansand har KUP tradisjonelt vært blant de viktigste aktørene til å ta fatt i de skisserte utfordringene.” Ole Hortemo, Politistasjonssjef i Kristiansand.

Samarbeid med det ungdomsdiakonale tiltaket 13-20 er helt i startgrope. Det er et ønske om å få til en fag- og erfaringsutveksling mellom ansatte i KUP og 13-20.

Beskriv innholdet i tiltaket (max 4000 tegn)

KUP blir av det offentlige løftet fram som en fleksibel organisasjon med kunnskapsrike og hjertevarme fagpersoner. Vi har i mange år blitt spurt om å formidle mer hvordan KUP arbeider i møte med sårbar ungdom. Nå tar vi skrittet ut og søker kirkerådet om utviklingsmidler for å frigjøre tid til dokumentering, formidling og oppfølging.

1. Dokumentere

KUP har mye erfaring med gruppedrift og oppfølging av ungdom. I 2019 hadde KUP et tilbud til over 300 barn og unge i Kristiansand Kommune. Dette er barn og unge med ulike risikofaktorer, som er henvist til oss fra det offentlige hjelpeapparatet (skole, barnevern, politi ol.). KUP har de siste årene opplevd stor pågang, og har tidvis lange ventelister.

Utviklingen av de ulike gruppetiltakene er bygd på verdier og fagkunnskap. Kunnskap gir trygghet i møte med de vanskelige livsfortellingene. Kunnskap gir trygghet til å stille de vanskelige spørsmålene og tåle og romme svarene. Kunnskap kan være en brobygger til øvrig hjelpeapparat slik at vi kan løfte sammen. Troen og den kirkelige forankringen er drivkraften og verdigrunnet.

Traumeforståelse ligger til grunn for alt arbeid i KUP. En forståelse av at opplevelser, påkjenninger, krenkelser, omsorgssvikt, neglekt, vold og overgrep påvirker menneskets utvikling både fysisk (biologisk) og psykisk. De gode menneskemøtene som skaper trygghet, bygger relasjoner, fellesskap og hjelper og regulerer følelser kan vise vei mot helhet og livsmestring.

KUP ønsker å dokumentere erfaringer, metoder, praktisk gjennomføring av grupper og gode grep til bruk i kursing og informasjons- og inspirasjonsarbeid. Oppstarten av en ny KUP-avdeling i Søgne høsten 2020, er en gylden anledning til å dokumentere hvordan man må jobbe for å nå utsatte grupper.

2. Formidle (kompetanseoverføring)

KUP blir av mange i faglige og offentlige sammenhenger løftet fram som et grasrottiltak som fungerer. Faglig forankring i godt samspill med relasjonelle ferdigheter og en tydelig verdiforankring, er noe av forklaringen. Erfaringene fra det gode samspillet med hjelpeapparatet, er noe av det KUP gjerne ønsker å bidra med inn i kirken. Formidle kunnskap og erfaring som knytter faglighet og kjærlighet sammen, og som kan være med å gi diakonale tjenester verktøy til å samarbeide tettere med det offentlige. Kirken har mye kompetanse på gode menneskemøter, trygge relasjoner og gode fellesskap. Dette er noen av de viktigste verktøyene i møte med utenforskap, ensomhet, traumer, psykisk sårbarhet, polarisering m.m. Kirken har utrolig mye å bidra med, men det er ikke alltid at vi klarer å løfte det fram, eller har språket til å snakke med de offentlige hjelpetjenestene.

Vi ønsker å kunne ha mer tid til å formidle fortellingene, arbeidsmetodene, kunnskapsgrunnet og verdiene som ligger til grunn for alle menneskemøter i KUP. Et relasjonelt fokus både i møte med sårbare mennesker og i møte med et offentlig hjelpeapparat, gir grunnlag for å samskape. Det å bygge tillitsfulle relasjoner er grunnleggende for all samhandling.

Gjennom foredrag, kurs og inspirasjonssamlinger vil vi formidle kunnskapen og erfaringene til ulike deler av kirken.

3. Oppfølging/veiledning

Flere diakonale og offentlige tjenester har kontaktet oss med ønske om oppfølging, veiledning og hjelp til å starte grupper for sårbar ungdom. KUP blir også brukt aktivt av ungdomsarbeiderne og konfirmantlederne i Domprostiet for å hjelpe når de opplever utfordringer i forhold til grupper eller enkeltungdommer.

KUP kan bidra med veiledning og starthjelp til diakonale tjenester i hele landet, som ønsker å starte opp med grupper eller lignende arbeid for sårbare unge. Dette kan skje gjennom hospitering hos KUP, individuell eller gruppeveiledning, at KUP sitter i referansegrupper rundt prosjektet eller annen ønskelig oppfølging.

Implementering (max 4000 tegn)

Både diakon i Tinn (Silje Sjøtveit) og i Flekkefjord (Randi Margrethe M.Larsen) har i samarbeid med sine respektive kommuner, startet jentegrupper for minoritetsjenter på mal av et av gruppetiltakene som KUP driver. Dette tiltaket ble det utarbeidet en rapport på i 2011 sammen med RVTS Sør og på bakgrunn av den rapporten har flere ønsket å starte lignende arbeid.

Arendal kommune i samarbeid med Arendal prosti og frivillige organisasjoner er i oppstartsfasen med et lignende prosjekt også på bakgrunn av denne rapporten. De har bedt KUP og RVTS Sør om å sitte i en referansegruppe og har bedt om å få veiledning og oppfølging i oppstartsprosessen.

13-20 i Ullensaker drømmer om å få til en gruppe for flerkulturelle jenter og har kontaktet KUP for å bistå med kompetanse, erfaring og veiledning.

Både fagpersoner i det offentlige og andre organisasjoner har etterlyst KUP-lignende tiltak i sine kommuner og dette inspirerer oss til å dele erfaringer og kunnskap. Det virker som om den sekundærforebyggende måten å arbeide på, som spesifikt når ut til unge med ulike risikofaktorer, er en mangelvare i flere kommuner.

Arbeidet med utvikling av organisasjonen, metodeutvikling, kompetanseoverføring og veiledning drives allerede, men i svært begrenset grad, grunnet manglende ressurser. Dersom kirkerådet kan gå inn å "booste" denne prosessen de neste par årene, vil mye godt grunnlag bli lagt for å kunne dele erfaringer på tvers av kirken framover.

Styret i KUP er fremoverlent og kommer til å satse på videreutvikling av KUP i årene framover. Som et ledd i denne satsingen for å utvikle og videreformidle gode diakonale tjenester har Idar Magne Holme, tidligere direktør for Diakonhjemmet, gått inn i styret for KUP.

Framdrift (max 4000 tegn)

Høsten 2020

KUP etablerer en ny avdeling i Søgne/Songdalen, de nye delene av storkommunen Kristiansand. Denne utvidelsen av KUPs arbeid er støttet av Sparebankstiftelsen SR-bank. Vi vil bruke denne nysatsingen til å dokumentere og skriftliggjøre arbeidsmetoder og erfaringer. Slik vil vi lage materiell/publikasjoner som kan brukes til konferanser, kurs, inspirasjonssamlinger.

Vi har den senere tiden, med bakgrunn i en oppfordring fra kirkerådsleder, hatt flere kontaktpunkt med det ungdomsdiakonale arbeidet 13-20. Vi ønsker i løpet av høsten å få til en erfaringsutvekslingssamling med ansatte i 13-20 og KUP.

Våren og høsten 2021

Vi vil fullføre arbeidet med å utvikle materiell/publikasjoner til inspirasjon og til faglig påfyll. I 2021 vil vi ha fokus på å delta på ulike arrangementer og samlinger hvor KUPs deltagelse og formidling ønskes. I tett samarbeid med kirkefagsjef og andre aktører i kirken, vil vi invitere oss inn på diakonisamlinger, proste- og prestesamlinger, stiftsdager for Agder og Telemark og andre stiftsdager, bispemøte eller andre kirkelige samlinger/arenaer. Fokuset dette året er på nettverksbygging, formidling, kompetanseoverføring og erfaringsutveksling.

Våren 2022

Oppfølging og samskaping med tiltak i som er i startgropa eller andre diakonale tiltak man har fått kjennskap til og som arbeider med samme målgruppe.

Budsjett

Vi søker kirkerådet om kr. 500 000,- til utviklingsarbeid.

Kr. 450 000,- vil gå til lønnskostnader til den prosjektansatte i KUP. Ca 25% stilling over to år.

Kr. 50 000,- til å dekke reiseutgifter i forbindelse med kurs, samlinger og veiledning.

Egenandelen inn i prosjektet er stor. KUP regner med å bruke flere ansatte og flere arbeidstimer enn det søknadssummen dekker. I tillegg dekker KUP alt av kontorlokaler, utgifter til utarbeidelse og trykking av materiell, og andre utgifter i daglig drift av prosjektet.

Agder og Telemark bispedømme stiller med arbeidstid fra Kirkelivsavdelingen tilknyttet diakonirådgiver og kirkefagsjef. Hvis prosjektstøtte innvilges, stiller Kirkelivsavdelingen uansett med 4 ukesverk i prosjektperioden, men tidsbruken vil kunne øke hvis prosjektet lykkes med å være en type «fødselshjelp» andre steder i landet.

I tillegg vil prosjektet kreve ressurser fra menigheter som ønsker å benytte KUP som en ressurs, dette gjelder både for Agder og Telemark og andre bispedømmer.

RVTS Sør har estimert å bruke 3-4 arbeidsuker i prosjektet gjennom i veiledning, kvalitetssikring og kursing, men også de er fleksible i forhold til utviklingen i prosjektet og har mulighet for å legge inn større innsats om ønskelig. RVTS Sør skal på oppdrag fra Buf etat, drive kompetanseheving og kvalitetssikring av hjelpeapparatet.

Annet

Kommentar fra Bjarte Leer-Helgesen, kirkefagsjef i Agder og Telemark bispedømme:

I løpet av 30 år har KUP opparbeidet seg en faglig tyngde og et kontaktnett opp mot det offentlige hjelpeapparatet som er unikt i vår del av landet. Dette er svært verdifullt i seg selv, men vi mener

samtidig at det ligger et stort ubenyttet potensial i å spre denne måten å jobbe på til andre byer og steder. Kanskje har ikke vi som kirke vært gode nok til å legge til rette for denne kunnskapsformidlingen tidligere, men nå har vi muligheten. Og den bør vi gripe!

Biskop Stein stiller seg helhjertet bak søknaden. Det samme gjør bispedømmerådsleder Kai Steffen Østensen og stiftsdirektør Aslak Wegge som har hatt møte med daglig leder i KUP og undertegnede om prosjektet. Hvis søknaden innvilges, vil prosjektet som budsjettet antyder være en prioritert oppgave for Kirkelivsavdelingen på bispedømmekontoret i prosjektperioden.

Det pågår en prisverdig satsing på diakoni i Den norske kirke som inkluderer økte bevilgninger og nye stillinger. Det er viktig, men det er ikke nødvendigvis lett å starte i en ny stilling, opparbeide seg kontakter med kommunen og få inn rett type frivillighet. Dette er særlig viktig for den type diakonale prosjekt som innbefatter målgruppen til KUP, for eksempel tilknyttet nye ungdomsdiakonistillinger. Nettopp av den grunn mener vi dette er tiden for å prioritere et prosjekt som vil kunne være en støtte eller «fødselshjelp» til diakonale initiativ andre steder i landet. Vi merker oss videre at det nå er mulighet til å frikjøpe sentrale ressurspersoner i KUP-systemet som både er gode på formidling og som har en sosialfaglig og diakonal tyngde. Om dette handlingsrommet finnes neste gang det finnes denne type friske midler, vites ikke.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-18	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
89/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020

Orienteringssaker 03.11.20

Saksorientering

1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
3. Orientering fra stiftsdirektøren

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering